

WYROK SĄDU PIERWSZEJ INSTANCJI (druga izba)

z dnia 8 lipca 2004 r.*

W sprawach połączonych T-67/00, T-68/00, T-71/00 i T-78/00

JFE Engineering Corp., dawniej NKK Corp., z siedzibą w Tokio (Japonia), początkowo reprezentowana przez M. Smitha i C. Maguire'a, solicitors, następnie przez adwokatów A. Vandencasteelgo i V. Dehina oraz A.-L. Marmagioli, solicitor, z adresem do doręczeń w Luksemburgu,

strona skarżąca w sprawie T-67/00,

Nippon Steel Corp., z siedzibą w Tokio, reprezentowana przez adwokatów J.-F. Bellisa i K. Van Hove'a, z adresem do doręczeń w Luksemburgu,

strona skarżąca w sprawie T-68/00,

JFE Steel Corp., dawniej Kawasaki Steel Corp., z siedzibą w Tokio, reprezentowana przez adwokata A. Vandencasteelgo, z adresem do doręczeń w Luksemburgu,

strona skarżąca w sprawie T-71/00,

* Język postępowania: angielski.

Sumitomo Metal Industries Ltd, z siedzibą w Tokio, reprezentowana przez C. Vajdę, QC, G. Sproul oraz F. Weitzman, solicitors, z adresem do doręczeń w Luksemburgu,

strona skarżąca w sprawie T-78/00,

przeciwko

Komisji Wspólnot Europejskich, reprezentowanej przez M. Erharta i A. Whelana, działających w charakterze pełnomocników, wspieranych przez N. Khana, barrister, z adresem do doręczeń w Luksemburgu,

strona pozwana,

popierana przez

Urząd Nadzoru EFTA, reprezentowany przez D. Sif Tynes i P. Bjørgana, działających w charakterze pełnomocników,

interwenient w sprawach T-68/00, T-71/00 i T-78/00,

mających za przedmiot skargę o stwierdzenie nieważności decyzji Komisji 2003/382/WE z dnia 8 grudnia 1999 r. dotyczącej postępowania na podstawie art. 81 Traktatu WE (sprawa IV/E-1/35.860-B — rury stalowe bez szwu) (Dz.U. 2003, L 140, str. 1) lub ewentualnie żądanie obniżenia wysokości grzywien nałożonych na skarżących,

SĄD PIERWSZEJ INSTANCJI WSPÓLNOT EUROPEJSKICH
(druga izba),

w składzie: N. J. Forwood, prezes, J. Pirrung i A. W. H. Meij, sędziowie,
sekretarz: J. Plingers, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniach 19, 20
i 21 marca 2003 r.,

wydaje następujący

Wyrok

Okoliczności faktyczne i przebieg postępowania

- 1 Niniejsza sprawa dotyczy decyzji Komisji 2003/382/WE z dnia 8 grudnia 1999 r. dotyczącej postępowania na podstawie art. 81 Traktatu WE (sprawa IV/E-1/35.860-B — rury stalowe bez szwu) (Dz.U. 2003, L 140, str. 1, zwanej dalej „zaskarżoną decyzją”).
- 2 Komisja skierowała zaskarżoną decyzję do ośmiu przedsiębiorstw produkujących rury bez szwu ze stali węglowej (zwanym dalej „przedsiębiorstwami będącymi adresatami zaskarżonej decyzji”). Wśród tych przedsiębiorstw znajdują się cztery

spółki europejskie (zwane dalej „producentami europejskimi” lub „producentami wspólnotowymi”): Mannesmannröhren-Werke AG (zwana dalej „Mannesmannem”), Vallourec SA, Corus UK Ltd (dawniej British Steel plc, następnie British Steel Ltd, zwana dalej „Corusem”) i Dalmine SpA. Pozostali czterej adresaci zaskarżonej decyzji są spółkami japońskimi (zwanymi dalej „producentami japońskimi” lub „skarżącymi japońskimi”): NKK Corp., Nippon Steel Corp. (zwana dalej „Nipponem”), Kawasaki Steel Corp. (zwana dalej „Kawasaki”) i Sumitomo Metal Industries Ltd (zwana dalej „Sumitomo”).

A — *Postępowanie administracyjne*

- 3 Decyzją z dnia 17 listopada 1994 r. Urząd Nadzoru Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (EFTA) na podstawie art. 8 ust. 3 protokołu 23 do Porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym, zatwierdzonego decyzją Rady i Komisji 94/1/EWWiS, WE z dnia 13 grudnia 1993 r. w sprawie zawarcia Porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym między Wspólnotami Europejskimi, ich Państwami Członkowskimi a Republiką Austrii, Republiką Finlandii, Republiką Islandii, Księstwem Liechtensteinu, Królestwem Norwegii, Królestwem Szwecji i Konfederacją Szwajcarską (Dz.U. 1994, L 1, str. 1, zwanego dalej „porozumieniem o EOG”), upoważnił swojego członka odpowiedzialnego za sprawy związane z konkurencją do zwrócenia się do Komisji z wnioskiem o przeprowadzenie na terytorium Wspólnoty dochodzenia mającego na celu stwierdzenie, czy w odniesieniu do rur ze stali węglowej, stosowanych przez norweski przemysł naftowy do prac wiertniczych i transportu, nie miały miejsca praktyki ograniczające konkurencję.
- 4 Niepublikowaną decyzją z dnia 25 listopada 1994 r. (sprawa IV/35.304, zwaną dalej „decyzją z dnia 25 listopada 1994 r.”), znajdującą się na str. 3 akt postępowania administracyjnego Komisji i przyjętą zarówno na podstawie art. 14 ust. 3 rozporządzenia Rady nr 17 z dnia 6 lutego 1962 r. pierwszego rozporządzenia wprowadzającego w życie art. [81] i [82] Traktatu (Dz.U. 13, str. 204), jak i decyzji Urzędu Nadzoru EFTA z dnia 17 listopada 1994 r. Komisja postanowiła o przeprowadzeniu dochodzenia. Dochodzenie to miało obejmować praktyki, o których mowa w decyzji Urzędu Nadzoru EFTA z dnia 17 listopada 1994 r.,

w zakresie, w jakim mogły one stanowić naruszenie nie tylko art. 53 porozumienia o EOG (zwanego dalej „art. 53 EOG”), lecz również art. 81 WE. Komisja zaadresowała swoją decyzję z dnia 25 listopada 1994 r. do ośmiu spółek, wśród nich Mannesmann, Corusa, Vallourec i Sumitomo Deutschland GmbH, spółki wchodzącej w skład grupy Sumitomo. W dniach 1 i 2 grudnia 1994 r. urzędnicy Komisji i przedstawiciele organów ochrony konkurencji zainteresowanych Państw Członkowskich przeprowadzili kontrolę w rzeczonych przedsiębiorstwach na podstawie tej decyzji.

- 5 Decyzją z dnia 6 grudnia 1995 r. Urząd Nadzoru EFTA stwierdził, że ponieważ doszło do istotnego zakłócenia handlu między Państwami Członkowskimi Wspólnoty, zawisła przed nim sprawa zgodnie z art. 56 ust. 1 lit. c) porozumienia o EOG wchodzi w zakres właściwości Komisji. Urząd Nadzoru EFTA przekazał zatem sprawę Komisji zgodnie z art. 10 ust. 3 protokołu 23 do porozumienia o EOG. Z tą datą Komisja nadała sprawie nową sygnaturę (IV/E-1/35.860).
- 6 Pomiędzy wrześniem 1996 r. a grudniem 1997 r. Komisja przeprowadziła w spółkach Vallourec, Dalmine i Mannesmann kontrole uzupełniające na podstawie art. 14 ust. 2 rozporządzenia nr 17. W szczególności przeprowadziła kontrolę w dniu 17 września 1996 r. w spółce Vallourec, podczas której prezes Vallourec Oil & Gas, p. Verluca złożył oświadczenie znajdujące się na str. 6356 akt Komisji (zwane dalej „oświadczeniem p. Verluki z dnia 17 września 1996 r.”), na którym Komisja oparła się w zaskarżonej decyzji. Następnie Komisja skierowała do wszystkich adresatów zaskarżonej decyzji oraz kilku innych przedsiębiorstw wnioski o udzielenie informacji na podstawie art. 11 rozporządzenia nr 17.
- 7 Ponieważ Dalmine oraz spółki argentyńskie Siderca SAIC (zwane dalej „Siderca”) i Techint Group odmówiły udzielenia niektórych spośród żądanych informacji, Komisja skierowała do nich w dniu 6 października 1997 r. decyzję przyjętą na podstawie art. 11 ust. 5 rozporządzenia nr 17 [C(1997) 3036, IV/35.860, rury stalowe, niepublikowana]. Siderca i Dalmine wniosły do Sądu skargę o stwierdzenie

- nieważności tej decyzji. Skarga o stwierdzenie częściowej nieważności wniesiona przez Dalmine została oddalona jako oczywiście niedopuszczalna postanowieniem Sądu z dnia 24 czerwca 1998 r. w sprawie T-596/97 Dalmine przeciwko Komisji, Rec. str. II-2383, natomiast skarga o stwierdzenie nieważności wniesiona przez Sidercę, po jej cofnięciu przez skarżącą, została wykreślona z rejestru postanowieniem Sądu z dnia 7 czerwca 1998 r. w sprawie T-8/98 Siderca przeciwko Komisji, niepublikowanym w Zbiorze.
- 8 Również Mannesmann odmówił udzielenia niektórych informacji żądanych przez Komisję. Pomimo przyjęcia przez Komisję w stosunku do niego decyzji z dnia 15 maja 1998 r. [C(1998) 1204 IV/35.860, rury stalowe, niepublikowana], wydanej na podstawie art. 11 ust. 5 rozporządzenia nr 17, Mannesmann podtrzymał swoją odmowę i również wniósł do Sądu skargę na tę decyzję. Wyrokiem z dnia 20 lutego 2001 r. w sprawie T-112/98 Mannesmannröhren-Werke przeciwko Komisji, Rec. str. II-729, Sąd stwierdził w części nieważność rozpatrywanej decyzji, a w pozostałej części skargę oddalił.
- 9 W styczniu 1999 r. Komisja wydała dwa pisma w sprawie przedstawienia zarzutów, z których jedno dotyczyło rur spawanych ze stali węglowej, a drugie rur bez szwu ze stali węglowej. W ten sposób Komisja podzieliła sprawę na dwie części: sprawę IV/E-1/35.860-A dotyczącą rur spawanych ze stali węglowej i sprawę IV/E-1/35.860-B dotyczącą rur bez szwu ze stali węglowej.
- 10 W sprawie dotyczącej rur bez szwu ze stali węglowej Komisja skierowała pismo w sprawie przedstawienia zarzutów do ośmiu przedsiębiorstw będących adresatami zaskarżonej decyzji, jak również do spółki Siderca i spółki meksykańskiej Tubos de Acero de México SA. Przedsiębiorstwa te uzyskały w okresie od 11 lutego do 20 kwietnia 1999 r. wgląd w akta, które Komisja zgromadziła w tej sprawie. Ponadto pismami z dnia 11 maja 1999 r. Komisja przesłała kopie decyzji dotyczących kontroli z listopada 1994 r. do przedsiębiorstw, które nie były adresatami tych decyzji i w związku z tym ich nie znały.

- 11 Po przedłożeniu uwag na piśmie adresaci obu pism w sprawie przedstawienia zarzutów zostali wysłuchani przez Komisję w dniu 9 czerwca 1999 r. w sprawie rur spawanych ze stali węglowej, a w dniu 10 czerwca 1999 r. w sprawie rur bez szwu ze stali węglowej. W lipcu 1999 r. Komisja powiadomiła adresatów pisma w sprawie przedstawienia zarzutów w sprawie IV/E-1/35.860-A dotyczącej rur spawanych ze stali węglowej, że umorzyła postępowanie dotyczące tych produktów. Kontynuowała natomiast sprawę IV/E-1/35.860-B.
- 12 W tych okolicznościach Komisja wydała w dniu 8 grudnia 1999 r. zaskarżoną decyzję.

B — Produkty będące przedmiotem sprawy

- 13 Produktami będącymi przedmiotem sprawy IV/E-1/35.860-B są rury bez szwu ze stali węglowej wykorzystywane przez przemysł naftowy i gazowniczy, do których należą dwie duże kategorie produktów.
- 14 Pierwsza kategoria produktów obejmuje rury wiertnicze, określane zwykle jako „Oil Country Tubular Goods” lub „OCTG”. Rury te mogą być sprzedawane bez gwintu („rury gładkie”) lub z gwintem. Gwintowanie służy do umożliwienia łączenia rur OCTG. Może być ono przeprowadzone zgodnie z normami wydanymi przez American Petroleum Institute (API) (rury gwintowane tą metodą określane są dalej jako „rury OCTG standard”) lub według specjalnych, z reguły opatentowanych technologii. W tym drugim przypadku mówi się o gwincie lub odpowiednio „połączeniach” „pierwszej klasy” lub „premium” (rury gwintowane tą metodą określane są dalej jako „rury OCTG premium”).

- 15 Druga kategoria produktów składa się z rur przewodowych używanych do transportu ropy naftowej i gazu („line pipe”) ze stali węglowej bez szwu, wśród których rozróżnia się, z jednej strony, rury produkowane według norm, a z drugiej strony, rury produkowane na wymiar w celu realizacji konkretnych projektów (zwane dalej „rurami przewodowymi projektowymi”).

C — Naruszenia stwierdzone przez Komisję w zaskarżonej decyzji

- 16 W zaskarżonej decyzji Komisja przyjęła, po pierwsze, że osiem przedsiębiorstw będących jej adresatami zawarło porozumienie, które obok innych punktów miało na celu wzajemne respektowanie ich rynków krajowych (motywy 62–67 zaskarżonej decyzji). W myśl tego porozumienia każde przedsiębiorstwo powstrzymywało się od sprzedaży rur OCTG standard i rur przewodowych projektowych na rynku krajowym innej strony porozumienia. Porozumienie to zostało zawarte w ramach spotkań między producentami wspólnotowymi i japońskimi, znanych jako „klub Europa–Japonia”. Zasada respektowania rynków krajowych określana była wyrażeniem „zasady podstawowe” („Fundamentals”). Komisja wskazała ponadto, że te zasady podstawowe rzeczywiście były przestrzegane i że w wyniku tego porozumienie wywierało na wspólnym rynku skutki ograniczające konkurencję (motywy 68 zaskarżonej decyzji).
- 17 Komisja uznała, że porozumienie to narusza zakaz, o którym mowa w art. 81 ust. 1 WE (motyw 109 zaskarżonej decyzji). W konsekwencji Komisja stwierdziła w art. 1 zaskarżonej decyzji, że wystąpiło naruszenie tego postanowienia i nałożyła grzywny na osiem przedsiębiorstw będących adresatami decyzji.
- 18 Odnosnie do czasu trwania naruszenia Komisja wyszła z założenia, że chociaż klub Europa–Japonia spotykał się od 1977 r. (motyw 55 zaskarżonej decyzji), za chwilę rozpoczęcia naruszenia do celów ustalenia wysokości grzywien należy przyjąć rok

1990, ponieważ w latach 1977–1990 obowiązywały porozumienia w sprawie samoograniczenia eksportu zawarte między Wspólnotą Europejską a Japonią (zwane dalej „porozumieniami w sprawie samoograniczenia”) (motyw 108 zaskarżonej decyzji). Zdaniem Komisji, naruszenie ustało w 1995 r. (motywy 96 i 97 zaskarżonej decyzji).

- 19 W celu ustalenia wysokości grzywien nałożonych na osiem przedsiębiorstw będących adresatami zaskarżonej decyzji Komisja zakwalifikowała naruszenie jako bardzo poważne ze względu na to, że dane porozumienie miało na celu respektowanie rynków krajowych, zakłócając tym samym prawidłowe funkcjonowanie rynku wewnętrznego (motywy 161 i 162 zaskarżonej decyzji). Niemniej jednak Komisja wskazała, że sprzedaż rur bez szwu ze stali węglowej przez przedsiębiorstwa będące adresatami zaskarżonej decyzji w czterech Państwach Członkowskich, których sprawa dotyczy, opiewała jedynie na kwotę około 73 mln EUR rocznie. W konsekwencji Komisja ustaliła wysokość grzywny ze względu na wagę naruszenia na 10 mln EUR dla każdego z ośmiu przedsiębiorstw będących adresatami zaskarżonej decyzji. Ponieważ wszystkie one są dużymi przedsiębiorstwami, Komisja uznała, że nie ma potrzeby różnicowania wysokości grzywien (motywy 162, 163 i 165 zaskarżonej decyzji).
- 20 Biorąc pod uwagę, że było to naruszenie o średnim okresie trwania, Komisja przy ustalaniu kwoty bazowej grzywny nałożonej na każde z przedsiębiorstw podwyższyła kwoty z tytułu wagi naruszenia o 10% za każdy rok udziału w naruszeniu (motyw 166 zaskarżonej decyzji). Uwzględniając jednakże, że branża rur stalowych znajdowała się w stanie długotrwałego kryzysu i że sytuacja tej branży pogorszyła się jeszcze od 1991 r., Komisja zmniejszyła wspomniane kwoty bazowe o 10% z tytułu okoliczności łagodzących (motywy 168 i 169 zaskarżonej decyzji). Wreszcie Komisja zastosowała obniżkę w wysokości 40% grzywny nałożonej na Vallourec, jak również obniżkę w wysokości 20% grzywny nałożonej na Dalmine, na podstawie punktu D 2 komunikatu Komisji 96/C 207/04 w sprawie nienakładania lub obniżenia wysokości grzywien w sprawach kartelowych (Dz.U. 1996, C 207, str. 4, zwanego dalej „komunikatem w sprawie współpracy”), w celu uwzględnienia, że te dwa przedsiębiorstwa współpracowały z Komisją na etapie postępowania administracyjnego (motywy 170–173 zaskarżonej decyzji).

- 21 Wysokość grzywny nałożonej na każde z przedsiębiorstw, wynikająca z obliczenia przedstawionego w obu powyższych punktach, została podana w art. 4 zaskarżonej decyzji (zob. niżej pkt 33).
- 22 Po drugie, Komisja stwierdziła w art. 2 zaskarżonej decyzji, że umowy zawarte między producentami wspólnotowymi i dotyczące sprzedaży rur gładkich na rynku brytyjskim stanowią naruszenie (motyw 116 zaskarżonej decyzji). Niemniej jednak Komisja nie nałożyła dodatkowej grzywny z powodu tego naruszenia, ponieważ stanowiło ono jedynie środek realizacji zasady respektowania rynków krajowych uzgodnionej w ramach klubu Europa–Japonia (motyw 164 zaskarżonej decyzji).

D — Istotne okoliczności faktyczne ustalone przez Komisję w zaskarżonej decyzji

- 23 Klub Europa–Japonia spotykał się od 1977 do 1994 r. z reguły dwa razy do roku (motyw 60 zaskarżonej decyzji). W szczególności Komisja odnotowała, że zgodnie z oświadczeniem p. Verluki z dnia 17 września 1996 r. spotkania te miały miejsce między innymi w dniach 14 kwietnia 1992 r. we Florencji, 23 października 1992 r. w Tokio, 19 maja 1993 r. w Paryżu, 5 listopada 1993 r. w Tokio i 16 marca 1994 r. w Cannes. Ponadto Komisja zaznacza, że ze sporządzonej przez Vallourec'a notatki pt. „Kilka informacji dotyczących klubu Europa–Japonia” z dnia 4 listopada 1991 r., znajdującej się na str. 4350 akt Komisji (zwanej dalej notatką „Kilka informacji”) oraz notatki z dnia 24 lipca 1990 r., znajdującej się na str. 15586 akt, zatytułowanej „Spotkanie w dniu 24.7.1990 r. z British Steel” (zwanej dalej „Notatką ze spotkania w dniu 24.7.1990 r.”) wynika, że spotkania klubu Europa–Japonia odbywały się również w 1989 i 1991 r.
- 24 Porozumienie zawarte w ramach klubu Europa–Japonia opierało się na trzech filarach, z których pierwszym były zasady podstawowe dotyczące respektowania

rynków krajowych (o których mowa w pkt 16 powyżej), stanowiące naruszenie wskazane w art. 1 zaskarżonej decyzji, drugim — ustalanie cen do przetargów i cen minimalnych na „rynkach szczególnych” („special markets”), a trzecim — podział pozostałych rynków światowych z wyjątkiem Kanady i Stanów Zjednoczonych Ameryki według klucza podziału („sharing keys”) (motyw 61 zaskarżonej decyzji). Komisja oparła swoje stwierdzenie dotyczące istnienia zasad podstawowych na zbiorze wskazujących na to dokumentów, wymienionych w motywach 62–67 zaskarżonej decyzji oraz na tabeli przedstawionej w motywie 68 tej decyzji. Z tej tabeli wynika, że udział danego krajowego producenta w dostawach rur OCTG i rur przewodowych realizowanych przez adresatów zaskarżonej decyzji w Japonii i na rynku krajowym każdego z czterech producentów wspólnotowych był bardzo wysoki. Komisja wywodzi z tego, że rynki krajowe były rzeczywiście respektowane przez strony porozumienia. Dowody odnoszące się do pozostałych dwóch filarów porozumienia Komisja przedstawiła w motywach 70–77 zaskarżonej decyzji.

25 Kiedy Corus rozważał w 1990 r. zaprzestanie produkcji rur gładkich, przed producentami wspólnotowymi pojawiła się kwestia kontynuacji zasady respektowania rynków krajowych w ramach opisanych powyżej zasad podstawowych w odniesieniu do rynku Zjednoczonego Królestwa. W tych okolicznościach Vallourec i Corus zaproponowały ideę „poprawionych zasad podstawowych” („fundamentals improved”), których celem było utrzymanie ograniczeń dostępu producentów japońskich do rynku brytyjskiego mimo wycofania się Corusa. W lipcu 1990 r. przy okazji przedłużenia umowy licencyjnej na technologię gwintowania VAM spółki Vallourec i Corus porozumiały się w kwestii zastrzeżenia dla Valloureca, Mannesmanna i Dalmine zaopatrywania Corusa w rury gładkie (motyw 78 zaskarżonej decyzji).

26 W kwietniu 1991 r. Corus zamknął swoją fabrykę w Clydesdale (Zjednoczone Królestwo), która dostarczała około 90% jego produkcji rur gładkich. Corus zawarł następnie umowy zaopatrzenia w rury gładkie — pierwotnie na czas trwania pięciu lat z milczącym przedłużeniem w przypadku braku wypowiedzenia na dwa miesiące przed upływem tego okresu — ze spółkami Vallourec (24 lipca 1991 r.), Dalmine (4 grudnia 1991 r.) i Mannesmann (9 sierpnia 1993 r.) (zwane dalej

„umowami zaopatrzenia”). Te trzy umowy, znajdujące się na stronach 12867, 12910 i 12948 akt Komisji, przyznają każdemu z tych przedsiębiorstw udział w dostawach ustalony odpowiednio na 40%, 30% i 30% zapotrzebowania Corusa (motywy 79–82 zaskarżonej decyzji), z wyjątkiem rur o małej średnicy.

- 27 W 1993 r. trzy czynniki doprowadziły do zrewidowania zasad funkcjonowania klubu Europa–Japonia. Po pierwsze, była to restrukturyzacja europejskiego przemysłu metalurgicznego. I tak w Zjednoczonym Królestwie Corus zapowiedział zaprzestanie reszty swojej działalności produkcyjnej obejmującej rury gwintowane bez szwu. W Belgii w dniu 31 grudnia 1993 r. zlikwidowana została spółka New Tubemeuse (zwana dalej „NTM”), której działalność skoncentrowana była na eksporcie na Bliski i Daleki Wschód. Po drugie, dostęp producentów z Ameryki Łacińskiej do rynku wspólnotowego zagroził kontynuacji podziału rynków uzgodnionego w ramach klubu Europa–Japonia. Po trzecie i ostatnie, na światowym rynku rur przeznaczonych do wydobycia i transportu ropy naftowej i gazu mimo utrzymujących się dużych różnic regionalnych silnie wzrósł udział rur spawanych (motywy 83 i 84 zaskarżonej decyzji).
- 28 W takich okolicznościach członkowie klubu Europa–Japonia spotkali się w Tokio w dniu 5 listopada 1993 r. w celu podjęcia próby zawarcia nowego porozumienia o podziale rynków z producentami z Ameryki Łacińskiej. Treść porozumienia zawartego przy tej okazji można odczytać z dokumentu przekazanego Komisji w dniu 12 listopada 1997 r. przez informatora niebiorącego udziału w postępowaniu, znajdującego się na str. 7320 akt Komisji, zawierającego między innymi „klucz podziału” („sharing key”) (zwanego dalej dokumentem „Klucz podziału”). Z wypowiedzi informatora wynika, że źródłem tego dokumentu jest przedstawiciel handlowy jednego z uczestników spotkania. Odnośnie w szczególności do konsekwencji restrukturyzacji europejskiego przemysłu metalurgicznego zamknięcie NTM pozwoliło producentom europejskim na uzyskanie ustępstw ze strony producentów japońskich i latynoamerykańskich, które skorzystały najwięcej z wycofania się NTM z rynków eksportowych (motywy 85–89 zaskarżonej decyzji).

- 29 Corus ze swej strony podjął ostateczną decyzję o zaprzestaniu pozostałej produkcji rur bez szwu. W dniu 22 lutego 1994 r. Vallourec przejął kontrolę nad zakładami gwintowania i produkcji rur od Corusa i utworzył w tym celu spółkę Tubular Industries Scotland Ltd (zwaną dalej „TISL”). W dniu 31 marca 1994 r. TISL przejął umowy zaopatrzenia w rury gładkie, które Corus zawarł z Dalmine i Mannesmannem. Umowa zawarta z Mannesmannem była jeszcze w mocy 24 kwietnia 1997 r. W dniu 30 marca 1999 r. Dalmine wypowiedziała umowę zaopatrzenia z TISL (motywy 90–92 zaskarżonej decyzji).
- 30 Komisja uznała, że w drodze tych umów producenci wspólnotowi podzielili między siebie udziały w dostawach rur gładkich na rynek brytyjski, na który przypada ponad połowa zapotrzebowania rynku wspólnotowego na rury OCTG. Komisja doszła zatem do wniosku, że umowy te stanowią porozumienie zakazane przez art. 81 ust. 1 WE (zob. wyżej pkt 22).

E — *Sentencja zaskarżonej decyzji*

- 31 Zgodnie z art. 1 ust. 1 zaskarżonej decyzji osiem przedsiębiorstw będących jej adresatami „[...] naruszyło postanowienia art. 81 ust. 1 Traktatu WE poprzez udział [...] w porozumieniu przewidującym między innymi respektowanie ich rynków krajowych w odniesieniu do rur OCTG [...] standard i [rur przewodowych projektowych] bez szwu” [tłumaczenie nieoficjalne, podobnie jak wszystkie cytaty z tej decyzji poniżej].
- 32 Zgodnie z art. 1 ust. 2 zaskarżonej decyzji naruszenie miało miejsce w okresie od 1990 do 1995 r. w przypadku przedsiębiorstw Mannesmann, Vallourec, Dalmine, Sumitomo, Nippon, Kawasaki Steel Corp. i NKK Corp., a w przypadku Corusa w okresie od 1990 do lutego 1994 r.

- 33 Pozostałe istotne dla sprawy postanowienia sentencji zaskarżonej decyzji brzmią następująco:

„Artykuł 2

1. [Mannesmann], Vallourec [...], [Corus] i Dalmine [...] naruszyły postanowienia art. 81 ust. 1 Traktatu WE, zawierając w ramach naruszenia, o którym mowa w art. 1, umowy, które doprowadziły do podziału dostaw rur OCTG gładkich dla [Corusa] (od 1994 r. — Valloureca).

2. W przypadku [Corusa] naruszenie trwało od dnia 24 lipca 1991 r. do lutego 1994 r. W przypadku Valloureca [...] naruszenie trwało od dnia 24 lipca 1991 r. do dnia 30 marca 1999 r. W przypadku Dalmine [...] naruszenie trwało od dnia 4 grudnia 1991 r. do dnia 30 marca 1999 r. W przypadku [Mannesmanna] naruszenie trwało od dnia 9 sierpnia 1993 r. do dnia 24 kwietnia 1997 r.

[...]

Artykuł 4

Na przedsiębiorstwa wymienione w art. 1 nałożone zostają z racji określonego tam naruszenia następujące grzywny:

1) [Mannesmann]

13 500 000 EUR

2) Vallourec [...]	8 100 000 EUR
3) [Corus]	12 600 000 EUR
4) Dalmine [...]	10 800 000 EUR
5) Sumitomo [...]	13 500 000 EUR
6) Nippon [...]	13 500 000 EUR
7) Kawasaki Steel Corp. [...]	13 500 000 EUR
8) NKK Corp. [...]	13 500 000 EUR

[...]”.

F — *Postępowanie przed Sądem*

³⁴ Siedmioma pismami złożonymi w sekretariacie Sądu między 28 lutego i 3 kwietnia 2000 r. Mannesmann, Corus, Dalmine, NKK Corp., Nippon, Kawasaki i Sumitomo wniosły skargi przeciwko zaskarżonej decyzji.

³⁵ Trzema postanowieniami z dnia 23 kwietnia 2002 r. zgodnie z art. 116 § 6 regulaminu Sądu Urząd Nadzoru EFTA został dopuszczony do sprawy w charakterze interwenienta popierającego wnioski Komisji w sprawach T-68/00, T-71/00 i T-78/00.

- 36 Postanowieniem z dnia 18 czerwca 2002 r. zgodnie z art. 50 regulaminu po wysłuchaniu uczestników postępowania połączono siedem spraw dla celów procedury ustnej, a cztery sprawy, w których skarżącymi są spółki japońskie (T-67/00, T-68/00, T-71/00 i T-78/00) w celu wydania wyroku. Po tych połączeniach wszyscy skarżący w siedmiu sprawach mogli dokonać wglądu w całość akt dotyczących niniejszego postępowania w sekretariacie Sądu. Przyjęto również środki organizacji postępowania.
- 37 Na podstawie sprawozdania sędziego sprawozdawcy Sąd (druga izba) postanowił otworzyć procedurę ustną. Wystąpienia uczestników postępowania, wśród nich Urzędu Nadzoru EFTA w charakterze interwenienta w sprawach T-68/00, T-71/00 i T-78/00, oraz ich odpowiedzi na pytania Sądu zostały wysłuchane na rozprawie w dniach 19, 20 i 21 marca 2003 r.

Żądania stron

- 38 W sprawie T-67/00 NKK Corp. wnosi do Sądu o:

- stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji w dotyczącym jej zakresie;

- uchylene nałożonej na nią grzywny;

- ewentualnie, w przypadku utrzymania decyzji w mocy w całości lub w części, obniżenie nałożonej na nią grzywny;

- obciążenie Komisji kosztami poniesionymi przez nią w niniejszym postępowaniu;

- zarządzanie innymi środkami, które mogą okazać się potrzebne dla nadania skuteczności wyrokowi Sądu.

39 W sprawie T-68/00 Nippon wnosi do Sądu o:

- stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji w dotyczącym jej zakresie;

- uchylenie nałożonej na nią grzywny lub co najmniej obniżenie jej wysokości;

- obciążenie Komisji kosztami.

40 W sprawie T-71/00 Kawasaki Steel Corp. wnosi do Sądu o:

- stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji;

- ewentualnie obniżenie wysokości nałożonej na nią grzywny;

— obciążenie Komisji kosztami postępowania.

41 W sprawie T-78/00 Sumitomo wnosi do Sądu o:

— stwierdzenie nieważności art. 1–5 zaskarżonej decyzji w zakresie, w którym jej dotyczą;

— ewentualnie stwierdzenie nieważności art. 4 zaskarżonej decyzji w zakresie, w jakim nakłada on na nią grzywnę w wysokości 13,5 miliona EUR i ustalenie znacznie niższej grzywny;

— obciążenie Komisji kosztami.

42 W każdej z czterech spraw Komisja wnosi do Sądu o:

— oddalenie skargi;

— obciążenie skarżących kosztami.

W przedmiocie skutków połączenia Kawasaki Steel Corp. z NKK Corp.

- 43 Odrębnymi pismami z dnia 9 maja 2003 r. NKK Corp. i Kawasaki Steel Corp. powiadomiły Sąd, że w ramach połączenia obu koncernów, do których należą, zmieniły swoją nazwę i od tej chwili nazywają się JFE Steel Corp. Po zbadaniu dokumentów załączonych do ich listów, poświadczających tę zmianę nazwy, sekretariat Sądu zwrócił się do obu skarżących oraz do Komisji o wyjaśnienie sytuacji wynikającej z tej operacji połączenia. Skarżący udzielili odpowiedzi pismami z dnia 11 września 2003 r., a Komisja pismem z dnia 22 września 2003 r.
- 44 Ze wspomnianych dokumentów i odpowiedzi wynika, że Kawasaki Steel Corp. zmieniła swoją nazwę na JFE Steel Corp. Z drugiej strony, należy stwierdzić, że NKK Corp. zmieniła nazwę na JFE Engineering Corp. W swoich pismach z dnia 11 września 2003 r. obaj skarżący powiadomili natomiast, że prawa i zobowiązania przedsiębiorstwa metalurgicznego NKK Corp. zostały przeniesione na JFE Steel Corp.
- 45 Należy, po pierwsze, stwierdzić, że sądy wspólnotowe mogą oczywiście uwzględnić zmianę nazwy strony postępowania.
- 46 Ponadto w orzecznictwie przyjęto, że skarga o stwierdzenie nieważności wniesiona przez adresata aktu może być kontynuowana przez jego wyłącznego następcę prawnego, w szczególności w przypadku śmierci osoby fizycznej lub rozwiązania osoby prawnej, kiedy ogół jej praw i zobowiązań zostanie przeniesiony na nowego uprawnionego (zob. podobnie wyroki Trybunału z dnia 20 października 1983 r. w sprawie 92/82 Gutmann przeciwko Komisji, Rec. str. 3127, pkt 2 i z dnia 23 kwietnia 1986 r. w sprawie 294/83 Les Verts przeciwko Parlamentowi, Rec. str. 1339, pkt 13–18). Należy stwierdzić, że w takiej sytuacji wyłączny następcą

prawny wstępuje z mocy prawa w pełnię praw swojego poprzednika jako adresat zaskarżonego aktu.

- 47 Sąd wspólnotowy nie posiada natomiast ani w ramach skargi o stwierdzenie nieważności na podstawie art. 230 WE, ani też w ramach wykonywania nieograniczonego prawa orzekania na podstawie art. 229 WE kompetencji do zmiany decyzji instytucji wspólnotowej, zastępując jej adresata inną osobą fizyczną lub prawną, dopóki ten adresat jeszcze istnieje. Taką właściwość posiada a priori jedynie instytucja, która daną decyzję wydała. Jeżeli więc instytucja wydała już decyzję i w ten sposób dokonała identyfikacji osoby, do której ją należy skierować, nie jest sprawą Sądu, aby tę osobę zastępować inną.
- 48 Następnie należy uwzględnić, że skarga wniesiona przez osobę będącą adresatem aktu w celu dochodzenia swoich praw w drodze żądania stwierdzenia nieważności na podstawie art. 230 WE lub żądania zmiany na podstawie art. 229 WE nie może być przeniesiona na osobę trzecią, która nie jest adresatem aktu. Jeżeli bowiem należałoby dopuścić takie przeniesienie, powstałaby rozbieżność między właściwością, na podstawie której wniesiono skargę, a właściwością, na podstawie której miałyby być kontynuowane. Ponadto powstałaby przez to rozbieżność pomiędzy tożsamością adresata aktu a tożsamością osoby występującej w postępowaniu sądowym w charakterze adresata.
- 49 W tym kontekście należy zaznaczyć, że decyzję taką jak zaskarżona decyzja, chociaż jest sporządzona i opublikowana w formie tylko jednej decyzji, należy analizować jako zbiór pojedynczych decyzji stwierdzających w odniesieniu do każdego z przedsiębiorstw będących adresatami tej decyzji, jakie naruszenie lub naruszenia popełniło, i nakładających na nie w danym przypadku grzywnę. Zasada taka wynika z wyroku Sądu z dnia 10 lipca 1997 r. w sprawie T-227/95 AssiDomän Kraft Products i in. przeciwko Komisji, Rec. str. II-1185, pkt 56, w związku z wyrokiem Sądu wydanym w postępowaniu odwoławczym z dnia 14 września 1999 r. w sprawie C-310/97 P Komisja przeciwko AssiDomän Kraft Products i in., Rec. str. I-5363, pkt 49. W niniejszym przypadku NKK Corp. była i pozostaje zatem jednym adresatem decyzji, którą do niej skierowano, podczas gdy Kawasaki Steel Corp. jest

adresatem decyzji zawartej w tym samym akcie, ale pod względem prawnym odrębnej.

- 50 W końcu osoba, która przejęła odpowiedzialność za działalność przedsiębiorstwa, może na etapie postępowania administracyjnego przed Komisją poprzez złożenie odpowiedniego oświadczenia przejąć odpowiedzialność za działania, które obciążają rzeczywistego odpowiedzialnego, chociaż zasadniczo za naruszenia powinna odpowiadać osoba, która kierowała danym przedsiębiorstwem w chwili ich popełnienia (zob. podobnie, chociaż zaskarżony w odwołaniu, wyrok Sądu z dnia 13 grudnia 2001 r. w sprawach połączonych T-45/98 i T-47/98 Krupp Thyssen Stainless i Acciai speciali Terni przeciwko Komisji, Rec. str. II-3757, pkt 57 i 62). Jak wynika z rozważań przedstawionych w pkt 46–49 powyżej, takie oświadczenie nie może jednak powodować zmiany tożsamości adresata decyzji Komisji, w przypadku gdy została ona już wydana, ani też zmiany tożsamości skarżącego, kiedy od decyzji wniesiono już skargę o stwierdzenie nieważności.
- 51 W tych warunkach należy uwzględnić zmianę nazwy Kawasaki Steel Corp. na JFE Steel Corp. oraz NKK Corp. na JFE Engineering Corp. Niemniej jednak nie można zastąpić JFE Engineering Corp. przez JFE Steel Corp. w sprawie T-67/00, niezależnie od tego, jakie skutki w prawie japońskim wywiera połączenie tych dwóch spółek. Tym samym JFE Steel Corp. (zwana dalej „JFE-Kawasaki”) pozostaje skarżącą w sprawie T-71/00, a JFE Engineering Corp. (zwana dalej „JFE-NKK”) skarżącą w sprawie T-67/00.

Co do prawa

A — W przedmiocie żądania stwierdzenia nieważności zaskarżonej decyzji, w szczególności jej art. 1

- 52 Skarżący japońscy podnoszą trzynaście odrębnych zarzutów, niektóre z nich są wspólne dla wszystkich lub dla większości skarżących.

1. *W przedmiocie pierwszego zarzutu opartego na tym, że Komisja nie udowodniła zgodnie z prawem naruszenia stwierdzonego w art. 1 zaskarżonej decyzji*

53 Niniejszy zarzut został podniesiony przez wszystkich czterech skarżących japońskich.

a) Argumenty stron

54 Na wstępie skarżący japońscy odnoszą się do przeprowadzenia dowodu popełnienia naruszenia art. 81 ust. 1 WE. Treść tego zarzutu dzieli się na trzy części.

55 Po pierwsze, skarżący podnoszą, z jednej strony, że brak eksportu japońskiego na europejskie rynki „kontynentalne” (zwane dalej „rynkami onshore”) wynika z obiektywnych względów handlowych, a z drugiej strony, że istnienie rzekomego porozumienia byłoby sprzeczne z ich znacznymi dostawami danych produktów na rynek eksploatowanej przez Zjednoczone Królestwo strefy szelfu kontynentalnego Morza Północnego (zwany dalej „rynkiem offshore Zjednoczonego Królestwa” lub „brytyjskim rynkiem offshore”), wobec czego zarzucane skarżącym japońskim naruszenie nie mogło wywołać skutków antykonkurencyjnych. Po drugie, dowody zgromadzone przez Komisję nie wykazują ani istnienia zarzucanego porozumienia, ani — gdyby zostało ono wykazane — udziału w nim każdego ze skarżących japońskich. Po trzecie, przeprowadzona przez Komisję analiza celów umów zaopatrzenia w rury gładkie, zawartych przez producentów europejskich, stanowiących naruszenie zarzucane w art. 2 zaskarżonej decyzji, jest niespójna. Ta analiza potwierdza również, że stwierdzenie Komisji dotyczące udziału skarżących japońskich w naruszeniu stwierdzonym w art. 1 zaskarżonej decyzji, jest bezzasadne.

Uwagi wstępne

- 56 Sumitomo i JFE-NKK podnoszą, z jednej strony, że ciężar dowodu wszystkich znamion poważnego naruszenia spoczywa na Komisji (opinia rzecznika generalnego Sir Gordona Slynna do wyroku Trybunału z dnia 7 czerwca 1983 r. w sprawach połączonych od 100/80 do 103/80 *Musique diffusion française* i in. przeciwko Komisji, Rec. str. 1825, 1914; wyroki Trybunału z dnia 17 grudnia 1998 r. w sprawie C-185/95 P *Baustahlgewebe* przeciwko Komisji, Rec. str. I-8417, pkt 58 i z dnia 8 lipca 1999 r. w sprawie C-49/92 P Komisja przeciwko *Anic Partecipazioni*, Rec. str. I-4125, pkt 86). Istnienie wątpliwości jest więc na korzyść przedsiębiorstw, którym zarzuca się udział w naruszeniu (wyroki Trybunału z dnia 16 grudnia 1975 r. w sprawach połączonych od 40/73 do 48/73, 50/73, od 54/73 do 56/73, 111/73, 113/73 i 114/73 *Suiker Unie* i in. przeciwko Komisji, Rec. str. 1663, pkt 203, 304, 359 i 363 i z dnia 14 lutego 1978 r. w sprawie 27/76 *United Brands* przeciwko Komisji, Rec. str. 207, pkt 265; opinia sędziego Vesterdorfa pełniącego obowiązki rzecznika generalnego do wyroku Sądu z dnia 24 października 1991 r. w sprawie T-1/89 *Rhône-Poulenc* przeciwko Komisji, Rec. str. II-867, II-869, II-954). W konsekwencji do Komisji należy wykazanie istnienia przedstawionych przez nią okoliczności w taki sposób, aby wykluczone zostały jakiegokolwiek rozsądne wątpliwości (opinia rzecznika generalnego Darmona do wyroku Trybunału z dnia 31 marca 1993 r. w sprawach połączonych C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 i od C-125/85 do C-129/85 *Ahlström Osakeyhtiö* i in. przeciwko Komisji, zwanego dalej wyrokiem w sprawie „*Celuloza II*”, Rec. str. I-1307, I-1445, pkt 195). W drugą stronę wystarczy, aby skarżąca wykazała, że decyzja stwierdzająca istnienie naruszenia oparta jest na niepewnych podstawach, aby uzyskać stwierdzenie jej nieważności (ww. opinia rzecznika generalnego Sir Gordona Slynna do ww. wyroku w sprawie *Musique diffusion française* i in. przeciwko Komisji, str. 1931).
- 57 Z drugiej strony, w celu wykazania istnienia naruszenia, zdaniem skarżących japońskich, konieczne jest, aby Komisja przedstawiła dokładne i zgodne dowody, które uzasadniałyby silne przekonanie, że naruszenie zostało popełnione (wyrok Trybunału z dnia 28 marca 1984 r. w sprawach połączonych 29/83 i 30/83 *CRAM* i *Rheinzink* przeciwko Komisji, Rec. str. 1679, pkt 20 i ww. w pkt 56 wyrok w sprawie *Celuloza II*, pkt 127; wyroki Sądu z dnia 10 marca 1992 r. w sprawach połączonych T-68/89, T-77/89 i T-78/89 *SIV* i in. przeciwko Komisji, Rec. str. II-1403, w szczególności pkt 193–195, 198–202, 205–210, 220–232, 249–250 i 322–328 i z dnia 6 lipca 2000 r. w sprawie T-62/98 *Volkswagen* przeciwko Komisji, Rec. str. II-2707, pkt 43 i 72). Dowody te muszą przede wszystkim umożliwić stwierdzenie, że zarzucane naruszenia stanowią odczuwalne ograniczenie konkurencji w rozumieniu art. 81 ust. 1 WE. Wymóg ten nie jest spełniony w szczególności

wtedy, gdy można udzielić innego przekonywającego wyjaśnienia wykluczającego naruszenie wspólnotowych zasad konkurencji (ww. wyrok w sprawie CRAM i Rheinzink przeciwko Komisji, pkt 16 i nast.; wyroki Sądu z dnia 21 stycznia 1999 r. w sprawach połączonych T-185/96, T-189/96 i T-190/96 Riviera Auto Service i in. przeciwko Komisji, Rec. str. II-93, pkt 47 i ww. wyrok w sprawie Volkswagen przeciwko Komisji).

- 58 Ponadto przedstawione dowody powinny spełniać wspomniane kryteria dokładności i zgodności w odniesieniu do każdego elementu stwierdzonego naruszenia, w szczególności w odniesieniu do tożsamości stron i ich udziału w naruszeniu (ww. w pkt 56 wyroki: w sprawie Celuloza II, pkt 69 i w sprawie Komisja przeciwko Anic Partecipazioni, pkt 87; wyrok Sądu z dnia 14 maja 1998 r. w sprawie T-295/94 Buchmann przeciwko Komisji, Rec. str. II-813, pkt 121), danych produktów lub usług (ww. w pkt 56 wyrok w sprawie Suiker Unie i in. przeciwko Komisji, pkt 301–304 i ww. w pkt 57 wyrok w sprawie SIV i in. przeciwko Komisji, pkt 175–194 i 324), ograniczeń uzgodnionych między stronami (wyrok Sądu z dnia 14 maja 1998 r. w sprawie T-337/94 Enso-Gutzeit przeciwko Komisji, Rec. str. II-1571, pkt 102–150) i czasu trwania naruszenia (wyroki Sądu z dnia 7 lipca 1994 r. w sprawie T-43/92 Dunlop Slazenger przeciwko Komisji, Rec. str. II-441, pkt 79 i ww. w pkt 57 wyrok w sprawie Volkswagen przeciwko Komisji, pkt 188). W odniesieniu w szczególności do czasu trwania naruszenia konieczne jest przedstawienie albo dowodów bezpośrednich, albo dowodów wystarczająco bliskich czasowo, to znaczy dowodów współczesnych.
- 59 JFE-NKK podnosi w szczególności, że zgodnie z wyrokiem Sądu z dnia 14 maja 1998 r. w sprawie T-348/94 Enso Española przeciwko Komisji, Rec. str. II-1875, pkt 160–171, Komisja powinna oprzeć się na konkretnych dowodach, a nie zadowolić się zwykłymi twierdzeniami dotyczącymi treści i przedmiotu spotkań, w których miały brać udział strony zarzucanego porozumienia.
- 60 Komisja wskazuje, po pierwsze, na to, że chociaż skarżący japońscy wysunęli argumenty stawiające stwierdzone przez nią fakty w innym świetle, to nie pozwala im to na osiągnięcie stwierdzenia nieważności zaskarżonej decyzji. Argumentacja wysunięta w tym względzie przez JFE-NKK, która opiera się w szczególności na ww. w pkt 57 wyroku w sprawie CRAM i Rheinzink przeciwko Komisji, i ww. w pkt 56

wyroku w sprawie Celuloza II, pkt 126 i 127, byłyby właściwa tylko w przypadku, gdyby decyzja Komisji opierała się wyłącznie na założeniu, że stwierdzonych faktów nie można wyjaśnić inaczej niż przez uzgodnienia między przedsiębiorstwami. Nie ma to jednak miejsca w niniejszym przypadku.

- 61 Odnośnie do argumentacji, zgodnie z którą do Komisji należy wykazanie istnienia zarzucanego przez nią naruszenia poza wszelkimi rozsądnymi wątpliwościami, Komisja uważa, że jest ona bezzasadna. Należy zauważyć w szczególności, że w ww. w pkt 56 wyroku w sprawie Celuloza II, Trybunał nie podtrzymał wykładni pojęcia dowodów wystarczająco dokładnych i zgodnych, zaproponowanej przez rzecznika generalnego Darmona w ww. w pkt 56 opinii do tego wyroku. Tak samo Sąd w wyroku z dnia 20 kwietnia 1999 r. w sprawach połączonych od T-305/94 do T-307/94, od T-313/94 do T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 i T-335/94 Limburgse Vinyl Maatschaapij i in. przeciwko Komisji, Rec. str. II-931 (zwanym dalej wyrokiem w sprawie „PVC II”) zdecydował się na ocenę całościową, czy powołane w danym przypadku dowody są wystarczające dla wykazania istnienia naruszenia. W szczególności w odniesieniu do czasu trwania naruszenia dokładność i zgodność dowodów nie są wymagane dla wykazania istnienia naruszenia, lecz służą wyłącznie określeniu, w jakim zakresie grzywna ma być dostosowana do tego czasu. W każdym razie dokładna data rozpoczęcia naruszenia jest w niniejszym przypadku nieistotna, o ile nastąpiło ono przed 1990 r., ponieważ Komisja przy ustalaniu wysokości grzywny wzięła pod uwagę naruszenie dopiero od tej daty.

W przedmiocie pierwszej części zarzutu opartej na sprzeczności między istnieniem zarzucanego porozumienia a sytuacją występującą na brytyjskim rynku offshore i innych rynkach europejskich

- 62 Skarżący japońscy utrzymują zasadniczo, że istnienie ograniczeń handlowych stanowi alternatywne wiarygodne wyjaśnienie braku japońskiej sprzedaży na rynkach europejskich w zakresie produktów, o których mowa w art. 1 zaskarżonej decyzji. Ponieważ rozważania Komisji są oparte na założeniu, że brak sprzedaży

można tłumaczyć wyłącznie przez uzgodnienie między stronami zarzucanego porozumienia, należy stwierdzić nieważność art. 1 zaskarżonej decyzji, zgodnie ze stanowiskiem przyjętym w ww. w pkt 57 wyroku w sprawie CRAM i Rheinzink przeciwko Komisji, pkt 16, ww. w pkt 56 wyroku w sprawie Celuloza II, pkt 126 i 127 i ww. w pkt 61 wyroku w sprawie PVC II, pkt 725.

- 63 Zdaniem skarżących, istnieje zasadnicza sprzeczność pomiędzy twierdzeniem, że producenci japońscy byli stronami porozumienia, na mocy którego zobowiązali się do powstrzymania od dokonywania dostaw na rynki europejskie, a ich rzeczywistym zachowaniem na tych rynkach. Wbrew twierdzeniom Komisji analiza wymiany handlowej pomiędzy Japonią i Europą pokazuje bowiem, że producenci japońscy stanowili silną konkurencję dla producentów europejskich na rynkach offshore, w szczególności Zjednoczonego Królestwa i Norwegii, które z obiektywnych względów handlowych stanowiły razem jedyny rynek mający znaczenie dla tych producentów. Poza tym popyt na brytyjskim rynku offshore obejmował zasadniczo rury OCTG premium, a nie rury OCTG standard, o których mowa w zaskarżonej decyzji. Komisja popełniła co najmniej jeden błąd przy ocenie i kwalifikacji faktów, stwierdzając w art. 1 zaskarżonej decyzji istnienie naruszenia zarówno na europejskich rynkach offshore, jak też europejskich rynkach onshore.
- 64 W tym względzie Nippon stawia pytanie, czy w obliczu opisanych w poprzednim punkcie okoliczności można sobie wyobrazić, aby producenci japońscy uczestniczyli w porozumieniu z producentami europejskimi, które zakazywałoby im dostarczania ich produktów na rynki europejskie. JFE-Kawasaki i Sumitomo wskazują, że zgodnie z tabelą zamieszczoną w motywie 68 zaskarżonej decyzji żaden z producentów krajowych nie osiągnął na swoim rynku krajowym 100% udziału w rurach OCTG i rurach przewodowych. W szczególności na rynku Zjednoczonego Królestwa import tych produktów kształtował się pomiędzy 16 a 22%. W odpowiedzi na argumentację Komisji, zgodnie z którą okoliczność tę można tłumaczyć szczególnym statusem rynku Zjednoczonego Królestwa, postrzeganego jako częściowo chronionego (korzystającego z ograniczonej ochrony) przez zasady podstawowe, JFE-NKK odpira, że rynek francuski, który nie posiadał takiego statusu, korzystał z ochrony mniej skutecznej w 1991 r. i ochrony równoważnej w 1994 r., jak wynika to ze wspomnianej tabeli. Fakt, że producenci japońscy w ciągu kilku lat w okresie

naruszenia przyjętym przez Komisję nie prowadzili sprzedaży produktów wskazanych w zaskarżonej decyzji na niektórych rynkach europejskich, zdaniem JFE-NKK, można tłumaczyć między innymi wahaniem w sprzedaży tych produktów, których wykorzystanie jest silnie uzależnione od działalności w sektorach ropy naftowej i gazu ziemnego.

- 65 Sumitomo przyznaje wyraźnie, że podniesione przez nią argumenty dotyczące skutków porozumienia będą istotne w ramach niniejszego zarzutu tylko wtedy, jeżeli Sąd uzna, że Komisja nie wykazała istnienia naruszenia zgodnie z prawem za pomocą dokumentów przytoczonych w zaskarżonej decyzji. Sumitomo wskazuje w tym względzie na to, że Komisja oparła się głównie na celu porozumienia, a jedynie posiłkowo na jego skutkach.
- 66 Odnośnie do argumentu Komisji opartego na pkt 1088 wyroku Sądu z dnia 15 marca 2000 r. w sprawach połączonych T-25/95, T-26/95, od T-30/95 do T-32/95, od T-34/95 do T-39/95, od T-42/95 do T-46/95, T-48/95, od T-50/95 do T-65/95, od T-68/95 do T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 i T-104/95 Cimenteries CBR i in. przeciwko Komisji, Rec. str. II-491 (zwanego dalej wyrokiem w sprawie „Cement”), że naruszenie jest szczególnie poważne, jeżeli polega ono na porozumieniu mającym na celu wyeliminowanie konkurencji na rynku, na którym jest już ono mocno ograniczona, JFE-Kawasaki wskazuje na to, że okoliczności niniejszego przypadku różnią się bardzo od okoliczności leżących u podstaw tego wyroku. W niniejszej sprawie w wyniku obecności czterech wielkich producentów wspólnotowych występowała w Europie silna konkurencja, przynajmniej na płaszczyźnie strukturalnej, co powodowało, że każda potencjalna konkurencja japońska miała niewielkie znaczenie. Wyrok w sprawie Cement dotyczył natomiast sytuacji, w której istniał szereg zamkniętych monopolii geograficznych.
- 67 JFE-Kawasaki podnosi, że już zgodnie z motywami 61–77 zaskarżonej decyzji zasady podstawowe nie odnosiły się do rynku offshore Zjednoczonego Królestwa ani też innych rynków offshore Wspólnoty. W szczególności z motywu 62 zaskarżonej decyzji wynika, że zasady podstawowe obowiązywały w odniesieniu do sytuacji występującej na rynkach krajowych, podczas gdy rynek offshore Zjednoczonego

Królestwa korzystał ze szczególnego statusu „ochrony częściowej” lub „ochrony ograniczonej”. Twierdzenie ujęte w motywie 102 zaskarżonej decyzji, że strony porozumienia musiały powstrzymać się od dostarczania określonych rur na rynki krajowe, jest sprzeczne ze złożonym statusem przyznanym rynkowi offshore Zjednoczonego Królestwa w motywie 62.

- 68 Dostawy pochodzących z Japonii rur bez szwu ze stali węglowej na rynek offshore Zjednoczonego Królestwa charakteryzowały się długotrwałością i znacznymi rozmiarami. W tym względzie Nippon opiera się na tabeli zamieszczonej w motywie 68 zaskarżonej decyzji, z której wynika, że skarżący japońscy sprzedawali na rynku Zjednoczonego Królestwa znaczne ilości rur stalowych bez szwu. Okoliczność, że liczby te dotyczą wszystkich rur stalowych, a nie tylko rur, o których mowa w zaskarżonej decyzji, nie ogranicza ich znaczenia, a wynika z tego, że producenci japońscy zaopatrywali szelf kontynentalny Zjednoczonego Królestwa w różne rodzaje rur, a mianowicie rury OCTG standard, rury przewodowe i rury OCTG premium. Nippon powołuje się ponadto na poziom eksportu wykazany przez japońskie władze celne na lata 1988–1996 i statystyki wydane przez japońskie stowarzyszenie eksporterów stali na lata 1977–1987, które potwierdzają istnienie takiej konkurencji. Sumitomo utrzymuje również, że sprzedaż rur na rynkach Wspólnoty Europejskiej, a w szczególności na rynku szelfu kontynentalnego Zjednoczonego Królestwa, miała znaczne rozmiary i przedkłada dowody na poparcie tego stanowiska. Podważa ona w szczególności wielkość 230 000 ton, wskazaną przez Komisję jako przeciętną sprzedaż roczną rur przewodowych przez członków klubu Europa–Japonia na wymienionych rynkach wspólnotowych. Sprzedaż realizowana przez ogół członków klubu wynosiła 71 000 ton rur przewodowych rocznie. JFE-NKK odsyła ze swej strony do szczegółowych danych, które przekazała Komisji w odpowiedzi na jej wniosek o udzielenie informacji, a z których wynika, że bynajmniej nie zrezygnowała ze sprzedaży swoich rur na rynkach europejskich w okresie wskazanym jako czas trwania naruszenia. JFE-Kawasaki podnosi, że wprawdzie jej sprzedaż na wszystkich rynkach europejskich była znikoma, niemniej jednak czyniła ona duże wysiłki w kierunku jej realizacji, w szczególności na rynku offshore Zjednoczonego Królestwa.

- 69 Poza tym istnienie silnej konkurencji ze strony producentów japońskich, w szczególności na rynku Zjednoczonego Królestwa, wykazane jest w sposób wyraźny przez dowody z dokumentów zgromadzone przez Komisję w ramach jej dochodzenia przeprowadzonego u producentów europejskich. Szczególnie dokument znajdujący się na str. 4902 akt Komisji, zatytułowany „Notatka dla prezesów” („Paper for Presidents”), odnotowuje „aktualną agresywność [Japończyków] w odniesieniu do [rur] OCTG” oraz pięć notatek Vallourea — to jest: notatka z dnia 23 marca 1990 r., znajdująca się na str. 15622 akt Komisji, zatytułowana „Uwagi dotyczące przedłużenia umowy VAM” (zwana dalej „Uwagami dotyczącymi umowy VAM”), notatka z dnia 2 maja 1990 r., znajdująca się na str. 15610 akt, zatytułowana „Strategiczne uwagi dotyczące stosunków VLR” (zwana dalej „Strategicznymi uwagami”), notatka z dnia 1 czerwca 1990 r., znajdująca się na str. 15591 akt, zatytułowana „Przedłużenie umowy VAM BSC”, „Notatka ze spotkania w dniu 24.7.1990 r.” i w końcu niedatowana notatka znajdująca się na str. 15596 akt, zatytułowana „Rozmowa z BSC” — potwierdza, że Vallourec postrzegał sprzedaż producentów japońskich na rynku offshore Zjednoczonego Królestwa jako budzącą duże zaniepokojenie. Również faks Mannesmanna z dnia 16 sierpnia 1993 r., znajdujący się na str. 2493 akt Komisji, odnotowuje japońską konkurencję cenową powodującą, że dla Mannesmanna udział w określonych przetargach staje się nieinteresujący.
- 70 Poza tym, z jednej strony, z pisma z dnia 6 czerwca 1994 r. skierowanego do Komisji przez Komitet ds. Połączeń Przemysłu Rur Stalowych Wspólnoty Europejskiej, znajdującego się na str. 5243 akt Komisji (zwanego dalej „pismem Komitetu ds. Połączeń z dnia 6 czerwca 1994 r.”), i, z drugiej strony, z protokołu z posiedzenia tego komitetu w dniu 24 sierpnia 1994 r., znajdującego się na str. 5103 akt Komisji, wynika, że producenci europejscy postrzegają przedsiębiorstwa japońskie jako agresywną konkurencję, a rozmiary ich sprzedaży stanowią zagrożenie ich własnej pozycji na rynkach offshore Państw Członkowskich. Protokół z posiedzenia Komitetu ds. Połączeń w dniu 24 sierpnia 1994 r. dowodzi również, że udziały producentów japońskich w zakresie rur OCTG z wszystkich gatunków stali wzrosły do 25% na rynkach offshore Wspólnoty i Wyspach Owczych, a w zakresie produktów OCTG ze stali węglowej do 34% na rynkach offshore Wspólnoty i Norwegii. Sumitomo na poparcie swojego stwierdzenia o dużym znaczeniu importu z Japonii odsyła jeszcze do faksu Europejskiego Stowarzyszenia Przemysłu Rur Stalowych (dawniej Komitet ds. Połączeń Przemysłu Rur Stalowych Wspólnoty Europejskiej) z dnia 5 października 1994 r., znajdującego się na str. 4723, oraz do niedatowanego projektu pisma skierowanego do p. Large, pełnomocnika Komisji, znajdującego się na str. 4725 akt Komisji. Tę tezę potwierdzają również

oświadczenia producentów europejskich — w szczególności odpowiedzi spółki Dalmine z dnia 29 maja 1997 r. na pytania zadane przez Komisję na podstawie art. 11 rozporządzenia nr 17, znajdujące się na str. 15162 akt Komisji (zwane dalej „odpowiedziami Dalmine z dnia 29 maja 1997 r.”) i odpowiedzi Corusa z dnia 13 sierpnia 1997 r., znajdujące się na str. 11916 akt (zwane dalej „odpowiedziami Corusa”). Odpowiedzi Corusa dowodzą w szczególności, że producenci japońscy byli zainteresowani rynkiem offshore Zjednoczonego Królestwa. Nippon podkreśla, że zgodnie z dokumentem „g) Japończycy” [„g) Japanese” document], znajdującym się na str. 4909 akt Komisji, sporządzonym przez jedno z przedsiębiorstw europejskich, „Nippon [...] w szczególności [staje się] coraz bardziej agresywny na szelfie kontynentalnym Zjednoczonego Królestwa”.

71 Zdaniem producentów japońskich, okoliczność dokonywania przez nich na rynku offshore Zjednoczonego Królestwa sprzedaży dużych ilości rur stalowych, w szczególności rur OCTG premium i rur przewodowych projektowych, jednak bez sprzedaży istotnych ilości tych produktów na rynkach onshore Państw Członkowskich Wspólnoty, jest zupełnie logiczna i wbrew temu, co utrzymuje Komisja, zgodna z nieistnieniem zarzucanego porozumienia. W szczególności, ponieważ produkty te przeznaczone są do użycia offshore, odznaczają się wysoką jakością i wysoką ceną. Poza tym dla producentów zagranicznych jest ogólnie znacznie łatwiej konkurować z producentami lokalnymi w zakresie zróżnicowanych produktów takich jak rury OCTG premium niż w zakresie produktów standardowych takich jak rury OCTG gwintowane standard.

72 Ponadto szelf kontynentalny Morza Północnego, w szczególności rynek offshore Zjednoczonego Królestwa, stanowi większą część europejskiego rynku rur stalowych, jak dowodzi tego dokument „g) Japończycy”. Wynika z tego, że rynki wspólnotowe onshore dla tych produktów są stosunkowo ograniczone. Nie wydają się one zatem zbyt opłacalne. Poza tym na brytyjskim rynku offshore panowały zupełnie inne warunki konkurencji niż na rynkach onshore Wspólnoty. Sprzedaż japońska na tych ostatnich rynkach była bowiem zakłócona przez skumulowane oddziaływanie szeregu przeszkód handlowych, z których większość nie występowała na brytyjskim rynku offshore. Komisja nie wzięła tego pod uwagę i nie dokonała rozróżnienia w zaskarżonej decyzji pomiędzy rynkami offshore i rynkami onshore. Nippon podnosi zatem, że rynki onshore były praktycznie zamknięte dla

producentów japońskich z powodu tych przeszkód, w każdym razie biorąc je pod uwagę w całości. Zdaniem Sumitomo, okoliczność tę potwierdza w zakresie dotyczącym rur OCTG standard pismo pewnej spółki nabywającej te produkty, która potwierdziła, że producenci japońscy oferowali jej ten towar do sprzedaży, ale proponowana cena nie była interesująca, a terminy dostawy były dłuższe niż w przypadku producentów europejskich. Zdaniem Sumitomo, wzmianka o dostawcach japońskich na stronie internetowej tej samej spółki, na którą powołała się Komisja, dotyczyła rur OCTG premium, a nie rur OCTG standard.

73 Odnośnie do ograniczeń przywozowych na rury japońskie we Wspólnocie Europejskiej skarżący japońscy uważają, że, po pierwsze, taką przeszkodę stanowi tradycyjna polityka handlowa Wspólnoty, która dążyła do ochrony rynków europejskich za pomocą w szczególności porozumień w sprawie samoograniczenia zawieranych między Komisją a rządem japońskim. Zasadniczym celem takiej polityki było utrzymanie istniejącej wymiany handlowej. W takiej sytuacji skarżący japońscy zaznaczają, że w okresie obowiązywania tych porozumień nie dokonywali eksportu rur bez szwu na rynki onshore Wspólnoty lub też dokonywali jedynie w nieznacznych ilościach i że polityka taka zniechęcała ich do eksportu ich produktów na te rynki.

74 W praktyce pierwsze porozumienie w sprawie samoograniczenia dotyczące rur stalowych zawarte zostało w marcu 1978 r. Ostatnie porozumienie z grudnia 1989 r. przedłużające obowiązek samoograniczenia pozostawało w mocy do końca 1990 r. Komisja sama potwierdziła w motywie 134 zaskarżonej decyzji, że porozumienia te powstrzymywały producentów japońskich od eksportu rur stalowych do Europy przed 1990 r. Z tego powodu skarżący japońscy w okresie obowiązywania porozumień w sprawie samoograniczenia nie mogli mieć nawet wystarczająco zgodnych intencji w rozumieniu wyroku Sądu z dnia 11 marca 1999 r. w sprawie T-141/94 Thyssen Stahl przeciwko Komisji, Rec. str. II-347, pkt 262 i ww.w pkt 66 wyroku w sprawie Cement, pkt 917. JFE-NKK dodaje, że poprzez to Komisja sama zachęcała producentów japońskich do realizowania takiej polityki handlowej, którą

dzisiaj im zarzuca, nie dostarczając nawet dowodu na termin, w którym porozumienia w sprawie samoograniczenia wygasły. Bardziej ogólnie skarżący japońscy powołują się na przedłużenie porozumień w sprawie samoograniczenia na poparcie ich żądań obniżenia grzywien (zob. niżej pkt 136 i nast. i 511–513).

- 75 Po drugie, japońskich producentów rur stalowych przed eksportem na rynki onshore Wspólnoty rur bez szwu ze stali węglowej powstrzymywały wysokie cła przywózowe na mocy Wspólnotowej Taryfy Celnej. W latach 1977–1994 cła na przywóz rur stalowych bez szwu na rynki onshore Wspólnoty nigdy nie wynosiły mniej niż 9%. Zapewnienie złożone w motywie 138 zaskarżonej decyzji, zgodnie z którym Komisja uwzględniła ten czynnik, w żaden sposób nie pozwala zrozumieć, dlaczego, zdaniem Komisji, okoliczność ta nie może być postrzegana jako przeszkoda dla japońskiej sprzedaży. Sumitomo utrzymuje w tym względzie, że producenci z Ameryki Łacińskiej podlegali niższemu stawkom celnym w ramach systemu preferencji ogólnych. Tak samo w przyjętym przez Komisję czasie trwania naruszenia szereg umów o wolnym handlu zawartych z krajami Europy Środkowej i Wschodniej zniósł cła na produkty stalowe z tych krajów. Wynika z tego, że przywóz z tych krajów trzecich korzystał z preferencyjnego traktowania w porównaniu z przywozem japońskim.
- 76 Po trzecie, niekorzystną sytuację japońskich producentów rur stalowych pod względem konkurencyjności w porównaniu z producentami europejskimi, w szczególności na rynkach onshore Wspólnoty, dodatkowo pogarszały koszty transportu, a w przypadku rur przeznaczonych do wykorzystania onshore — koszty związane z załadunkiem, wyładunkiem w porcie przeznaczenia we Wspólnocie i dostawą drogą wodną lub lądową do miejsca przeznaczenia. Ponadto koszty transportu na tonę ładunku były jeszcze wyższe z powodu niewielkich ilości zamówień na rury na europejskich rynkach onshore. Zresztą koszty transportu w przypadku produktów OCTG standard, wymienionych w zaskarżonej decyzji, stanowiły szczególnie wysoki odsetek w zafakturowanej cenie z powodu stosunkowo niskiej wartości tych produktów. Producenci japońscy przytaczają w tym względzie różne dane liczbowe na temat rzeczywistych cen uzyskanych w dostawach rur stalowych bez szwu do Europy. Zastrzeżenia Komisji, że dostawy mogły być

grupowane w celu zmniejszenia kosztów transportu, nie osłabia tej tezy, ponieważ poziom kosztów stanowił barierę mimo tej możliwości. Znaczenie kosztów transportu dla producentów japońskich potwierdzało również pismo Komitetu ds. Połączeń z dnia 6 czerwca 1994 r., chociaż w zasadzie pismo to miało na celu zwrócenie uwagi Komisji na znaczenie zagrożenia, jakie stanowił przywóz rur z Japonii. W sposób pośredni okoliczność tę potwierdza również praktyka decyzyjna Komisji, w szczególności decyzja 93/247/EWG z dnia 12 listopada 1992 r. w sprawie zgodności koncentracji ze wspólnym rynkiem (sprawa IV/M.222 — Mannesmann/Hoesch) (Dz.U. 1993, L 114, str. 34, motyw 102). Tak samo z decyzji Komisji z dnia 26 lutego 1998 r. w sprawie zgodności koncentracji ze wspólnym rynkiem (sprawa IV/M.1014 — British Steel/Europipe) (Dz.U. C 181, str. 3) wynika, że w przypadku sprzedaży niewielkich ilości produktów o niskiej złożoności odległość stanowi istotne utrudnienie dla producentów niewspólnotowych.

77 JFE-Kawasaki dodaje w tej kwestii, że producenci japońscy znajdowali się w gorszej sytuacji nie tylko w porównaniu z producentami europejskimi, lecz również w porównaniu z innymi producentami z krajów trzecich. Przykładowo koszty transportu z Japonii do Włoch lub Zjednoczonego Królestwa były wyższe o 40 do 50% niż koszty transportu z Argentyny. Odnośnie do argumentu Komisji, że z załącznika 5 do zaskarżonej decyzji wynika, że rynek włoski był chroniony przed przywozem z Japonii, ale nie przed przywozem z krajów trzecich, Sumitomo wskazuje, że załącznik ten dotyczy łącznie rur OCTG i rur przewodowych, wobec czego jest on bezwartościowy dla oceny szczególnej sytuacji produktów, o których mowa w art. 1 zaskarżonej decyzji.

78 JFE-Kawasaki i JFE-NKK odrzucają ocenę Komisji dokonaną w motywie 137 decyzji, zgodnie z którą każda sprzedaż po cenie powyżej kosztów zmiennych była zasadna w obliczu strukturalnych nadwyżek na rynku rur stalowych, a także pozwalała na pokrycie kosztów stałych. Z jednej strony, w przypadku rur stalowych koszty transportu są szczególnie wysokie w porównaniu z innymi produktami stalowymi ze względu na znaczną objętość rur. Z drugiej strony, ocena Komisji nie uwzględnia faktu, że producenci japońscy mają ograniczoną zdolność produkcji stali i dlatego

mają interes w maksymalizowaniu swoich zysków poprzez sprzedaż możliwie dużej ilości produktów stalowych z możliwie najwyższą marżą. Możliwość pokrycia kosztów zmiennych ze sprzedaży danego produktu nie wystarcza zatem do przyjęcia założenia, że w interesie handlowym producentów japońskich leży realizacja takiej sprzedaży.

- 79 Odnośnie do stanowiska Komisji, że zdolności produkcyjne są specyficzne dla różnych produktów ze stali, wobec czego nie jest możliwe skoncentrowanie tych zdolności na produkty z najwyższą marżą, Kawasaki odpira, że pierwszy etap procesu produkcyjnego dla wszystkich produktów stalowych jest taki sam. Jednak właśnie na tym etapie jej zdolności są ograniczone. Sumitomo podnosi ponadto, że nadwyżka zdolności produkcyjnych występowała zarówno w przypadku producentów europejskich, jak i producentów japońskich. W konsekwencji okoliczność ta jest neutralna, a utrudnienie wynikające z innych przytoczonych czynników pozostaje faktem, nawet gdyby założyć, że producenci japońscy mieliby interes w sprzedaży po cenach nieznacznie poniżej swoich kosztów zmiennych.

- 80 Po czwarte, producenci japońscy znajdowali się w gorszej sytuacji niż ich konkurenci europejscy pod względem terminów dostawy. Potrzeba bowiem od czterech do sześciu tygodni, aby rury stalowe wyprodukowane w Japonii dotarły do Europy. Jeżeli Komisja wskazuje w motywie 137 zaskarżonej decyzji, że zainteresowane przedsiębiorstwa uważają, że terminy dostawy nie stanowią przeszkody dla japońskiego przywozu rur OCTG premium, wykorzystywanych w szczególności na szelfie kontynentalnym Zjednoczonego Królestwa do ściśle określonych projektów, to stwierdzenie to nie dotyczy rur OCTG standard. Dla użytkownika rur OCTG premium zmiana połączeń premium byłaby bowiem droga po tym, jak już raz zdecydował się na wybór takich lub innych połączeń oferowanych przez różnych producentów, wobec czego znaczenie terminów dostawy na tym rynku jest mniejsze. Na rynku rur OCTG standard natomiast możliwość dostawy rur w krótszym terminie stanowi istotną przewagę. Odnośnie do rur przewodowych projektowych szczególna obróbka, jakiej one wymagają, zmusza dostawców do

operowania w bardzo krótkich terminach, wobec czego terminy dostawy odgrywają w ich przypadku jeszcze większą rolę. Wreszcie ponieważ produkty OCTG i rury przewodowe projektowe są sprzedawane bezpośrednio użytkownikom, nie można obejść tej przeszkody w drodze sprzedaży pośredniej przez hurtowników.

81 Po piąte, rynek krajowy każdego z czterech Państw Członkowskich Wspólnoty, w których możliwa jest sprzedaż onshore w największym zakresie, tj. w Niemczech, Francji, Włoszech i Zjednoczonym Królestwie, zdominowany był przez producenta krajowego. Sytuacja taka nie musi być koniecznym wynikiem porozumienia o podziale rynków, ponieważ określone obiektywne czynniki, w szczególności ekonomiczne, sprzyjają producentom krajowym. Pozycja producentów krajowych została wzmocniona w szczególności poprzez politykę zakupową ich głównych klientów na tym rynku, to jest krajowych przedsiębiorstw transportu i zaopatrzenia w gaz, będących często przedsiębiorstwami publicznymi. Komisja przyznała istnienie takiej sytuacji w swojej decyzji 93/247.

82 Przykładowo Corus (dawniej British Steel) w danym okresie miał uprzywilejowane stosunki ze spółkami British Gas i BP (dawniej British Petroleum), o czym w odniesieniu do BP świadczy dokument zatytułowany „Protokół ze spotkania w sprawie uzgodnień technicznych BP engineering/British Steel” („Minutes of technical liaison meeting by BP engineering/British Steel”), znajdujący się na str. 681 akt Komisji. Tak samo zeznania członków personelu Dalmine, znajdujące się na str. 8220b4 akt Komisji (zwane dalej „zeznaniem pracowników Dalmine”), potwierdzają, z jednej strony, że proponowali oni łapówkę pracownikom Agip, najważniejszego przedsiębiorstwa ropy naftowej i gazu ziemnego we Włoszech, w celu zagwarantowania, że zamówienia tego przedsiębiorstwa na rury stalowe bez szwów nie będą składane innym producentom, a z drugiej strony, że Agip starał się w sposób ogólny preferować producentów włoskich. W ten sam sposób dokument zatytułowany „Spotkanie z Distrigazem”, znajdujący się na stronie 2298 akt Komisji, potwierdza istnienie zamiaru spółki Distrigaz nieskładania zamówień dostawcom niewspółnotowym. W sposób bardziej ogólny dyrektywa Rady 90/531/EWG z dnia 17 września 1990 r. dotycząca procedur udzielania zamówień w sektorach gospodarki wodnej, energetycznej, transportu i telekomunikacji (Dz.U. L 297, str. 1) potwierdza w motywach jedenastym i dwunastym, że zamówienia publiczne

w sektorach wydobycia, transportu i dystrybucji gazu i ropy naftowej były niedostępne przed jej wejściem w życie. Ponadto art. 29 tej dyrektywy, regulujący sytuację producentów z krajów trzecich na przyszłość, nie przyznawał im równego dostępu do europejskich zamówień publicznych wbrew temu, co wydaje się być zawarte w zaskarżonej decyzji. Zdaniem JFE-NKK producenci japońscy nie skorzystali w pełnym zakresie z przepisów przewidzianych przez dyrektywę 90/531, ponieważ porozumienie w sprawie zamówień publicznych (załącznik do decyzji Rady 80/271/EWG z dnia 10 grudnia 1979 r. dotyczącej zawarcia wielostronnych porozumień będących wynikiem negocjacji handlowych w latach 1973–1979, Dz.U. 1980, L 71, str. 1) nie stosuje się do sektorów poszukiwania, wydobycia i transportu ropy naftowej lub gazu.

- 83 Po szóste, przedsiębiorstwa europejskie skierowały do Komisji skargi antydumpingowe w celu wykluczenia producentów niewspólnotowych z rynków wspólnotowych. W ten sposób w latach 1977–1998 wszczętych zostało siedem postępowań przeciwko niewspólnotowym producentom rur stalowych bez szwu, z których tylko jedno zostało zakończone bez przyjęcia zobowiązania lub nałożenia cła. Nawet jeżeli żadne z tych postępowań antydumpingowych nie dotyczyło przywozów z Japonii, to nie było w tym nic podejrzanego, jeżeli chodzi o rynek offshore Zjednoczonego Królestwa, ponieważ szelfy kontynentalne Państw Członkowskich były położone poza terytorialnym obszarem stosowania obowiązującej w tym okresie wspólnotowej regulacji antydumpingowej. Możliwość wszczęcia takiego postępowania w odniesieniu do rynków onshore miała natomiast wbrew temu, co utrzymuje Komisja w motywie 137 zaskarżonej decyzji, istotne oddziaływanie odstrasżające dla eksporterów japońskich. Samo wszczęcie postępowania antydumpingowego prowadziło bowiem z powodu środków dochodzenia przyjętych przez Komisję do kosztownego nakładu pracy dla producentów japońskich. Słuszność tego argumentu potwierdza fakt wynikający z notatki dla prezesów, że przedsiębiorstwa europejskie rozważały zaszkożenie przedsiębiorstwom japońskim poprzez złożenie skarg antydumpingowych. Producenci europejscy wywierali ponadto nacisk na Komisję w celu rozszerzenia obszaru celnego Wspólnoty na rynki offshore Państw Członkowskich, czego dowodzi w szczególności pismo Komitetu ds. Połączeń z dnia 6 czerwca 1994 r.

84 Po siódme, istotną przeszkodę handlową stanowiły koszty związane z ciągłym przestrzeganiem różnych przepisów krajowych Państw Członkowskich Wspólnoty i bardzo zróżnicowanych warunków udzielania licencji. W istocie norma API stanowi jedynie normę podstawową i z tego powodu należy przestrzegać również norm krajowych, a nawet dodatkowych norm wymaganych przez określonych klientów. Przykładowo w Niemczech, jak podaje Nippon, wymagane są świadectwa jakości zarówno technologii produkcji, jak również przyrządów kontroli wyrobu i kwalifikacji pracowników. Postępowanie w sprawie wydania takich świadectw wymaga złożenia obszernej dokumentacji w języku niemieckim i wniesienia opłaty, mogącej wynosić do 45 000 marek niemieckich co dwa lub trzy lata. W decyzji 93/247 Komisja przyznała, że takie przepisy krajowe stanowiły istotną przeszkodę w wewnątrzspółnotowym handlu rurami stalowymi. Stwierdzenie to odnosi się szczególnie do przywozu z Japonii. To obiektywne stwierdzenie, ujęte w decyzji 93/247, nie może pozostać nieuwzględnione w niniejszym przypadku tylko dlatego, że, jak podała Komisja, nie wiedziała o istnieniu naruszenia w chwili, kiedy wydała tę decyzję. Odnośnie do specjalnych wymogów niektórych spółek naftowych JFE-Kawasaki wskazuje na to, że spółka francuska Total i spółka włoska Agip wymagają kontroli „off-line” wszystkich dostarczanych im rur stalowych. Przestrzeganie takiego obowiązku powoduje koszty w wysokości ponad 100 USD na 1000 ton.

85 Po ósme, JFE-NKK, Nippon i JFE-Kawasaki podnoszą w swoich replikach, że Corus czerpał korzyści z prowadzonej przez rząd Zjednoczonego Królestwa polityki wspierania sprzedaży dostawców brytyjskich na szelfie kontynentalnym tego państwa. Rząd brytyjski realizował taką politykę poprzez utworzenie Urzędu ds. Zaopatrzenia Rynku Offshore (Offshore Supplies Office, zwanego dalej „OSO”). Wywierając nacisk na podmioty gospodarcze prowadzące działalność na szelfie kontynentalnym Zjednoczonego Królestwa, OSO udało się doprowadzić do zwiększenia udziałów w rynku przez dostawców brytyjskich z 25 do 30% w 1972 r. (według raportu opublikowanego przez ministerstwo handlu i przemysłu, znajdującego się w załączniku 4 do repliki w sprawie T-67/00), do 75% w 1984 r. i do 87% w 1987 r. (według *Bulletin des Communautés européennes — Supplément* nr 6/1988, pkt 115). W tych warunkach Corus nie miał potrzeby zawierania z producentami japońskimi porozumienia gwarantującego mu odpowiednią ochronę na rynku offshore, skoro korzystał on już z silnej ochrony w wyniku interwencji OSO. Sama koncepcja zasad podstawowych, w szczególności zaś poprawionych zasad podstawowych, jest zatem związana z uprzywilejowaną pozycją Corusa na rynku offshore Zjednoczonego Królestwa ze względu na tę politykę

preferencji krajowych, co wyszło na korzyść również innym producentom europejskim, ponieważ dostarczali oni rury gładkie dla Corusa po zamknięciu jego fabryki Clydesdale. W każdym razie zaskarżona decyzja dotknięta jest pod tym względem oczywistym błędem, ponieważ Komisja nie uwzględniła roli odgrywanej przez OSO na rynku offshore Zjednoczonego Królestwa. Ten brytyjski system preferencyjny był stosowany do lipca 1993 r., tj. do czasu zastąpienia go przez system preferencji wspólnotowych przewidziany przez dyrektywę 90/531. JFE-NKK utrzymuje, że nie miała wiedzy o tych okolicznościach i że dokumenty załączone w swojej replice, które potwierdzają te okoliczności, otrzymała dopiero po wniesieniu skargi w sprawie T-67/00.

- 86 Wymieniona trójka skarżących uważa również, że niektóre środki dowodowe powołane przez Komisję odwołują się do polityki prowadzonej przez OSO, potwierdzając tym samym ich twierdzenia w tej kwestii. Wskazują oni, z jednej strony, na to, że notatka „Przedłużenie umowy VAM BSC” zawiera stwierdzenie, zgodne z którym „nie należy otwierać drzwi [Japończykom], udostępniając im rynek brytyjski” („il ne faut pas ouvrir la porte aux [Japonais] en les favorisant d’un british content”) oraz na następujące oświadczenie autora „Notatki ze spotkania w dniu 24.7.1990 r.”: „Nie można wykluczyć, że w [19]93 OSO przyzna producentom europejskim 3-procentową preferencję, jaką aktualnie przyznaje producentom brytyjskim”. Zawarte w „Notatce ze spotkania w dniu 24.7.1990 r.” zapisy o wzmocnieniu Wspólnoty Europejskiej i rozszerzeniu preferencji w wysokości 3% na producentów europejskich odnosiły się do wejścia w życie dyrektywy 90/531, która przewiduje preferencje wspólnotowe, o ile ceny producentów wspólnotowych nie przekraczają cen producentów z krajów trzecich o więcej niż 3%.

- 87 Okoliczność, że praktycznie żaden z producentów europejskich nie dostarczał rur stalowych bez szwu do Japonii, jak pokazuje tabela znajdująca się w pkt 68 zaskarżonej decyzji, można tłumaczyć również względami polityki handlowej. Wynika z tego, że jakiegokolwiek porozumienie o podziale tego rynku było pozbawione uzasadnienia ekonomicznego.

- 88 Z drugiej strony, w szczególności z pisma Komitetu ds. Połączeń z dnia 6 czerwca 1994 r. wynika, że japońskie zamówienia publiczne w sektorze rur stalowych były kompletnie niedostępne dla producentów europejskich, że japoński rynek rur był zdominowany przez duże konsorcja ściśle powiązane z producentami rur, że koszty transportu i dystrybucji w Japonii były bardzo wysokie dla producentów europejskich i że działalność w zakresie poszukiwania i produkcji ropy naftowej i gazu, a tym samym sektor rur OCTG były w każdym razie bardzo ograniczone. Poza tym, jak wynika z faksu z dnia 16 listopada 1994 r. wysłanego przez Europejskie Stowarzyszenie Rur Stalowych do Komisji, zagraniczni producenci rur stalowych, zamierzający dokonać sprzedaży swoich wyrobów w Japonii, byli zobligowani do wypełnienia bardzo szczegółowego formularza w celu spełnienia norm japońskich.
- 89 Komisja uważa w pierwszej kolejności, że zaskarżona decyzja opiera się zasadniczo na ograniczającym konkurencję celu porozumienia. Nie potrzebowała zatem udowadniać istnienia konkretnych skutków na rynkach, żeby wykazać naruszenie, o którym mowa w art. 1 zaskarżonej decyzji. Nawet gdyby bowiem przyjąć, że przeszkody handlowe wyliczone przez skarżących japońskich mogły wyjaśnić, dlaczego nie sprzedawali oni na tych rynkach wspólnotowych produktów wymienionych w zaskarżonej decyzji, nie zmienia to faktu, że jednak Komisja wykazała istnienie porozumienia, którego celem było ograniczenie konkurencji. W każdym razie, jeżeli przytoczone przez skarżących okoliczności faktycznie miały miejsce, to powodują one zwiększenie wagi naruszenia, a nie zmniejszenie, jak wydają się przyjmować skarżący. Komisja powołuje się w tym względzie na wyrok w sprawie Cement, pkt 66 wyżej, w którym orzeczono, że analiza ekonomiczna mająca na celu wykazanie istnienia obiektywnych przeszkód ekonomicznych nie może przekreślić tego, co w sposób niezaprzeczalny wynika z dowodów z dokumentów. Sąd stwierdził ponadto, że zaproponowana przez skarżących w tej sprawie analiza ekonomiczna, jeżeli okazałaby się słuszna, w rzeczywistości podkreślałaby wagę popełnionego naruszenia, ponieważ poprzez zawarcie danego porozumienia przedsiębiorstwa podjęły próbę wyeliminowania tej niewielkiej konkurencji, która jeszcze występowała na danym rynku (pkt 1087 i 1088 wyroku).

- 90 Odnośnie do argumentu JFE-Kawasaki, że zaskarżona decyzja wyłącza rynek offshore Zjednoczonego Królestwa z porozumienia o podziale rynków, Komisja odpiera, że motyw 62 zaskarżonej decyzji wskazuje bardzo wyraźnie, że porozumienie dotyczyło tego rynku w zakresie, w jakim był on „częściowo chroniony”.
- 91 W drugiej kolejności Komisja uważa, że w każdym razie wykazała zgodnie z prawem, że porozumienie, o którym mowa w art. 1 zaskarżonej decyzji, wywarło konkretne skutki na rynkach Wspólnoty. W szczególności tabela znajdująca się w motywie 68 tej decyzji potwierdza, że porozumienie było skutecznie stosowane w bardzo szerokim zakresie na rynkach europejskich. Istnienie pewnej konkurencji ze strony producentów japońskich na rynku offshore Zjednoczonego Królestwa nie może prowadzić do zanegowania naruszenia stwierdzonego w zaskarżonej decyzji, ponieważ rynek ten był chroniony tylko częściowo.
- 92 Odnośnie do argumentu, zgodnie z którym z określonych dokumentów wykorzystanych przez Komisję, w szczególności „Notatki dla prezesów” i notatki „Rozmowa z BSC”, wynika, że producenci europejscy obawiali się konkurencji japońskiej na rynku offshore Zjednoczonego Królestwa, Komisja uważa, iż obawa ta wynikała z faktu, że status częściowej ochrony tego rynku stanowił źródło szczególnego napięcia w ramach tego porozumienia. W konsekwencji argument ten nie przemawia przeciwko istnieniu porozumienia.
- 93 Komisja stoi również na stanowisku, że argument dotyczący istnienia brytyjskiego systemu preferencji produktów wykorzystywanych w przemyśle naftowym na rynkach szelfu kontynentalnego Zjednoczonego Królestwa, podniesiony po raz pierwszy przez JFE-NKK, Nippon i JFE-Kawasaki w ich replikach, stanowi nowy zarzut, który jest niedopuszczalny zgodnie z art. 48 § 2 regulaminu. Posiłkowo argument ten opiera się na dowodach załączonych do repliki, które na podstawie art. 48 § 1 regulaminu są niedopuszczalne, ponieważ Nippon i JFE-Kawasaki nie podjęły próby uzasadnienia spóźnionego przedstawienia wniosków dowodowych. Jeżeli chodzi o JFE-NKK, która poprzestała na stwierdzeniu, że nie miała wiedzy

o tych dowodach w chwili wniesienia skargi, Komisja zaznacza, że argument wydaje się mało wiarygodny.

- 94 W przypadku JFE-NKK Komisja utrzymuje poza tym, że zarzut ten jest też niedopuszczalny na podstawie art. 44 § 1 lit. c) regulaminu.
- 95 W każdym razie wspomniany nowy argument jest bezzasadny.
- 96 Ponadto Komisja uważa, że przeszkody ekonomiczne powołane przez skarżących japońskich nigdy nie stanowiły absolutnej przeszkody dla przywozu rur japońskich do Wspólnoty. W tym względzie Komisja zaznacza, że żadna z owych rzekomych przeszkód handlowych powołanych przez skarżących japońskich nie powstrzymała innych producentów z krajów trzecich, w szczególności z Ameryki Łacińskiej, przed eksportem wyrobów, o których mowa w zaskarżonej decyzji, na wspólnotowe rynki onshore.
- 97 W końcu rzekomy brak dostaw rur stalowych bez szwu przez producentów Wspólnoty do Japonii nie stanowi istotnego elementu zaskarżonej decyzji, ponieważ nie zajmuje się ona bezpośrednio ograniczeniami w handlu z Japonią. Komisja zaznacza, że pismo Komitetu ds. Połączeń z dnia 6 czerwca 1994 r. i faks Europejskiego Stowarzyszenia Rur Stalowych z dnia 16 listopada 1994 r., powołane przez skarżących japońskich na dowód zamkniętego charakteru rynku japońskiego, dotyczą okresu, w którym nie miała ona wiedzy o istnieniu bezprawnego porozumienia. Komisja wywodzi z tego, że wyjaśnienia przedstawione w tych dokumentach przez producentów europejskich służą zasadniczo zatajeniu istnienia naruszenia stwierdzonego w art. 1 zaskarżonej decyzji. W każdym razie powody, dla których strony zawarły porozumienie, nie są istotne dla wykazania jego istnienia.

W przedmiocie drugiej części zarzutu opartej na braku mocy dowodowej przedstawionych dowodów

- 98 Zdaniem skarżących japońskich, dokumenty powołane przez Komisję nie dowodzą istnienia zgodnych intencji, co mogłoby stanowić bezprawne porozumienie uznane za naruszenie w art. 1 zaskarżonej decyzji, a w każdym razie nie dowodzą udziału producentów japońskich w tym naruszeniu. W tym względzie skarżący japońscy zaznaczają, że praktycznie żaden z tych dokumentów ich nie nazywa, wobec czego nie mogą one być powołane przez Komisję jako dowody obciążające. Należy zatem stwierdzić nieważność art. 1 zaskarżonej decyzji, ponieważ opiera się on na analizie niewystarczającej z prawnego punktu widzenia i narusza w ten sposób art. 81 ust. 1 WE. JFE-NKK i Nippon podnoszą w tym względzie oczywisty błąd w ocenie.
- 99 Zdaniem skarżących japońskich, ich konkurenci europejscy ograniczyli się w dokumentach powołanych przez Komisję do odniesienia do sytuacji wynikającej z przeszkód handlowych utrudniających producentom japońskim wywóz ich wyrobów na rynek europejski. Ponadto skarżący japońscy zaznaczają, że dowody dotyczące rur przewodowych projektowych są szczególnie ograniczone i że w każdym razie należy stwierdzić nieważność zaskarżonej decyzji w zakresie dotyczącym tych produktów. JFE-NKK zaznacza poza tym, że reorganizacja rzekomego klubu Europa–Japonia w postaci poprawionych zasad podstawowych w następstwie spotkania w Tokio w dniu 5 listopada 1993 r. (motywy 83–94 zaskarżonej decyzji), nie została wspomniana w różnych dokumentach powołanych przez Komisję, w szczególności w „Notatce dla prezesów”, dokumencie „g) Japończycy” i dokumencie „Klucz podziału”.
- 100 JFE-NKK podnosi, że w każdym razie Komisja w błędny sposób dokonała analizy dokumentów, które odnoszą się do zasad podstawowych i poprawionych zasad podstawowych, w szczególności dokumentów spółki Dalmine. Dowody znajdujące się w aktach Komisji mogą wskazywać na to, że te zasady mają związek z konieczną racjonalizacją przemysłu wspólnotowego, a nie z jakimś bezprawnym porozumieniem. W tym względzie JFE-NKK powołuje się w szczególności na dokument Dalmine z maja–sierpnia 1993 r., zatytułowany „System rur stalowych bez szwu

w Europie i rozwój rynku” („Seamless Steel tube System in Europe and Market Evolution”), znajdujący się na str. 2051 akt Komisji (zwany dalej dokumentem „System rur stalowych”), w którym zapisano: „Zadowolające dla wszystkich rozwiązanie problemu [Corusa] można znaleźć tylko w kręgu europejskim, co pociąga za sobą przejęcia i zamknięcia zakładów produkcyjnych zgodnie z planem racjonalizacyjnym. Obserwujemy, jak postępują główne etapy tego procesu [...]”. Wbrew temu, co wynika z argumentów Komisji, spotkanie mające miejsce w dniu 6 października 1992 r. zajmowało się nie tylko rynkami Europy Środkowej i Wschodniej, lecz również w części racjonalizacją przemysłu wspólnotowego, jak wynika z protokołu tego spotkania znajdującego się na str. 15178 akt Komisji. Ponadto ta polityka racjonalizacji była popierana przez Komisję. JFE-NKK podnoszą zatem, że jest niezrozumiałe, iż Komisja zarzuca teraz takie zachowanie przedsiębiorstwom, które w ten sposób wypełniały jedynie jej własne wskazania. Ponadto JFE-NKK utrzymuje, że żaden z dokumentów powołanych przez Komisję nie dowodzi związku między zamknięciem belgijskiej spółki NTM, o którym mowa w szczególności w motywach 88 i 89 zaskarżonej decyzji, a sytuacją producentów japońskich.

¹⁰¹ Ponadto JFE-NKK utrzymuje, że dowody powołane przez Komisję nie potwierdzają definicji rynku przyjętej w celu wykazania naruszenia stwierdzonego w art. 1 zaskarżonej decyzji. Ponieważ właściwa definicja danego rynku jest istotnym warunkiem każdej oceny skutków antykonkurencyjnych określonego porozumienia (zob. w szczególności ww. w pkt 57 wyrok w sprawie SIV i in. przeciwko Komisji), ten brak dowodu jest wystarczającym uzasadnieniem dla stwierdzenia nieważności zaskarżonej decyzji.

¹⁰² Zdaniem skarżących japońskich, oświadczenie p. Verluکی z dnia 17 września 1996 r. jest bardzo niejasne i nie dowodzi w żaden sposób istnienia porozumienia zarzucanego przez Komisję. To niezmiernie lakoniczne oświadczenie wskazuje bowiem zasadniczo na to, że rynki krajowe korzystały z ochrony, nie oznaczając przy tym jej rodzaju i dokładnego zakresu. Wbrew temu, co utrzymuje Komisja w zaskarżonej decyzji, oświadczenie p. Verluکی z dnia 17 września 1996 r. nie potwierdza, że wyrażenie „zasady podstawowe” („Fundamentals”) oznaczało respektowanie rynków krajowych w postaci skierowanego do każdego z producentów zakazu sprzedaży rur stalowych na rynkach krajowych ich

konkurentów, którzy byli stronami porozumienia. JFE-Kawasaki utrzymuje w tym względzie, że p. Verluca ograniczył się w tym oświadczeniu do skomentowania tylko jednego dokumentu, w tym przypadku notatki „Kilka informacji”, która nie daje jednak wyjaśnień na temat funkcjonowania porozumienia.

- 103 Ponadto oświadczenie p. Verlucci z dnia 17 września 1996 r. nie potwierdza, że Zjednoczone Królestwo było jednym z rynków krajowych, na którym podaż była ograniczona w wyniku powstrzymania się innych producentów, będących stronami porozumienia, od dostaw rur na te rynki. Oświadczenie to określa bowiem rynek Zjednoczonego Królestwa jako częściowo chroniony w tym znaczeniu, że konkurent zobowiązany jest do nawiązania kontaktu z lokalnym producentem rur przed złożeniem oferty, oraz zaznacza, że zasada ta była w mniejszym lub większym stopniu przestrzegana. Nippon zaprzecza wyraźnie nawiązaniu kontaktu z Corusem przed złożeniem oferty na danym rynku i podnosi, że Komisja nie przedstawiła żadnego dowodu przeciwnego. W każdym razie skarżący japońscy utrzymują, że argumentacja Komisji, zgodnie z którą status częściowej ochrony brytyjskiego rynku offshore można pogodzić z istnieniem sprzedaży japońskiej na tym rynku, nie pozwala wystarczająco dokładnie zrozumieć, jakie zobowiązania podjęli producenci japońscy odnośnie do tego rynku.
- 104 Jeżeli chodzi o stanowisko Komisji, że oświadczenie p. Verlucci z dnia 17 września 1996 r. ma szczególną moc dowodową i w razie potrzeby może ono samo wystarczyć do stwierdzenia istnienia naruszenia, Sumitomo i JFE-NKK zaznaczają, że pkt 1838 powołanego przez Komisję w ww. w pkt 66 wyroku w sprawie Cement, odnosi się wyłącznie do dowodów współczesnych. Poza tym w ww. w pkt 58 wyroku w sprawie Enso-Gutzeit przeciwko Komisji wynika, po pierwsze, że zeznanie złożone przez przedsiębiorstwo nie może stanowić dowodu, który można użyć przeciwko innemu przedsiębiorstwu, o ile nie jest ono poparte innymi środkami dowodowymi (pkt 91), i po drugie, że w sytuacji, kiedy takie zeznanie oparte jest na przekonaniu tej osoby, która składa oświadczenie, osoba ta jest bezwzględnie zobowiązana do wskazania podstawy takiego przekonania, w przeciwnym wypadku Komisja nie może wykorzystać tego oświadczenia przeciw osobie trzeciej (pkt 131). W końcu argument

Komisji, że nie każdy dowód powinien być badany osobno, jest sprzeczny ze stanowiskiem przyjętym przez Sąd w ww. w pkt 58 wyroku w sprawie Enso-Gutzeit przeciwko Komisji, w szczególności w pkt 102 i 151–153.

- 105 Poza tym oświadczenia p. Verlucci z dnia 17 września 1996 r. nie wzmacniają inne dowody przytoczone w zaskarżonej decyzji, w szczególności w odniesieniu do palety produktów, o których mowa w art. 1 tej decyzji, znaczenia i zakresu zasad podstawowych i czasu trwania naruszenia.
- 106 Produkty, o których mowa w zaskarżonej decyzji i w oświadczeniu p. Verlucci z dnia 17 września 1996 r., mianowicie wyłącznie rury OCTG standard i rury przewodowe projektowe, nie pokrywają się z produktami, o których mowa w innych dokumentach powołanych przez Komisję na poparcie tego oświadczenia, w szczególności z wyrobami pochodzącymi od Vallourec, spółki zatrudniającej p. Verluccę w owym czasie. W tych warunkach te inne dokumenty pozbawione są mocy dowodowej w odniesieniu do naruszenia stwierdzonego w art. 1 zaskarżonej decyzji.
- 107 W szczególności notatki „Uwagi dotyczące umowy VAM”, „Strategiczne uwagi”, „Przedłużenie umowy VAM BSC”, „Notatka ze spotkania w dniu 24.7.1990 r.” i „Rozmowa z BSC” dotyczą wszystkie rur gwintowanych z połączeniem premium określanym jako „VAM”, a nie rur OCTG standard.
- 108 Ponadto okoliczność, że notatka „Strategiczne uwagi” odwołuje się do „rynku P”, to znaczy rynku rur OCTG premium, oraz fakt, że p. Verluca zaznacza tam wyraźnie, że jego analiza nie dotyczy połączeń gwintowych standard, określanych jako „Buttress” (str. 15619 akt Komisji), potwierdzają tezę skarżących japońskich. Tak samo wzmianka w „Rozmowie z BSC” o spółce Hunting i innych połączeniach dotyczy rur OCTG premium, a nie rur OCTG standard, jak twierdzi Komisja. Autor tej notatki wspomina bowiem o konieczności „zneutralizowania Foxa”, czyli połączenia premium opatentowanego przez JFE-Kawasaki. Notatka „Uwagi doty-

czące umowy VAM” odwołuje się do rur gładkich i rur OCTG premium gwintowanych miejscowo, w szczególności rur z połączeniem Fox. „Notatka ze spotkania w dniu 24.7.1990 r.” dotyczy także wyrobów ze stali nierdzewnej, wyłączonych wyraźnie z zakresu stosowania zaskarżonej decyzji na podstawie jej motywu 28, niezależnie od rodzaju gwintu.

- 109 W ostatecznym rozrachunku żadna z tych notatek nie dotyczy rur przewodowych. W każdym razie notatki te zawierają zwykłe uwagi i osobiste przypuszczenia pracowników spółki Vallourec i odnoszą się do zasad podstawowych, jednak bez ich objaśniania. Nie dowodzą one zatem w żaden sposób zgodności stanowisk między adresatami zaskarżonej decyzji i nie są zgodne z treścią oświadczenia p. Verluکی z dnia 17 września 1996 r.
- 110 Komisja powołuje się również na wewnętrzną notatkę Vallourec’a z dnia 27 stycznia 1994 r., znajdującą się na str. 4822 akt Komisji, zatytułowaną „Protokół rozmowy z JF w Brukseli w dniu 25/1” (zwaną dalej „Protokołem rozmowy z JF”). Dokument ten jest nieistotny, ponieważ dotyczy on jedynie „gwintów trapezowych i rur VLR + gwint NTM”, a nie produktów, o których mowa w zaskarżonej decyzji.
- 111 Poza tym Komisja wykorzystała „Notatkę dla prezesów” i dokument „g) Japończycy”, chociaż nie jest możliwe dokładne ustalenie palety produktów, do których one się odnoszą. Te dowody zawierają bowiem tyle samo odesłań do produktów innych niż te, o których mowa w zaskarżonej decyzji i oświadczeniu p. Verluکی z dnia 17 września 1996 r., takich jak rury OCTG nierdzewne i rury spawane, co odesłań do palety produktów, z których jedno są tam wymienione, a inne nie. Z dokumentów tych wynika jednoznacznie, że analiza, którą zawierają, dotyczy zasadniczo rynku rur OCTG premium, a nie rynku produktów, o których mowa w niniejszym przypadku. Argument Komisji ujęty w pkt 10 jej odpowiedzi na skargę w sprawie T-68/00, podnoszący, że „Notatka dla prezesów” opiera się na założeniu, iż przedmiotem

uzgodnień podejmowanych w czasie, kiedy dokument ten został sporządzony, były rury OCTG standard, a nie rury OCTG premium, potwierdza, że agresywność Japończyków, o której wspomina ten dokument, dotyczyła bezwzględnie rur OCTG standard.

- 112 Jeżeli chodzi o dokument „Klucz podziału”, dotyczy on znacznie bardziej ograniczonej palety produktów niż ta, o której mowa w oświadczeniu p. Verluki z dnia 17 września 1996 r. Dokument ten zawiera bowiem w szczególności wzmiankę o „przetargach nieograniczonych na rury bez szwu API” („SMLS API OPEN TENDER”). Odnosi się on zatem wyłącznie do rynku rur OCTG standard, na którym miały miejsce przetargi nieograniczone. Skarżący japońscy zaznaczają w tym względzie, że zgodnie z oświadczeniem p. Verluki z dnia 17 września 1996 r. w Europie nie było dużych przetargów nieograniczonych („pas de gros Tenders”) na produkty wymienione w tym oświadczeniu. Nie istnieje zatem rynek, o którym mowa w dokumencie „Klucz podziału”. Skarżący japońscy stwierdzają, że odpowiada to warunkom występującym ówczesnie na rynku europejskim i wywodzą z tego, że proponowany klucz podziału nie miał żadnego znaczenia dla Europy, ponieważ odnosił się do nieistniejącego rynku. Sumitomo uważa, że autor dokumentu „Klucz podziału” musiał popełnić błąd, ponieważ nie można dokonać spójnego i racjonalnego wyjaśnienia tego dokumentu. Ponadto w czasie trwania naruszenia przyjętym w zaskarżonej decyzji nie miały miejsca w Japonii żadne zamówienia publiczne na rury OCTG.

- 113 Wbrew temu, co utrzymuje Komisja, jest jasne, że dokument „Klucz podziału” nie dotyczy w ogóle rur przewodowych. Komisja wskazała bowiem w motywie 27 zaskarżonej decyzji, że skrót „API” odnosi się do rur OCTG standard i że nie może ona w związku z tym zmienić swojego rozumienia znaczenia tego zapisu w trakcie postępowania sądowego. Poza tym tę tezę potwierdzają oznaczenia C/S i T/B występujące w samym dokumencie „Klucz podziału”. W końcu faktycznie istnieją normy API dla wszystkich rur OCTG i rur przewodowych, wobec czego należałoby zgodnie z argumentacją Komisji wnioskować, że dokument ten dotyczy również wyrobów, o których nie ma mowy w zaskarżonej decyzji.

- 114 Odnośnie do mocy dowodowej dokumentów dotyczących samego istnienia naruszenia, skarżący japońscy zaznaczają najpierw, że w notatce „Strategiczne uwagi” p. Verluca zalecał rozwiązanie, które udzielałoby pierwszeństwa grupie VAM i zgodnie z którym producenci japońscy nadal mogliby swobodnie konkurować w zakresie rur VAM na rynku Zjednoczonego Królestwa. Poza tym notatka ta odnosi się do okresu, w którym obowiązywały porozumienia w sprawie samoograniczenia, kiedy to istnienie systemu podziału rynków nie było niezgodne z prawem. Zdaniem Sumitomo, wynika z tego, że jeżeli Sąd przyjąłby argumentację skarżących japońskich dotyczącą czasu trwania porozumień w sprawie samoograniczenia (zob. niżej pkt 139 i nast.), obniżyłoby to moc dowodową wszystkich dokumentów datowanych przed 1990 r., w szczególności różnych notatek Vallourea. Dokumenty te należałoby wtedy postrzegać raczej jako dowody porozumienia istniejącego już w chwili ich sporządzenia, a nie jako dokumenty przygotowujące porozumienie. Ponadto wzmianka o „aktualnym systemie” w notatce „Rozmowa z BSC” wskazywała wyraźnie na Daleki Wschód, Amerykę Południową i Bliski Wschód, a wzmianka w tym samym dokumencie o polityce stałych cen w „sprawach Morza Północnego” („aff North Sea”), którą producenci japońscy akceptowali wtedy dla każdego przypadku oddzielnie, była sprzeczna z zasadą zakazującą producentom japońskim sprzedaży danych produktów, opisaną w oświadczeniu p. Verluki z dnia 17 września 1996 r. JFE-NKK zaznacza w tym względzie, że p. Verluca jest autorem notatki „Rozmowa z BSC”.
- 115 Ponadto notatka „Uwagi dotyczące umowy VAM” wspomina o możliwości „skłonienia Japończyków do tego, by nie podejmowali działań na rynku Zjednoczonego Królestwa, i załatwienia sprawy w gronie Europejczyków”, wobec czego oczywiste jest, że w marcu 1990 r. nie istniało porozumienie dotyczące rynku Zjednoczonego Królestwa. Tak samo „Notatka ze spotkania w dniu 24.7.1990 r.”, w której użyto w oryginalnym tekście francuskim trybu przypuszczającego, gdy wspomina się o możliwości przyjęcia poprawionych zasad podstawowych, które zakazywałyby Japończykom dostępu do Zjednoczonego Królestwa („interdiraient aux Japonais l'accès du UK”), świadczy o tym, że w lipcu 1990 r. porozumienie jeszcze nie miało miejsca.
- 116 W przypadku dokumentu „g) Japończycy” i „Notatki dla prezesów” chodzi wyłącznie o dokumenty przygotowujące, sporządzone prawdopodobnie przez pracownika Corusa w związku ze spotkaniem producentów europejskich, które miało mieć miejsce przed spotkaniem klubu Europa-Japonia w Tokio w dniu 5 listopada 1993 r. Dokumenty te nie mają zatem żadnej mocy dowodowej w odniesieniu do

zachowania producentów japońskich, a tym bardziej w odniesieniu do ich rzekomego udziału w porozumieniu stwierdzonym przez Komisję w art. 1 zaskarżonej decyzji. Wręcz przeciwnie, z dokumentów tych wynika, że producenci japońscy byli agresywnymi konkurentami na rynku offshore Zjednoczonego Królestwa i że producenci wspólnotowi zaledwie próbowali osiągnąć z producentami japońskimi porozumienie, którego treść nie jest jasno określona. Nippon podkreśla, że dokument „g) Japończycy” zawiera wyraźną wzmiankę o jego agresywności na rynku offshore Zjednoczonego Królestwa.

- 117 Ponadto system ograniczeń sprzedaży japońskiej, rzekomo przewidziany w „Notatce dla prezesów” i w dokumencie „g) Japończycy”, był niezgodny z interpretacją zasad podstawowych zawartą w oświadczeniu p. Verluki z dnia 17 września 1996 r., zgodnie z którą producenci japońscy byli zobowiązani do kontaktowania się z Corusem przed dokonaniem sprzedaży swoich produktów na rynku Zjednoczonego Królestwa. JFE-NKK zaznacza, że opis zasad podstawowych zawarty w zaskarżonej decyzji nie zgadza się ani z dowodami przedstawionymi przez Komisję, ani z jej interpretacją zasad podstawowych zawartą w jej odpowiedzi na skargę w sprawie T-67/00. Zgodnie z orzecznictwem taka sprzeczność prowadzi bezwzględnie do stwierdzenia nieważności zaskarżonej decyzji (zob. w szczególności ww. w pkt 57 wyrok w sprawie SIV i in. przeciwko Komisji).
- 118 Ponadto „Notatka dla prezesów” wspomina o zobowiązaniu producentów japońskich do ograniczenia „niektórych swoich dostaw” („some of their deliveries”) na szelf kontynentalny Zjednoczonego Królestwa, podczas gdy motywy 101 i 102 zaskarżonej decyzji mówią o podziale rynków bez jakiegokolwiek rozróżnienia. Zdaniem JFE-NKK również sama ta sprzeczność wystarczy, aby stwierdzić nieważność zaskarżonej decyzji. Jeżeli chodzi o dokument „g) Japończycy”, to wynika z niego, że producenci japońscy uważali w każdym razie, że sprzedaż oparta na umowach była wyłączona z jakiegokolwiek porozumienia, co dodatkowo obniża moc dowodową dokumentu „Klucz podziału”, który dotyczy wyłącznie sektora umownego, jeżeli chodzi o rynki europejskie. Poza tym argument Komisji, że dokumenty te wychodzą z założenia, że istniało już porozumienie zobowiązujące producentów japońskich do niedokonywania na rynkach kontynentalnych Wspólnoty sprzedaży produktów, o których mowa w zaskarżonej decyzji, nie może dowodzić istnienia takiego porozumienia, przynajmniej nie w takim stopniu dokładności i pewności, jakiego wymaga orzecznictwo.

- 119 Odnośnie do notatki zatytułowanej „Licencja VAM dla Siderca” z dnia 20 czerwca 1994 r., znajdującej się na str. 15809 akt Komisji, z której wynika w szczególności, że Mannesmann jest zobowiązany respektować w całości rynek Zjednoczonego Królestwa, zdaniem skarżących japońskich, nie potwierdza ona w żaden sposób, że zgodzili się oni na niedokonywanie sprzedaży rur na rynkach europejskich.
- 120 Jeżeli chodzi o dokument „Klucz podziału”, JFE-Kawasaki podnosi, że jest on niedopuszczalny jako środek dowodowy, ponieważ nie jest datowany, a Komisja nie ujawniła ani tożsamości jego autora, ani osoby, która jej go przekazała, wobec czego skarżący nie mogą zapoznać się z kontekstem, w jakim został on opracowany, i powodami, dla których został przekazany Komisji. Po raz pierwszy Komisja stwierdziła istnienie naruszenia obciążającego przedsiębiorstwo na podstawie dokumentu anonimowego. Argument przedstawiony przez Komisję w motywach 121 i 122 zaskarżonej decyzji, że dokument „Klucz podziału” jest dowodem dopuszczalnym i wiarygodnym, ponieważ jest poparty innymi dowodami, nie jest zasadny, ponieważ dokument ten w rzeczywistości jest sprzeczny z innymi dowodami znajdującymi się w aktach, w szczególności w kwestii istotnych faktów, jak sama Komisja zaznacza w motywie 86 zaskarżonej decyzji w odniesieniu do roli producentów z Ameryki Łacińskiej. JFE-Kawasaki powołuje się w tym względzie na ww. w pkt 57 wyrok w sprawie Volkswagen przeciwko Komisji, pkt 72, zgodnie z którym Komisja powinna wykazać istnienie porozumienia lub uzgodnionych praktyk w sposób wystarczająco dokładny i zgodny.
- 121 W każdym razie JFE-Kawasaki zgadza się z innymi skarżącymi japońskimi co do tego, że dokument „Klucz podziału”, nawet gdyby był dopuszczalny, nie stanowi wiarygodnego dowodu obciążającego, ponieważ nie można dokonać jego identyfikacji w odpowiedni sposób. Okoliczność, że dokument ten nie jest jedyną poszlaką, na której opiera się Komisja w celu wykazania istnienia naruszenia, nie zwalnia jej od wykazania wiarygodności tego dowodu. Poza tym dokument „Klucz podziału” zaprzecza stwierdzeniu p. Verluki zawartemu w dokumencie zatytułowanym „Kontrola w Vallourecu” (z dnia 18 grudnia 1997 r., znajdującym się na str. 7317 akt Komisji, pkt 1.3) dotyczącym kwestii, czy producenci z Ameryki Łacińskiej odpowiedzieli pozytywnie na starania producentów europejskich pod koniec 1993 r., co podaje w wątpliwość wiarygodność obu tych dowodów. Dodatkowo zgodnie z odpowiedzią dyrektora Mannesmanna, p. Bechera, datowaną na dzień 22 kwietnia 1997 r. i znajdującą się na str. 10989A akt Komisji, na pytanie dotyczące istoty zasad

podstawowych zadane w trakcie kontroli na miejscu w dniu 21 kwietnia 1997 r. (zwaną dalej „odpowiedzią p. Bechera”), pojęcie „klucz podziału” dotyczyło jedynie rynków krajów trzecich. Potwierdza to zaskarżona decyzja w motywach 101 i 103.

- 122 Ponadto dokument „Klucz podziału” nie odzwierciedla żadnego wiążącego porozumienia, ponieważ Vallourec wskazał w dokumencie „Kontrola w Vallourecu”, że chodzi o zwykłą próbę modyfikacji kluczy podziału i że sam dokument przewidywał kolejne spotkanie producentów europejskich w celu zbadania warunków stosowania klucza podziału, który został w nim zaproponowany.
- 123 Poza tym z dokumentu „Klucz podziału” wynika, że producenci japońscy wyrazili zastrzeżenie do tej propozycji, uważając, że zakres stosowania klucza powinien zostać rozszerzony na rury ERW OCTG, będące rurami stalowymi spawanymi. W świetle dokumentu „Klucz podziału” Komisja powinna zatem traktować producentów japońskich w taki sam sposób jak producentów z Ameryki Łacińskiej, wobec których wycofała swoje zarzuty, uzasadniając, że wyrazili oni również zastrzeżenie co do zaproponowanego klucza w zakresie, w jakim dotyczył on rynku europejskiego i prowadzili sprzedaż rur stalowych do Europy. Komisja nie może twierdzić, że różnica w traktowaniu producentów japońskich i producentów z Ameryki Łacińskiej może być uzasadniona wielkością sprzedaży realizowanej przez tych ostatnich na rynkach europejskich, ponieważ nie przedstawiła ona na poparcie tego twierdzenia żadnych liczb pozwalających na przekonujące porównanie danych sprzedaży. Występuje tu więc nieuzasadniona nierówność w traktowaniu, a wycofanie zarzutu w odniesieniu do producentów z Ameryki Łacińskiej osłabia stanowisko Komisji dotyczące istnienia naruszenia stwierdzonego w art. 1 zaskarżonej decyzji wobec skarżących japońskich.
- 124 Fakt, że producenci japońscy sprzedawali rury na określonych rynkach europejskich świadczy w sposób wystarczająco mocny, że dokument „Klucz podziału” nie

odzwierciedla istnienia zawartego przez nich porozumienia. Na mocy tego dokumentu nie wolno im było bowiem sprzedawać rur na rynku europejskim, przy czym zakaz ten obowiązywał w sposób nieograniczony i bez jakichkolwiek zastrzeżeń. Poza tym zastrzeżenie wyrażone przez producentów z Ameryki Łacińskiej pozbawiło proponowanego klucza jakiegokolwiek wartości ekonomicznej z punktu widzenia producentów europejskich, zatem jego późniejsze przyjęcie w tych warunkach było nieracjonalne i tym samym nieprawdopodobne.

- 125 Odnośnie do oświadczenia p. Verlucci z dnia 14 października 1996 r., znajdującego się na str. 6354 akt Komisji (zwanego dalej „oświadczeniem p. Verlucci z dnia 14 października 1996 r.”), skarżący japońscy podnoszą, że nie stanowi ono dowodu ich udziału w porozumieniu zarzucanym przez Komisję. Właściwy fragment tego oświadczenia potwierdza po prostu, że skarżący japońscy uczestniczyli regularnie w spotkaniach organizowanych w ramach klubu Europa–Japonia, które zresztą zgodnie z oświadczeniem p. Verlucci z dnia 17 września 1996 r. dotyczyły innych rynków niż rynki krajowe producentów europejskich i japońskich. Skarżący japońscy przypominają, że, ich zdaniem, spotkania klubu Europa–Japonia dotyczyły jedynie sprzedaży na rynkach trzecich, takich jak Chiny i Rosja. Brak jest jakiegokolwiek dowodu, że spotkania te doprowadziły do zawarcia bezprawnego porozumienia zarzucanego przez Komisję. W swojej replice Sumitomo podnosi, że dokument „Kontrola w Vallourecu”, zawierający oświadczenie złożone przez p. Verluccę w dniu 18 grudnia 1997 r., jak również oświadczenie p. Jachii, pracownika Dalmine, złożone w prokuraturze w Bergamo w dniu 5 czerwca 1995 r., znajdujące się na str. 8220b6 akt Komisji (zwane dalej „oświadczeniem p. Jachii”), wyłączają rury przewodowe projektowe z porozumienia, ponieważ jest w nich mowa o produktach standard. Występuje więc sprzeczność pomiędzy oświadczeniem p. Verlucci z dnia 17 września 1996 r. i jego stwierdzeniami zawartymi w dokumencie „Kontrola w Vallourecu”, jeżeli chodzi o produkty, do których odnosiły się zasady podstawowe.

- 126 Dalej JFE-Kawasaki zaznacza, że w dokumencie „Kontrola w Vallourecu” p. Verlucci oświadczył, że „generalnie inne rynki offshore, z wyjątkiem rynku offshore Zjednoczonego Królestwa, nie były uważane za rynki krajowe”. Tym samym nie zostało wykazane istnienie naruszenia w odniesieniu do rynków offshore.

- 127 Oświadczenie złożone przez p. Biasizza, byłego pracownika Dalmine, w prokuraturze w Bergamo w dniu 1 czerwca 1995 r., znajdujące się na str. 8220b10 akt Komisji (zwane dalej „oświadczeniem p. Biasizza”), również nie wskazuje na to, że skarżący japońscy zawarli porozumienie stwierdzone przez Komisję w art. 1 zaskarżonej decyzji. Chociaż p. Biasizzo wspomina w tym oświadczeniu o niewiążącym porozumieniu (gentleman’s agreement), zgodnie z którym producenci zagraniczni mieli oferować w przetargach ceny wyższe o 8–10% od cen oferowanych przez producentów krajowych, to w swoim późniejszym zeznaniu zatytułowanym „Commento alle mie deposizioni” (zwanym dalej dokumentem „Wyjaśnienia do moich zeznań”), znajdującym się na str. 8220b14 akt Komisji, podkreśla ekonomiczne atuty lokalnego producenta rur stalowych na swoim rynku krajowym w porównaniu z producentami zagranicznymi, nie wspominając już jednak o międzynarodowym porozumieniu (załącznik 15 do przedstawienia zarzutów, str. 8220b16). Ponadto wzmianka o przetargach jest sprzeczna ze stwierdzeniem zawartym w oświadczeniu p. Verluki z dnia 17 września 1996 r., zgodnie z którym nie było dużych przetargów na rynkach europejskich.
- 128 Pomiędzy oświadczeniem p. Biasizza a dokumentem „Wyjaśnienia do moich zeznań” występuje zatem istotna sprzeczność. W każdym razie oba te dokumenty nie zaznaczają ani tego, jakie produkty obejmowało porozumienie, o którym one wspominają, ani też jego czasu trwania. Jest tym mniej prawdopodobne, że oświadczenie p. Biasizza i dokument „Wyjaśnienia do moich zeznań” dotyczą produktów, o których mowa w zaskarżonej decyzji, że włoski rynek rur stalowych w danym okresie obejmował głównie inne wyroby, a mianowicie rury OCTG premium i rury przewodowe powszechnie występujące w handlu (trade). Ponadto uwagi p. Biasizza dotyczące utrzymania równowagi istniejących udziałów rynkowych dotyczyły rynków krajów trzecich, o których nie mówi zaskarżona decyzja. W każdym razie oświadczenie i wyjaśnienia p. Biasizza nie są wiarygodne. Zostały bowiem złożone pod przymusem w kontekście, w którym ich autor miał interes w wyjaśnieniu, z jakich innych powodów niż nieuczciwe praktyki, będące przedmiotem dochodzenia, Dalmine zdobyła wszystkie zamówienia publiczne spółki Agip. Wbrew temu, co utrzymuje Komisja, p. Biasizzo w okresie od początku 1992 r. do połowy 1993 r. był odpowiedzialny wyłącznie za sprzedaż rur OCTG, a nie rur przewodowych.

- 129 W każdym razie Nippon i JFE-Kawasaki uważają, że definicja zasad podstawowych zawarta w zaskarżonej decyzji, w szczególności w motywach 61 i 101, zgodnie z którą stronom porozumienia była formalnie zakazana sprzedaż ich wyrobów na rynkach ich konkurentów, jest niezgodna z definicją wynikającą z oświadczenia p. Biasizza, zgodnie z którą strony mogły oferować swoje wyroby po cenach wyższych niż ceny producentów krajowych.
- 130 Jeżeli chodzi o odpowiedź udzieloną przez Dalmine w dniu 4 kwietnia 1997 r. na pytanie zadane przez urzędników Komisji w trakcie kontroli na miejscu, znajdującą się na str. 15099 akt Komisji (zwaną dalej „odповідzią Dalmine z dnia 4 kwietnia 1997 r.”), to wspomina ona wprawdzie o nawiązaniu kontaktów z przemysłem japońskim, ale kontakty te dotyczyły rynków poza obszarem Wspólnoty Europejskiej, jak na przykład rynku rosyjskiego. Ponadto dokument ten potwierdza, że koncepcja zasad podstawowych może odzwierciedlać sytuację wspólnotowego sektora rur stalowych bez szwu od przełomu lat 1986 i 1987, oraz wspomina o niekontrolowanym przywozie rur pochodzących z innych obszarów geograficznych w tym samym okresie. W każdym razie z dokumentu tego wynika, że osoby zarządzające spółką Dalmine w tym okresie nie posiadały wiedzy na temat wydarzeń w okresie przed lutym 1996 r. i że spółka ta nie odnalazła w swoich aktach żadnego dokumentu świadczącego o spotkaniach z producentami japońskimi i europejskimi. Okoliczności te zostały potwierdzone przez Dalmine w jej odpowiedzi z dnia 29 maja 1997 r. na pismo skierowane do niej przez Komisję na podstawie art. 11 rozporządzenia nr 17, znajdującej się na str. 15162 akt Komisji (zwanej dalej „odповідzią Dalmine z dnia 29 maja 1997 r.”). Ponadto odpowiedź Dalmine z dnia 29 maja 1997 r. jest sprzeczna z oświadczeniem p. Biasizza i dokumentem „Wyjaśnienia do moich zeznań”, ponieważ wynika z nich, z jednej strony, że przedmiot rozmów w ramach klubu Europa–Japonia stanowiły jedynie rynki niewspólnotowe, a z drugiej strony, że wywóz rur do Wspólnoty Europejskiej był ograniczony, ale nie zakazany. Sumitomo zaznacza w tym względzie, że odpowiedź Dalmine z dnia 29 maja 1997 r. oparta jest na wspomnieniach pana R., który podaje dokładne źródło swoich wspomnień, mianowicie rozmowy, które prowadził z p. Biasizem, który uczestniczył w danych spotkaniach.
- 131 Skarżący japońscy podnoszą, że zgodnie z dokumentem „System rur stalowych”, który znajduje się w aktach Komisji, ale nie został powołany w zaskarżonej decyzji,

zasady podstawowe określały stosunki między producentami europejskimi. Wbrew temu, co utrzymuje Komisja, dokument ten nie ogranicza się do analizy konsekwencji wycofania Corusa z rynku rur bez szwu.

- 132 Odnośnie do odpowiedzi p. Bechera skarżący japońscy zaznaczają, że zgodnie z jego własnym oświadczeniem nie miał on osobiście wiedzy o okolicznościach, które komentował, zarzucając Komisji, że nie wspomniała o tym, przytaczając jego oświadczenie w pkt 63 zaskarżonej decyzji. Jego zeznanie nie ma więc dużej wartości dowodowej, a zdaniem JFE-NKK, jest nawet niedopuszczalne (ww. w pkt 56: wyrok w sprawie Rhône-Poulenc przeciwko Komisji i opinia sędziego Vesterdorfa pełniącego obowiązki rzecznika generalnego do tego wyroku, str. 955–957). Ponadto Komisja nie może traktować tej odpowiedzi jako wiarygodnego dowodu potwierdzającego istnienie porozumienia między producentami europejskimi i japońskimi, nie uwzględniając jednocześnie, że odrzuca on istnienie porozumienia o wzajemnym respektowaniu rynku krajowego każdego producenta europejskiego przez pozostałych producentów europejskich. W części, w której odpowiedź p. Bechera zaprzecza istnieniu porozumienia o podziale rynków między producentami europejskimi, jest ona sprzeczna z dokumentem „System rur stalowych”, który p. Becher określił jako fałszywy. Jest ona również niezgodna w tym względzie z oświadczeniem p. Verluki z dnia 17 września 1996 r. i z odpowiedzią Dalmine z dnia 29 maja 1997 r.

- 133 Odnośnie do odpowiedzi Corusa z dnia 31 października 1997 r. na wniosek Komisji o udzielenie informacji, znajdującej się na str. 11932 akt Komisji (zwanej dalej „odповідzią Corusa”), zgodnie z którą rynki krajowe były zarezerwowane dla producentów lokalnych, skarżący japońscy zaznaczają, że w piśmie do Komisji z dnia 30 marca 1999 r. (załącznik C.5 do skargi w sprawie T-68/00, zwanym dalej „pismem z dnia 30 marca 1999 r.”), Corus wyraźnie wskazał, że żadne z jego wyjaśnień nie może być interpretowane w ten sposób, że istniało porozumienie pomiędzy producentami europejskimi i japońskimi. W odpowiedzi na argument Komisji, że w piśmie z dnia 30 marca 1999 r. jest mowa o postępowaniu dotyczącym rur spawanych, skarżący japońscy zaznaczają, że oświadczenie, które jest tam bliżej omawiane, zostało sformułowane przez Corusa w identyczny sposób w postępowaniu dotyczącym rur bez szwu. Odnośnie do argumentu Komisji, że

stanowisko Corusa jest paradoksalne, Nippon podnosi, że wręcz odwrotnie, to Komisja próbuje opierać się na interpretacji twierdzeń Corusa, którą spółka ta odrzuciła. JFE-Kawasaki i Sumitomo zaznaczają, że w każdym razie rzekome przyznanie ze strony Corusa jest niejasne i wieloznaczne. Sumitomo podkreśla oprócz tego, że w odpowiedzi Corusa jest mowa wyłącznie o rurach OCTG. Sumitomo podnosi, podobnie jak JFE-NKK, że odpowiedź ta dotyczy tylko rynków krajów trzecich.

- 134 Zdaniem skarżących japońskich, producenci europejscy mieli oczywisty interes w „ograniczeniu szkód” poprzez między innymi przyznanie istnienia porozumienia z producentami japońskimi w celu odwrócenia uwagi Komisji od prawdziwego znaczenia zasad podstawowych, które zmierzały do podziału rynków europejskich pomiędzy producentami europejskimi, naruszenia dużo poważniejszego niż naruszenie stwierdzone w art. 1 zaskarżonej decyzji, a którego istnienie, gdyby zostało stwierdzone, skutkowałoby znacznie wyższymi grzywnami dla tych producentów europejskich. Taką tezę potwierdza fakt, że strategia przyjęta przez Vallourec, polegająca na poinformowaniu Komisji o istnieniu porozumienia z producentami japońskimi, przyniosła tej spółce obniżkę o 40% grzywny, która zostałaby nałożona w przypadku braku takiej współpracy i pozwoliła jej na uniknięcie nałożenia przez Komisję dodatkowej grzywny za naruszenie dotyczące rur gładkich stwierdzone w art. 2 zaskarżonej decyzji. Również Dalmine uzyskała 20-procentową obniżkę grzywny. Na tym tle należy dokonać oceny środków dowodowych powołanych przez Komisję w zaskarżonej decyzji, w szczególności oświadczeń p. Verlucci. Należy również uwzględnić, że Vallourec nie wniósł skargi przeciwko zaskarżonej decyzji i że Dalmine nie zaprzeczyła faktom, na których została oparta. Ponadto Sumitomo zaznacza, że wszystkie powołane oświadczenia, w szczególności oświadczenia panów Verlucci, Bechera i Biasizza, zostały złożone następczo i dodaje, że w przypadku sprzeczności należy przyznać pierwszeństwo dowodom zawartym w dokumentach pochodzących z okresu trwania naruszenia, w szczególności dokumentowi „Klucz podziału”, przed dowodami zawartymi w tych oświadczeniach.

- 135 Nippon utrzymuje, że wbrew temu, co zostało stwierdzone w motywie 131 zaskarżonej decyzji, ustosunkował się wyraźnie zarówno w swojej odpowiedzi pisemnej na przedstawienie zarzutów, jak i podczas przesłuchania przed Komisją, do

zarzutu, że dokumenty wymienione w motywach 62–67 i 100 dowodzą istnienia i treści porozumienia stwierdzonego w art. 1 zaskarżonej decyzji w ten sposób, że zakwestionował wartość dowodową każdego z tych środków dowodowych. Oprócz tego Nippon zaprzecza twierdzeniu zawartemu w motywie 131 zaskarżonej decyzji, jakoby przedsiębiorstwa japońskie przyznały, że nie są w stanie udzielić bliższych informacji dotyczących spotkań klubu Europa–Japonia, ponieważ zaznaczył on w odpowiedzi na jedno z pytań zadanych podczas przesłuchania, iż miały miejsca spotkania między producentami europejskimi i japońskimi, lecz ich celem była koordynacja sprzedaży na rynkach chińskim i rosyjskim.

- 136 Odnośnie do czasu trwania naruszenia daty podane w oświadczeniu p. Verluki z dnia 17 września 1996 r. są niedokładne. Komisja nie wykazała zatem zgodnie z prawem czasu trwania naruszenia.
- 137 Jeżeli chodzi o rok 1977, od którego według p. Verluki rozpoczęła się „wymiana” [„échanges”], skarżący japońscy podnoszą dwa zasadnicze zarzuty.
- 138 Po pierwsze, zaznaczają, że francuskie wyrażenie „échanges” jest bardzo niejasne i zostało przetłumaczone na angielski w przypisie 10 zaskarżonej decyzji jako „trade”, co jest niezgodne z oceną przyjętą przez Komisję w motywie 108 tej decyzji, zgodnie z którą chodziło o „spotkania” stron bezprawnego porozumienia.
- 139 Po drugie, skarżący japońscy podnoszą, że w odniesieniu do okresu przed 1990 r. Komisja przyznała, że porozumienia w sprawie samoograniczenia stanowiły przeszkodę dla sprzedaży przez producentów japońskich ich wyrobów na rynkach Wspólnoty Europejskiej. Niemniej jednak z oświadczenia p. Verluki z dnia 17 września 1996 r. nie wynika w żaden sposób, że bezprawne porozumienie między producentami japońskimi i europejskimi zastąpiło w 1990 lub 1991 r. porozumienia w sprawie samoograniczenia zawarte na płaszczyźnie międzyrządowej. Skarżący japońscy wywodzą z tego, że oświadczenie p. Verluki z dnia

17 września 1996 r. nie potwierdza ustaleń Komisji dotyczących daty, w której rozpoczęło się naruszenie. W ten sposób Komisja nie dopełniła swojego obowiązku wykazania czasu trwania naruszenia za pomocą dowodów wystarczająco dokładnych i zgodnych (ww. w pkt 57 wyrok w sprawie CRAM i Rheinzink przeciwko Komisji, pkt 20).

140 Zresztą nawet gdyby założyć, że „wymiana” między producentami, stanowiąca rzekome naruszenie trwające od 1977 r., faktycznie została wykazana zgodnie z prawem, to i tak Komisja popełniła błąd, obliczając czas trwania naruszenia, ponieważ porozumienia w sprawie samoograniczenia pomiędzy WE i Japonią wygasły w dniu 31 grudnia 1990 r., a nie 31 grudnia 1989 r. Potwierdzają to dowody załączone do skarg skarżących japońskich, w szczególności wyciąg z białej księgi handlu międzynarodowego opublikowanej przez japońskie ministerstwo handlu i przemysłu (zwane dalej „MITI”) w dniu 25 czerwca 1991 r., z której wynika, ich zdaniem, że porozumienia w sprawie samoograniczenia pozostawały w mocy w 1990 roku. Ustawodawstwo japońskie przyznało MITI uprawnienia do wymuszania na japońskich producentach rur stalowych przestrzegania warunków porozumień w sprawie samoograniczenia. Wykonując te uprawnienia MITI wezwało sześć spółek japońskich, wśród nich skarżących japońskich, do zawarcia porozumień w sprawie samoograniczenia wywozu, zatwierdzonych następnie przez MITI. Skarżący japońscy przedłożyli na poparcie swojego stanowiska dokumentację opracowaną przez stronę japońską, a dotyczącą przedłużenia tego porozumienia na rok 1990, mianowicie porozumienie o przedłużeniu, zatwierdzone przez MITI w dniu 28 grudnia 1989 r., oraz pismo notyfikujące do MITI z objaśnieniem powodów, dla których należało dokonać tego przedłużenia. Oprócz tego Nippon przedłożył projekt uchwały swojego zarządu oraz uchwałę, na mocy której zarząd zatwierdził przedłużenie porozumienia między producentami japońskimi do dnia 31 grudnia 1990 r.

141 W swojej replice Nippon i JFE-Kawasaki wyrażają zdziwienie, że Komisja nie podała w sposób wyraźny w swojej odpowiedzi na skargę daty, w której porozumienia w sprawie samoograniczenia utraciły moc, chociaż sama była stroną międzyrządowej umowy, która stanowiła ich podstawę. W tych okolicznościach nie jest wiarygodne, że Komisja nie miała wiedzy o porozumieniu zawartym między producentami japońskimi. Nippon zwraca się do Sądu o wezwanie Komisji do podania daty ostatecznego wygaśnięcia porozumień w sprawie samoograniczenia. Oprócz tego

oboje ww. skarżący i JFE-NKK podnoszą, że zmiana taka jak wygaśnięcie porozumień w sprawie samoograniczenia zawartych z Japonią zostałaby wymieniona przez Komisję w jej XXIV ogólnym sprawozdaniu z działalności Wspólnot Europejskich w 1990 r., jeżeli rzeczywiście miałyby miejsce w tym roku. W sprawozdaniu podane jest natomiast, że uregulowania dotyczące przywozu wyrobów stalowych w porównaniu z 1989 r. pozostają bez zmian (pkt 840 sprawozdania).

142 W tych warunkach jest oczywiste, że Komisja nie stwierdziłaby istnienia naruszenia w odniesieniu do 1990 r., gdyby nie popełniła podniesionego przez skarżących błędu co do okoliczności faktycznych.

143 Odnośnie do daty ustania naruszenia skarżący japońscy zaznaczają, że przyjmując rok 1995 r. Komisja oparła się wyłącznie na nieprecyzyjnym stwierdzeniu zawartym w oświadczeniu p. Verluki z dnia 17 września 1996 r., zgodnie z którym „wymiana ustała przed nieco ponad rokiem”. W tym względzie dokument „Klucz podziału” wskazywał okres kończący się w marcu 1994 r. i brak jest dowodów na spotkania klubu Europa–Japonia po tej dacie. Należy zatem przyjąć, że w każdym razie naruszenie nie trwało dłużej niż do pierwszej połowy 1994 r. Sumitomo i Nippon utrzymują w tym względzie, że dokument „Klucz podziału” może dowodzić jedynie naruszenia trwającego jeden rok, od 1993 r. do marca 1994 r. Informacja o fakcie, że porozumienie miało miejsce przed dniem 1 kwietnia 1995 r., znajduje się w oświadczeniu p. Bechera, dokumencie powołanym przez Komisję w motywie 97 zaskarżonej decyzji w celu wykazania czasu trwania naruszenia, nie ma w tym względzie znaczenia, ponieważ data ta jest po prostu datą, kiedy jego autor został dyrektorem generalnym Mannesmanna. W zakresie, w jakim z art. 1 zaskarżonej decyzji wynika, że zarzucane naruszenie było kontynuowane w roku 1995, jest to niezgodne z przedstawionymi dowodami. Niezbędne jest zatem stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji co najmniej w tej części, w której stwierdza ona istnienie naruszenia w okresach, na które brak jest wystarczających dowodów.

- 144 Komisja podnosi na wstępie, że taktyka skarżących japońskich polegająca na wrywaniu z kontekstu każdego materiału dowodowego i poddawaniu go kompleksowej analizie prawnej nie może być przyjęta do celów oceny całościowej okoliczności faktycznych, które — analizowane w ich rzeczywistym kontekście — dowodzą istnienia naruszenia (zob. w szczególności wyrok Sądu z dnia 14 maja 1998 r. w sprawie T-334/94 Sarrió przeciwko Komisji, Rec. str. II-1439, pkt 103). Komisja przypomina, że w ww. w pkt 66 wyroku w sprawie Cement Sąd orzekł, że przy ocenie wartości dowodowej dokumentu należy, z jednej strony, zbadać prawdopodobieństwo informacji, która jest w nim zawarta, uwzględniając w szczególności pochodzenie dokumentu, okoliczności jego sporządzenia i jego adresata, oraz, z drugiej strony, czy, biorąc pod uwagę jego treść, wydaje się być sensowny i wiarygodny (pkt 1838 tego wyroku).
- 145 W niniejszym przypadku argument, że zasady podstawowe, których dotyczą poszczególne dowody, opisują bardziej pewien stan rzeczy niż porozumienie w sprawie podziału rynków, jest niezgodny z rzeczywistością. Dokumenty te nie potwierdzają również argumentu, że zasady podstawowe obowiązywały jedynie w stosunkach pomiędzy producentami europejskimi. Komisja zaznacza poza tym, że nie pominęła w zaskarżonej decyzji wewnątrzspółnotowego aspektu porozumienia i że opis naruszenia znajdujący się w motywach i w art. 1 decyzji oznacza nie tylko, że producenci japońscy nie mieli prawa sprzedaży swoich produktów w Europie, lecz również, że żaden z producentów europejskich nie miał prawa sprzedaży swoich produktów na rynkach krajowych innych producentów europejskich.
- 146 Komisja kwestionuje w szczególności argument JFE-NKK, że pojęcia zasad podstawowych i poprawionych zasad podstawowych odnoszą się do niezbędnej racjonalizacji przemysłu wspólnotowego, a nie do bezprawnego porozumienia. Dokument „System rur stalowych”, a w szczególności wspomniane tam spotkanie w dniu 6 października 1992 r., dotyczyły procesu racjonalizacji finansowanego w ramach pomocy państw zatwierdzonej przez Komisję na podstawie art. 87 WE.

- 147 Odnosnie do oświadczenia p. Verluki z dnia 17 września 1996 r. Komisja uważa, że należy nadać mu szczególne znaczenie, ponieważ jej autor był prezesem spółki Vallourec Oil & Gas i znał bezpośrednio działalność klubu Europa–Japonia. Brał on bowiem udział w większości copółrocznych spotkań tego klubu, co zostało stwierdzone w jego oświadczeniach (zob. wyżej pkt 23). Komisja powołuje się na zasadę, zgodnie z którą w ramach oceny dowodu oświadczenia sprzeczne z interesem oświadczającego należy uważać za wiarygodne. Komisja podnosi, że w niniejszym przypadku oświadczenie p. Verluki z dnia 17 września 1996 r. jest sprzeczne z interesem spółki Vallourec, którą reprezentował, ponieważ Komisja wszczęła wcześniej przeciwko niej dochodzenie.
- 148 Odnosnie do argumentu, że oświadczenie p. Verluki z dnia 17 września 1996 r. nie jest poparte żadnym dowodem dotyczącym całości poszczególnych aspektów naruszenia, w szczególności w odniesieniu do definicji zasad podstawowych, Komisja zaznacza, że zgodnie z ww. w pkt 66 wyrokiem w sprawie Cement, pkt 1838, żadna zasada prawa wspólnotowego nie sprzeciwia się temu, aby Komisja w celu stwierdzenia istnienia naruszenia art. 81 ust. 1 WE oparła się na tylko jednym dokumencie.
- 149 W każdym razie oświadczenie p. Verluki z dnia 17 września 1996 r. poparte jest innymi dowodami znajdującymi się w aktach, w szczególności dokumentami powołanymi w zaskarżonej decyzji (zob. niżej pkt 161 i nast.). Jeżeli większość tych dowodów z dokumentu nie definiuje zasad podstawowych jako takich i nie precyzuje ich zasięgu, to dzieje się tak tylko dlatego, że ich sens i cel był całkowicie znany zarówno autorom tych dokumentów, jak też ich adresatom.
- 150 Komisja odrzuca też argument, że wyrażenie „échanges”, występujące w oświadczeniu p. Verluki z dnia 17 września 1996 r., nie odnosi się do spotkań, i podnosi, że tłumaczenie tego wyrażenia znajdujące się w przypisie 10 wersji angielskiej zaskarżonej decyzji jest błędne.

- 151 Odnośnie do dopuszczalności dokumentu „Klucz podziału” jako dowodu Komisja podnosi, że zgodnie z orzecznictwem pojęcie niedopuszczalności dowodów ma bardzo ograniczone zastosowanie w prawie wspólnotowym. Jak zaznaczył sędzia Vesterdorf w swojej ww.w pkt 56 opinii w sprawie Rhône-Poulenc przeciwko Komisji podstawową zasadą jest zasada swobodnej oceny dowodów.
- 152 Odnośnie do zakresu dokumentu „Klucz podziału” należy przypomnieć w szczególności, że wzmianka „API” może dotyczyć zarówno rury OCTG standard, jak też rur przewodowych, gdyż dla obu tych produktów istnieją normy API (zob. załącznik do odpowiedzi na skargę w sprawie T-78/00). W odpowiedzi na argument, że zgodnie z oświadczeniem p. Verluکی z dnia 17 września 1996 r. rynek, o którym mowa w dokumencie „Klucz podziału”, nie istnieje, Komisja podnosi, że jeżeli tak by było, nie byłoby żadnego powodu włączenia Europy do proponowanego klucza podziału, co jednak uczyniono.
- 153 Jeżeli chodzi o „Notatkę dla prezesów”, Komisja podnosi w szczególności, że wprawdzie została ona sporządzona przez Corusa, ale to Mannesmann miał ją przedstawić prezesom, jak dowodzi tego dopisek odręczny na jej pierwszej stronie, zgodnie z którym miała ona zostać ujęta w prezentacji „HN” (Hansa Noltego z Mannesmanna) i że Vallourec zaakceptował jej treść, wobec czego dokument ten wyrażał wspólne stanowisko tych trzech producentów europejskich.
- 154 W odpowiedzi na argument, że producenci z Ameryki Łacińskiej byli traktowani w sposób uprzywilejowany, Komisja zaznacza, że obok dokumentu „Klucz podziału” istnieją inne bezpośrednie dowody udziału producentów japońskich w naruszeniu, w szczególności oświadczenia p. Verluکی z dnia 17 września 1996 r. i z dnia 14 października 1996 r., co nie ma natomiast miejsca w przypadku producentów z Ameryki Łacińskiej.

- 155 Odnosnie do oświadczenia p. Biasizza Komisja zaprzecza tezie skarżących japońskich, że wycofał się on ze swoich oświadczeń dotyczących istnienia międzynarodowego porozumienia o podziale rynków w „Wyjaśnieniach do moich zeznań” i przytacza w szczególności fragmenty tego dokumentu, w których p. Biasizzo mówi o konieczności działania w ścisłym porozumieniu ze wszystkimi innymi producentami oraz znalezienia nowych zasad i nowych sposobów zachowań.
- 156 Komisja uważa, że odpowiedź Dalmine z dnia 4 kwietnia 1997 r. zawiera wprawdzie pewne informacje dotyczące porozumienia, lecz poza tym stanowi próbę ograniczenia jego konsekwencji i że w tych warunkach nie może ona osłabić jednoznacznych i wyraźnych oświadczeń byłych pracowników tej spółki. Jeżeli chodzi o dokument „System rur stalowych” okoliczność, że w odróżnieniu od innych dowodów, w szczególności oświadczeń p. Verluksi i p. Biasizza, dokument ten odnosi się wyłącznie do rynków europejskich, spowodowana jest faktem, że, jak wskazuje już jego tytuł, miał on opisywać jedynie sytuację producentów europejskich.
- 157 W końcu odnośnie do informacji dotyczących czasu trwania porozumienia zawartych w oświadczeniu p. Verluksi z dnia 17 września 1996 r. Komisja podnosi, że dokładny czas trwania ma znaczenie jedynie w zakresie, w jakim wpływa na kwotę grzywny. Jeżeli chodzi o okres pomiędzy 1977 a początkiem 1990 r., Komisja przypomina, że nie uwzględniła go przy ustalaniu grzywny, chociaż z oświadczenia p. Verluksi z dnia 17 września 1996 r. wynika jednoznacznie, że porozumienie obowiązywało przez cały ten okres.
- 158 Jeżeli chodzi o datę rozpoczęcia naruszenia przyjętą w zaskarżonej decyzji, Komisja zaznacza, że nie uznała ona, że naruszenie nie miało miejsca pomiędzy 1977 a 1989 r. z powodu istnienia porozumień w sprawie samoograniczenia. Komisja oświadczyła po prostu, że naruszenie popełnione pomiędzy 1977 r. a końcem 1989 r. nie jest brane pod uwagę.

- 159 W odpowiedzi na argument oparty na okoliczności, że zgodnie z XXIV ogólnym sprawozdaniem z działalności Wspólnot Europejskich za rok 1990 regulacja przywózowa produktów stalowych pozostała bez zmian w porównaniu z rokiem 1989, Komisja zaznacza w szczególności, że chociaż XXV sprawozdanie za rok 1991 w tym względzie było zredagowane w taki sam sposób, skarżący nie utrzymywali, że porozumienia w sprawie samoograniczenia pozostały w mocy również w roku 1991.
- 160 Ponadto skargi i załączone do nich dokumenty wskazywały jedynie na to, że skarżący zawarli z władzami japońskimi porozumienie w sprawie ograniczenia swojego eksportu do końca 1990 r. Skarżący japońscy w żaden sposób nie wykazali, że porozumienie to odzwierciedlało przedłużenie porozumień w sprawie samoograniczenia zawartych przez Komisję Europejską i rząd japoński na szczeblu międzynarodowym. Komisja ze swej strony przeszukała swoje archiwa, lecz nie znalazła żadnego śladu rzekomego przedłużenia porozumień w sprawie samoograniczenia do roku 1990 włącznie.
- 161 W każdym razie argumenty skarżących japońskich dotyczące daty rozpoczęcia naruszenia opierają się na założeniu, że porozumienia w sprawie samoograniczenia zakazywały im eksportu ich rur do Wspólnoty. Komisja kwestionuje słuszność tego założenia, ponieważ porozumienia przewidywały szereg kwot na korzyść producentów japońskich.
- 162 Jeżeli chodzi o datę ustania naruszenia, Komisja przypomina, że zgodnie z oświadczeniem p. Verluکی z dnia 17 września 1996 r. porozumienie zakończyło się nieco ponad rok wcześniej. Komisja zaznacza, że stwierdzenie zawarte w oświadczeniu p. Bechera, zgodnie z którym porozumienie obowiązywało przed dniem 1 kwietnia 1995 r., jest zgodne z tą wypowiedzią p. Verluکی. Ponieważ część grzywny odpowiadająca czasowi trwania porozumienia została obliczona na podstawie stwierdzenia, że pozostawało ono w mocy od 1990 do 1994 r. włącznie, informacja podana przez p. Verlucę wystarcza w zupełności do wykazania przyjętego czasu trwania naruszenia. Fakt, że dokument „Klucz podziału” pozwala dowieść, że spotkania klubu Europa–Japonia odbywały się jedynie do marca 1994 r. nie dowodzi w żadnym razie, że porozumienie faktycznie zakończyło się z tą datą.

W przedmiocie trzeciej części pierwszego zarzutu opartej na błędnej ocenie zakresu naruszenia stwierdzonego w art. 2 zaskarżonej decyzji

- 163 Zdaniem skarżących japońskich, teza sformułowana przez Komisję w motywie 164 zaskarżonej decyzji, że naruszenie stwierdzone w art. 2 miało na celu zachowanie chronionego statusu przyznanego rynkowi brytyjskiemu przez zasady podstawowe za pomocą zasad podstawowych poprawionych, jest zupełnie nieprzekonywająca. Podnoszą oni, że Corus nie wycofał się z brytyjskiego rynku rur OCTG gwintowanych standard i rur przewodowych projektowych w wyniku zakończenia swojej produkcji rur gładkich w Clydesdale, lecz kontynuował swoją działalność na tym rynku, prowadząc sprzedaż produktów, chociaż nie miał zawartych umów zaopatrzenia w rury gładkie z Vallourekiem, Dalmine i Mannesmannem. W każdym razie skarżący japońscy odsyłają do swojej argumentacji, że obecność Corusa na brytyjskim rynku rur OCTG gwintowanych i rur przewodowych nigdy nie stanowiła dla nich przeszkody w utrzymywaniu aktywnej konkurencji na obszarze offshore tego rynku. JFE-NKK utrzymuje w tym względzie, że zgodnie z twierdzeniem Komisji należało znaleźć producenta brytyjskiego, który produkowałby swoje własne rury gładkie i następnie poddawał je gwintowaniu, żeby wyprzeć Corusa z rynku Zjednoczonego Królestwa, co jednak nie miało miejsca. Naruszenie stwierdzone w art. 1 zaskarżonej decyzji nie mogło więc mieć miejsca po roku 1990, ponieważ w tym roku Corus zaprzestał produkcji rur gładkich.

- 164 Sumitomo podnosi dalej, że niesłuszne jest założenie, że drugie naruszenie stwierdzone w art. 2 zaskarżonej decyzji stanowiło zwykły środek realizacji naruszenia stwierdzonego w art. 1, w którym rzekomo uczestniczyli producenci japońscy, chyba że popełnienie drugiego naruszenia było nieuniknioną i konieczną konsekwencją pierwszego. Dowody przedstawione przez Komisję nie uzasadniają takiego wniosku i nie wykazują nawet, że producenci japońscy posiadali wiedzę o tym odrębnym porozumieniu. Wbrew temu, co utrzymuje Komisja w motywie 94 zaskarżonej decyzji, dokument „Klucz podziału” nie ma żadnej wartości dowodowej w zakresie dotyczącym restrukturyzacji przemysłu europejskiego. Ponadto ponieważ z analizowanych wyżej notatek Valloureca, w szczególności notatki „Strategiczne

uwagi”, wynika, że porozumienia pomiędzy producentami europejskimi dotyczące rur gładkich były postrzegane przez Vallourec w kontekście jej technologii wykonania gwintu premium, określanej jako VAM, Komisja nie może utrzymywać, że porozumienia te dotyczyły rur OCTG standard i rur przewodowych projektowych.

- 165 W swoich replikach Nippon, JFE-Kawasaki i JFE-NKK przytaczają, że wzmianka w „Notatce ze spotkania w dniu 24.7.1990 r.” dotycząca „wzmocnienia EWG”, które miało prowadzić do poprawionych zasad podstawowych, odnosiła się do wejścia w życie w 1990 r. dyrektywy 90/531. W przypadku rynku brytyjskiego dyrektywa ta miała na celu zastąpienie systemu preferencji krajowych wprowadzonego przez OSO przez system preferencji wspólnotowych, przyznający producentom wspólnotowym uzyskanie zamówienia, jeżeli ich ceny nie przekraczały cen producentów niewspólnotowych o więcej niż w wysokości 3%, co wyjaśnia wzmiankę w „Notatce ze spotkania w dniu 24.7.1990 r.” o możliwości, że „w [19]93 r. OSO przyzna producentom europejskim preferencję 3%, którą przyznawał [wówczas] producentom ze Zjednoczonego Królestwa”. W następstwie zamknięcia fabryki w Clydesdale Corus musiał zaopatrywać się w rury gładkie u producentów europejskich, żeby w dalszym ciągu korzystać z preferencji od tej chwili wspólnotowych. Okoliczność ta wystarcza, żeby wyjaśnić, dlaczego wybrał on tę drogę zaopatrywania się w rury gładkie. Ponadto Vallourec, który organizował nowy system zaopatrzenia Corusa, miał szczególny interes w tym, aby utrzymać pozycję Corusa na rynku offshore Zjednoczonego Królestwa obejmującym rury OCTG premium, z których Vallourec czerpał korzyści jako licencjodawca technologii VAM stosowanej przez Corusa.

- 166 W tym względzie z notatki „Strategiczne uwagi” wynika, że Vallourec rozważał zagrożenie Corusowi odebraniem licencji VAM, żeby zapobiec zakupowi przez tę spółkę rur gładkich od spółek Nippon i JFE-Kawasaki. Dwustronne umowy zaopatrzenia w rury gładkie zawarte między Vallourekiem i innymi producentami rur gładkich, z jednej strony, i Corusem, z drugiej strony, wynikały zatem z gospodarczego interesu producentów europejskich w zwiększeniu ich własnej sprzedaży rur gładkich. Zdaniem skarżących japońskich, nie było żadnego powodu, aby zakładać, że ten podział rynku rur gładkich między Europejczykami potrzebował wzmocnienia w postaci porozumienia z producentami japońskimi.

- 167 W każdym razie trudno jest postrzegać umowy zaopatrzenia w rury gładkie, które zostały zawarte przez Corusa z każdym z trzech pozostałych producentów europejskich i zakończyły się między 1997 a 1999 r., jako elementy realizacji naruszenia, o którym mowa w art. 1 zaskarżonej decyzji, ponieważ naruszenie to miało miejsce nie dłużej niż do 1995 r.
- 168 Równie istotny jest w tym względzie przytoczony powyżej argument skarżących japońskich, że Komisja w błędny sposób zinterpretowała dokumenty odnoszące się do zasad podstawowych i w szczególności w niniejszym kontekście do poprawionych zasad podstawowych.
- 169 W końcu skarżący japońscy mieli jak najbardziej interes prawny w podważeniu stanowiska Komisji przedstawionego w motywie 164 zaskarżonej decyzji, ponieważ na jego podstawie Komisja nałożyła taką samą grzywnę na producentów europejskich i japońskich, chociaż jedni uczestniczyli w dwóch naruszeniach, a drudzy tylko w jednym.
- 170 Zdaniem Komisji z „Notatki ze spotkania w dniu 24.7.1990 r.” jednoznacznie wynika, że producenci europejscy uważali za niezbędne podjęcie środków w celu zapobieżenia, aby w następstwie zamknięcia fabryki Corusa w Clydesdale rynek brytyjski przestał być rynkiem krajowym chronionym w rozumieniu zasad podstawowych. Według stanowiska Komisji, przedstawionego w motywie 164 zaskarżonej decyzji, naruszenie, o którym mowa w art. 2, miało spowodować, że Corus pozostanie producentem „krajowym” w rozumieniu porozumienia, w sposób przedstawiony w motywie 102 zaskarżonej decyzji.
- 171 Komisja uważa, że skarżący japońscy nie mają żadnego interesu prawnego w kwestionowaniu stwierdzeń dotyczących naruszenia zarzucanego innym przedsiębiorstwom w art. 2. Co więcej, nie musieli oni brać udziału w stwierdzonym tam naruszeniu, żeby przyczyniało się ono, w sposób opisany w motywie 164 zaskarżonej

decyzji, do spotęgowania naruszenia zarzucanego im w art. 1. Nie jest zatem istotne, że Sumitomo, jak sama utrzymuje, mogła nie wiedzieć o istnieniu porozumień, o których mowa w art. 2 zaskarżonej decyzji, oraz że naruszenie to mogło zakończyć się później niż naruszenie stwierdzone w art. 1.

- 172 W końcu, nawet gdyby założyć, że skarżący japońscy mogą słusznie podważać ustalenia Komisji dotyczące przejścia od zasad podstawowych do poprawionych zasad podstawowych, nie zmieniłoby to głównego stwierdzenia Komisji dotyczącego istnienia zasad podstawowych. Argument, że wzmianki dotyczące poprawionych zasad podstawowych odnosiły się do wejścia w życie dyrektywy 90/531, jest mało wiarygodny w świetle całości dowodu z dokumentów powołanych w zaskarżonej decyzji, w szczególności „Notatki ze spotkania w dniu 24.7.1990 r.”.

b) Ocena Sądu

Uwagi wstępne

- 173 Odnosnie do przeprowadzenia dowodu naruszenia art. 81 ust. 1 WE należy na wstępie zaznaczyć, że obowiązkiem Komisji jest udowodnienie stwierdzonego przez nią naruszenia i przedstawienie dowodów, które w sposób wystarczający wykazałyby istnienie okoliczności faktycznych stanowiących naruszenie (ww. w pkt 56 wyroki w sprawach: Baustahlgewebe przeciwko Komisji, pkt 58 i Komisja przeciwko Anic Partecipazioni, pkt 86).
- 174 Ponadto sąd wspólnotowy w ramach skargi o stwierdzenie nieważności na podstawie art. 230 WE ma za zadanie jedynie kontrolę legalności zaskarżonego aktu.

- 175 Sąd rola sądu, który prowadzi postępowanie w przedmiocie skargi o stwierdzenie nieważności decyzji Komisji stwierdzającej istnienie naruszenia zasad konkurencji i nakładającej grzywny na jej adresatów, polega na zbadaniu czy dowody i inne środki powołane przez Komisję w jej decyzji są wystarczające dla wykazania istnienia zarzucanego naruszenia (zob. podobnie ww. w pkt 61 wyrok w sprawie PVC II, pkt 891).
- 176 Wynika z tego, że Komisja nie może na poparcie zaskarżonej decyzji przedstawiać nowych dowodów, które nie były w niej ujęte. Niemniej jednak w zakresie, w jakim skarżący próbują udowodnić na bazie innych dokumentów, które przedłożyły Sądowi, że ocena Komisji jest obarczona błędami co do stanu faktycznego, Komisja jest uprawniona do odpowiedzi na ich argumenty, odwołując się do danych dokumentów.
- 177 Ponadto jeżeli sąd ma wątpliwości, to należy je rozpatrywać na korzyść przedsiębiorstw będących adresatami decyzji stwierdzającej naruszenie (zob. podobnie ww. w pkt 56 wyrok w sprawie United Brands przeciwko Komisji, pkt 265). Sąd nie może zatem dojść do wniosku, że Komisja wykazała istnienie danego naruszenia w sposób zgodny z prawem, jeżeli ma jeszcze co do tego wątpliwości, w szczególności w ramach skargi o stwierdzenie nieważności decyzji nakładającej grzywnę.
- 178 W tej ostatniej sytuacji należy bowiem uwzględnić zasadę domniemania niewinności, wyrażoną w szczególności w art. 6 ust. 2 europejskiej Konwencji praw człowieka (EKPC), zaliczającą się do praw podstawowych, które zgodnie z orzecznictwem Trybunału, potwierdzonym ponadto przez preambułę Jednolitego aktu europejskiego i przez art. 6 ust. 2 Traktatu o Unii Europejskiej oraz przez art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, proklamowanej w dniu 7 grudnia 2000 r. w Nicei (Dz.U. C 364, str. 1), podlegają ochronie we wspólnotowym porządku prawnym. Uwzględniając charakter danych naruszeń oraz charakter i stopień dotkliwości sankcji nałożonych z ich powodu, zasada domniemania niewinności obowiązuje w szczególności w postępowaniach w sprawie naruszenia zasad konkurencji obowiązujących przedsiębiorstwa, które mogą zakończyć się nałożeniem grzywnien lub kar pieniężnych (zob. podobnie m.in.

wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie Öztürk z dnia 21 lutego 1984 r., seria A nr 73 i w sprawie Lutz z dnia 25 sierpnia 1987 r., seria A nr 123-A; wyroki Trybunału z dnia 8 lipca 1999 r. w sprawie C-199/92 P Hüls przeciwko Komisji, Rec. str. I-4287, pkt 149 i 150 i w sprawie C-235/92 P Montecatini przeciwko Komisji, Rec. str. I 4539, pkt 175 i 176).

- 179 Jak słusznie podkreślają skarżący japońscy, Komisja jest zatem zobowiązana do dostarczenia dokładnych i zgodnych dowodów na poparcie silnego przekonania, że naruszenie zostało popełnione (zob. podobnie ww. w pkt 57 wyrok w sprawie CRAM i Rheinzink przeciwko Komisji, pkt 20, ww. w pkt 56 wyrok w sprawie Celuloza II, pkt 127, ww. w pkt 57 wyrok w sprawach: SIV i in. przeciwko Komisji, pkt 193–195, 198–202, 205–210, 220–232, 249–250 i 322–328 i Volkswagen przeciwko Komisji, pkt 43 i 72).
- 180 Niemniej jednak należy podkreślić, że nie każdy z dowodów dostarczonych przez Komisję musi koniecznie odpowiadać tym kryteriom w odniesieniu do każdego z elementu naruszenia. Wystarczy, żeby zbiór poszlak przywołanych przez tę instytucję oceniany globalnie odpowiadał temu wymogowi (zob. podobnie ww. w pkt 61 wyrok w sprawie PVC II, pkt 768–778, w szczególności pkt 777, potwierdzony w tym zakresie przez Sąd w wydanym w wyniku odwołania wyroku z dnia 15 października 2002 r. w sprawach połączonych C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, od C-250/99 P do C-252/99 P i C-254/99 P Limburgse Vinyl Maatschappij i in. przeciwko Komisji, Rec. str. I-8375, pkt 513–523).
- 181 Należy ponadto przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem już z tekstu art. 81 ust. 1 WE wynika, że porozumienia między przedsiębiorstwami są zakazane niezależnie od ich skutków, jeżeli mają cel antykonkurencyjny (zob. w szczególności ww. w pkt 56 wyrok w sprawie Komisja przeciwko Anic Partecipazioni, pkt 123). W niniejszym przypadku Komisja oparła się głównie na ograniczającym konkurencję celu porozumienia stwierdzonego w art. 1 zaskarżonej decyzji. Ponadto przytoczyła ona, w szczególności w pkt 62–67 tej decyzji, liczne dokumenty dowodzące, jej zdaniem, zarówno istnienia porozumienia, jak i jego antykonkurencyjnego celu.

- 182 Okoliczność ta niesie ze sobą potencjalnie istotne konsekwencje dla pierwszej części niniejszego zarzutu, w której podnosi się, że naruszenie stwierdzone w art. 1 zaskarżonej decyzji nie miało skutków antykonkurencyjnych (zob. wyżej, pkt 55 zdanie pierwsze).
- 183 Po pierwsze, należy stwierdzić w tym względzie, że argumentacja skarżących japońskich utrzymujących, że przedmiotowe porozumienie nie wywarło żadnych skutków, nawet gdyby była słuszna, nie mogłaby zasadniczo sama prowadzić do stwierdzenia nieważności art. 1 zaskarżonej decyzji (zob. podobnie wyrok Trybunału z dnia 11 stycznia 1990 r. w sprawie C-277/87 Sandoz Prodotti Farmaceutici przeciwko Komisji, Rec. str. I-45 i wyrok Sądu z dnia 6 kwietnia 1995 r. w sprawie T-143/89 Ferriere Nord przeciwko Komisji, Rec. str. II-917, pkt 30).
- 184 Odnośnie do szczególnego przypadku porozumień, które tak jak porozumienie stwierdzone przez Komisję w niniejszym przypadku miały na celu respektowanie rynków krajowych, Sąd w ww.w pkt 66 wyroku w sprawie Cement, pkt 1085–1088, orzekł z jednej strony, że jako takie mają na celu ograniczenie konkurencji i należą do kategorii porozumień w sposób wyraźny zakazanych przez art. 81 ust. 1 WE, oraz, z drugiej strony, że ten cel porozumienia, którego istnienie w przedmiotowej sprawie zostało wykazane w sposób bezsporny w drodze dowodu z dokumentów, nie może być uzasadniony w drodze analizy kontekstu gospodarczego, w jaki wpisuje się dane zachowanie antykonkurencyjne.
- 185 Należy podkreślić w tym względzie, że dla istnienia naruszenia nieistotne byłoby, czy zawarcie porozumienia o celu antykonkurencyjnym stwierdzonego przez Komisję w art. 1 zaskarżonej decyzji było czy nie było w interesie gospodarczym skarżących japońskich, jeżeli na podstawie dowodów znajdujących się w aktach Komisji zostanie wykazane, że faktycznie zawarli oni takie porozumienie.

186 Po drugie, należy zaznaczyć, że argumentacja oparta na tym, że skarżący japońscy wykazali istnienie okoliczności, które stawiały w odmiennym świetle fakty wykazane przez Komisję i które pozwalają tym samym na inne przekonywujące wyjaśnienie faktów, na podstawie których Komisja stwierdziła istnienie naruszenia wspólnotowych zasad konkurencji (ww. w pkt 57 wyroki w sprawach CRAM i Rheinzink przeciwko Komisji, pkt 16; ww. w pkt 56 wyrok w sprawie Celuloza II, pkt 126 i 127 i ww. w pkt 61 wyrok w sprawie PVC II, pkt 725) nie ma znaczenia w niniejszym przypadku. Należy bowiem stwierdzić, że orzecznictwo, na którym bazuje ta argumentacja, odnosi się do sytuacji, w której Komisja opiera się wyłącznie na zachowaniu danych przedsiębiorstw na rynku w celu stwierdzenia istnienia naruszenia (zob. podobnie ww. w pkt 61 wyrok w sprawie PVC II, pkt 727 i 728).

187 Jak powyżej zaznaczono, Komisja dostarczyła w niniejszym przypadku dowodu z dokumentów na poparcie swojego stwierdzenia istnienia porozumienia o charakterze antykonkurencyjnym. Orzecznictwo przywołane przez skarżących japońskich mogłoby być w niniejszym przypadku właściwe tylko wtedy, gdyby Komisji nie udało się wykazać istnienia naruszenia na podstawie dowodu z dokumentów, na które się powołuje. W tych warunkach skarżący żądający od Sądu stwierdzenia nieważności art. 1 zaskarżonej decyzji są zobowiązani nie tylko do samego przedstawienia przekonywującej alternatywy dla stanowiska Komisji, lecz również wykazać, że dowody przytoczone w zaskarżonej decyzji w celu wykazania istnienia naruszenia są niewystarczające (zob. podobnie ww. w pkt 61 wyrok w sprawie PVC II, pkt 728).

188 W świetle powyższego wynika, że należy zbadać wspólnie dwie pierwsze części niniejszego zarzutu, ponieważ pierwsza część ma charakter pomocniczy wobec drugiej, dotyczącej mocy dowodowej dowodu z dokumentów. Trzecią część zarzutu należy następnie zbadać odrębnie.

W przedmiocie drugiej części zarzutu opartej na braku mocy dowodowej dowodów i pomocniczo w przedmiocie pierwszej części zarzutu opartego na niespójności pomiędzy istnieniem zarzucanego porozumienia a sytuacją występującą na brytyjskim rynku offshore i innych rynkach

— Oświadczenia p. Verluki

- 189 Na wstępie należy zaznaczyć, że Komisja zarówno w zaskarżonej decyzji (zob. w szczególności motyw 131), jak również w swoich pismach procesowych w niniejszych sprawach opiera się w bardzo szerokim zakresie na oświadczeniu p. Verluki z dnia 17 września 1996 r., uzupełnionym przez jego oświadczenie z dnia 14 października 1996 r. i przez dokument zatytułowany „Kontrola w Vallourecu” (zwanymi dalej wspólnie „oświadczeniami p. Verluki”). Znaczenie oświadczeń p. Verluki miałyby polegać na tym, że są one jedynymi dowodami, które wykazują wszystkie aspekty naruszenia, w szczególności jego czas trwania i objęte nim produkty.
- 190 Z oświadczenia p. Verluki z dnia 17 września 1996 r. wynika, że rynki krajowe uczestników porozumienia określanego jako „Fundamentals”, „korzystały z ochrony” z wyjątkiem rynku offshore Zjednoczonego Królestwa, który był „częściowo chroniony” w zakresie, w jakim konkurent był zobowiązany do nawiązania kontaktu z lokalnym producentem rur do ropy naftowej [Corusem] przed przedstawieniem [swojej] oferty” (zob. motywy 53 i 62 zaskarżonej decyzji). Produktami objętymi tym porozumieniem zgodnie z oświadczeniem z dnia 17 września 1996 r. były „rury gwintowane standard (rury gwintowane premium nie były objęte) i [rury przewodowe projektowe]” (zob. motyw 56 zaskarżonej decyzji). Również czas trwania porozumienia jest w nich dokładnie określony, ponieważ p. Verluca stwierdza, że „wymiana rozpoczęła się po załamaniu na rynku w 1977 r.” (motyw 55 zaskarżonej decyzji) i że „zakończyła się ona przed nieco ponad rokiem” (motyw 96 zaskarżonej decyzji). Odnośnie praktycznych warunków stosowania porozumienia p. Verluca opisuje zwyczaj odbywania z zasady dwóch spotkań rocznie (motyw 60 zaskarżonej decyzji).

- 191 Komisja wskazuje w motywie 57 zaskarżonej decyzji, że p. Verluca podał w swoim oświadczeniu z dnia 14 października 1996 r., że „zwykle uczestnikami” spotkań byli „ze strony Europy: [Corus] (do czasu zakończenia jego działalności w dziedzinie OCTG), Dalmine, Mannesmann i Vallourec; ze strony Japonii: [JFE-NKK], [JFE]-Kawasaki, [Nippon] i [Sumitomo]”. Ponadto jak zaznacza Komisja w motywie 60 zaskarżonej decyzji, p. Verluca przekazał, nie w oświadczeniu z dnia 17 września 1996 r., jak utrzymuje Komisja, lecz w załączniku 2 do oświadczenia z dnia 14 października 1996 r., listę pięciu spotkań klubu Europa-Japonia w dniach: 14 kwietnia 1992 r. we Florencji, 23 października 1992 r. w Tokio, 19 maja 1993 r. w Paryżu, 5 listopada 1993 r. w Tokio i 16 marca 1994 r. w Cannes.
- 192 W tym względzie żaden przepis, ani żadna ogólna zasada prawa wspólnotowego nie zakazuje Komisji wykorzystania przeciwko przedsiębiorstwu oświadczeń innych oskarżanych przedsiębiorstw (ww. w pkt 61 wyrok w sprawie PVC II, pkt 109 i 512). Gdyby tak nie było, ciężar dowodu zachowań sprzecznych z art. 81 WE i 82 WE, który spoczywa na Komisji, byłby nie do udźwignięcia i nie do pogodzenia z misją nadzoru właściwego stosowania tych przepisów, którą nakłada na nią Traktat WE (ww. w pkt 61 wyrok w sprawie PVC II, pkt 512).
- 193 W niniejszym przypadku należy wyjaśnić najpierw znaczenie terminu „wymiana” (échanges) użytego w oświadczeniu p. Verluki z dnia 17 września 1996 r. Jak zaznacza Komisja, tłumaczenie tego pojęcia słowem angielskim „trade” w przypisie na dole strony 100 wersji angielskiej zaskarżonej decyzji jest w sposób oczywisty błędne, pojęcie to wskazuje w rzeczywistości, że miały miejsce kontakty między japońskimi i europejskimi producentami rur ze stali. Komisja słusznie powołuje się zatem na zdanie cytowane w pkt 190 powyżej, w którym użyte jest to pojęcie w ramach opisu porozumienia zarzucanego producentom japońskim i europejskim.
- 194 Następnie należy stwierdzić, że skarżący japońscy nie zaprzeczają, że miały miejsce spotkania między przedstawicielami japońskich i europejskich producentów rur stalowych bez szwu (zob. motyw 131 zaskarżonej decyzji). Poza tym JFE-NKK, JFE-

-Kawasaki i Sumitomo nie zaprzeczają, że brały udział w tych spotkaniach, lecz utrzymują, że jedynymi informacjami, którymi dysponują na ten temat, są wspomnienia ich pracowników, które w obliczu czasu, jaki upłynął od tych spotkań, są mało wiarygodne.

- 195 Nippon potwierdza, że z tego, co wie, żaden z obecnych pracowników nie brał udziału w tych spotkaniach, zaznacza jednak, że nie może wykluczyć, iż niektórzy z dawnych pracowników brali w nich udział. Niemniej jednak pewien szczegół w odpowiedzi Nippona z dnia 4 grudnia 1997 r. na pytanie dodatkowe zadane przez Komisję, mianowicie okoliczność, że pan [X], odpowiedzialny za eksport rur stalowych, udał się służbowo do Cannes w dniach od 14 do 17 marca 1994 r., potwierdza tezę Komisji dotyczącą udziału Nippona w tych spotkaniach, ponieważ jedno ze spotkań klubu Europa–Japonia wspomnianych przez p. Verlućę miało miejsce w Cannes w dniu 16 marca 1994 r. (motyw 60 zaskarżonej decyzji). W tej samej odpowiedzi Nippon potwierdza, że nie jest w stanie wyjaśnić celu tego wyjazdu, ani też celu innych wyjazdów służbowych jego pracowników do Florencji, ponieważ nie miał on klientów w tych dwóch miastach.
- 196 W tych warunkach Komisja słusznie doszła do wniosku, że skarżący japońscy wymienieni przez p. Verlućę w jego oświadczeniu z dnia 14 października 1996 r. (zob. pkt 191 powyżej), wśród nich Nippon, faktycznie brali udział w opisywanych przez niego spotkaniach klubu Europa–Japonia.
- 197 Czterej skarżący japońscy zaprzeczają jednak, aby w ramach tych spotkań zawarte zostało porozumienie o podziale rynków japońskich i europejskich. JFE-NKK, JFE-Kawasaki i Sumitomo utrzymują w szczególności, że spotkania te dotyczyły zasadniczo spraw o charakterze ogólnym lub dotyczących rynków krajów trzecich takich jak Rosja czy Chiny.

- 198 W tym stadium różnica między Komisją a skarżącymi japońskimi dotyczy kwestii, czy w ramach tych spotkań zawarte zostało przez producentów japońskich i europejskich bezprawne porozumienie o wzajemnym respektowaniu rynków krajowych w zakresie obejmującym oba produkty wymienione w art. 1 zaskarżonej decyzji, tj. rury OCTG standard i rury przewodowe projektowe.
- 199 W tym względzie skarżący japońscy podnoszą, że oświadczenia p. Verluki są zbyt niejasne, żeby mogły stanowić choćby i słabe dowody na istnienie porozumienia o podziale rynków zarzucanego przez Komisję. Podkreślają oni, że sporządzony przez p. Verlucę opis systemu ochrony częściowej rynku offshore Zjednoczonego Królestwa, zgodnie z którym „UK (off-shore) był traktowany jako chroniony częściowo, to znaczy że konkurent był zobowiązany do nawiązania kontaktu z lokalnym producentem rur do ropy naftowej przed złożeniem swojej oferty [i że] reguła ta w mniejszym lub większym stopniu była przestrzegana”, jest zbyt nieprecyzyjny i nie odpowiada rzeczywistości, gdyż nie potwierdza tego żaden z innych dokumentów przedstawionych przez Komisję. Poza tym zdaniem skarżących japońskich występuje sprzeczność między stanowiskiem reprezentowanym przez Komisję w motywach 62 zaskarżonej decyzji, opartym na oświadczeniu p. Verluki z dnia 17 września 1996 r., zgodnie z którym rynek offshore Zjednoczonego Królestwa był jedynie częściowo chroniony, a motywami 101 i 102 zaskarżonej decyzji, które opisują system podziału rynków bez jakichkolwiek rozróżnień.
- 200 Odnosnie do ostatniego zarzutu wystarczy stwierdzić, że motywami 101 i 102 opisują antykonkurencyjny cel zasad podstawowych w sposób ogólny w ramach dokonanej przez Komisję oceny prawnej naruszenia stwierdzonego w art. 1 zaskarżonej decyzji, oraz że należy je odnosić do motywu 62, który w kontekście szczegółowego opisu funkcjonowania zasad podstawowych w świetle dowodu ze zgromadzonych dokumentów przedstawił już fakt, że rynek offshore Zjednoczonego Królestwa miał status szczególny. Argument skarżących japońskich należy zatem w tym względzie odrzucić.

- 201 Odnośnie do argumentu, że spotkania klubu Europa–Japonia nigdy nie dotyczyły rynków Wspólnoty, należy wskazać, że nawet jeżeli zdaniem p. Verluki „ważne wydarzenia dotyczące rynku produktów naftowych (amerykańskie VRA [porozumienie o samoograniczeniu], przemiany polityczne w ZSRR, rozwój w Chinach ...)” były tematem dyskusji w trakcie tych spotkań, nie stoi to na przeszkodzie, aby „stosowanie zasad podstawowych powołanych powyżej” również zostało tam „ustalone”. Z oświadczenia p. Verluki z dnia 17 września 1996 r. wynika więc, że stosowanie zasad podstawowych, obejmujących w szczególności respektowanie czterech rynków krajowych producentów wspólnotowych przez skarżących japońskich, był jednym z tematów omawianych podczas spotkań.
- 202 Należy przypomnieć w tym względzie, że zadaniem Komisji jest ściganie naruszeń art. 81 ust. 1 WE i że porozumienia polegające na „podziale rynków lub źródeł zaopatrzenia” są w sposób wyraźny zakazane przez przepis art. 81 ust. 1 lit. c) WE. Wystarczy więc, żeby Komisja wykazała, że porozumienie między przedsiębiorstwami, które może wpłynąć na handel między Państwami Członkowskimi, miało za cel lub miało skutek w postaci podziału między nimi rynków wspólnotowych jednego lub większej ilości produktów, aby takie porozumienie stanowiło naruszenie.
- 203 Należy wskazać również na to, że w praktyce Komisja często jest zobowiązana do udowodnienia istnienia naruszenia w warunkach mało sprzyjających temu zadaniu, ponieważ od czasu wystąpienia okoliczności faktycznych stanowiących naruszenie mogło upłynąć wiele lat i że wiele przedsiębiorstw objętych dochodzeniem nie współpracowało aktywnie z Komisją. Jeżeli więc Komisja jest zobligowana do wykazania, że bezprawne porozumienie o podziale rynków zostało zawarte (zob. wyżej pkt 177 i 178), byłoby nadmiernym wymogiem, aby dostarczyła ona jeszcze dowodu szczególnego mechanizmu, za którego pomocą cel ten miałby być osiągnięty (zob. przez analogię wyrok Sądu z dnia 14 maja 1998 r. w sprawie T-310/94 Gruber + Weber przeciwko Komisji, Rec. str. II-1043, pkt 214). Dla przedsiębiorstwa winnego naruszenia byłoby bowiem zbyt łatwo uniknąć jakiegokolwiek kary, jeżeli mogłoby ono podnieść argument, że informacje przedstawione w odniesieniu do funkcjonowania bezprawnego porozumienia są zbyt niejasne

w sytuacji, w której istnienie porozumienia i jego antykonkurencyjny cel zostały wykazane w sposób wystarczający. Przedsiębiorstwa mogą bronić się odpowiednio w takiej sytuacji w ten sposób, że mają możliwość zajęcia stanowiska wobec wszystkich dowodów przedstawionych przeciwko nim przez Komisję.

204 Ponadto Komisja powołuje się na ww. w pkt 66 wyrok w sprawie Cement, pkt 1838, podnosząc, że w razie potrzeby może oprzeć się na tylko jednym dokumencie w celu wykazania istnienia naruszenia, jeżeli jego wartość dowodowa jest niewątpliwa i potwierdza on w sposób niezbity istnienie naruszenia. Zdaniem Komisji w okolicznościach niniejszego przypadku można zastosować tę zasadę do oświadczenia p. Verluiki.

205 W tym względzie należy stwierdzić, że wbrew temu, co utrzymują skarżący japońscy, oświadczenia p. Verluiki są nie tylko wiarygodne, lecz również mają wartość dowodową szczególnie wysoką, ponieważ zostały złożone w imieniu Vallourec. Odpowiedzi udzielone w imieniu przedsiębiorstwa posiadają większą wiarygodność niż odpowiedź udzielona przez współpracownika, niezależnie od jego osobistego doświadczenia czy opinii (zob., chociaż zaskarżony, wyrok Sądu z dnia 20 marca 2002 r. w sprawie T-23/99 LR AF 1998 przeciwko Komisji, Rec. str. II-1705, pkt 45).

206 Przemysłany i poważny charakter oświadczenia p. Verluiki jest też podkreślony przez fakt, że miał on jako prezes Vallourec Oil & Gas, zawodowy obowiązek działania w interesie tej spółki. Nie mógł on zatem tak łatwo przyznać, że istnieje naruszenie, nie rozważając konsekwencji tego postępowania, a nic w aktach nie pozwala zakładać, że nie wypełnił swoich obowiązków w tym względzie.

- 207 W każdym razie p. Verluca był bezpośrednim świadkiem opisanych przez niego okoliczności. Komisja potwierdziła bowiem, w szczególności w pkt 28 odpowiedzi na skargę w sprawie T-67/00, co nie spotkało się z zaprzeczeniem, że p. Verluca w charakterze prezesa Vallourec Oil & Gas sam brał udział w spotkaniach klubu Europa–Japonia.
- 208 Ponadto należy zauważyć, że p. Verluca odpowiedział w formie pisemnego oświadczenia na pytania ustne pełnomocników Komisji zadane podczas kontroli w dniu 17 września 1996 r., którzy zażądali odniesienia się do dokumentów sporządzonych w większej części przez niego samego i zajętych wcześniej przez Komisję, tzn. podczas kontroli przeprowadzonej w dniach 1 i 2 grudnia 1994 r. p. Verluca następnie potwierdził i uzupełnił informacje przedstawione już w oświadczeniu z dnia 14 października 1996 r. oraz ponownie pisemnie przy okazji kolejnej kontroli przeprowadzonej w dniu 18 grudnia 1997 r. Jego oświadczenie z dnia 14 października 1996 r. zostało dostarczone w odpowiedzi na wniosek o udzielenie informacji, który zgodnie z jego potwierdzeniem otrzymał 30 września 1996 r., oraz przesłane Komisji wraz z kopią skierowaną do adwokata M. Wincklera z kancelarii Cleary Gottlieb, Steen & Hamilton.
- 209 Ponadto w chwili kontroli w dniu 17 września 1996 r. p. Verluca wiedział od ponad 18 miesięcy, że Komisja miała w swoim posiadaniu dokumenty, które sporządził odnośnie do kontaktów z konkurencją, w szczególności z Corusem. Miał zatem możliwość przemyślenia odpowiedzi, której udzieliłby w przypadku, gdyby Komisja zadała mu pytania w przedmiocie tych dokumentów. Jeżeli chodzi o oświadczenie z dnia 14 października 1996 r., p. Verluca dysponował terminem dwóch miesięcy na jego sporządzenie.
- 210 Z całokształtu tych okoliczności wynika, że p. Verluca złożył swoje oświadczenia w sposób rozważny i po głębokim zastanowieniu. Należy więc stwierdzić, że są one tym bardziej wiarygodne.

- 211 Ponadto Komisja słusznie zaznacza, że oświadczenia sprzeczne z interesem oświadczającego należy z zasady postrzegać jako dowody szczególnie wiarygodne. W niniejszym przypadku oświadczenia p. Verluki były wyraźnie sprzeczne z interesami spółki Vallourec, którą reprezentował, ponieważ Komisja wszczęła przeciwko niej dochodzenie.
- 212 W szczególności należy uznać, że fakt, iż osoba, od której żąda się odniesienia do dokumentów, jak to uczynili pełnomocnicy Komisji wobec p. Verluki, przyzna, że popełniła naruszenie i potwierdzi w ten sposób istnienie faktów, które wykraczają poza te fakty, których istnienie można było wyprowadzić bezpośrednio z danych dokumentów, implikuje a priori, o ile nie występują okoliczności szczególne wskazujące na przeciwieństwo, że osoba ta postanowiła mówić prawdę.
- 213 Skarżący japońscy podważają to rozumowanie, utrzymując przede wszystkim, że w niniejszym przypadku pracownicy producentów europejskich, którzy złożyli oświadczenia w charakterze ich reprezentantów, mieli główny interes w „ograniczeniu szkód”, w szczególności przyznając istnienie porozumienia z producentami japońskimi w celu odwrócenia uwagi Komisji od prawdziwego znaczenia zasad podstawowych, które zmierzały do podziału rynków europejskich pomiędzy producentami europejskimi, czyli naruszenia dużo bardziej poważnego.
- 214 Niemniej jednak fakt, że producenci europejscy przyznali się do istnienia porozumienia o podziale rynków z producentami japońskimi, nie służył koniecznie temu, aby ukryć istnienie porozumienia o podziale rynków europejskich między nimi. Ponadto nie jest prawdopodobne, aby Vallourec przez p. Verlucę przyznał istnienie jednego naruszenia, chcąc przy tym ukryć istnienie innego podobnego naruszenia, opartego ponadto na pewnych faktach, które spółka ta przyznała, lecz różnego w aspekcie geograficznym od naruszenia, do którego się przyznała. Należy bowiem stwierdzić, że osoba, która działała w ten sposób, narażała się na poważne ryzyko, przy założeniu wykazania przez Komisję rzeczywistych faktów, udzielenia z własnej inicjatywy pomocy Komisji w wykazaniu istnienia naruszenia, nie odnosząc jednak korzyści w postaci znacznej obniżki jej grzywny z tytułu współpracy.

- 215 W konsekwencji twierdzenie przedstawione w tym względzie przez skarżących japońskich nie jest przekonywujące i nie może podważać wiarygodności oświadczenia p. Verlucci. Odnośnie do argumentu JFE-Kawasaki opartego na tym, że p. Verluca ograniczył się do skomentowania tylko jednego dokumentu w swoim oświadczeniu z dnia 17 września 1996 r., mianowicie notatki „Kilka informacji”, wystarczy stwierdzić, że to oświadczenie, które nie wspomina zresztą o tej notatce, odnosi się wyraźnie do istnienia ogólnego porozumienia o podziale rynków dwóch określonych typów produktów. W tych warunkach nie ma żadnego powodu, aby uważać, że P. Verluca ograniczył się w swoim oświadczeniu do skomentowania tylko jednego dokumentu i podważania w ten sposób zakresu tego oświadczenia.
- 216 Odnośnie do dokumentu „Kontrola w Vallourecu” JFE-Kawasaki podnosi, że p. Verluca potwierdził w nim, iż inne rynki offshore, o których mowa w zaskarżonej decyzji, tzn. inne niż rynek Zjednoczonego Królestwa, nie były traktowane jako rynki krajowe w rozumieniu zasad podstawowych. Wystarczy wskazać w tym względzie, że p. Verluca dokonał tego potwierdzenia w odpowiedzi na następujące pytanie zadane przez Komisję: „Jaki był status różnych rynków offshore (Niderlandy, Dania, Zjednoczone Królestwo, Norwegia, Chiny)[?]”. W takich warunkach jest oczywiste, że potwierdzenie to oznacza wyłącznie, że rynki niderlandzki, duński, norweski i chiński nie były rynkami krajowymi, oraz że nie miało ono żadnego znaczenia, jeżeli chodzi o status niemieckiego, francuskiego i włoskiego rynku.
- 217 Odnośnie do argumentacji Sumitomo opartej na wzmiance zawartej w dokumencie „Kontrola w Vallourecu”, że dokument „Klucz podziału” miał zastosowanie „tylko do produktów standard”, wobec czego nie obejmował rur przewodowych jako produktów niestandardowych, należy zaznaczyć, że w tej wypowiedzi p. Verluca odpowiedział specjalnie na pytania dotyczące protokołu rozmowy z JF. Z protokołu tego wynika jednak, że dotyczy on wyłącznie rur OCTG, a nie rur przewodowych, co pozwala zakładać, że wyjaśnienia p. Verlucci dotyczyły wyłącznie rur OCTG.

- 218 W każdym razie nawet zakładając, że ta wypowiedź p. Verlucci dotyczy nie tylko rur OCTG, odnośnie do których wyjaśnił on już w oświadczeniu z dnia 17 września 1996 r., że naruszenie obejmowało wyłącznie produkty standardowe, lecz również rur przewodowych, to z brzmienia tego oświadczenia wynika, że respektowanie rynków krajowych producentów będących członkami klubu Europa-Japonia i system klucza podziału stosowanego do rynków krajów trzecich stanowiły dwie odrębne części zasad podstawowych. W konsekwencji to wyjaśnienie dotyczące wyłącznie rynków krajów trzecich, nie osłabia podstawowego założenia Komisji, że nie tylko rury OCTG standard, lecz również rury przewodowe projektowe stanowiły przedmiot podziału rynków krajowych klubu Europa-Japonia. Następnie należy podkreślić, że p. Verluca nigdy nie wycofał swojej wypowiedzi, że bezprawne porozumienie obejmowało również rury przewodowe.
- 219 Ponadto należy przypomnieć, że zgodnie z orzecznictwem Trybunału oświadczenie przedsiębiorstwa, któremu zarzuca się udział w kartelu, a którego prawdziwość jest kwestionowana przez szereg innych przedsiębiorstw, którym zarzuca się udział w kartelu, nie może być uważane za stanowiące wystarczający dowód istnienia naruszenia popełnionego przez te ostatnie, jeżeli nie jest poparte innymi dowodami (zob. podobnie ww. w pkt 58 wyrok w sprawie Enso-Gutzeit przeciwko Komisji, pkt 91). Należy zatem stwierdzić, że pomimo swojego wiarygodnego charakteru oświadczenia p. Verlucci powinny być poparte innymi dowodami, żeby wykazać istnienie naruszenia stwierdzonego w art. 1 zaskarżonej decyzji.
- 220 Niemniej jednak należy przyznać, że ze względu na wiarygodność oświadczeń p. Verlucci stopień wzmocnienia dowodu wymagany w niniejszym przypadku jest mniejszy, zarówno pod względem szczególności jak i intensywności, niż w przypadku oświadczeń niebędących szczególnie wiarygodnymi. Należy zatem stwierdzić, że jeżeli Sąd miałby orzec, że pewien zbiór zgodnych poszlak pozwalałby na potwierdzenie istnienia pewnych aspektów szczególnych porozumienia o podziale rynków wskazanego przez p. Verluca i stwierdzonego w art. 1 zaskarżonej decyzji, to same oświadczenia p. Verlucci wystarczą przy takim założeniu dla potwierdzenia innych aspektów zaskarżonej decyzji, zgodnie z zasadą wyprowadzoną z ww. w pkt 66 wyroku w sprawie Cement, pkt 1838 i powołaną przez Komisję (zob. pkt 204 powyżej). Poza tym, jeżeli jakiś dokument nie jest jawnie sprzeczny

z oświadczeniami p. Verluki w sprawie istnienia lub zasadniczej treści porozumienia o podziale rynków, wystarczy, że potwierdza istotne elementy porozumienia opisanego przez p. Verlucę, żeby miał pewną wartość jako dowód potwierdzający w zbiorze dowodów obciążających (zob. wyżej pkt 180 i powołane tam orzecznictwo).

- 221 W świetle powyższych rozważań należy dokonać sukcesywnej oceny pozostałych dowodów powołanych przez Komisję w zaskarżonej decyzji, w szczególności w motywach 62–67 i 100, oraz pewnych innych dokumentów znajdujących się w aktach Komisji, o ile uczestnicy postępowania przed Sądem odnieśli się do nich w ramach swoich uwag dotyczących wiarygodności dowodów powołanych wyraźnie w zaskarżonej decyzji.

— Notatki Valloureca

- 222 W motywie 67 zaskarżonej decyzji Komisja powołuje się na notatkę „Rozmowa z BSC”, która nie jest datowana, ale ma pochodzić z czerwca 1990 r., oraz odnosi się do dwóch innych notatek, tj. „Notatki ze spotkania w dniu 24.7.1990 r.” podpisanej przez p. Verlucę i notatki z dnia 1 czerwca 1990 r. zatytułowanej „Przedłużenie umowy VAM BSC”. Komisja cytuje w motywie 67 zaskarżonej decyzji następujący fragment notatki „Rozmowa z BSC”:

„Zdaniem [Valloureca] nie należy otwierać drzwi Japończykom udostępniając im rynek brytyjski. Należy w pełni wykorzystać zasady podstawowe, informując w pierwszym kroku japońskich członków zarządów poprzez zarząd klubu o wchodzeniu [Japończyków] na rynek brytyjski. Wydaje się trudnym do wyobrażenia, że [Corus] mógłby zorganizować klucz podziału dla japońskich PJ, podczas gdy SMI łamie sobie na tym zęby od wielu miesięcy”.

223 W motywie 78 zaskarżonej decyzji, poświęconym naruszeniu stwierdzonemu w art. 2 tej decyzji, znajduje się następujący fragment „Notatki ze spotkania w dniu 24.7.1990 r.”:

„[Mannesmann] jest jedynym producentem europejskim, którego obawiają się Japończycy i który dlatego może zmusić ich do respektowania »fundamentals improved«. [Mannesmann] miałby interes w obronie »fundamentals« na rynku Zjednoczonego Królestwa, ponieważ mógłby dostarczać część [rur gładkich] po zamknięciu Clydesdale”.

224 W tym samym motywie cytowany jest też inny fragment tej notatki:

„[Corus] i [Vallourec] są zgodni co do tego, że wzmocnienie EWG jest wykonalne i musi prowadzić do »fundamentals improved«, które zakazałyby Japończykom dostępu do Zjednoczonego Królestwa również po zamknięciu Clydesdale. [Philip Varley z Corusa] dodaje, że przestrzeganie w 100% »fundamentals« w Zjednoczonym Królestwie jest niemożliwe, lecz jeżeli wyjątki nie przekraczałyby 15 000 ton miesięcznie, sytuacja byłaby do przyjęcia. Zwraca on [tj. Corus] jednak uwagę na możliwość dokonywania zakupów [rur gładkich] u [producentów z Ameryki Łacińskiej] UTM, SIDERCA i TAMSA w celu uniknięcia niekontrolowanej konkurencji z ich strony”.

225 W motywach zaskarżonej decyzji dotyczących istnienia naruszenia stwierzonego w art. 2 zaskarżonej decyzji (motyw 80) Komisja zacytowała również następujący fragment z notatki „Uwagi dotyczące umowy VAM”:

„[...] jeżeli [...] można doprowadzić do tego, że Japończycy nie będą wkracać na na rynek Zjednoczonego Królestwa i że problem zostanie rozwiązany pomiędzy Europejczykami. W tym przypadku podzielono by faktycznie rury gładkie między [Mannesmanna], [Vallourec] i Dalmine. W scenariuszu II prawdopodobnie byłoby korzystne powiązanie sprzedaży [Vallourec] jednocześnie z ceną i ilością VAM sprzedawanych przez [Corusa]”.

226 W tym samym punkcie Komisja cytuje również zdanie zaczerpnięte z notatki „Strategiczne uwagi”, które dotyczy warunków wskazanych w ramach scenariusza wymienionego w ostatnim cytacie:

„[Mannesmann]/DALMINE/[Vallourec] doprowadzają do tego, że [Corus] nabywa rury gładkie w pierwszym rzędzie u Europejczyków, którzy dzielą te dostawy między sobą zgodnie ze ścisłymi zasadami”.

227 Ponadto w innym fragmencie notatki „Strategiczne uwagi” cytowanym przez Komisję w części zaskarżonej decyzji poświęconej aspektom zasad podstawowych dotyczącym rynków krajów trzecich (motyw 73), „w celu doprowadzenia do tego, żeby Japończycy nie ruszali UK, należy się obawiać, że Europejczycy będą musieli dać coś w zamian (FAR EAST, MIDDLE EAST, rewizja udziału światowego...)”.

228 Te fragmenty z notatek Valloureca potwierdzają w sposób jasny i jednoznaczny wypowiedź zawartą w oświadczeniu p. Verluki dotyczącą istnienia zasad podstawowych („fundamentals”). Jak zaznacza Komisja w swoich pismach, z notatek tych wynika jasno, że zasady te były jednoznacznie ustalone, ponieważ mogły być zrozumiane bez dodatkowych wyjaśnień przez pracowników Valloureca, którzy te notatki sporządzali i przez ich adresatów.

229 Oprócz tego, chociaż notatki Valloureca nie opisują w sposób wyraźny istoty zasad podstawowych, wynika z nich jasno, że producenci japońscy musieli „respektować” te zasady i że „obawa” wyrażana przez Mannesmanna była środkiem, który mógłby służyć zapewnieniu tego „respektowania” w szczególności „w UK”. Stwierdzenie to jest potwierdzone faktem, że zgodnie z „Notatką ze spotkania w dniu 24.7.1990 r.” nowa wersja zasad podstawowych, do której dążyły Vallourec i Corus, określana jako „poprawione zasady podstawowe” („Fundamentals improved”), „zakazywała Japończykom dostępu do UK również po zamknięciu [fabryki Corusa w] Clydesdale”.

- 230 W tych warunkach należy uznać, że notatki te potwierdzają opis zasad podstawowych zawarty w oświadczeniu P. Verlucci, zgodnie z którym zasady te pociągały za sobą zasadniczo ochronę rynków krajowych czterech producentów europejskich przed producentami japońskimi. Potwierdzają one ponadto oświadczenia p. Verlucci dotyczące faktu, że rynek offshore Zjednoczonego Królestwa był objęty tymi zasadami ochrony, ale miał status szczególny. Z notatek tych wynika bowiem, że producentom europejskim zależało na utrzymaniu ochrony rynku offshore Zjednoczonego Królestwa przy maksymalnym jej wzmocnieniu, pomimo faktu, że Corus, producent krajowy na tym rynku, nie zamierzał już produkować rur gładkich, ograniczając się do gwintowania rur nabywanych u innych producentów.
- 231 Skarżący japońscy słusznie zaznaczają, że notatki Vallourec'a zawierają jedynie rozważania wewnętrzne odnośnie do tej spółki, a tylko niektóre z nich komentarze rozmów odbywanych między tą spółką a Corusem. Nawet jeżeli okoliczność ta prowadzi w sposób nieunikniony do osłabienia wartości dowodowej tych notatek w odniesieniu do skarżących japońskich, nie może ona przeszkodzić Komisji w powołaniu się na nie jako na dowody obciążające w celu poparcia jednoznacznych oświadczeń p. Verlucci, przede wszystkim w ramach pewnego większego zbioru zgodnych dowodów. Fakt, że pracownicy Vallourec'a wierzyli w skuteczność zasad podstawowych przy ochronie europejskich rynków krajowych przed producentami japońskimi, jest bowiem sam poszlaką na to, że ochrona ta faktycznie istniała.
- 232 Skarżący japońscy podnoszą specjalny argument odnośnie do notatek „Strategiczne uwagi” i „Uwagi dotyczące umowy VAM”. Zaznaczają oni, że wzmocnienie części zasad podstawowych dotyczącej respektowania europejskich rynków krajowych przez producentów japońskich nie jest jednym z trzech rozważanych scenariuszy, które p. Verlucci, będący autorem dwóch notatek, ostatecznie w nich zaproponował.
- 233 Niemniej jednak z brzmienia tych dwóch notatek wynika jasno, że ich autor preferował takie rozwiązanie i odrzucał je niechętnie tylko ze względu na to, że było

nie do zrealizowania. W szczególności zgodnie z notatką „Strategiczne uwagi” „rozwiązaniem najkorzystniejszym dla [Vallourecal]” była sytuacja, w której „Europejczycy przekonaliby Japończyków do respektowania UK w zakresie Buttress i Premium”. p. Verluca odrzuca to rozwiązanie we wspomnianej notatce tylko ze względu na to, że „niestety nie wierzy, aby rozwiązanie to [...] mogło funkcjonować”. Ponieważ rozwiązanie, które polegało na utrzymaniu w mocy zasad podstawowych i ich ewentualnym wzmocnieniu, zostało wprowadzone w życie, jego tymczasowe odrzucenie przez p. Verluce w jego notatkach jest o wiele mniej znaczące niż fakt, że preferował on je ponad inne rozważane rozwiązania.

234 Słuszność tej analizy jest jeszcze potwierdzona przez fakt, że podział dostaw rur gładkich dla Corusa między Valloureca, Mannesmanna i Dalmine, przewidziany przez p. Verluce w tych dwóch notatkach w ramach rozpatrywanego scenariusza (zob. wyżej pkt 226), został następnie zrealizowany, najpóźniej od dnia 9 sierpnia 1993 r., poprzez zawarcie trzech kolejnych umów zaopatrzenia, o których mowa w motywie 79 zaskarżonej decyzji (zob. wyżej pkt 26). Poza tym propozycja sformułowana przez p. Verluce (zob. wyżej pkt 225 i motyw 80 zaskarżonej decyzji) polegająca na powiązaniu sprzedaży rur gładkich dla Corusa przez Valloureca z ceną i wielkością dokonywanej przez Corusa sprzedaży rur OCTG premium gwintowanych metodą VAM, odpowiada faktycznie treści zawartych później umów, przedłożonych Sądowi w szczególności w sprawie T-44/00, do których skarżący japońscy mogli się odnieść podczas wspólnej rozprawy (zob. również motywy 79, 81 i 111 zaskarżonej decyzji).

235 Zdaniem skarżących japońskich, całość rozważań zawartych w notatkach Valloureca przytaczanych przez Komisję dotyczy niemal wyłącznie sytuacji występującej na rynku offshore Zjednoczonego Królestwa w zakresie rur OCTG premium, podczas gdy naruszenie stwierdzone w art. 1 zaskarżonej decyzji dotyczy rur OCTG standard („API”) i rur przewodowych projektowych, a nie rur OCTG premium. Podobnie w „Notatce ze spotkania w dniu 24.7.1990 r.” jest mowa o produktach ze stali nierdzewnej.

- 236 Odnośnie do rur OCTG standard jest bezsporne, że są one czasami przez przemysł metalurgiczny i naftowy określane jako „Buttress”. Należy zatem zauważyć, że odwołanie w notatce „Strategiczne uwagi” do respektowania przez producentów japońskich rynku offshore Zjednoczonego Królestwa w odniesieniu do „Buttress” dotyczy z konieczności tych produktów (zob. wyżej pkt 233). Ponadto notatka „Uwagi dotyczące umowy VAM BSC” odnosi się do faktu, że Corus „zachowa lepiej swój udział w VAM niż w Buttress”.
- 237 Okoliczność podnoszona przez skarżących japońskich, że notatki Valloureca zawierają również liczne odwołania do rur OCTG premium, nie osłabia analizy przeprowadzonej przez Komisję w odniesieniu do rur OCTG standard. Po pierwsze, odwołania do rur OCTG premium nie pozwalają w żaden sposób na stwierdzenie, że kontakty między Vallourekiem i Corusem dotyczyły wyłącznie rur OCTG premium. Po drugie, fakt stwierdzenia przez Komisję naruszenia w odniesieniu do dwóch konkretnych produktów nie może być podważany na tej podstawie, że niektóre z posiadanych przez nią dowodów wskazują, że również inne produkty były objęte stwierdzonym porozumieniem.
- 238 W każdym razie, jeżeli brak dokładnego i zgodnego określenia produktów objętych przez zasady podstawowe w notatkach Valloureca obniża bezwzględnie ich wartość dowodową, nie można wykluczyć, że w zakresie, w jakim potwierdzają one niektóre z istotnych wypowiedzi p. Verluiki, Komisja miała prawo powołać się na nie w celu poparcia jego oświadczeń. Okoliczność, że jakiś dokument odnosi się jedynie do niektórych faktów wspomnianych w innych dowodach, nie uzasadnia obowiązku Komisji do usunięcia tego dokumentu ze zbioru dowodów obciążających (zob. wyżej pkt 180 i 220).
- 239 Skarżący japońscy zaznaczają poza tym, że rynki wspólnotowe inne niż rynek offshore Zjednoczonego Królestwa nie są wymieniane w żadnym miejscu w notatkach Valloureca. W tym względzie należy stwierdzić, że notatki te

koncentrują się na problemach mogących powstać na rynku brytyjskim w wyniku zakończenia produkcji rur gładkich przez producenta brytyjskiego Corusa, co tłumaczy brak szczególnych odwołań do innych rynków, których to nadchodzące wydarzenie nie dotyczyło w sposób bezpośredni.

240 Poza tym skarżący japońscy podnoszą, że zgodnie z notatką „Uwagi dotyczące umowy VAM” i „Notatką ze spotkania w dniu 24.7.1990 r.” wykluczenie producentów japońskich z rynku brytyjskiego było środkiem proponowanym na przyszłość, z czego wynika, że żadne porozumienie z producentami japońskimi nie istniało w chwili redagowania tych notatek, to jest w 1990 r. (zob. wyżej pkt 115). Niemniej jednak z całości notatek Valloureca, a w szczególności z fragmentu „Rozmowy z BSC” przytoczonego w motywie 67 zaskarżonej decyzji wynika, że zasady podstawowe już w 1990 r. miały znaczenie rozumiane przez pracowników Valloureca i że „problem” poruszony w notatce „Uwagi dotyczące umowy VAM”, który miał być uregulowany „między Europejczykami” polegał na utrzymaniu statusu rynku krajowego przez rynek Zjednoczonego Królestwa w ramach zasad podstawowych w następstwie zaprzestania produkcji rur gładkich przez Corusa (zob. niżej pkt 283). Przy takim założeniu wersja poprawiona zasad podstawowych „zakazywałaby Japończykom dostępu do UK”, jak zaznacza „Notatka ze spotkania w dniu 24.7.1990 r.”, zarówno na przyszłość, jak i w przeszłości (zob. wyżej pkt 223 i 229).

241 W końcu odnośnie do trybu funkcjonowania systemu ochrony rynku offshore Zjednoczonego Królestwa skarżący japońscy podnoszą, że opis dostarczony w tym względzie przez p. Verlućę w jego oświadczeniu z dnia 17 września 1996 r., zgodnie z którym konkurent był zobowiązany do skontaktowania się z Corusem przed złożeniem oferty na produkty objęte zasadami podstawowymi na tym rynku, nie jest zgodny ani z dowodami przedstawionymi przez Komisję w zaskarżonej decyzji, ani z rzeczywistością. Komisja podnosi natomiast w motywie 62 zaskarżonej decyzji, że notatka „Rozmowa z BSC” potwierdza słuszność tego opisu.

242 Należy zaznaczyć w tym względzie, że w notatce „Rozmowa z BSC” pracownik Valloureca, prawdopodobnie p. Verluca, stwierdza, co następuje: „nasi przyjaciele z BSC [Corus] [...] opierają się na dyskusjach prowadzonych w Kioto i Marbelli

i uważają, że nawet jeżeli [Japończycy] są gotowi dzisiaj do respektowania jakiejś polityki cenowej w zakresie [spraw Morza Północnego] dla każdego przypadku oddzielnie, to jutro kiedy zamknięta zostanie [fabryka] Clydesdale się z tego wycofają”. Należy uznać, że cytat ten nie potwierdza opisu dokonanego przez p. Verluce, ponieważ nie potwierdza on występowania kontaktów między Corusem a innymi członkami klubu Europa–Japonia w przedmiocie dostaw specjalnych dostaw na rynek offshore Zjednoczonego Królestwa. Niemniej jednak cytat ten potwierdza w sposób jednoznaczny, że w momencie redagowania wspomnianej notatki w 1990 r. producenci japońscy akceptowali ograniczenia konkurencji na rynku offshore Zjednoczonego Królestwa. Ponadto wyrażenie „dla każdego przypadku oddzielnie” można interpretować w ten sposób, że faktycznie miały miejsce kontakty w poszczególnych sprawach, wobec czego notatka „Rozmowa z BSC” z pewnością nie jest sprzeczna z oświadczeniem p. Verluki z dnia 17 września 1996 r.

- 243 W każdym razie należy przypomnieć, że wystarczy, aby Komisja wykazała, że porozumienie o celu antykonkurencyjnym zostało zawarte przez przedsiębiorstwa, żeby mogła ona stwierdzić istnienie naruszenia art. 81 ust. 1 WE (zob. wyżej pkt 203). W konsekwencji okoliczność, że dowody przedstawione w niniejszym przypadku dopełniają się w przedmiocie wykazania istnienia porozumień ograniczających konkurencję producentów japońskich na rynku offshore Zjednoczonego Królestwa, wystarczy na poparcie stwierdzenia Komisji dotyczącego tego rynku, nawet jeżeli dokumenty te nie pozwalają na niezbite i dokładne zrozumienie sposobu funkcjonowania tego aspektu zasad podstawowych.
- 244 Należy zatem stwierdzić, że notatki Vallourec'a w swej całości pozwalają na poparcie oświadczeń p. Verluki i tym samym na potwierdzenie ich zgodności z prawdą.

— Dokumenty w języku angielskim z 1993 r.

- 245 Komisja odnosi się również w motywie 84 zaskarżonej decyzji do dwóch dokumentów datowanych na 1993 r., mianowicie „Notatki dla prezesów”

i dokumentu „g) Japończycy” (zwanymi dalej razem „dokumentami w języku angielskim z 1993 r.”). Komisja nie cytuje fragmentów tych dokumentów w zaskarżonej decyzji, lecz ich treść jest w niej krótko podsumowana w motywie 83, jeżeli chodzi o pewne czynniki zakłócające funkcjonowanie zasad podstawowych, oraz w motywie 84, jeżeli chodzi o rozwiązania proponowane w celu ich usunięcia. Komisja opiera się zatem na tych dokumentach w zaskarżonej decyzji dla potwierdzenia istnienia i zakresu zasad podstawowych i w szczególności w celu wyjaśnienia ich przekształcenia w „poprawione zasady podstawowe” w 1993 r., w chwili kiedy Corus przygotowywał swoje ostateczne wycofanie z rynku rur OCTG gwintowanych.

246 Skarżący japońscy kwestionują znaczenie tych dokumentów. Podnoszą oni w szczególności, że dokumenty mówią o japońskiej agresji, a Nippon podkreśla, że dokument „g) Japończycy” odnosi się w tym względzie w szczególności do niego. Ta agresja, jak też opisywany na początku „Notatki dla prezesów” stosunkowo umiarkowany obowiązek producentów japońskich ograniczenia „niektórych swoich dostaw” są, ich zdaniem, nie do pogodzenia z systemem respektowania rynków krajowych opisanym w motywach 101 i 102 zaskarżonej decyzji.

247 W pierwszej kolejności należy przytoczyć następujący fragment „Notatki dla prezesów”:

„Aktualne porozumienia są niesatysfakcjonujące dla obszarów offshore WE, ponieważ chociaż Japończycy zaakceptowali ograniczenie niektórych swoich dostaw na te obszary (na poziomie, który nigdy nie był satysfakcjonujący dla Europejczyków i który obejmował jedynie połowę klientów), to ich aktualna agresja w rurach OCTG (bez szwu i spawanych) i rurach przewodowych spawanych oznacza dla Europejczyków niższe ceny i mniejszy udział w rynku”. („The current agreements are unsatisfactory for the EC offshore areas because, although the Japanese have agreed to limit some of their deliveries to these areas (at levels which have never been satisfactory to the Europeans and which only cover half of the customers) their current aggression on OCTG (seamless and welded) and welded linepipe means lower prices and reduced share for the Europeans.”)

248 Dalej w tym samym dokumencie napisano:

„Chociaż Japończycy zgodzili się na to, że nie będą żądać zmian w naszych porozumieniach w przypadku restrukturyzacji europejskiego przemysłu rur bez szwu, to nie ma żadnej gwarancji, że będą przestrzegać tej zasady, jeżeli [Corus] wycofa się z produkcji lub obróbki wykończeniowej rur w Zjednoczonym Królestwie”.

(„Although the Japanese have agreed not to request changes in our agreements if the EC seamless industry were to restructure, there is no guarantee that they would follow this precept if [Corus] were to exit tubemaking or finishing in the UK”.)

249 Ponadto zgodnie z dokumentem „g) Japończycy” „zasadnicza pozycja na szelfie kontynentalnym Zjednoczonego Królestwa nie jest »stabilna«” („the fundamental position on the UKCS is not »firm«”), a jego autor, pracownik Corusa, rozważa najlepszą taktykę dla „zaatakowania Japończyków” („attack the Japanese”), prawdopodobnie na rynku chińskim, „z głównym celem wyparcia ich z Europy” („with the prime objective of forcing them out of Europe”).

250 Oba te dokumenty, a w szczególności ich fragmenty cytowane wyżej, stanowią poparcie dla szeregu istotnych wypowiedzi p. Verluki zawartych w jego oświadczeniach i pozwalają zatem zasadniczo na stwierdzenie, że Komisja słusznie powołała je na potwierdzenie istnienia zasad podstawowych i poprawionych zasad podstawowych.

251 Z obu dokumentów wynika w szczególności, że porozumienia określane jako „fundamental[s]”, zawarte między producentami europejskimi i japońskimi, obowiązywały już w 1993 r. i że były one niesatysfakcjonujące z punktu widzenia

producentów europejskich w odniesieniu do sektora offshore Zjednoczonego Królestwa w szczególności dlatego, że dzięki nim można było ograniczyć jedynie niektóre sprzedaże japońskie na tym rynku. Poza tym można wnioskować na podstawie tych dokumentów, że porozumienia, o których w nich mowa, były ustanowione przez zasady podstawowe opisane przez p. Verlućę w jego oświadczeniach i że producenci europejscy byli z nich bardziej zadowoleni w odniesieniu do sektora onshore niż sektora offshore Zjednoczonego Królestwa. Pośrednio wynika więc z tych dokumentów, że sektory danych rynków europejskich musiały być w odpowiedni sposób chronione.

- 252 Ponadto w zakresie, w jakim autor tych dokumentów uskarża się na występowanie znacznych sprzedaży na rynku offshore Zjednoczonego Królestwa i proponuje rozwiązania dla ich przyszłego ograniczenia, dowody te są zgodne z opisem zasad podstawowych znajdującym się w oświadczeniach p. Verluki. Potwierdzają one bowiem nie tylko, że celem zasad podstawowych było dokonanie podziału objętych nimi rynków, lecz również, że sektor offshore Zjednoczonego Królestwa był chroniony w sposób mniej skuteczny niż inne sektory objęte tym podziałem.
- 253 Ponieważ jednak skarżący japońscy podnoszą szereg zarzutów na podważenie wartości dowodowej tych dwóch dokumentów i wywodzą z nich nawet okoliczności łagodzące, należy poddać analizie te zarzuty, aby ocenić, czy rzeczywiście obniżają wartość dowodową tych dokumentów.
- 254 W tym względzie należy najpierw odrzucić argumenty skarżących japońskich wyprowadzane ze wzmianek o ich „agresji” i ograniczonego charakteru ich zobowiązań na rynku offshore Zjednoczonego Królestwa. Wzmianki te wpisują się w kontekst, w którym autor tych dwóch dokumentów uskarżał się na sprzedaże japońskie, w szczególności sprzedaże realizowane na rynku offshore Zjednoczonego Królestwa i opisywał niewystarczający charakter ograniczeń stosowanych do sprzedaży japońskich na tym rynku. Należy zatem uznać, że w ogólnej strukturze tych dokumentów wzmianki o „agresji” producentów japońskich dowodzą raczej występującego w praktyce przekroczenia limitów uzgodnionych między członkami

klubu Europa–Japonia dla rynku offshore Zjednoczonego Królestwa, chronionego jedynie częściowo, aniżeli swobodnej i silnej konkurencji ze strony producentów japońskich na tym rynku. Te odwołania nie osłabiają zatem w żaden sposób stwierdzenia Komisji w sprawie istnienia porozumienia stwierdzonego w art. 1 zaskarżonej decyzji.

255 Następnie skarżący japońscy podnoszą, że „Notatka dla prezesów” i dokument „g) Japończycy” nie mogą wykazać istnienia naruszenia w ich przypadku, ponieważ zawierają one jedynie wewnętrzne przemyślenia pracowników Corusa. Należy jednak zauważyć, że ponieważ autor tych dokumentów, będący pracownikiem Corusa, opisuje sytuację rynków europejskich oraz ich przewidywany rozwój, nie ma żadnego powodu, żeby zakładać, że jego analiza nie odzwierciedla ówczesnej rzeczywistości. Ze szczegółowego charakteru i brzmienia tych dokumentów wynika, że ich autor musiał być zaangażowany w opracowanie strategii handlowej dla rur stalowych w ramach Corusa.

256 Znajdujący się w obu tych dokumentach i analizowany powyżej opis porozumienia zawartego między producentami europejskimi i japońskimi w celu ograniczenia sprzedaży producentów japońskich na rynkach europejskich jest zatem wiarygodny, niezależnie od wewnętrznego charakteru tych dokumentów.

257 Ponadto należy zaznaczyć, że Komisja podniosła przed Sądem — czemu skarżący japońscy i europejscy nie zaprzeczyli, że „Notatka dla prezesów” została sporządzona przez Corusa, lecz to Mannesmann miał ją przedstawić prezesom producentów europejskich, jak dowodzi tego odrębna wskazówka na pierwszej stronie tej notatki, zgodnie z którą miała ona zostać włączona do prezentacji „HN” (Hansa Noltego z Mannesmanna). Z okoliczności tej wynika w istocie, że dokument ten wyraża wspólną analizę co najmniej dwóch producentów europejskich, a nie jednego, co czyni go dowodem szczególnie przekonującym.

- 258 W końcu, zdaniem skarżących japońskich, niemożliwe jest określenie zakresu produktów wymienionych wyraźnie przez dokumenty w języku angielskim z 1993 r.
- 259 Prawdą jest, że zarówno fragmenty dokumentu „g) Japończycy” dotyczące rur z „13% chromu” i „nierdzewnych” („stainless”), jak również fragmenty notatki „Rozmowa z BSC” i „Notatki ze spotkania w dniu 24.7.1990 r.,” które używają tych pojęć, nie są istotne w niniejszym przypadku, ponieważ zaskarżona decyzja dotyczy wyłącznie rur ze stali węglowej (motyw 28 zaskarżonej decyzji). Należy jednak zaznaczyć, że fragmenty te nie definiują ostatecznie zakresu stosowania porozumienia o podziale rynków i nie są tym samym niezgodne z istnieniem naruszenia stwierdzonego w art. 1 zaskarżonej decyzji.
- 260 Ponadto „Notatka dla prezesów” i dokument „g) Japończycy” zawierają liczne odniesienia do rur OCTG w ogólności i logicznie należy uznać, że odniesienia te obejmują zarówno rury OCTG standard, o których mowa w zaskarżonej decyzji, jak też rury OCTG premium. „Notatka dla prezesów” proponuje bowiem ograniczenia dostaw „rur OCTG i przewodowych bez szwu i spawanych” („seamless and welded OCTG and linepipe”), a dokument „g) Japończycy” odnosi się do faktu, że „w przedmiocie rur OCTG ogółem J[apończycy] zgodzili się na ograniczenie swoich sprzedaży na [rynku offshore Zjednoczonego Królestwa] do 15% transakcji pozaumownych” („[o]n OCTG in general J’s have agreed to limit their sales to the UKCS to 15% of the non contract business”). Ponadto wzmianka w „Notatce dla prezesów” o japońskiej agresji w zakresie „OCTG [bez szwu i spawanych] i rur przewodowych spawanych” („OCTG [seamless and welded] and welded linepipe”) (zob. wyżej pkt 247) dotyczy siłą rzeczy rur OCTG standard, a nie rur OCTG premium, ponieważ w następnym zdaniu autor ubolewa nad brakiem kontroli w szczególności dostarczanych ilości rur OCTG premium.
- 261 O ile pewne fragmenty tych dokumentów oraz notatek Vallourec’a (zob. wyżej pkt 237 oraz odwołanie do notatki „Rozmowa z BSC” w pkt 259), wskazują na to, że porozumienie o podziale rynków stwierdzone w art. 1 zaskarżonej decyzji dotyczyło lub mogło dotyczyć szerszej palety produktów, obejmującej też rury OCTG

premium, nie pozbawia tych dokumentów charakteru potwierdzającego naruszenie ukarane, mające bardziej ograniczony zakres. Fakt, że status rur OCTG premium w odniesieniu do zasad podstawowych nie wynika w sposób jasny i jednoznaczny z tych dokumentów, nie jest istotny, ponieważ produktów tych nie obejmuje naruszenie stwierdzone w art. 1 zaskarżonej decyzji.

- 262 Jeżeli chodzi natomiast o rury przewodowe bez szwu, dokumenty w języku angielskim z 1993 r. są bardziej niejasne. Z pierwszego fragmentu, który mówi o dostawach „OCTG i rur przewodowych bez szwu i spawanych”, wynika bowiem, że rury przewodowe bez szwu miały być objęte przez zasady podstawowe, podczas gdy inny cytat znajdujący się w tym samym punkcie, który mówi o „OCTG [bez szwu i spawanych] i rurach przewodowych spawanych”, mógłby być ewentualnie interpretowany w ten sposób, że produkty te były wyłączone z bezprawnych porozumień. Należy więc stwierdzić, że te dwa dokumenty są niejasne, a zatem neutralne w odniesieniu do kwestii, czy rury przewodowe projektowe bez szwu były objęte przez zasady podstawowe. Dokumenty w języku angielskim z 1993 r. nie mogą więc potwierdzać oświadczeń p. Verluکی w odniesieniu do tego szczególnego aspektu naruszenia, ale też nie stanowią one dowodów odciążających w odniesieniu do tych produktów.
- 263 Nawet jeżeli brak jasności tych dwóch dokumentów w odniesieniu do produktów objętych naruszeniem stwierdzonym w art. 1 zaskarżonej decyzji w sposób bezsporny obniża ich wartość dowodową, nie należy jednak odrzucać ich całkowicie. Należy ponownie przypomnieć, podobnie jak w przypadku notatek Vallourec (zob. wyżej pkt 238), że fakt, iż dokument odnosi się jedynie do pewnych okoliczności wspomnianych w innych dowodach nie może powodować, że Komisja nie może powołać się na niego w celu poparcia innych dowodów.
- 264 Z powyższego wynika, że dokumenty w języku angielskim z 1993 r. potwierdzają oświadczenia p. Verluکی pod wieloma względami i słusznie stanowią część zbioru zgodnych poszlak, przywołanego przez Komisję w zaskarżonej decyzji.

— Dokument „System rur stalowych”

- 265 Dokument ten nie został powołany w sposób wyraźny przez Komisję w zaskarżonej decyzji, ale w zakresie, w jakim skarżący japońscy powołują się na niego jako dokument odciążający, należy odpowiedzieć na ich argumenty.
- 266 Po pierwsze, należy zaznaczyć, że koncepcja, zgodnie z którą przemysł europejski produkujący rury stalowe bez szwu podlegał w omawianym okresie restrukturyzacji i że producenci europejscy dokonywali między sobą uzgodnień w celu kontrolowania tej restrukturyzacji, nie jest bynajmniej niezgodna z wypowiedziami Komisji. Motywy 87–94 zaskarżonej decyzji wskazują bowiem, że Komisja w istocie wzięła pod uwagę wpływ restrukturyzacji na europejski przemysł metalurgiczny.
- 267 Ponadto z zaskarżonej decyzji oraz wyżej analizowanych notatek Vallourec'a wynika, że producenci europejscy analizowali restrukturyzację przemysłu europejskiego w szczególnym kontekście zasad podstawowych, głównie pod względem skutków, jakie ta restrukturyzacja mogła wywrzeć na ich stosunki z producentami japońskimi. W szczególności producenci europejscy obawiali się, że rynek Zjednoczonego Królestwa, a głównie jego istotny sektor offshore, po zamknięciu fabryki Corusa w Clydesdale nie będzie już respektowany przez producentów japońskich jako rynek krajowy (zob. wyżej pkt 170, 223 i 242). Poza tym w „Notatce dla prezesów” i dokumencie „g) Japończycy” zaproponowano, aby producenci europejscy wzięli pod uwagę możliwość zamknięcia NTM w ramach swoich negocjacji z producentami japońskimi.
- 268 W tych warunkach okoliczność, że dokument „System rur stalowych” używa angielskiego pojęcia „fundamentals” w kontekście dyskusji dotyczącej racjonalizacji przemysłu wspólnotowego, nie oznacza w żadnym razie, że koncepcja zasad podstawowych odnosiła się do tego procesu, a nie do porozumienia o podziale

rynków stwierdzonego w art. 1 zaskarżonej decyzji. Tak samo z dokumentu tego — który mówi o tym, że stosunki między producentami europejskimi kierują się zasadami podstawowymi, nie wspominając producentów japońskich — nie wynika, że zasady podstawowe dotyczyły tylko Europy. To pominięcie tłumaczy się faktem, że dokument ten, rozpatrywany w swej całości, jest jednoznacznie poświęcony analizie stosunków między producentami wspólnotowymi. Nie można więc na jego podstawie wnioskować, że wbrew wypowiedziom p. Verluki w jego oświadczeniu z dnia 17 września 1996 r., które jest potwierdzone przez inne dowody, zasady podstawowe stanowiły przedmiot tylko wewnątrz europejskich dyskusji.

- 269 W świetle powyższego dokument „System rur stalowych” nie może być postrzegany jako dowód odciążający odnośnie do naruszenia art. 81 ust. 1 WE zarzucanego skarżącym japońskim.

— Dokument „Klucz podziału” („sharing key”)

- 270 Komisja opiera się w motywach 85 i 86 zaskarżonej decyzji na dokumencie dostarczonym jej w dniu 12 listopada 1997 r. przez osobę niebiorącą udziału w postępowaniu, w szczególności w celu potwierdzenia jej opisu ewolucji stosunków w klubie Europa–Japonia od końca 1993 r. Według informatora źródłem tego dokumentu był przedstawiciel handlowy jednego z członków klubu. Zdaniem Komisji, dokument ten potwierdza, że kontakty nawiązane z producentami z Ameryki Łacińskiej częściowo zostały uwieńczone powodzeniem, a znajdująca się w nim tabela wskazuje podział wymienionych rynków pomiędzy producentów europejskich, japońskich i latynoamerykańskich. W szczególności dokument ten przewiduje udział w rynku w wysokości 100% dla producentów europejskich w Europie i udział w rynku w wysokości 100% dla producentów japońskich w Japonii. Jeżeli chodzi o inne rynki, to producenci europejscy mieli między innymi 0% udziału w rynku na Dalekim Wschodzie, 20% na Bliskim Wschodzie i 0% w Ameryce Łacińskiej.

271 JFE-Kawasaki uważa ten dokument za dowód niedopuszczalny, ponieważ nie jest on datowany, a Komisja nie ujawniła ani tożsamości jego autora, ani tożsamości osoby, która jej go przekazała, wobec czego skarżący nie mogą poznać kontekstu, w jakim został on sporządzony, ani powodów, dla których został przekazany Komisji. Byłby to pierwszy raz, kiedy Komisja stwierdziła na podstawie anonimowego dokumentu istnienie naruszenia obciążającego jakieś przedsiębiorstwo.

272 Argument ten należy odrzucić.

273 W prawie wspólnotowym obowiązuje zasada swobodnej oceny dowodów, a jedynym kryterium istotnym dla oceny przedstawionych dowodów jest ich wiarygodność (ww. w pkt 56 opinia sędziego Vesterdorfa pełniącego funkcję rzecznika generalnego w sprawie Rhône-Poulenc przeciwko Komisji). Ponadto Komisja może być zobowiązana do ochrony anonimowości informatorów (zob. podobnie wyrok Trybunału z dnia 7 listopada 1985 r. w sprawie 145/83 Adams przeciwko Komisji, Rec. str. 3539, pkt 34), a okoliczność ta nie wystarcza do tego, aby zobligować Komisję do odrzucenia posiadanego przez nią dowodu. O ile zatem argumenty JFE-Kawasaki są istotne dla oceny wiarygodności dokumentu „Klucz podziału”, nie można jednak uznać, że dokument ten stanowi dowód niedopuszczalny.

274 W tym względzie JFE-Kawasaki zgadza się z pozostałymi skarżącymi japońskimi w stwierdzeniu, że nawet jeżeli dokument „Klucz podziału” byłby dopuszczalnym dowodem, nie stanowi on wiarygodnego dowodu obciążającego, ponieważ nie jest odpowiednio zidentyfikowany. Należy stwierdzić bowiem, że wiarygodność tego dokumentu jest na pewno mniejsza z racji tego, że okoliczności jego powstania są w znacznym stopniu nieznane, a wypowiedzi Komisji w tym względzie nie można zweryfikować (zob. wyżej pkt 270).

- 275 Niemniej jednak w zakresie, w jakim dokument „Klucz podziału” zawiera konkretne informacje odpowiadające informacjom zawartym w innych dokumentach, w szczególności w oświadczeniach p. Verluiki, należy uznać, że dokumenty te mogą wzajemnie wzmacniać swoją wartość dowodową.
- 276 Należy zaznaczyć w tym względzie, że oświadczenie p. Verluiki z dnia 17 września 1996 r. zawiera wzmiankę o „pierwotnym” kluczu podziału mającym zastosowanie do „przetargów międzynarodowych” i odnoszącym się do umów zawieranych między producentami japońskimi i europejskimi, wobec czego istnienie takiego podziału w ramach klubu Europa–Japonia jest wykazane w wystarczający sposób. Ponadto z protokołu rozmowy z JF wynika, że Vallourec musiał w celu pozostania „w ramach systemu [...] zrezygnować z Dalekiego Wschodu, Ameryki Łacińskiej, ograniczyć się na Bliskim Wschodzie do udziału w rynku wynoszącym 20% na trzech”. Kiedy Komisja wezwała p. Verluicę do skomentowania tych dwóch dokumentów, wskazał on, że odnosiły się one do próby zmiany w 1993 r. stosowanych kluczy podziału, aby uwzględnić sprzedaż producentów z Ameryki Łacińskiej oraz „zdobyte pozycje” na różnych rynkach.
- 277 Skarżący japońscy przedstawiają szereg argumentów dodatkowych przeciwko wykorzystaniu przez Komisję dokumentu „Klucz podziału”. Po pierwsze, obejmuje on paletę produktów dużo bardziej ograniczoną niż to ma miejsce w oświadczeniu p. Verluiki z dnia 17 września 1996 r. Dokument ten mówi wyłącznie o udziale w rynku rur OCTG bez szwu standard, stanowiących przedmiot przetargów nieograniczonych. Skarżący japońscy zaznaczają w tym względzie, że zakres klucza podziału znajdującego się w tym dokumencie jest ograniczony wzmianką „przetargi nieograniczone na rury bez szwu API” („SMLS API OPEN TENDER”), podczas gdy zgodnie z oświadczeniem p. Verluiki z dnia 17 września 1996 r. w Europie nie było dużych przetargów („pas de gros Tenders”) na produkty wymienione w tym oświadczeniu. Tym samym rynek objęty tym kluczem podziału wg p. Verluiki nie istniał.
- 278 W tym względzie należy zaznaczyć najpierw, że wbrew temu, co utrzymuje Komisja, dokument „Klucz podziału” odnosi się tylko do rur OCTG bez szwu, a nie do rur przewodowych. Jak bowiem podnieśli skarżący japońscy podczas rozprawy, czemu

nie zaprzeczyła Komisja, skróty „C/S” i „T/B” użyte dwukrotnie w tym dokumencie, oznaczające odpowiednio rury okładzinowe („casing”) i rury wydobywcze („tubing”), odnoszą się do dwóch zasadniczych części rur OCTG zgodnie z opisem tego produktu znajdującym się w motywie 29 zaskarżonej decyzji, a tym samym siłą rzeczy wyłącznie do tego produktu.

279 Jeżeli chodzi o wzmiankę „przetargi nieograniczone na rury bez szwu API” („SMLS API OPEN TENDER”) w dokumencie „Klucz podziału”, należy zaznaczyć, że stwierdzenie zawarte w oświadczeniu p. Verluki z dnia 17 września 1996 r., zgodnie z którym w Europie nie było dużych przetargów, znajduje się w podrozdziale „1.4 Inne rynki”, podczas gdy rynki krajowe członków klubu Europa–Japonia objęte są podrozdziałem „1.1 Rynki krajowe” z wyraźnym wymienieniem tam „UK (offshore)”. Wynika z tego a priori, że pojęcie „Europa”, znajdujące się w podrozdziale 1.4, odnosi się do rynków europejskich innych niż cztery rynki krajowe objęte naruszeniem stwierdzonym w art. 1 zaskarżonej decyzji, to jest rynki niemiecki, francuski, włoski i brytyjski.

280 Niemniej jednak należy uznać, że to odniesienie do Europy jest niejasne i przez to niejednoznaczne i jeżeli miałyby obejmować te cztery rynki, wbrew interpretacji przedstawionej w punkcie poprzednim, należałoby stwierdzić, że dokument „Klucz podziału” nie może bezpośrednio potwierdzać oświadczenia p. Verluki z dnia 17 września 1996 r. odnośnie do sytuacji występującej na tych czterech rynkach. Jeżeli bowiem rynki te nie były objęte przetargami nieograniczonymi, należy stwierdzić, że dokument „Klucz podziału” nie mógł się do nich odnosić, ponieważ mówi on o rurach bez szwu API stanowiących przedmiot takich przetargów. W konsekwencji ta niejednoznaczność, której nie można usunąć, uwzględnwszy zawartość akt i argumenty skarżących w tym przedmiocie, obniża wartość dowodową dokumentu „Klucz podziału” jako potwierdzenia oświadczeń p. Verluki.

281 Ponadto, zdaniem skarżących, japońskich dokument „Klucz podziału” zaprzecza stwierdzeniu p. Verluiki, znajdującemu się w dokumencie „Kontrola w Vallourecu” (w pkt 1.3), w kwestii, czy producenci z Ameryki Łacińskiej odpowiedzieli pozytywnie na próby zbliżenia producentów europejskich pod koniec 1993 r., co podważa wiarygodność tych dwóch dowodów. Komisja stwierdziła bowiem w motywie 86 zaskarżonej decyzji na podstawie dokumentu „Klucz podziału”, że „kontakty nawiązane z producentami z Ameryki Łacińskiej częściowo były uwieńczone powodzeniem” i sama uznała, że to stwierdzenie jest sprzeczne z następującym stwierdzeniem p. Verluiki, znajdującym się w dokumencie „Kontrola w Vallourecu”:

„Klub Europa–Japonia nie obejmował producentów południowoamerykańskich [...], pod koniec 1993 r. nawiązano kontakty w celu rozeznania, czy udałoby się doprowadzić do równowagi odzwierciedlającej zdobyte pozycje (około 20% na Bliskim Wschodzie dla Europejczyków). Bardzo szybko stało się jasne, że próby te nie miały szans powodzenia”.

282 Należy zauważyć jednak, że zgodnie z dokumentem „Klucz podziału” producenci latynoamerykańscy zaakceptowali zaproponowany klucz podziału „oprócz rynku europejskiego”, na którym rynki miały być analizowane „dla każdego przypadku oddzielnie” w duchu współpracy. Komisja stwierdziła na tej podstawie w motywie 94 zaskarżonej decyzji, że producenci z Ameryki Łacińskiej nie zgodzili się na to, aby rynek europejski był zarezerwowany dla producentów europejskich.

283 Z analizowanych powyżej różnych notatek Vallourecu, jak też „Notatki dla prezesów” i dokumentu „g) Japończycy” wynika, że z punktu widzenia producentów europejskich głównym celem ich kontaktów z producentami japońskimi była ochrona ich rynków krajowych, w szczególności utrzymanie statusu rynku krajowego przez rynek Zjednoczonego Królestwa po zamknięciu przez Corusa fabryki w Clydesdale. Chociaż więc sprzeczność, o której mowa wyżej w pkt 281, osłabia z pewnością wartość dowodową dokumentu „Klucz podziału” oraz w pewnym zakresie również oświadczeń p. Verluiki, jej znaczenie w istotny sposób relatywizuje okoliczność opisana na początku tego punktu. Mianowicie nawet gdyby

producenci z Ameryki Łacińskiej zgodzili się na stosowanie klucza podziału na innych rynkach niż rynek europejski, to trzeba zauważyć, że negocjacje z tymi producentami zakończyły się zasadniczo niepowodzeniem z europejskiego punktu widzenia, wobec czego negatywna ocena ich wyniku przez p. Verlućę faktycznie odpowiada dokumentowi „Klucz podziału” w tym zasadniczym punkcie.

284 Należy stwierdzić, że sprzeczność między stwierdzeniami p. Verlućki w jednym z jego oświadczeń i dokumentem „Klucz podziału”, wspomniana przez samą Komisję w motywie 86 zaskarżonej decyzji, nie pomniejsza zasadniczo wiarygodności tych dwóch środków dowodowych.

285 W końcu producenci japońscy podnoszą, że w dokumencie „Klucz podziału” zgłosili oni zastrzeżenie co do propozycji, żeby zakres stosowania klucza został rozszerzony na rury „ERW OCTG”, będące rurami stalowymi spawanymi. Komisja powinna była zatem traktować producentów japońskich w ten sam sposób jak producentów z Ameryki Łacińskiej, wobec których wycofała swoje zarzuty ze względu na to, że zgłosili oni również zastrzeżenie odnośnie do proponowanego klucza w zakresie, w jakim dotyczył on rynku europejskiego i że dokonywali oni znacznych sprzedaży rur stalowych do Europy. Ma tu miejsce tym samym nieuzasadnione nierówne traktowanie, a wycofanie zarzutów wobec producentów z Ameryki Łacińskiej osłabia wobec tego stwierdzenie Komisji co do istnienia naruszenia stwierdzonego w art. 1 zaskarżonej decyzji w przypadku skarżących japońskich.

286 Wystarczy przypomnieć w tym względzie, że w dokumencie „Kontrola w Vallourecu” p. Verluca stwierdził, że „klub Europa-Japonia nie obejmował producentów południowoamerykańskich”. Ponieważ Komisja w zaskarżonej decyzji oparła się głównie na oświadczeniach p. Verlućki w celu wykazania udziału producentów japońskich w naruszeniu, w świetle tego kategorię naruszenia nie miała innego wyboru, jak wyłączyć producentów z Ameryki Łacińskiej z zakresu stosowania art. 1 tej decyzji. Z okoliczności tej wynika mianowicie, że producenci japońscy i latynoamerykańscy w żadnym razie nie znajdowali się w porównywalnej sytuacji pod względem obciążających ich dowodów.

287 W każdym razie należy zaznaczyć, że „zastrzeżenie” zgłoszone przez producentów japońskich zgodnie z dokumentem „Klucz podziału” nie ma takiego samego charakteru jak zastrzeżenie producentów z Ameryki Łacińskiej. Zgodnie z dokumentem „Klucz podziału” ci ostatni odmówili bowiem automatycznego stosowania klucza podziału do rynku europejskiego, podczas gdy producenci japońscy zaproponowali włączenie do klucza podziału rur „ERW”, czyli rur spawanych, w celu sprecyzowania porozumienia („to avoid gray area”). Należy zatem stwierdzić, że o ile zastrzeżenie producentów z Ameryki Łacińskiej pozbawia dokumentu „Klucz podziału” dużej części jego wartości dowodowej jako dokumentu obciążającego tych producentów odnośnie do istnienia naruszenia na rynku wspólnotowym, nie można tego samego odnieść do producentów japońskich. Tym samym sytuacja producentów japońskich różniła się w sposób obiektywny od sytuacji producentów z Ameryki Łacińskiej.

288 W świetle powyższego należy uznać, że dokument „Klucz podziału” zachowuje pewną wartość dowodową na poparcie, w ramach zbioru zgodnych poszlak zebranego przez Komisję, niektórych zasadniczych twierdzeń znajdujących się w oświadczeniach p. Verluki w sprawie istnienia porozumienia o podziale rynków dotyczącego rur OCTG bez szwu. Z dowodu tego wynika bowiem, że producenci japońscy, z jednej strony, i producenci europejscy, z drugiej strony, przyjęli zasadę, zgodnie z którą nie mogli sprzedawać niektórych rur stalowych bez szwu na rynku krajowym innych producentów w ramach przetargów „nieograniczonych”. Dokument ten potwierdza również istnienie klucza podziału rynków w różnych regionach świata i wzmacnia tym samym wiarygodność oświadczeń p. Verluki w zakresie, w jakim odwołują się one do tego pojęcia.

— Odpowiedzi producentów europejskich

289 Komisja powołuje w zaskarżonej decyzji jako dowody obciążające również odpowiedzi na jej wniosek o udzielenie informacji udzielone przez Mannesmanna, Dalmine i Corusa, odpowiednio w motywach 63, 65 i 66 tej decyzji.

290 W szczególności zgodnie z odpowiedzią z dnia 22 kwietnia 1997 r. p. Bechera, pracownika Mannesmanna, zasady podstawowe dotyczyły rur OCTG i rur przewodowych projektowych i oznaczały, że „producenci japońscy w tych sektorach nie mogli wchodzić na rynki europejskie [in europäische Märkte], natomiast producentom europejskim nie wolno było dostarczać swoich produktów do Japonii”. Corus wskazał w swojej odpowiedzi z dnia 31 października 1997 r., znajdującej się na str. 11932 akt Komisji, w sprawie klubu Europa–Japonia, że należeli do niego producenci japońscy i europejscy rur OCTG bez szwu i że „w praktyce rynki krajowe były zastrzeżone w pierwszej kolejności dla producentów lokalnych”. W odpowiedzi z dnia 4 kwietnia 1997 r. Dalmine przyznała, że miały miejsce kontakty między producentami europejskimi i japońskimi, stwierdzając, że kontakty te „dotyczyły eksportu rur (w szczególności rur przeznaczonych dla przemysłu naftowego) w strefach innych niż WE (Rosja i Chiny) i miały również na celu ograniczenie eksportu rur do WE po zamknięciu fabryki [Corusa], a w konsekwencji ochronę wspólnotowego przemysłu rur bez szwu”.

291 Należy zaznaczyć ponadto, że odpowiedź Mannesmanna z dnia 22 kwietnia 1997 r. jest również przytoczona w motywie 74 zaskarżonej decyzji w ramach opisu rynków krajów trzecich. Istotny fragment ma brzmienie następujące:

„Dla innych rynków stanowiących przedmiot przetargów o zasięgu światowym były przewidziane określone udziały w dostawach producentów japońskich i europejskich, określane w owym czasie pojęciem »klucz podziału« (sharing key). Jak się wydaje, chodziło o utrzymanie historycznych udziałów w dostawach”.

292 Zdaniem skarżących japońskich, producenci europejscy mieli oczywisty interes w „ograniczeniu szkód” w obliczu dochodzenia Komisji, w szczególności przynajmniej istnienie porozumienia z producentami japońskimi w celu odwrócenia uwagi Komisji od prawdziwego znaczenia zasad podstawowych, które dążyły do podziału rynków europejskich pomiędzy producentów europejskich, czyli naruszenia o wiele bardziej poważnego niż naruszenie stwierdzone w art. 1 zaskarżonej decyzji, którego

istnienie — gdyby zostało dowiedzione — oznaczałoby dla nich dużo wyższe grzywny. Tak więc w zakresie, w jakim niektóre z ich odpowiedzi na pytania Komisji odnoszą się do udziału japońskiego w naruszeniu stwierdzonym w art. 1 zaskarżonej decyzji, nie są one wiarygodne.

293 W tym względzie należy przypomnieć, że fakt przyznania przez producentów europejskich istnienia porozumienia o podziale rynków z producentami japońskimi nie służył koniecznie zatajeniu istnienia porozumienia o podziale rynków europejskich między nimi (zob. wyżej pkt 214). Ze względów przedstawionych wyżej w pkt 214 nie jest prawdopodobne, aby producenci europejscy wymyślili bezprawne porozumienia z producentami japońskimi w celu zatajenia istnienia kartelu wewnątrz europejskiego. W każdym razie należy zaznaczyć w tym względzie, że w swojej odpowiedzi z dnia 29 maja 1997 r., znajdującej się na str. 15162 akt Komisji, która uzupełnia informacje dostarczone w odpowiedzi z dnia 4 kwietnia 1997 r., Dalmine mówi zarówno o kontaktach z producentami japońskimi, jak również o spotkaniach tylko pomiędzy producentami europejskimi. Corus ze swej strony również nie ograniczył swej wypowiedzi odnośnie do ochrony rynków tylko do stosunków między producentami japońskimi i europejskimi (zob. wyżej pkt 290).

294 Jeżeli chodzi o odpowiedź dostarczoną przez Mannesmanna, skarżący japońscy zaznaczają, że jej autor, p. Becher, zgodnie z jego własnym oświadczeniem, nie znał osobiście okoliczności, które komentował, ponieważ Mannesmannem kierował dopiero od kwietnia 1995 r. Jego świadectwo nie ma zatem dużej wartości dowodowej, a nawet, zdaniem JFE-NKK, jest niedopuszczalne.

295 W tym względzie należy najpierw zaznaczyć, że wprawdzie faktycznie p. Becher został dyrektorem Mannesmanna dopiero w kwietniu 1995 r., ale przedstawiciel tej spółki zeznał na rozprawie, że przed tą datą pełnił on w niej inne funkcje.

- 296 Należy przypomnieć następnie orzecznictwo powoływane wyżej w pkt 205, zgodnie z którym odpowiedzi udzielone w imieniu przedsiębiorstwa mają większą wiarygodność niż odpowiedź udzielona przez pracownika przedsiębiorstwa, niezależnie od doświadczenia i osobistej opinii tego ostatniego (ww. w pkt 205 wyrok w sprawie LR AF 1998 przeciwko Komisji, pkt 45). Z pkt 45 ww. wyroku w sprawie LR AF 1998 przeciwko Komisji wynika wyraźnie, że wartości dowodowej odpowiedzi, o której tam mowa, jako dowodu obciążającego spółkę trzecią, nie pomniejszył w żaden sposób fakt, że osoba, która podpisała ją w imieniu danej spółki, nie brała udziału w danym spotkaniu ani też nie była nawet w tym czasie pracownikiem tej spółki.
- 297 Jeżeli bowiem, jak w niniejszym przypadku w imieniu Mannesmanna, osoba nieznaną bezpośrednio istotnych okoliczności składa jako przedstawiciel spółki oświadczenie, w którym przyznaje się do popełnienia naruszenia przez tę spółkę oraz przez inne przedsiębiorstwa, oznacza to, że opiera się ona z konieczności na informacjach dostarczonych przez tę spółkę, a w szczególności przez jej pracowników znających bezpośrednio dane praktyki. Jak zaznaczono wyżej w pkt 211, oświadczenia sprzeczne z własnym interesem ich autora należy zasadniczo uważać za przekonywające, wobec czego oświadczeniu p. Bechera w niniejszym przypadku należy przyznać istotną wagę.
- 298 Należy odrzucić argumentację opartą przez JFE-NKK na wyroku w sprawie Rhône-Poulenc przeciwko Komisji, a w szczególności na ww. w pkt 56 opinii sędziego Vesterdorfa pełniącego funkcje rzecznika generalnego w tej sprawie. W swojej opinii sędzia Vesterdorf zaznaczył, że zeznania osób mających znajomość faktów mają zasadniczo szczególnie dużą wartość dowodową (Rec. str. II-956 i II-957).
- 299 Nie można jednak na tej podstawie wnioskować, że oświadczenie złożone w imieniu spółki przez jej dyrektora, obciążające to i inne przedsiębiorstwa, ma ograniczoną wartość dowodową ze względu na to, że nie miał on bezpośredniej znajomości faktów. A fortiori nie ma powodu, aby odrzucać taki dowód jako niedopuszczalny.

- 300 W niniejszym przypadku, podobnie jak w ww. w pkt 205 wyroku w sprawie LR AF 1998 przeciwko Komisji, przywoływane oświadczenie stanowi faktycznie przyznanie naruszenia przez spółkę, którą reprezentuje składający oświadczenie.
- 301 Skarżący japońscy utrzymują ponadto, że Komisja nie może uznawać odpowiedzi Mannesmanna za wiarygodny dowód w zakresie, w jakim potwierdza ona istnienie porozumienia pomiędzy producentami europejskimi i japońskimi, a z drugiej strony, nie brać jej pod uwagę w zakresie, w jakim zaprzecza ona istnieniu porozumienia w sprawie respektowania rynku krajowego każdego producenta europejskiego przez innych producentów europejskich.
- 302 Okoliczność, że p. Becher zaprzeczył istnieniu części wewnątrz europejskiej zasad podstawowych w znaczeniu zobowiązania do wzajemnego respektowania rynków krajowych między producentami europejskimi, osłabia w pewnym zakresie jego oświadczenie jako dowód pozwalający na potwierdzenie oświadczenia p. Verluki. Niemniej jednak należy zaznaczyć, że p. Becher w sposób jednoznaczny potwierdził istnienie porozumienia o podziale rynków między producentami europejskimi i japońskimi w zakresie rur OCTG i rur przewodowych projektowych (zob. wyżej pkt 290). Jego oświadczenie potwierdza zatem oświadczenia p. Verluki w zakresie dotyczącym tego aspektu naruszenia, a tym samym faktu, że skarżący japońscy byli stronami porozumienia o podziale rynków, na podstawie którego zgodzili się oni na niewprowadzanie do obrotu rur OCTG standard i rur przewodowych projektowych na rynkach wspólnotowych. Okoliczność, że oświadczenie Mannesmanna nie wyłącza z opisywanego przez nie porozumienia rur OCTG premium, nie jest istotna ze względów przedstawionych wyżej w pkt 261. W końcu wartość dowodową oświadczenia Mannesmanna podnosi jeszcze w niniejszym przypadku fakt, że potwierdza ono również oświadczenia p. Verluki odnośnie do istnienia klucza podziału dotyczącego przydziału międzynarodowych zamówień publicznych na rynkach krajów trzecich (zob. wyżej pkt 291).
- 303 Skarżący zaznaczają, że Dalmine w swoich odpowiedziach dla Komisji z dnia 4 kwietnia 1997 r. i z dnia 29 maja 1997 r. podkreśliła, że jej rozmowy z producentami japońskimi dotyczyły zasadniczo rynków krajów trzecich, takich

jak rynki rosyjski i chiński. Należy stwierdzić od razu, że zgodnie z treścią cytowanego wyżej fragmentu odpowiedzi z dnia 4 kwietnia 1997 r., rozmowy te dotyczyły również ochrony rynków wspólnotowych (zob. wyżej pkt 290). W każdym razie należy uznać, że wypowiedzi skarżących japońskich w tym względzie mają znaczenie bardzo ograniczone właśnie z przedstawionego przez samych skarżących japońskich powodu (zob. wyżej pkt 292), że Dalmine chciała „ograniczyć szkody”. Biorąc pod uwagę, że nie mogła ona zaprzeczyć kontaktom z producentami japońskimi, jak również z innymi producentami europejskimi, Dalmine spróbowała przedstawić te kontakty w sposób, który usunąłby lub zminimalizował, na ile to możliwe, ich charakter jako naruszenia prawa wspólnotowego.

- 304 Obie odpowiedzi Dalmine, w szczególności fragment odpowiedzi z dnia 4 kwietnia 1997 r. cytowany w motywie 65 zaskarżonej decyzji (zob. wyżej pkt 290), potwierdzają zatem oświadczenia p. Verluki dotyczące istnienia kontaktów między producentami europejskimi i japońskimi, mającymi na celu podział określonych rynków geograficznych między nimi, w szczególności zakazanie japońskich sprzedaży rur na rynkach wspólnotowych.
- 305 Jeżeli chodzi o odpowiedź Corusa z dnia 31 października 1997 r., skarżący japońscy zaznaczają, że w piśmie z dnia 30 marca 1999 r. Corus jasno wskazał, że żadnego z jego oświadczeń nie należy interpretować w ten sposób, że wynika z nich istnienie porozumienia między producentami europejskimi i japońskimi. W odpowiedzi na argument Komisji, że pismo z dnia 30 marca 1999 r. odnosi się do procedury dotyczącej rur spawanych, skarżący japońscy zaznaczają, że oświadczenie w ten sposób sprecyzowane zostało sporządzone przez Corusa dokładnie w takim samym brzmieniu jak oświadczenie złożone przez niego w ramach procedury dotyczącej rur bez szwu.
- 306 Brak w ramach procedury dotyczącej rur bez szwu (sprawa IV/E-1/35.860-B) pisma analogicznego do pisma wysłanego w ramach procedury dotyczącej rur spawanych (sprawa IV/E-1/35.860-A) jest faktycznie dziwny i pozwala na przypuszczenie, że chodzi raczej o zaniedbanie niż świadome zajęcie różnych stanowisk w obu sprawach.

307 Niemniej jednak wypowiedzi zawarte w piśmie z dnia 30 marca 1999 r., że odpowiedź z dnia 31 października 1997 r. nie odnosi się do istnienia porozumienia i nie może być uważana w tym względzie za przyznanie, są niewystarczające dla wyjaśnienia sensu tej odpowiedzi. W braku przekonującego wyjaśnienia znaczenia, jakie należy przypisać wyrażeniu „w praktyce rynki krajowe były zastrzeżone w pierwszej kolejności dla producentów krajowych” i uwzględniając fakt, że wyrażenie to jest ujęte w punkcie, który dotyczy przedmiotu spotkań klubu Europa–Japonia, wypowiedź ta stanowi bardzo istotny dowód.

308 Zatem fakt — przy założeniu jego prawdziwości, że Corus w piśmie wysłanym do Komisji ponad rok później chciał ograniczyć zakres swojej wypowiedzi dotyczącej podziału rynków, nie obniża bynajmniej jego wartości dowodowej. Należy uznać więc, że odpowiedź Corusa potwierdza również oświadczenia p. Verluki odnośnie do istnienia porozumienia o podziale rynków rur OCTG w ramach klubu Europa–Japonia.

— Zeznanie p. Biasizza

309 Komisja powołuje się również w motywie 64 zaskarżonej decyzji na zeznanie z dnia 1 czerwca 1995 r. złożone przez dawnego pracownika Dalmine, p. Biasizza, przed prokuratorem w Bergamo (Włochy) w ramach dochodzenia w przedmiocie korupcji. Z zeznania tego wynika, że istniały „kluby producentów (kartele)”, które spotykały się dwa razy do roku: raz w Europie, a raz w Japonii. Według p. Biasizza każdy producent miał prawo wygrywać wszystkie przetargi na swoim rynku krajowym oraz uzgodnione było, że inni producenci mieli zawsze proponować ceny wyższe od cen producenta krajowego o 8–10%, przy czym zasada ta była ściśle przestrzegana.

- 310 Zdaniem skarżących japońskich, to zeznanie p. Biasizza nie jest wiarygodne, ponieważ złożył je pod przymusem w kontekście, w którym miał interes w znalezieniu wyjaśnienia, dlaczego Dalmine zdobywała wszystkie zamówienia publiczne Agipu, innego niż w wyniku nieuczciwych praktyk, które były przedmiotem wszczętego przeciw niemu postępowania.
- 311 Należy zaznaczyć, że w swoim zeznaniu p. Biasizzo potwierdził, że to on sam zaproponował praktykę polegającą na rozszerzeniu bezpodstawnych płatności na rzecz pracowników Agipu. Ponadto celem tych płatności według p. Biasizza było ułatwienie kolejnych faz wykonania zamówień, już po otrzymaniu ich przez Dalmine na podstawie bezprawnego porozumienia. W tych warunkach należy stwierdzić, że treść zeznania p. Biasizza nie daje się pogodzić z założeniem, że próbował on zataić swój udział w bezprawnych praktykach, przypisując silną pozycję Dalmine na rynku włoskim nieistniejącemu porozumieniu. Argumentację skarżących japońskich w tym względzie należy zatem odrzucić.
- 312 Poza tym okoliczność, że zeznania te zostały złożone przed prokuratorem w Bergamo w ramach dochodzenia prawnego, raczej wzmacnia niż osłabia ich wartość dowodową, wbrew temu, co utrzymują skarżący japońscy. Jeżeli nawet zeznanie złożone przed prokuratorem nie ma takiej samej wartości jak zeznanie złożone pod przysięgą przed sądem, to jednak należy uznać, że przymus wynikający z uprawnień prokuratora i ewentualne negatywne konsekwencje karnoprawne dla składającego fałszywe zeznania w ramach dochodzenia są okolicznościami, które czynią takie zeznanie bardziej wiarygodnym niż zwykłe oświadczenie.
- 313 Zdaniem skarżących japońskich, odwołanie do przetargów na rynku włoskim w zeznaniu p. Biasizza jest niezgodne ze stwierdzeniem zawartym w oświadczeniu p. Verluki z dnia 17 września 1996 r., że nie było dużych przetargów na rynkach europejskich.

- 314 W tym względzie należy przypomnieć, że stwierdzenie w oświadczeniu p. Verlucci z dnia 17 września 1996 r., że w Europie nie było dużych przetargów, znajduje się w podrozdziale 1.4 zatytułowanym „Inne rynki” („OPEN TENDERS”) i pod hasłem „Przetargi nieograniczone na rury bez szwu API”, podczas gdy rynki krajowe członków klubu Europa–Japonia objęte są podrozdziałem 1.1 zatytułowanym „Rynki krajowe”, z czego wynika a priori, że pojęcie „Europa” występujące w podrozdziale 1.4 odnosi się do rynków europejskich innych niż cztery rynki krajowe objęte naruszeniem stwierdzonym w art. 1 zaskarżonej decyzji (zob. wyżej pkt 279 i 280).
- 315 Ponadto p. Biasizzo opisał sytuację występującą tylko na rynku włoskim i dlatego możliwe jest rozróżnienie pomiędzy dużymi przetargami międzynarodowymi („gross tenders”), które według p. Verlucci nie obejmowały rynków europejskich w danym przypadku z rynkami krajowymi czterech producentów europejskich łącznie, a przetargami organizowanymi przez Agip na rynku włoskim. Pierwsze zdanie podrozdziału 1.4 oświadczenia p. Verlucci z dnia 17 września 1996 r., zgodnie z którym „duże zamówienia stanowiące przedmiot przetargów międzynarodowych (»OPEN TENDERS«) były rozdzielane według pewnego klucza podziału”, potwierdza również to stwierdzenie, ponieważ podkreśla ono istotny rozmiar i międzynarodowy charakter przetargów, o których mowa w tej części oświadczenia.
- 316 Wzmianka o przetargach na rynku włoskim pomniejsza jednak w pewnym zakresie wartość dowodową zeznania p. Biasizza jako dokumentu potwierdzającego oświadczenia p. Verlucci. Należy zatem stwierdzić, że sporządzony przez p. Biasizza opis sposobu podziału kontraktów na rynku włoskim nie znajduje żadnego odpowiednika w tych oświadczeniach, a w najgorszym razie zaprzecza im.
- 317 Niemniej jednak należy przypomnieć ponownie, że Komisja nie była zobowiązana do wykazania, poprzez jaki szczególny mechanizm podział rynków miał być zrealizowany, o ile antykonkurencyjny cel bezprawnego porozumienia został udowodniony w sposób wystarczający (zob. wyżej pkt 203). A zatem w niniejszym przypadku brak całkowitej zgodności między oświadczeniami p. Verlucci i zeznaniem

p. Biasizza w odniesieniu do sposobu stosowania zasad podstawowych na rynkach krajowych członków klubu Europa–Japonia pomniejsza jedynie w ograniczonym zakresie wartość dowodową tych dowodów, ponieważ zeznanie p. Biasizza potwierdza oświadczenia p. Verlucci pod względem innych istotnych aspektów zarzucanego porozumienia (zob. też niżej pkt 334).

318 Skarżący japońscy podnoszą następnie, że w późniejszym zeznaniu, zatytułowanym „Wyjaśnienia do moich zeznań”, p. Biasizzo wyliczył wszelkie obiektywne atuty ekonomiczne, jakimi dysponował lokalny producent rur stalowych na swoim rynku w porównaniu z producentami zagranicznymi, nie odwołując się więcej do jakiegos porozumienia międzynarodowego.

319 Należy zaznaczyć w tym względzie, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem z samego brzmienia art. 81 ust. 1 WE wynika, iż porozumienia między przedsiębiorstwami są zakazane niezależnie od ich skutków, jeżeli mają antykonkurencyjny cel (zob. wyżej pkt 181 i przywołane tam orzecznictwo). Wynika z tego, że fakt wyliczenia przez p. Biasizza obiektywnych atutów ekonomicznych, jakimi dysponował lokalny producent rur stalowych na swoim rynku krajowym, nie stanowi dowodu odciążającego w okolicznościach niniejszego przypadku i nie relatywizuje tym samym wartości dowodowej jego początkowego zeznania.

320 Jeżeli chodzi o rzekomy brak nowej wyraźnej wzmianki w dokumencie „Wyjaśnienia do moich zeznań” o istnieniu jakiegos międzynarodowego porozumienia, należy zaznaczyć, że okoliczność ta jest również bez znaczenia, ponieważ p. Biasizzo w żaden sposób nie zmienił swojego początkowego zeznania w tym przedmiocie. Wręcz przeciwnie, wspominał on ponownie o istnieniu takiego porozumienia w dokumencie „Wyjaśnienia do moich zeznań”, ponieważ potwierdził, że silna pozycja Dalmine na rynku włoskim wynikała między innymi z „wpływu, jaki każdy producent wywierał na swoim własnym rynku na innych producentów” („l’influenza che ogni produttore ha, per le sue aree di mercato, nei confronti degli altri produttori”). P. Biasizzo wskazał nawet w tym względzie na opis dokonany w jego

początkowym zeznaniu, zaznaczając, że „system w swej całości opierał się na respektowaniu równowagi ugruntowanej historycznymi udziałami w rynku [...], jak już wielokrotnie wskazywałem w moim oświadczeniu” („Tutto il sistema è basato sul rispetto di equilibri consolidati da quote storiche [...] come già ho detto più volte nel corso del mio memoriale”).

- 321 Ponieważ skarżący japońscy zakwestionowali wiarygodność zeznania p. Biasizza, należy zaznaczyć, że jest ono potwierdzone przez inne zeznania złożone przez współpracowników p. Biasizza, znajdujące się w aktach Komisji i powołane przez nią przed Sądem, ale które nie są cytowane w zaskarżonej decyzji. W szczególności z zeznania p. Jachii z dnia 5 czerwca 1995 r., znajdującego się na str. 8220b6 akt Komisji, wynika, że istniało porozumienie „o respektowaniu stref należących do różnych podmiotów”, a z zeznania złożonego przez p. Ciocę dnia 8 czerwca 1995 r., znajdującego się na str. 8220b3 akt Komisji, że istniał „kartel producentów rur działający na skalę światową”. Podobnie z odpowiedzi Dalmine z dnia 29 maja 1997 r. wynika, że p. Biasizzo przynajmniej raz brał udział w spotkaniu z producentami japońskimi w Japonii, wobec czego miał bezpośrednią znajomość istnienia i treści porozumienia stwierdzonego w art. 1 zaskarżonej decyzji.
- 322 W końcu, zdaniem skarżących japońskich, oba oświadczenia p. Biasizza nie wskazują produktów objętych wspominanym przez niego porozumieniem.
- 323 Należy przypomnieć ponownie w tym względzie, że nie każdy z dowodów przedstawionych przez Komisję musi koniecznie dokładnie odpowiadać oświadczeniom p. Verlucci w zakresie każdego elementu naruszenia (zob. wyżej pkt 180). Wystarczy bowiem, że dokument potwierdza istotne elementy porozumienia opisywanego przez p. Verluccę, aby miał pewną wartość jako dowód potwierdzający w ramach zbioru dowodów obciążających (zob. wyżej pkt 220). W każdym razie — bez potrzeby wyjaśniania różnicy zdań między stronami co do tego, w jakim dokładnie okresie p. Biasizzo był odpowiedzialny za sprzedaż dwóch typów produktów wymienionych w zaskarżonej decyzji — w niniejszym przypadku

bezsporne jest, że był on odpowiedzialny za prowadzoną przez Dalmine sprzedaż rur OCTG przez dużą część czasu trwania stwierdzonego naruszenia, jak również rur przewodowych przez co najmniej kilka miesięcy w ciągu tego okresu, wobec czego miał bezpośrednią znajomość faktów, które opisywał.

324 Należy stwierdzić w tym względzie, że zeznanie p. Biasizza potwierdza oświadczenia p. Verluki odnośnie do istnienia porozumienia o podziale rynków krajowych opisanego przez tego ostatniego. Dowód ten potwierdza w szczególności, że rynki krajowe każdego producenta musiały być respektowane przez innych członków klubu i że zasada ta została przyjęta przy okazji spotkań, które miały miejsce dwa razy w roku, raz w Europie i raz w Japonii, na które skarżący japońscy wysyłali swoich przedstawicieli (zob. wyżej pkt 192–196).

325 Należy zaznaczyć poza tym, że w odpowiedzi z dnia 7 listopada 1997 r. na wniosek o udzielenie informacji, znajdującej się na str. 14451 akt Komisji, wspomnianej w przypisie 41 zaskarżonej decyzji, JFE-NKK przyznała, że producenci europejscy żądali od niej respektowania ich rynków krajowych podczas spotkań klubu Europa–Japonia („We recall that other (European) mills requested that JFE respect their home markets”). Niemniej jednak JFE-NKK zaprzecza, aby odpowiedziała przychylnie na to żądanie („However we were neither bound by nor did we respect such requests”).

326 Należy stwierdzić, po pierwsze, że ta odpowiedź JFE-NKK potwierdza, że rozmowy prowadzone podczas spotkań klubu Europa–Japonia dotyczyły nie tylko rynków krajów trzecich, lecz również rynków wspólnotowych, zgodnie z ich opisem znajdującym się w oświadczeniach p. Verluki.

- 327 Należy przypomnieć ponadto, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, jeżeli przedsiębiorstwo uczestniczy — nawet nie biorąc aktywnego udziału — w spotkaniach między przedsiębiorstwami mającymi cel antykonkurencyjny i nie dystansuje się publicznie od przedmiotu tych spotkań, pozwalając przez to innym uczestnikom na założenie, że uczestniczy ono w kartelu wynikającym z tych spotkań i będzie się do niego stosować, można uważać, że uczestniczy ono w danym kartelu (zob. wyroki Sądu z dnia 17 grudnia 1991 r. w sprawie T-7/89 Hercules Chemicals przeciwko Komisji, Rec. str. II-1711, pkt 232; z dnia z dnia 10 marca 1992 r. w sprawie T-12/89 Solvay przeciwko Komisji, Rec. str. II-907, pkt 98; z dnia 6 kwietnia 1995 r. w sprawie T-141/89 Tréfileurope przeciwko Komisji, Rec. str. II-791, pkt 85 i 86 i w sprawie Cement, pkt 66 wyżej, pkt 1353).
- 328 Orzecznictwa powołanego wyżej w pkt 327 nie można zastosować bezpośrednio do sytuacji JFE-NKK, ponieważ w sprawach, w których wydano przywołane wyroki, wykazane było istnienie naruszenia ze strony innych przedsiębiorstw, a jedyną kwestią do wyjaśnienia było jeszcze, czy dane przedsiębiorstwo pasywne brało udział w tym naruszeniu.
- 329 Niemniej jednak zasada, na podstawie której przedsiębiorstwo uczestniczące w spotkaniach mających cel antykonkurencyjny pozwala innym uczestnikom na założenie, że uczestniczy ono w kartelu, który z nich wynika, i że będzie się do niego stosować, ponieważ nie dystansuje się otwarcie od jego treści i z tego względu uczestniczy w naruszeniu, jest możliwa do zastosowania w niniejszym przypadku. Udział JFE-NKK w danych spotkaniach jest tym bardziej bezsporny, że sama ona przyznaje, iż żądanie respektowania rynków wspólnotowych skierowane zostało do niej w ramach tych spotkań. Odpowiedź JFE-NKK stanowi zatem dowód szczególnie przekonujący, pozwalający na potwierdzenie oświadczeń p. Verluki odnośnie do faktu udziału tej spółki w kartelu z czterema producentami europejskimi.
- 330 Należy zaznaczyć ponadto, że trzech pozostałych producentów japońskich uczestniczyło w tych samych spotkaniach klubu Europa–Japonia co JFE-NKK. Mając na względzie tryb funkcjonowania i cele klubu Europa–Japonia, wynikające z analizowanych wyżej dokumentów, wydaje się nie do pomyślenia, aby

producenci europejscy ograniczyli się w swym żądaniu respektowania ich rynków krajowych do JFE-NKK, pomijając innych producentów japońskich, którzy byli członkami klubu. W tych warunkach należy uznać, że odpowiedź JFE-NKK potwierdza również udział trójki pozostałych producentów japońskich w naruszeniu stwierdzonym w art. 1 zaskarżonej decyzji.

331 Wobec powyższego zbiór poszlak przedstawiony przez Komisję wystarcza w zupełności dla potwierdzenia oświadczeń p. Verluki odnośnie do faktu, że producenci japońscy i europejscy faktycznie zawarli w ramach opisywanego przez niego klubu Europa–Japonia porozumienie o podziale rynków dotyczące rur stalowych bez szwu, na podstawie którego każdy producent był zobowiązany w szczególności do powstrzymania się od sprzedaży danych produktów na rynku krajowym każdego z pozostałych członków klubu.

332 Z większości dokumentów stanowiących ten zbiór nie wynika, jakie rury stalowe bez szwu objęte były tym podziałem, ale w sposób jednoznaczny wynika z nich, że pośród objętych produktów znajdowały się rury OCTG standard. Konkretne wzmianki tych produktów w notatkach „Strategiczne uwagi” i „Uwagi dotyczące umowy VAM”, w dokumencie „Klucz podziału” i w odpowiedzi Mannesmanna, jak również wzmianki dotyczące rur OCTG w ogólności bez bliższej konkretyzacji w innych dokumentach powołanych przez Komisję potwierdzają bowiem w sposób odpowiedni i wyraźny oświadczenia p. Verluki odnośnie do faktu, że zasady podstawowe dotyczyły tych produktów.

333 Jeżeli chodzi o rury przewodowe projektowe, tylko jeden dowód — odpowiedź Mannesmanna sporządzona przez p. Bechera — potwierdza w sposób jednoznaczny wypowiedź p. Verluki, że bezprawne porozumienie dotyczyło również rur przewodowych projektowych. Niemniej jednak biorąc pod uwagę szczególny charakter dowodowy tej odpowiedzi, co podniesiono wyżej w pkt 294–302, należy uznać, że wystarcza ona dla potwierdzenia oświadczeń p. Verluki, które same w sobie są już bardzo wiarygodne (zob. wyżej pkt 205–207) w odniesieniu do tych produktów.

- 334 W każdym razie stwierdzono już, że jeżeli powołany przez Komisję zbiór zgodnych poszlak pozwala na wykazanie istnienia i pewnych szczególnych aspektów porozumienia o podziale rynków omawianego przez p. Verlućę i określonego w art. 1 zaskarżonej decyzji, oświadczenia tego ostatniego wystarczają same w sobie, przy tym założeniu, dla potwierdzenia innych aspektów zaskarżonej decyzji, zgodnie z zasadą wynikającą z ww. w pkt 66 wyroku w sprawie Cement, pkt 1838 i powołaną przez Komisję (zob. wyżej pkt 204 i 220). Jak już stwierdzono wyżej w pkt 330 i 332, zbiór poszlak powołany przez Komisję wystarczy dla potwierdzenia oświadczeń p. Verlućki pod wieloma względami, a w szczególności odnośnie do rur OCTG standard.
- 335 W tych warunkach należy uznać, że p. Verluca w swoich oświadczeniach jednoznacznie mówi prawdę i że tym samym są one wystarczającymi dowodami dla wykazania, że porozumienie członków klubu Europa–Japonia o podziale rynków krajowych obejmowało nie tylko rury OCTG standard, jak potwierdzają to także inne dowody, lecz również rury przewodowe projektowe. Nie ma bowiem żadnego powodu, aby zakładać, że p. Verluca, który znał bezpośrednio fakty, udzielał nieprawdziwych informacji odnośnie do rur przewodowych, skoro inne dowody potwierdzają jego informacje dotyczące istnienia porozumienia i jego stosowania do rur OCTG standard.
- 336 W końcu nawet gdyby skarżącym japońskim udało się wzbudzić wątpliwości odnośnie do poszczególnych produktów objętych porozumieniem stwierdzonym w art. 1 zaskarżonej decyzji, czego jednak nie wykazano, należy zaznaczyć, że jeżeli decyzja w swej całości wskazuje, iż stwierdzone naruszenie dotyczyło szczególnego rodzaju produktów i wymienia dowody na poparcie takiego wniosku, fakt, że nie zawiera ona dokładnego i wyczerpującego wyliczenia wszystkich rodzajów produktów objętych naruszeniem, sam w sobie nie może wystarczać dla uzasadnienia stwierdzenia jej nieważności (zob. podobnie w kontekście zarzutu braku uzasadnienia ww. w pkt 203 wyrok w sprawie Gruber + Weber przeciwko Komisji, pkt 214. W przeciwnym wypadku przedsiębiorstwo mogłoby uniknąć jakiegokolwiek kary pomimo faktu bezspornego wykazania przez Komisję, że popełniło ono naruszenie w okolicznościach, w których tożsamość poszczególnych produktów spośród palety podobnych produktów wprowadzanych do obrotu przez to przedsiębiorstwo nie została wykazana.

337 W tym względzie orzecznictwo dotyczące odpowiedniej definicji rynku, przywołane przez JFE-NKK (zob. wyżej pkt 101 i ww. w pkt 57 wyrok w sprawie SIV i in. przeciwko Komisji), nie jest istotne, ponieważ odnosi się ono do sytuacji, w której Komisja stwierdza naruszenie na podstawie antykonkurencyjnych skutków zachowania danego przedsiębiorstwa, podczas gdy w niniejszym przypadku na podstawie dowodu z dokumentów został wykazany antykonkurencyjny cel bezprawnego porozumienia.

— Czas trwania naruszenia

338 Odnośnie do czasu trwania naruszenia należy zaznaczyć na wstępie, że Komisja stwierdziła w motywie 108 zaskarżonej decyzji, iż mogła ona przyjąć istnienie naruszenia od 1977 r., ale nie uczyniła tego ze względu na istnienie porozumień w sprawie samoograniczenia. Dlatego też w art. 1 zaskarżonej decyzji stwierdziła istnienie naruszenia dopiero od 1990 r.

339 Wynika z tego, że skarżący japońscy mylą się, utrzymując, że Komisja stwierdziła w zaskarżonej decyzji istnienie naruszenia dopiero od 1990 r. ze względu na to, iż uważała ona, że istnienie porozumień w sprawie samoograniczenia stało na przeszkodzie eksportowi przez skarżących japońskich rur stalowych do Wspólnoty. Niemniej jednak stanowisko Komisji w niniejszej sprawie, zgodnie z którym stwierdziła ona istnienie naruszenia już od 1977 r., ale dla celów ustalenia grzywny uwzględniła je dopiero od 1990 r., nie jest zgodne z brzmieniem tej decyzji, w szczególności jej art. 1.

340 Należy zaznaczyć w tym względzie, że w niniejszych sprawach Komisja nie zwracała się do Sądu o stwierdzenie istnienia naruszenia przed 1990 r. Ponadto Komisja zaznacza w swoich pismach, że fakt, iż nie stwierdziła istnienia naruszenia w okresie, w którym obowiązywały porozumienia w sprawie samoograniczenia, stanowi ustępstwo na rzecz adresatów zaskarżonej decyzji, którego nie była zobowiązana uczynić, jednak nie utrzymuje ona przed Sądem, że należy zakwestionować to ustępstwo w ramach niniejszego postępowania.

- 341 Zadaniem Sądu nie jest zatem analizowanie kwestii legalności czy odpowiedniości tego ustępstwa, lecz wyłącznie kwestii, czy dokonując go w sposób wyraźny w motywach zaskarżonej decyzji Komisja właściwie je w niniejszym przypadku zastosowała. Należy przypomnieć w tym względzie, że Komisja jest zobowiązana dostarczyć dowodów dokładnych i zgodnych dla uzasadnienia silnego przekonania, że naruszenie zostało popełnione, ponieważ na niej spoczywa ciężar dowodu istnienia naruszenia, a zatem również czasu jego trwania (zob. wyżej pkt 177–179 i powołane orzecznictwo).
- 342 Ponieważ chodzi tu o umowy na płaszczyźnie międzynarodowej pomiędzy rządem japońskim, reprezentowanym przez ministerstwo handlu i przemysłu, a Wspólnotą, reprezentowaną przez Komisję, należy stwierdzić, że zgodnie z zasadą dobrej administracji obowiązkiem Komisji było przechowanie dokumentów dotyczących daty, z którą umowy te wygasły. Powinna ona zatem być w stanie przedstawić te dokumenty Sądowi. Niemniej jednak Komisja przyznała przed Sądem, że przeszukała swoje archiwa, lecz nie była w stanie przedstawić dokumentów na potwierdzenie daty wygaśnięcia tych porozumień.
- 343 Chociaż, ogólnie rzecz ujmując, strona skarżąca nie może przenieść ciężaru dowodu na stronę pozwaną, powołując się na okoliczności, których nie może udowodnić, pojęcia ciężaru dowodu nie można zastosować w tym przypadku na korzyść Komisji, jeżeli chodzi o datę wygaśnięcia porozumień międzynarodowych, które sama zawarła. Niewytłumaczalna niemożność Komisji dostarczenia dowodów dotyczących okoliczności, która bezpośrednio jej dotyczy, pozbawia Sąd możliwości orzekania z pełną znajomością faktów odnoszących się do daty wygaśnięcia tych porozumień. Byłoby sprzeczne z zasadą prawidłowego wymiaru sprawiedliwości, gdyby ta niemożność Komisji obciążyla przedsiębiorstwa będące adresatami zaskarżonej decyzji, które, w przeciwieństwie do pozwanej instytucji, nie były w stanie dostarczyć brakującego dowodu.

- 344 W tych warunkach należy wyjątkowo uznać, że do dostarczenia dowodu w przedmiocie tego wygaśnięcia zobowiązana była Komisja. Należy zatem stwierdzić, że Komisja nie dostarczyła dowodu świadczącego o dacie wygaśnięcia porozumień w sprawie samoograniczenia ani w zaskarżonej decyzji, ani przed Sądem.
- 345 W każdym razie jeżeli nawet skarżący japońscy nie dostarczyli dowodu na to, że porozumienia w sprawie samoograniczenia nadal obowiązywały na płaszczyźnie międzynarodowej, przedstawili jednak bardzo przekonujące dowody na to, w jaki sposób strona japońska postrzegała status porozumień w sprawie samoograniczenia w ciągu roku 1990. Wśród tych dowodów znajduje się w szczególności wniosek złożony w dniu 22 grudnia 1989 r. przez sześciu japońskich producentów rur stalowych, wśród nich czterech skarżących japońskich, mający na celu zatwierdzenie przedłużenia do dnia 31 grudnia 1990 r. wewnętrznego porozumienia o ograniczeniu ich wywozów do Wspólnoty Europejskiej i w końcu decyzja MITI z dnia 28 grudnia 1989 r. zatwierdzająca to przedłużenie. Dokumenty te pozwalają stwierdzić z całą pewnością, że zarówno skarżący japońscy, jak i właściwe władze japońskie uważały, że międzynarodowe porozumienie w sprawie samoograniczenia zawarte ze Wspólnotami Europejskimi pozostawało w mocy w ciągu roku 1990.
- 346 W tych warunkach należy uznać dla celów niniejszego postępowania, na podstawie dowodów przedstawionych Sądowi i uwzględniając spoczywający na Komisji ciężar dowodu w zakresie istnienia naruszenia, że porozumienia w sprawie samoograniczenia zawarte między Komisją i władzami japońskimi pozostawały w mocy w ciągu roku 1990. W obliczu tego stwierdzenia i uwzględniając ustępstwo poczynione przez samą Komisję w zaskarżonej decyzji, czas trwania naruszenia stwierdzonego w art. 1 zaskarżonej decyzji należy skrócić o jeden rok.
- 347 Jeżeli chodzi o datę, z którą naruszenie ustało, Komisja opiera się w motywach 96 i 108 zaskarżonej decyzji na oświadczeniu p. Verluکی z dnia 17 września 1996 r., na podstawie którego wymiana zakończyła się „przed ponad rokiem”, wnioskując, że naruszenie trwało do 1995 r. Niemniej jednak z motywu 166 zaskarżonej decyzji

dotyczącego ustalenia kwoty grzywny wynika, że w odniesieniu do czterech skarżących japońskich naruszenie zostało stwierdzone tylko na okres pięciu lat, wobec czego musiało ustać w dniu 1 stycznia 1995 r. Komisja potwierdziła podczas rozprawy, że faktycznie w ten sposób należy dokonywać wykładni zaskarżonej decyzji.

348 Skarżący japońscy zaznaczają, że pośród pozostałych dokumentów powołanych przez Komisję jedynym, który zawiera dane dotyczące czasu trwania naruszenia, jest dokument „Klucz podziału”, wskazujący okres kończący się w marcu 1994 r. Poza tym podkreślają oni, że nie ma dowodów na spotkania klubu Europa–Japonia po tej dacie.

349 Należy zaznaczyć, po pierwsze, że nawet jeżeli oświadczenia p. Verluiki są szczególnie wiarygodne, to zdanie, na którym Komisja opiera się, stwierdzając, że naruszenie trwało do początku 1995 r., jest bardzo niejasne. W tych warunkach należy uznać, że dowody potwierdzające oświadczenia p. Verluiki w innych punktach nie są wystarczające do tego, aby Komisja w tej kwestii mogła się oprzeć wyłącznie na tym zdaniu. Jeżeli bowiem nie ma wątpliwości co do prawdziwości wypowiedzi p. Verluiki odnośnie do czasu trwania naruszenia, to jednak z niejasnego charakteru jego wskazania dotyczącego zakończenia naruszenia wynika, że samo oświadczenie nie wystarcza dla udowodnienia tej daty zgodnie z prawem.

350 Ponadto zgodnie z opisem spotkań klubu Europa–Japonia, zawartym w oświadczeniach p. Verluiki miały one miejsce „dwa razy do roku, raz w Europie, a raz w Japonii (zasadniczo w marcu lub kwietniu w Europie i w październiku lub listopadzie w Japonii)” (zob. oświadczenie p. Verluiki z dnia 14 października 1996 r.). Wynika z tego, że jeżeli naruszenie trwałoby do początku 1995 r., jak przyjmuje Komisja, kolejne spotkanie klubu musiałyby mieć miejsce jesienią 1994 r. O ile spotkanie z marca 1994 r. potwierdzają różne dowody, w szczególności dokument

„Klucz podziału”, o tyle jednak w aktach brak jest śladu spotkania jesienią 1994 r. W tych warunkach nie jest możliwe przyjęcie z wystarczającą pewnością, że czas trwania naruszenia wykraczał poza pierwszą połowę 1994 r.

351 W konsekwencji należy uznać, że naruszenie stwierdzone w art. 1 zaskarżonej decyzji ustało w dniu 1 lipca 1994 r. i wobec tego należy skrócić czas trwania naruszenia w przypadku czterech skarżących japońskich o kolejne sześć miesięcy obok skrócenia, o który mowa wyżej w pkt 346.

352 Z powyższego wynika, że Komisja wykazała istnienie naruszenia stwierdzonego w art. 1 zaskarżonej decyzji wobec skarżących japońskich na podstawie dowodów powołanych w uzasadnieniu tej decyzji, zgodnie z zasadami przeprowadzenia dowodu przedstawionymi wyżej w pkt 173–180, ale tylko przez okres trzech i pół roku, to jest od dnia 1 stycznia 1991 r. do dnia 1 lipca 1994 r. Drugą część pierwszego zarzutu należy zatem oddalić w pozostałym zakresie, z wyjątkiem tego skrócenia czasu trwania naruszenia. Ponieważ istnienie naruszenia stwierdzonego w art. 1 zaskarżonej decyzji zostało wykazane zgodnie z prawem, należy stwierdzić, że szczególne argumenty przedstawione przez skarżących i nieodrzucone w sposób wyraźny przez Sąd, są nieistotne.

353 Ponadto oddalenie drugiej części zarzutu ze względu na wykazanie, iż skarżący japońscy faktycznie zawarli porozumienie o celu antykonkurencyjnym, pociąga za sobą konieczność oddalenia również pierwszej części zarzutu. Ze względów przedstawionych wyżej w pkt 181–186 ani ewentualne istnienie ograniczeń dla importu japońskiego, ani ewentualne istnienie japońskich sprzedaży produktów objętych wspomnianym porozumieniem na rynku offshore Zjednoczonego Królestwa nie osłabia bowiem stwierdzenia opartego na dowodzie z dokumentów, że to porozumienie miało miejsce.

W przedmiocie trzeciej części zarzutu opartej na błędnym charakterze stwierdzenia Komisji dotyczącego znaczenia naruszenia stwierdzonego w art. 2 zaskarżonej decyzji

354 Zdaniem skarżących japońskich, stwierdzenie Komisji w motywie 164 zaskarżonej decyzji, że naruszenie stwierdzone w art. 2 miało na celu zachowanie dzięki poprawionym zasadom podstawowym statusu „ryнку krajowego” przyznanego rynkowi brytyjskiemu przez zasady podstawowe, jest zupełnie nieprzekonywające. Podnoszą oni w szczególności, że Corus nie wycofałby się z brytyjskiego rynku rur OCTG gwintowanych standard i rur przewodowych projektowych ze względu na sam fakt zaprzestania swojej produkcji rur gładkich w Clydesdale, lecz kontynuowałby produkcję i sprzedaż tych produktów na swoim rynku krajowym, nawet gdyby nie zawarł umów zaopatrzenia w rury gładkie z Vallourekim, Dalmine i Mannesmannem.

355 W ramach niniejszej części pierwszego zarzutu zadaniem Sądu jest jedynie zbadanie kwestii, czy Komisja była uprawniona do zakwalifikowania naruszenia stwierdzonego w art. 2 zaskarżonej decyzji jako potwierdzenia istnienia naruszenia stwierdzonego w art. 1 zaskarżonej decyzji.

356 Należy zaznaczyć w pierwszej kolejności, że ponieważ istnienie naruszenia stwierdzonego w art. 1 zaskarżonej decyzji zostało wykazane na podstawie dowodu z dokumentów przytoczonych przez Komisję w zaskarżonej decyzji, nie jest bezwzględnie konieczne analizowanie wpływu drugiego naruszenia w tej kwestii. Niemniej jednak należy w tym przypadku dodatkowo zbadać argumenty wysunięte w tym względzie przez skarżących japońskich, ponieważ mają one wpływ na inne z ich zarzutów, w szczególności na zarzut nierównego traktowania w ramach ich wniosków o obniżenie grzywien.

357 Z dowodów przytoczonych przez Komisję w zaskarżonej decyzji wynika, że producenci europejscy obawiali się, że utrzymanie przez Corusa działalności w zakresie gwintowania rur nie wystarczy, aby producenci japońscy kontynuowali respektowanie krajowego charakteru rynku brytyjskiego w rozumieniu zasad podstawowych. W szczególności należy podkreślić, że „Notatka dla prezesów” zawiera następującą ocenę cytowaną w motywie 90 zaskarżonej decyzji:

„Chociaż Japończycy zgodzili się nie żądać zmian naszych porozumień, w przypadku gdyby wspólnotowy sektor rur bez szwu miałby być restrukturyzowany, nie ma gwarancji, że będą postępować zgodnie z tym zobowiązaniem, jeżeli [Corus] musiałby wycofać się z produkcji i obróbki wykończeniowej rur w Zjednoczonym Królestwie”.

(„Although the Japanese have agreed not to request changes in our agreements if the EC seamless industry were to restructure, there is no guarantee that they would follow this precept if [Corus] were to exit tubemaking or finishing in the UK.”)

358 To stwierdzenie potwierdzone jest przez notatki Vallourec’a, w szczególności „Notatkę ze spotkania w dniu 24.7.1990 r.” i „Uwagi dotyczące umowy VAM BSC”, powołane w motywach 78 i 80 zaskarżonej decyzji, oraz przez notatkę „Rozmowa z BSC”, które wskazują na ryzyko, że producenci japońscy będą dążyli do znacznego powiększenia swojej części rynku po zamknięciu przez Corusa swojej fabryki w Clydesdale, oraz na konieczność ochrony rynku brytyjskiego. Myśl, jaka przyświeca analizie Komisji, polega na uznaniu, że producenci japońscy nie zgadzali się na dalsze traktowanie rynku brytyjskiego jako rynku krajowego w rozumieniu zasad podstawowych, jeżeli Corus wstrzymałby swoją produkcję rur gładkich i dokonywał ich zakupu w celu gwintowania u producentów mających siedzibę w krajach trzecich, która to możliwość została w sposób wyraźny wspomniana przez Vallourec’a w notatkach „Strategiczne uwagi” i „Przedłużenie umowy VAM BSC”. Natomiast autorzy notatek Vallourec’a byli bardziej optymistyczni, jeżeli chodzi o możliwość respektowania zasad podstawowych przez producentów japońskich, w przypadku gdyby Corus zgodził się na zaopatrywanie się wyłącznie w rury gładkie pochodzenia wspólnotowego, przede wszystkim jeżeli do producentów sygnatariuszy tych umów zaopatrzenia należałby Mannesmann, postrzegany jako „jedyny producent europejski, którego boją się Japończycy”, jak mówi „Notatka ze spotkania w dniu 24.7.1990 r.”.

- 359 Należy zaznaczyć w tym względzie, że Komisja nie miała obowiązku udowodnienia, że stwierdzenie zawarte w notatkach Vallourec'a i w „Notatce dla prezesów” było słuszne w tym sensie, że odzwierciedlało ono interpretację zasad podstawowych akceptowaną przez producentów japońskich. W niniejszym kontekście wystarczało w logiczny sposób wykazać, że producenci europejscy wierzyli w skuteczność tej strategii utrzymania zasad podstawowych, wobec czego faktycznie podzielili dostawy rur gładkich do Corusa między Vallourec'a, Mannesmanna i Dalmine dla osiągnięcia tego celu. Istnienie takiej strategii ma bowiem sens tylko, jeżeli faktycznie istniało już porozumienie o podziale rynków między producentami europejskimi i japońskimi, przez co dowód tej pierwszej okoliczności potwierdza również istnienie tego porozumienia.
- 360 Jeżeli chodzi o argumenty wysunięte przez skarżących japońskich odnośnie do polityki preferencyjnej OSO i dyrektywy 90/531, a w szczególności znaczenia odesłań do preferencji w wysokości 3%, nie są one wystarczające dla pozbawienia dowodów pisemnych ich wartości. Chociaż argumenty te pozwalają faktycznie lepiej zrozumieć wspomniane odesłania i wyjaśnić dodatkowy powód dla zaopatrywania Corusa w rury gładkie ze źródeł wewnątrzspółnotowych, mianowicie fakt nadchodzącej zamiany preferencji brytyjskich przez preferencje wspólnotowe, to jednak z dokumentów analizowanych wyżej w pkt 357 i 358 wynika jasno, że niezależnie od istnienia takich preferencji producenci europejscy obawiali się, że ich konkurenci japońscy rozpoczną sprzedaż rur na rynku brytyjskim.
- 361 Odrzucić należy również argumenty skarżących japońskich dotyczące różnicy dat podpisania umów zaopatrzenia znajdujących się na każdej z nich. Rozważania przedstawione wyżej w pkt 356–359 są bowiem przekonujące niezależnie od dokładnej daty, w której każdy z producentów europejskich przystąpił do porozumienia stanowiącego naruszenie stwierdzone w art. 2 zaskarżonej decyzji. Istotnym aspektem, jeżeli chodzi o to naruszenie, jest odnotowany wyżej fakt, że jego istnienie, czy to od 1991, czy od 1993 r., potwierdza istnienie naruszenia stwierdzonego w art. 1 zaskarżonej decyzji.

- 362 Niemniej jednak należy zaznaczyć, że argumenty skarżących japońskich mają pewną wartość w zakresie, w jakim z motywów 110–116 zaskarżonej decyzji, a w szczególności motywu 111 wynika, że celem i skutkiem drugiego naruszenia był w szczególności ścisły podział dostaw rur gładkich do Corusa pomiędzy Valloureca, Mannesmanna i Dalmine. Chociaż z dowodu z dokumentów analizowanych powyżej, w szczególności w pkt 357 i 358, wynika jasno, że jednym z celów drugiego naruszenia była faktycznie ochrona rynku brytyjskiego, to jednak należy stwierdzić, że zgodnie z samą zaskarżoną decyzją porozumienie to miało ponadto antykonkurencyjny cel i skutek na brytyjskim rynku rur gładkich.
- 363 Ponadto ponieważ umowy zaopatrzenia w rury gładkie zostały przedłużone po zakończeniu pierwszej połowy 1994 r., daty, od której istnienie klubu Europa–Japonia nie zostało udowodnione, trudno sobie wyobrazić, żeby stanowiły one, nawet po przedłużeniu, środek realizacji naruszenia, które już ustało. Każda z umów była pierwotnie zawierana na pięć lat, każda strona miała prawo wypowiedzenia jej z upływem tego okresu z zachowaniem dwunastomiesięcznego okresu wypowiedzenia wobec kontrahenta. W szczególności w zakresie, w jakim Vallourec i Dalmine utrzymali w mocy umowę z dnia 4 grudnia 1991 r. (przy czym Vallourec wszedł w prawa Corusa poprzez TISL w 1994 r., zob. motyw 92 zaskarżonej decyzji) w okresie od 4 grudnia 1996 r. do 30 marca 1999 r., nie jest możliwe stwierdzenie powiązania pomiędzy tym zachowaniem gospodarczym i naruszeniem stwierdzonym w art. 1 zaskarżonej decyzji. W każdym razie strony umów zaopatrzenia mogły wypowiedzieć je za porozumieniem w każdej chwili po ustaniu naruszenia stwierdzonego w art. 1 zaskarżonej decyzji. Można jak najbardziej przyjąć, że uczyniłyby one to najpóźniej w 1995 r., jeżeli jedynym interesem gospodarczym, jaki niosły ze sobą te umowy, miałyby być interes powołany przez Komisję w motywie 164 zaskarżonej decyzji.
- 364 W świetle powyższego należy zaznaczyć, że stwierdzenie Komisji znajdujące się w pierwszym zdaniu motywu 164 zaskarżonej decyzji, według którego umowy zaopatrzenia stanowiące naruszenie stwierdzone w art. 2 tej decyzji były jedynie środkiem realizacji naruszenia stwierdzonego w art. 1, jest zbyt daleko idące,

ponieważ realizacja pierwszego naruszenia stanowiła tylko jeden cel drugiego naruszenia pośród wielu powiązanych, ale różnych celów i skutków antykonkurencyjnych. Ewentualny wpływ tej okoliczności na obliczenie grzywien wymierzonych skarżącym japońskim zostanie poddany analizie niżej w pkt 567–574.

365 Niemniej jednak jest oczywiste, że zasadne było przyjęcie przez Komisję, iż drugie naruszenie miało między różnymi celami cel wzmocnienia, lub używając wyrażenia zastosowanego w motywie 164 zaskarżonej decyzji, realizacji porozumienia o podziale rynków stwierdzonego w art. 1 zaskarżonej decyzji, zatem Komisja słusznie oparła się na istnieniu tego drugiego naruszenia, żeby potwierdzić istnienie naruszenia stwierdzonego w art. 1 (zob. wyżej pkt 359). Okoliczność ta wystarcza dla oddalenia tej części pierwszego zarzutu.

366 Wobec powyższego pierwszy zarzut należy oddalić w całości.

2. W przedmiocie drugiego zarzutu opartego na tym, że naruszenie stwierdzone w art. 1 należy w rzeczywistości rozpatrywać jako stanowiące dwa odrębne naruszenia

a) Argumenty stron

367 JFE-Kawasaki i Sumitomo podnoszą posiłkowo, że nawet zakładając, iż producenci japońscy brali udział w porozumieniu, które zabraniało im sprzedaży na rynkach wspólnotowych rur stalowych wymienionych w zaskarżonej decyzji, okoliczność ta nie uprawniała Komisji do uznania, że tym samym uczestniczyli oni w jakimkolwiek porozumieniu z producentami europejskimi, na podstawie którego każdy z tych ostatnich zrezygnował ze sprzedaży swoich rur nie tylko na rynku japońskim, lecz również na rynku krajowym pozostałych producentów europejskich. Ponieważ Komisja nie wykazała, że udział producentów japońskich był niezbędny dla zawarcia

przez producentów europejskich porozumienia między nimi, powinna była analizować te dwa aspekty zasad podstawowych jako dwa odrębne naruszenia. Należałoby przypomnieć w tym względzie, że tabela znajdująca się w dokumencie „Klucz podziału” przewiduje jedynie, że producenci japońscy są zobowiązani do respektowania rynków europejskich. Inne dowody wspominały co najwyżej o rzekomym zobowiązaniu producentów japońskich do nieprowadzenia sprzedaży swoich produktów w Europie.

368 Poza tym JFE-Kawasaki zaznacza, że ponieważ naruszenie stwierdzone w art. 2 zaskarżonej decyzji jest postrzegane jako zwykły środek realizacji naruszenia stwierdzonego w art. 1 tej decyzji, jest absurdem uważać, że producenci japońscy uczestniczyli w tej autonomicznej części tego ostatniego naruszenia.

369 Komisja utrzymuje, że porozumienie o podziale rynków należy postrzegać jako zespół zasad, a zatem ich dzielenie na dwie części byłoby sztuczne. Jej zdaniem, skuteczność kartelu oparta była na udziale możliwie największej liczby producentów, o czym świadczyły próby skłonienia producentów z Ameryki Łacińskiej do przystąpienia do niego. W przypadku gdyby producenci japońscy nie przystąpili do porozumienia, nie można zakładać, że producenci europejscy na pewno zawarliby je między sobą.

b) Ocena Sądu

370 Należy przypomnieć na wstępie, że, jak słusznie podnosi Komisja, przedsiębiorstwo może być pociągnięte do odpowiedzialności za cały kartel, nawet jeżeli zostało udowodnione, że uczestniczyło ono bezpośrednio tylko w jednym lub kilku elementach tego kartelu, o ile, z jednej strony, wiedziało ono lub bezwzględnie powinno było wiedzieć, że tajne porozumienie, w którym ono uczestniczyło w szczególności poprzez regularne spotkania odbywające się przez wiele lat, było częścią pewnego ogólnego układu mającego na celu zakłócenie normalnej konkurencji i że, z drugiej strony, układ ten obejmował wszystkie elementy kartelu

(ww. w pkt 61 wyrok w sprawie PVC II, pkt 773). Fakt, że poszczególne przedsiębiorstwa odgrywały różne role w realizacji wspólnego celu, nie zmienia niczego w jego antykonkurencyjnym charakterze i tym samym w naruszeniu, o ile każde przedsiębiorstwo na swojej płaszczyźnie przyczyniało się do osiągnięcia wspólnego celu (zob. podobnie ww. w pkt 66 wyrok w sprawie Cement, pkt 4123).

371 W niniejszym przypadku z analizowanych wyżej dowodów, w szczególności z oświadczenia p. Verluکی z dnia 17 września 1996 r., wynika jasno, że jedną z głównych zasad podstawowych było wzajemne respektowanie rynków krajowych członków klubu Europa–Japonia. Stąd porozumienie o respektowaniu rynków opisane przez Komisję dotyczyło na płaszczyźnie wspólnotowej wyłącznie rynków krajowych czterech producentów europejskich, a nie innych rynków wspólnotowych. Jeżeli wyłączenie producentów europejskich z rynku japońskiego stanowiło w logiczny sposób aspekt tej części zasad podstawowych, która interesowała producentów japońskich, to wiedzieli oni albo musieli koniecznie wiedzieć, że ta zasada obowiązywała zarówno na płaszczyźnie wewnątrzspólnotowej, jak i międzykontynentalnej.

372 Należy przypomnieć również, że producenci europejscy byli zgodni co do tego, że zaprzestanie produkcji rur gładkich przez Corusa w Clydesdale niosło ze sobą ryzyko zakwestionowaniu statusu rynku brytyjskiego jako rynku krajowego przez producentów japońskich (zob. wyżej pkt 354–365). Z okoliczności tej wynika w sposób bezwzględny, że obecność producenta krajowego należącego do klubu Europa–Japonia, produkującego i wprowadzającego do obrotu rury OCTG standard i rury przewodowe projektowe na rynku krajowym jakiegoś państwa, była postrzegana jako przesłanka respektowania rynku przez pozostałych członków klubu.

373 Ponadto argument skarżących japońskich, że rynki wspólnotowe były traktowane jako jeden rynek w ramach klubu Europa–Japonia, jest osłabiony przez fakt, że brytyjski rynek offshore w ramach porozumienia o podziale rynków miał status szczególnie „chronionego częściowo”. Skarżący japońscy twierdzą bowiem sami, że sprzedawali oni rury stalowe bez szwu na tym rynku, nie sprzedając ich natomiast jednocześnie na innych rynkach wspólnotowych.

374 Z powyższego wynika, że w niniejszym przypadku nie było właściwe, aby Komisja traktowała naruszenie stwierdzone w art. 1 zaskarżonej decyzji jako dwa odrębne naruszenia, z których jedno dotyczyło stosunków między producentami europejskimi i japońskimi, a drugie stosunków wewnątrzspółnotowych. W konsekwencji należy oddalić niniejszy zarzut.

3. *W przedmiocie trzeciego zarzutu opartego na tym, że porozumienie nie wywarło odczuwalnego wpływu na konkurencję*

a) Argumenty stron

375 JFE-Kawasaki i JFE-NKK, powołując się na istnienie przeszkód handlowych, wspomnianych wyżej w pkt 73–88, które zakazywały eksportu rur stalowych przez producentów japońskich na rynki europejskie, w szczególności na rynki onshore Państw Członkowskich Wspólnoty, podnoszą, że porozumienie między producentami japońskimi i europejskimi stwierdzone w zaskarżonej decyzji nie miało koniecznego skutku w postaci odczuwalnego ograniczenia podaży tych produktów na tych rynkach.

376 W niniejszym przypadku producenci japońscy nie mieli żadnego interesu gospodarczego w sprzedaży rur stalowych na rynkach krajowych producentów europejskich. Nie robiliby tego w każdym razie niezależnie od tego, czy zarzucane im porozumienie istniało czy nie. Komisja nie wykazała więc w zaskarżonej decyzji, że spełniony został warunek polegający na istnieniu odczuwalnego wpływu na konkurencję, jeżeli chodzi o japońskich producentów rur.

- 377 Na poparcie tej argumentacji JFE-Kawasaki powołuje się na wyrok Trybunału z dnia 25 listopada 1971 r. w sprawie 22/71 Béguelin Import, Rec. str. 949, pkt 16, podnosząc, że wynika z niego, iż zasada de minimis znajduje zastosowanie bez względu na rodzaj danego porozumienia. W tym względzie pkt 1087 i 1088 wyroku w sprawie Cement, pkt 66 wyżej, nie mogą wyłączać stosowania zasady de minimis w określonych sytuacjach.
- 378 JFE-NKK uważa, że Komisja ma obowiązek wykazania, iż skarżący japońscy zachowywaliby się w inny sposób, gdyby nie miały miejsca zarzucane porozumienia, czego jednak w niniejszym przypadku nie uczyniła, i powołuje się w tym względzie na ww. w pkt 56 wyrok w sprawie Suiker Unie i in. przeciwko Komisji, pkt 196.
- 379 Sumitomo ogranicza się do wskazania, że Komisja nie wykazała, iż producenci japońscy sprzedawaliby rury stalowe na rynkach europejskich w braku zarzucanego naruszenia, nie podnosząc jednak tego zarzutu w sposób wyraźny.
- 380 Komisja podkreśla, że na mocy obwieszczenia w sprawie porozumień o mniejszym znaczeniu, które nie są objęte art. [81] ust. 1 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (Dz.U. 1997, C 372, str. 13), stosowanie art. 81 ust. 1 WE nie może być wyłączone w przypadku porozumień horyzontalnych mających na celu w szczególności podział rynków lub źródeł zaopatrzenia, nawet jeżeli udział w rynku posiadany przez dane przedsiębiorstwa jest niewielki. Ograniczenie do minimum udziału w rynku tych przedsiębiorstw jest bowiem właśnie celem takiego porozumienia.
- 381 Komisja utrzymuje zasadniczo, że istnienie przeszkód handlowych powołanych przez skarżących japońskich jest w tym względzie nieistotne, nawet gdyby zostało ono udowodnione, co nie miało tu miejsca.

b) Ocena Sądu

382 Należy przypomnieć, że Komisja nie musi udowadniać istnienia szkodliwych skutków dla konkurencji, żeby wykazać naruszenie art. 81 WE, jeżeli wykazała istnienie porozumienia lub uzgodnionej praktyki mających na celu ograniczenie konkurencji (zob. ww. w pkt 183 wyrok w sprawie Ferriere Nord przeciwko Komisji, pkt 30 i nast. i ww. w pkt 74 wyrok w sprawie Thyssen Stahl przeciwko Komisji, pkt 277; zob. też wyżej pkt 181).

383 W zaskarżonej decyzji Komisja oparła się zasadniczo na ograniczającym konkurencję celu porozumienia zawartego w klubie Europa–Japonia, a Sąd orzekł, że zaskarżona decyzja jest w tym względzie zasadna (zob. wyżej pkt 189 i nast.). W tych warunkach utrzymywany brak skutków antykonkurencyjnych wynikających z bezprawnego porozumienia, na co powołują się skarżący japońscy, nawet gdyby zostało to wykazane, nie ma znaczenia dla istnienia naruszenia.

384 Należy dodać, że przedsiębiorstwa, które zawierają porozumienie mające na celu ograniczenie konkurencji, nie mogą co do zasady uniknąć odpowiedzialności, utrzymując, że ich porozumienie nie miało odczuwalnego wpływu na konkurencję. Ponieważ w danym przypadku porozumienie stwierdzone w art. 1 zaskarżonej decyzji miało na celu podział rynków pomiędzy członków klubu Europa–Japonia, jest oczywiste, że jego celem było ograniczenie konkurencji w sposób odczuwalny.

385 W konsekwencji niniejszy zarzut należy oddalić.

4. *W przedmiocie czwartego zarzutu opartego na tym, że porozumienie nie miało wpływu na handel między Państwami Członkowskimi*

a) Argumenty stron

386 JFE-Kawasaki i JFE-NKK utrzymują, że porozumienie między producentami japońskimi i europejskimi stwierdzone w zaskarżonej decyzji nie miało wpływu na handel między Państwami Członkowskimi, w każdym razie wpływu odczuwalnego, wymaganego zgodnie z orzecznictwem (wyrok Trybunału z dnia 20 czerwca 1978 r. w sprawie 28/77 Tepea przeciwko Komisji, Rec. str. 1391, pkt 47). W tym względzie JFE-NKK zaznacza ponownie, że obowiązkiem Komisji jest wykazanie, że skarżący japońscy w sytuacji braku porozumienia zachowywaliby się w inny sposób. JFE-NKK powołuje się w tym punkcie na ww. w pkt 56 wyrok w sprawie Suiker Unie i in. przeciwko Komisji, pkt 196. Według JFE-Kawasaki i JFE-NKK producenci japońscy sprzedają rury wymienione w zaskarżonej decyzji, które wszystkie są produktami końcowymi, wyłącznie konsumentom końcowym, to znaczy spółkom naftowym. Dlatego produkty te nigdy nie były odsprzedawane wewnątrz wspólnego rynku. JFE-NKK podnosi, że sprzedaże te są dokonywane najczęściej za pośrednictwem japońskiej firmy handlowej w ramach długoterminowej umowy zaopatrzenia lub umowy ramowej. W szczególności rury przewodowe projektowe nie są produktami standardowymi, lecz produkowane są na zamówienie zgodnie ze szczegółowymi informacjami przekazanymi przez klienta, o czym również wspomniała Komisja w motywie 34 zaskarżonej decyzji. Z natury nie nadają się one zatem do odsprzedaży. Ponadto rzekome naruszenie stwierdzone w art. 1 zaskarżonej decyzji tak długo nie miało żadnego wpływu na handel między Państwami Członkowskimi, jak długo obowiązywały porozumienia w sprawie samoograniczenia.

387 JFE-Kawasaki uważa, że brak możliwości odsprzedaży odróżnia niniejszą sprawę od wszystkich spraw powołanych przez Komisję w zaskarżonej decyzji w przypisie 35 na uzasadnienie jej wniosku, że porozumienie stwierdzone w art. 1 wpłynęło na handel między Państwami Członkowskimi, tj. sprawy, w której zapadł wyrok Trybunału z dnia 15 czerwca 1976 r. w sprawie 51/75 EMI Records, Rec. str. 811, oraz spraw, w których zostały wydane decyzje Komisji: 74/634/EWG z dnia 29 listopada 1974 r.

dotycząca postępowania na podstawie art. [81] Traktatu WE (IV/27.095 — Porozumienie francusko-japońskie w sprawie łożysk kulkowych) (Dz.U. L 343, str. 19), 75/77/EWG z dnia 8 stycznia 1975 r. dotycząca postępowania na podstawie art. [81] Traktatu WE (IV/27.039 — Konserwy grzybowe) (Dz.U. L 29, str. 26) i 75/497/EWG z dnia 15 lipca 1975 r. dotycząca postępowania na podstawie art. [81] Traktatu WE (IV/27.000 — Zasady IFTRA dla producentów aluminium hutniczego) (Dz.U. L 228, str. 3). We wszystkich tych sprawach istniała bowiem możliwość odsprzedaży wewnątrz Wspólnoty produktów, których przywóz z kraju trzeciego był zakazany na mocy bezprawnego porozumienia. Decyzja Komisji 73/109/EWG z dnia 2 stycznia 1973 r. dotycząca postępowania na podstawie art. [81] i [82] Traktatu WE (IV/26.918 — Europejski przemysł cukrowniczy) (Dz.U. L 140, str. 17), powołana w przypisie 38 zaskarżonej decyzji, dotyczyła bardziej uzgodnionej praktyki niż bezprawnego porozumienia i dlatego w niniejszym przypadku nie ma znaczenia.

388 W odpowiedzi na argument Komisji, że naruszenie stwierdzone w art. 1 zaskarżonej decyzji wynika z jednego ogólnego porozumienia wpływającego na handel między Państwami Członkowskimi, JFE-Kawasaki odsyła do swojego argumentu, że naruszenie składa się w rzeczywistości z dwóch odrębnych porozumień określających, po pierwsze, stosunki między producentami japońskimi a producentami europejskimi, oraz, po drugie, stosunki między producentami europejskimi. Nawet gdyby Komisja słusznie założyła, że istniało tylko jedno porozumienie, powinna była poddać oddzielnej analizie obie wspomniane wyżej autonomiczne części w celu oceny zgodności zachowania oskarżonych przedsiębiorstw ze wspólnotowym prawem konkurencji.

389 JFE-Kawasaki zaznacza w tym względzie, że w pkt 103 zaskarżonej decyzji Komisja z powodu braku wystarczających dowodów nie uwzględniła dwóch elementów porozumienia, których istnienia przypuszczała, dotyczących podziału rynków krajów trzecich i uzgodnionego ustalania cen dla tych rynków, pozostając przy istnieniu innych elementów tego porozumienia. Komisja nie może zatem twierdzić, że nie jest możliwe odrębne analizowanie każdego aspektu porozumienia.

390 Komisja odsyła najpierw do swojej argumentacji, że nie jest logiczne ocenianie oddzielnie wpływu udziału producentów japońskich w naruszeniu stwierdzonym w art. 1 zaskarżonej decyzji i wpływu udziału producentów europejskich w tym naruszeniu. Gdyby zaś Sąd uważał, że należy oddzielnie ocenić wpływ zachowania każdego ukaranego przedsiębiorstwa na handel między Państwami Członkowskimi, Komisja podaje przykład, że w ramach wielostronnego porozumienia JFE-Kawasaki uzgodniła w szczególności z Vallourekem, iż żadna z tych spółek nie będzie eksportować swoich rur na rynek niemiecki, co niezaprzeczalnie zlikwidowało jedno ze źródeł handlu między Państwami Członkowskimi. Zdaniem Komisji, fakt, że rury były zwykle sprzedawane bezpośrednio użytkownikom końcowym, nie miał znaczenia, ponieważ porozumienie wywierało wpływ na zachowanie wszystkich dostawców będących stronami porozumienia na wszystkich innych rynkach niż ich rynki krajowe.

391 Komisja przypomina, że zgodnie z orzecznictwem wystarczy, aby porozumienie mogło wywierać wpływ bezpośredni lub pośredni, rzeczywisty lub potencjalny na bieżącą wymianę wewnątrzspółnotową, żeby spełnić warunek ustanowiony w art. 81 ust. 1 WE dotyczący wpływu na handel między Państwami Członkowskimi (wyrok w sprawie Cement, pkt 66 wyżej, pkt 1986). W wyroku Trybunału z dnia 28 kwietnia 1998 r. w sprawie C-306/96 Javico, Rec. str. I-1983, pkt 17, orzeczono, że porozumienie przewidujące całkowitą ochronę terytorialną może nie być objęte zakazem przewidzianym w art. 81 ust. 1 WE, jeżeli wpływa na rynek jedynie w nieznacznym stopniu. W niniejszym przypadku jednak jest oczywiste, że nie ma to miejsca. W końcu ww. w pkt 386 wyrok w sprawie Tepea przeciwko Komisji, należy postrzegać w jego kontekście i nie jest on tutaj miarodajny.

b) Ocena Sądu

392 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem decyzja, porozumienie lub uzgodniona praktyka mogą wpływać na handel między Państwami Członkowskimi tylko wtedy, gdy na podstawie całości okoliczności faktycznych i prawnych można przewidzieć

z wystarczającym prawdopodobieństwem, że mogą one wywierać bezpośredni lub pośredni, rzeczywisty lub potencjalny wpływ na bieżącą wymianę między Państwami Członkowskimi (zob. w szczególności wyrok Sądu z dnia 28 lutego 2002 r. w sprawie T-395/94 *Atlantic Container Line i in. przeciwko Komisji*, Rec. str. II-875, pkt 79 i 90). W konsekwencji Komisja nie jest zobowiązana wykazywać faktycznego istnienia takiego wpływu na handel, ponieważ wpływ potencjalny jest wystarczający (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie *Atlantic Container Line i in. przeciwko Komisji*, pkt 90). Niemniej jednak, jak słusznie zaznaczają skarżący, ten wpływ rzeczywisty lub potencjalny nie może być nieznacznym (wyrok Trybunału z dnia 25 października 2001 r. w sprawie C-475/99 *Ambulanz Glöckner*, Rec. str. I-8089, pkt 48).

393 Jak stwierdzono już wyżej w pkt 374 w niniejszym przypadku Komisja nie musi traktować naruszenia stwierdzonego w art. 1 zaskarżonej decyzji jako dwóch odrębnych naruszeń. Ponieważ naruszenie to należy traktować jako jedno naruszenie, jest oczywiste, że część wewnątrzspółnotowa ukaranego bezprawnego porozumienia ograniczała, co najmniej potencjalnie, handel między Państwami Członkowskimi, wobec czego warunek dotyczący wpływu porozumienia na handel między Państwami Członkowskimi został w niniejszym przypadku spełniony.

394 W każdym razie wspomniana wyżej okoliczność (zob. w szczególności pkt 357–359 i 372), że producenci europejscy byli przekonani, iż zaprzestanie produkcji rur gładkich przez Corusa w Clydesdale niosło ryzyko zakwestionowania przez producentów japońskich statusu rynku brytyjskiego jako rynku krajowego, wystarcza dla wykazania istnienia potencjalnego wpływu zachowania producentów japońskich w ramach porozumienia Europa–Japonia na handel wewnątrzspółnotowy. Z tego stwierdzenia wynika bowiem, że wzajemne respektowanie rynków krajowych wewnątrz Wspólnoty, co pokazuje obrona statusu krajowego rynku brytyjskiego, było częścią zasad podstawowych i stanowiło przeszkodę w handlu wewnątrzspółnotowym.

395 Wobec powyższego niniejszy zarzut należy oddalić.

5. *W przedmiocie piątego zarzutu opartego na braku uzasadnienia przez Komisję jej oceny znaczenia naruszenia stwierdzonego w art. 2 zaskarżonej decyzji*

a) Argumenty stron

³⁹⁶ Sumitomo i JFE-NKK podnoszą, że Komisja ze względów przedstawionych wyżej w pkt 163 i nast., naruszając art. 253 WE, nie uzasadniła swojego stwierdzenia zawartego w art. 2 zaskarżonej decyzji, że umowy stanowiące naruszenie wskazane w tym artykule zostały zawarte w ramach naruszenia wspomnianego w art. 1 tej decyzji. Należy zatem w każdym razie stwierdzić nieważność tej części art. 2 zaskarżonej decyzji.

³⁹⁷ Komisja utrzymuje, że przedstawiła w sposób wystarczający w motywach 90–94 powody, dla których uważa, że naruszenie stwierdzone w art. 2 zaskarżonej decyzji wpisuje się w ramy naruszenia stwierdzonego tam w art. 1. Wynika z nich, że celem porozumienia między producentami wspólnotowymi w sprawie zakupów rur gładkich przez Corusa było zachowanie go jako producenta krajowego w Zjednoczonym Królestwie, aby w ten sposób zapewnić przestrzeganie zasad podstawowych na rynku rur OCTG i rur przewodowych w tym Państwie Członkowskim.

b) Ocena Sądu

³⁹⁸ Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem uzasadnienie decyzji wywołującej negatywne skutki dla adresata powinno pozwalać sądowi wspólnotowemu na wykonanie kontroli legalności, a zainteresowanemu na poznanie przyczyn podjętego środka, tak aby mógł on bronić swoich praw i sprawdzić, czy decyzja jest zasadna (zob. ww. w pkt 58 wyrok w sprawie Buchmann przeciwko Komisji, pkt 44 i powoływane orzecznictwo).

- 399 W konsekwencji brak uzasadnienia lub niewystarczające uzasadnienie stanowi zarzut oparty na naruszeniu istotnych przepisów formalnych, który należy odróżniać od zarzutu opartego na wadliwości uzasadnienia i zbadać w ramach kontroli materialnoprawnej tej decyzji (ww. w pkt 58 wyrok w sprawie Buchmann przeciwko Komisji, pkt 45).
- 400 Należy przypomnieć, jak stwierdzono wyżej w pkt 364, że powody przedstawione w motywach 90–94 zaskarżonej decyzji nie uzasadniają wniosku przyjętego przez Komisję w motywie 164 tej decyzji, że umowy zaopatrzenia były w rzeczywistości jedynie środkiem dla realizacji porozumienia Europa–Japonia. Komisja sama bowiem stwierdziła później w części uzasadnienia dotyczącej jej oceny prawnej umów o zaopatrzenie, że już te umowy ze względu na ich charakterystykę należało zakwalifikować jako naruszenie art. 81 ust. 1 WE (motyw 110 i nast. zaskarżonej decyzji).
- 401 Niemniej jednak okoliczność, że wniosek, do jakiego doszła Komisja w motywie 164 zaskarżonej decyzji, jest prawnie wadliwy, chociaż może stanowić wadę materialnoprawną zaskarżonej decyzji, nie stanowi braku uzasadnienia.
- 402 Motywy 90–94 zaskarżonej decyzji w związku w szczególności z motywem 110 i pierwszym zdaniem motywu 111, zgodnie z którym „[p]rzedmiotem tych umów było zaopatrywanie w rury gładkie »lidera« na rynku OCTG w obszarze Morza Północnego, a ich celem było zachowanie producenta krajowego w Zjednoczonym Królestwie i poprzez to uzyskanie respektowania »fundamentals« w ramach klubu Europa–Japonia”, pozwalają zrozumieć powody, dla których Komisja doszła do wniosku znajdującego się w motywie 164. Z zaskarżonej decyzji rozpatrywanej w całości wynika bowiem, że Komisja, uznając za pierwszy cel umów o zaopatrzenie wykonanie porozumienia Europa–Japonia, doszła na tej podstawie do wniosku, że w rzeczywistości były one wyłącznie środkiem do wykonania tego porozumienia.

403 W okolicznościach niniejszego przypadku uzasadnienie decyzji pozwala zatem sądowi wspólnotowemu na wykonanie kontroli legalności, a zainteresowanemu na poznanie przyczyn podjętego środka, tak aby mógł on bronić swoich praw i sprawdzić, czy decyzja jest zasadna.

404 Niniejszy zarzut należy wobec tego oddalić.

6. W przedmiocie szóstego zarzutu opartego na braku uzasadnienia odnośnie do statusu rynków offshore Wspólnoty, w szczególności rynku offshore Zjednoczonego Królestwa

a) Argumenty stron

405 JFE-Kawasaki podnosi, że w zaskarżonej decyzji Komisja nie poddała analizie systemu częściowej ochrony, który, zdaniem Komisji, obowiązywał na rynku offshore Zjednoczonego Królestwa w odniesieniu do produktów wskazanych w tej decyzji. Nie uzasadniła ona również swojego stwierdzenia istnienia naruszenia dotyczącego rynków offshore Niemiec, Francji i Włoch.

406 Zdaniem Komisji, motyw 62 zaskarżonej decyzji wskazuje w sposób wyraźny, że brytyjski rynek offshore był objęty bezprawnym porozumieniem, ponieważ był on częściowo chroniony. W swojej odpowiedzi na skargę stwierdza ona, że ta częściowa ochrona brytyjskiego rynku offshore przez Corusa oparta była na systemie wytycznych w sprawie cen, którego utraty kontroli po zamknięciu fabryki Clydesdale obawiali się producenci europejscy.

b) Ocena Sądu

- 407 W tym względzie należy stwierdzić, że z motywu 62 zaskarżonej decyzji wynika, iż Komisja uznała na podstawie dwóch dowodów, mianowicie oświadczenia p. Verluki z dnia 17 września 1996 r. i notatki „Rozmowa z BSC”, że wprawdzie rynek offshore Zjednoczonego Królestwa był objęty stwierdzonym porozumieniem, jednak korzystał z formy ograniczonej ochrony nakładającej na konkurenta pragnącego złożyć ofertę na tym rynku obowiązek konsultacji z Corusem.
- 408 Te wyjaśnienia wystarczą w niniejszym przypadku, żeby móc zrozumieć w jasny i jednoznaczny sposób przemyślenia Komisji dotyczące tego rynku. Uzasadnienie to pozwala zatem sądowi wspólnotowemu na wykonywanie kontroli, a zainteresowanym podmiotom na poznanie przyczyn podjętego środka, zgodnie z wymogami orzecznictwa (zob. w szczególności wyrok Sądu z dnia 8 lipca 1999 r. w sprawie T-266/97 Vlaamse Televisie Maatschappij przeciwko Komisji, Rec. str. II-2329, pkt 143).
- 409 Jeżeli chodzi o sektor offshore innych rynków wspólnotowych objętych naruszeniem stwierdzonym w art. 1 zaskarżonej decyzji, wystarczy stwierdzić, że Komisja nigdy nie czyniła rozróżnienia między sektorami offshore i onshore tych rynków, ani w zaskarżonej decyzji, ani przed Sądem. W tych warunkach brak specjalnego uzasadnienia dotyczącego tego sektora wspomnianych rynków w zaskarżonej decyzji nie stanowi w żaden sposób błędu w uzasadnieniu.
- 410 Należy zatem oddalić niniejszy zarzut.

7. W przedmiocie zarzutów siódmego i ósmego opartych na braku uzasadnienia dla decyzji Komisji o ukaraniu producentów japońskich i niekaraniu producentów z Ameryki Łacińskiej oraz dla nierównego traktowania w tym względzie

a) Argumenty stron

- 411 Zdaniem JFE-Kawasaki, Komisja powinna była przedstawić powody, dla których zdecydowała się nie karać producentów z Ameryki Łacińskiej w odróżnieniu od producentów japońskich, chociaż istniały dowody zawarte w szczególności w dokumencie „Klucz podziału”, że również oni zobowiązali się do respektowania systemu ochrony częściowej w Europie. JFE-Kawasaki powołuje się w tym względzie na wyrok Sądu z dnia 17 lutego 2000 r. w sprawie T-241/97 Stork Amsterdam przeciwko Komisji, Rec. str. II-309, zgodnie z którym na Komisji spoczywa szczególna odpowiedzialność przy uzasadnianiu swoich decyzji, w przypadku gdy na podstawie tych samych faktów zdecyduje się przyjąć drugą, odmienną decyzję.
- 412 Zdaniem Komisji, różnica w traktowaniu podniesiona przez skarżących japońskich jest uzasadniona w szczególności istotnymi różnicami między dowodami, którymi dysponowała ona w odniesieniu do producentów japońskich, z jednej strony, i producentów z Ameryki Łacińskiej, z drugiej strony. Komisja podnosi, że dokumenty, które otrzymała w trakcie dochodzenia, zawierają mało informacji o udziale tych drugich producentów w bezprawnym porozumieniu, podczas gdy istnieje wiele poszlak na istnienie bezprawnego porozumienia zawartego przez pierwszych producentów.

b) Ocena Sądu

- 413 Należy zaznaczyć na wstępie, że decyzja taka jak zaskarżona decyzja, chociaż jest sporządzona i opublikowana w formie jednej decyzji, powinna być analizowana jako

zbiór indywidualnych decyzji stwierdzających wobec każdego przedsiębiorstwa będącego adresatem decyzji obciążające je naruszenie lub naruszenia i wymierzających mu w danym przypadku grzywnę. Taka zasada wynika z całościowej lektury wyroków Sądu z dnia 10 lipca 1997 r. w sprawie T-227/95 AssiDomän Kraft Products i in. przeciwko Komisji, Rec. str. II-1185, pkt 56 i Trybunału w postępowaniu odwoławczym z dnia 14 września 1999 r. w sprawie C-310/97 P Komisja przeciwko AssiDomän Kraft Products i in., Rec. str. I-5363, pkt 49.

414 Wystarczy zatem stwierdzić, że Komisja nie miała obowiązku przedstawiania w zaskarżonej decyzji powodów, dla których producenci z Ameryki Łacińskiej nie byli jej adresatami. Obowiązek uzasadnienia aktu prawnego nie może bowiem obejmować obowiązku uzasadniania przez instytucję, która go wydaje, nieprzyjęcia innych podobnych aktów skierowanych do stron trzecich.

415 Zakładając, że argumentacja przedstawiona w ramach niniejszych zarzutów miałyby być rozumiana w ten sposób, iż opiera się ona również na nierównym traktowaniu na niekorzyść skarżących japońskich, to należy ją odrzucić. Jeżeli bowiem niektóre z dowodów znajdujących się w aktach Komisji wskazują, że producenci z Ameryki Łacińskiej być może również uczestniczyli w naruszeniu, należy stwierdzić, że akta te zawierają dużo bardziej solidne dowody, jeżeli chodzi o udział producentów japońskich w naruszeniu. W szczególności świadectwa p. Verluiki jedynie raz wspominają o próbie dojścia do porozumienia z producentami z Ameryki Łacińskiej, która została odrzucona. Ponadto, jak zaznacza Komisja w motywie 86 zaskarżonej decyzji, z dokumentu „Klucz podziału” wynika, że producenci latynoamerykańscy, nawet jeżeli wydaje się, że akceptowali pewne ograniczenia konkurencji, zgłosili wyraźne zastrzeżenie, jeżeli chodzi o respektowanie rynku europejskiego.

416 W tych warunkach zarzuty siódmy i ósmy należy oddalić.

8. *W przedmiocie dziewiątego zarzutu opartego na błędzie w argumentacji Komisji w przedmiocie sprzedaży po cenie wyższej od kosztów zmiennych*

a) Argumenty stron

- 417 Zdaniem JFE-NKK, argumentacja przedstawiona przez Komisję w motywie 137 zaskarżonej decyzji, że każda sprzedaż powyżej kosztów zmiennych byłaby zasadna z punktu widzenia producentów japońskich, nie jest uzasadniona w sposób wystarczający z prawnego punktu widzenia. W szczególności JFE-NKK zaznacza, że Komisja zaniedbała zebrania odpowiednich informacji w tym względzie.
- 418 Komisja nie odpowiedziała wyraźnie na ten zarzut.

b) Ocena Sądu

- 419 Należy zaznaczyć, że argumentacja przedstawiona w ramach niniejszego zarzutu nie odnosi się do braku uzasadnienia. Krytykowane przez JFE-NKK stwierdzenie stanowi bowiem wymóg gospodarczy, który jest zrozumiały sam z siebie. Jeżeli nie byłby on słuszny, czy to pod względem ogólnym, czy w świetle okoliczności niniejszego przypadku, należałoby stwierdzić, że Komisja popełniła błąd w ocenie, nie zaś że niewłaściwie uzasadniła swoją decyzję.
- 420 Należy przypomnieć w tym względzie, że stwierdzenie, iż Komisja zaniedbała zgromadzenia odpowiednich informacji, nie może stanowić braku uzasadnienia lecz dotyczy raczej merytorycznej zasadności decyzji (zob. podobnie wyrok Trybunału z dnia 2 kwietnia 1998 r. w sprawie C-367/95 P Komisja przeciwko Sytraval i Brink's France, Rec. str. I-1719, pkt 72).

- 421 Jeżeli chodzi o merytoryczną słuszność wspomnianego stwierdzenia, należy zaznaczyć, że w każdym razie kwestia ta dotyczy jednej z przeszkód dla importu japońskiego podnoszonej przez skarżących japońskich. Argumentacja oparta na rzekomym istnieniu tych barier dla handlu została już odrzucona co do istoty wyżej w pkt 353 ze względu na to, że odnosi się ona wyłącznie do antykonkurencyjnych skutków naruszenia stwierdzonego w art. 1 zaskarżonej decyzji, które Komisja uwzględniła posiłkowo w zaskarżonej decyzji. Ponieważ wykazano istnienie naruszenia mającego cel o charakterze antykonkurencyjnym stwierdzonego w art. 1 zaskarżonej decyzji na podstawie dowodu z dokumentów powołanych w zaskarżonej decyzji, rzekomy brak skutków antykonkurencyjnych nie ma znaczenia dla stwierdzenia istnienia naruszenia.
- 422 Z powyższego wynika, że niniejszy zarzut należy oddalić.

9. W przedmiocie dziesiątego zarzutu opartego na naruszeniu prawa do obrony wynikającym z niezgodności między pismem w sprawie przedstawienia zarzutów a zaskarżoną decyzją odnośnie do rynku geograficznego wymienionego w art. 1 decyzji

a) Argumenty stron

- 423 JFE-NKK i JFE-Kawasaki podnoszą w swojej replice, że Komisja naruszyła ich prawa do obrony, ponieważ pismo w sprawie przedstawienia zarzutów w przeciwieństwie do zaskarżonej decyzji nie obejmowało europejskich rynków offshore, w każdym razie nie w sposób wystarczająco wyraźny, wbrew temu, czego wymaga w szczególności ww. w pkt 66 wyrok w sprawie Cement, pkt 504. JFE-Kawasaki podnosi, że w swojej odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów wyjaśniła, że zgodnie z jej rozumieniem tego dokumentu Komisja wyłączyła wszystkie rynki offshore oprócz rynku Zjednoczonego Królestwa z zakresu dochodzenia i że Komisja nigdy jej nie sygnalizowała, że nie zgadza się z taką interpretacją.

- 424 Komisja odpowiada, że niniejszy zarzut został podniesiony po raz pierwszy przez JFE-Kawasaki w replice i że ponieważ stanowi on nowy zarzut, a nie zwykły argument, jest — jeżeli chodzi o tę skarżącą — niedopuszczalny na mocy art. 48 § 2 regulaminu. W każdym razie treść pkt 56 pisma w sprawie przedstawienia zarzutów była identyczna z treścią motywu 62 zaskarżonej decyzji. W szczególności motywy i jeden, i drugi wskazywały wyraźnie, że brytyjski rynek offshore był w rzeczywistości objęty bezprawnym porozumieniem.

b) Ocena Sądu

- 425 Jeżeli chodzi o dopuszczalność niniejszego zarzutu w sprawie T-71/00, należy przypomnieć, że naruszenie prawa do obrony, będące ze swej istoty naruszeniem praw podmiotowych, nie należy do naruszenia istotnych wymogów proceduralnych i dlatego nie podlega badaniu z urzędu (zob. podobnie ww. w pkt 56 wyrok w sprawie *Musique diffusion française i in.* przeciwko Komisji, pkt 30; wyrok Trybunału z dnia 25 października 1983 r. w sprawie 107/82 AEG przeciwko Komisji, Rec. str. 3151, pkt 30; wyrok Sądu z dnia 14 maja 1998 r. w sprawie T-352/94 *Mo och Domsjö* przeciwko Komisji, Rec. str. II-1989, pkt 74). W konsekwencji zarzut ten należy oddalić jako niedopuszczalny na podstawie art. 48 § 2 regulaminu i nie podlega on badaniu w sprawie T-71/00, ponieważ JFE-Kawasaki podniosła go po raz pierwszy w swojej replice.
- 426 W sprawie T-67/00 niniejszy zarzut należy oddalić co do meritum. Jak słusznie zaznacza Komisja, punkt 56 pisma w sprawie przedstawienia zarzutów zasadniczo jest identyczny, jeżeli chodzi o definicję wskazanych rynków, z motywem 62 zaskarżonej decyzji i nie może z tego powodu stanowić naruszenia prawa do obrony w tym względzie. Odnosnie do braku wyraźnych wzmianek o sektorze offshore rynków wspólnotowych innych niż rynek Zjednoczonego Królestwa, wynika on stąd, że Komisja nigdy nie wprowadziła rozróżnienia między sektorami onshore i offshore, jeżeli chodzi o te rynki (zob. wyżej pkt 409).

10. *W przedmiocie jedenastego zarzutu opartego na naruszeniu prawa do obrony wynikającym z niezgodności między pismem w sprawie przedstawienia zarzutów a zaskarżoną decyzją odnośnie do wskazanych produktów*

a) Argumenty stron

427 JFE-NKK utrzymuje, że rynek wzięty pod uwagę przez Komisję w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów jest większy niż rynek w art. 1 zaskarżonej decyzji, ponieważ pismo w sprawie przedstawienia zarzutów obejmowało wszystkie produkty OCTG (oraz rury przewodowe projektowe), natomiast zaskarżona decyzja obejmuje jedynie rury OCTG gwintowane standard. JFE-NKK uważa, że ta zmiana wypaczyła definicję rynku tych produktów w zaskarżonej decyzji i stanowi naruszenie ich prawa do obrony i tym samym naruszenie art. 2 ust. 2 rozporządzenia Komisji (WE) nr 2842/98 z dnia 22 grudnia 1998 r. w sprawie przesłuchania stron w określonych procedurach na podstawie art. [81] i art. [82] Traktatu WE (Dz. U. L 354, str. 18). Różnice charakteryzujące obie definicje rynku danych produktów są zasadnicze, co zmienia zakres naruszenia rzekomo popełnionego przez JFE-NKK. Utrzymuje ona poza tym, że w ww. w pkt 66 wyroku w sprawie Cement, pkt 2212–2225, okoliczność, że zakres materialny produktów objętych zarzucanym porozumieniem był dużo szerszy w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów niż w decyzji końcowej, wystarczyła do stwierdzenia nieważności tej decyzji.

428 Komisja zaznacza, że przywołane przez JFE-NKK punkty wyroku w sprawie Cement, pkt 66 wyżej, dotyczą kwestii, czy porozumienia stwierdzone w tej sprawie obejmowały określony obszar geograficzny. Ta kwestia nie ma znaczenia dla niniejszego zarzutu. Wręcz przeciwnie, z pkt 852–860 tego wyroku wynika, że niezgodność między przedstawieniem zarzutów a decyzją końcową narusza prawo do obrony tylko pod warunkiem, że zarzut zostałby przedstawiony tam w sposób niepozwalający adresatom na obronę. Ponieważ JFE-NKK niczego takiego nie stwierdziła w odniesieniu do określenia produktów wskazanych w zaskarżonej

decyzji, niniejszy zarzut należy oddalić. Jeżeli, jak wynika to z przedstawienia zarzutów, Komisja posiadała wystarczające dowody dotyczące rynku większego niż ostatecznie stwierdzony w zaskarżonej decyzji, oznacza to, że a fortiori dysponowała wystarczającymi dowodami, jeżeli chodzi o produkty wskazane w tej decyzji.

b) Ocena Sądu

- 429 Należy zaznaczyć na wstępie, że niezgodność między pismem w sprawie przedstawienia zarzutów a decyzją końcową narusza prawo do obrony jedynie wtedy, gdy zawiera ona zarzut, który nie został uprzednio przedstawiony w sposób umożliwiający adresatom obronę (zob. podobnie ww. w pkt 66 wyrok w sprawie Cement, pkt 852–860).
- 430 Zasadniczo nie można zarzucać Komisji, że ogranicza zakres decyzji końcowej w porównaniu do poprzedzającego ją przedstawienia zarzutów, ponieważ Komisja właśnie w celu respektowania prawa do obrony jest zobowiązana do wysłuchania adresatów decyzji i w danym przypadku uwzględnić ich stanowisko w przedmiocie skierowanych wobec nich zarzutów.
- 431 Należy stwierdzić, że w niniejszym przypadku postępowanie Komisji polegające na stwierdzeniu istnienia naruszenia o zakresie węższym niż przyjęła ona pierwotnie w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów, było logiczne, wręcz konieczne, biorąc pod uwagę w szczególności fakt, że oświadczenia p. Verluki dotyczyły tylko rur OCTG standard i rur przewodowych projektowych. Nie ma powodu, aby w niniejszym przypadku zakładać, że okoliczność, iż Komisja zawężyła zakres stosowania zaskarżonej decyzji do dwóch produktów z produktów wymienionych w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów, stało na przeszkodzie JFE-NKK bronić się we właściwy sposób na etapie postępowania administracyjnego, jeżeli chodzi o te dwa produkty. Ponadto JFE-NKK nie przedstawiło przed Sądem, pod jakim względem argumentacja odciążająca mogłaby być inna, gdyby zakres pisma w sprawie przedstawienia zarzutów był węższy.

432 W tych warunkach niniejszy zarzut należy oddalić.

11. *W przedmiocie dwunastego zarzutu opartego na naruszeniu prawa do obrony, wynikającym z braku wystarczającej analizy skutków porozumień w sprawie samoograniczenia w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów oraz z niezgodności pomiędzy pismem w sprawie przedstawienia zarzutów a zaskarżoną decyzją w odniesieniu do zakresu tych porozumień*

a) Argumenty stron

433 JFE-NKK podnosi, że w odniesieniu do porozumień w sprawie samoograniczenia Komisja zajęła w zaskarżonej decyzji stanowisko radykalnie odmienne od przyjętego w postępowaniu administracyjnym. Zdaniem JFE-NKK Komisja powinna była przedstawić już na etapie pisma w sprawie przedstawienia zarzutów analizę wpływu tych porozumień na jej tymczasową ocenę zarzucanego naruszenia, czego jednak nie uczyniła. Z powodu braku takiej analizy adresaci pisma w sprawie przedstawienia zarzutów nie mieli możliwości przedstawienia swojego stanowiska w tej kwestii przed zajęciem przez Komisję ostatecznego stanowiska w motywach 108 i 166 zaskarżonej decyzji (ww. w pkt 56 wyrok w sprawie *Musique diffusion française* i in. przeciwko Komisji, pkt 14). W konsekwencji JFE-NKK nie umożliwiono dostarczenia w chwili złożenia odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów dowodów na przedłużenie porozumień w sprawie samoograniczenia, przez co jej prawo do obrony zostało naruszone.

434 Komisja nie odpowiedziała wyraźnie na ten zarzut.

b) Ocena Sądu

- 435 Należy przypomnieć, że Komisja wzięła pod uwagę istnienie porozumień w sprawie samoograniczenia w zaskarżonej decyzji jedynie w zakresie, w jakim ze względów oportunistycznych nie uwzględniła, w szczególności w ramach ustalenia wymiaru grzywny, istnienia naruszenia w okresie, w którym obowiązywały te porozumienia (motywy 108 i 164 zaskarżonej decyzji). Różnica między pismem w sprawie przedstawienia zarzutów a zaskarżoną decyzją działa więc na korzyść JFE-NKK i nie może zatem zasadniczo naruszać jej interesów.
- 436 Niemniej wyżej w pkt 342–346 stwierdzono, że zgodnie z argumentacją czterech skarżących japońskich Komisja nieprawidłowo zastosowała w zaskarżonej decyzji swój własne stanowisko polegające na przyjęciu istnienia naruszenia dopiero od momentu, w którym przestały obowiązywać porozumienia w sprawie samoograniczenia.
- 437 W konsekwencji, jeżeli skarżący japońscy byliby poinformowani przed przyjęciem zaskarżonej decyzji, że Komisja zamierzała zastosować takie stanowisko w sprawie czasu trwania naruszenia, być może dostarczyliby na etapie postępowania administracyjnego dowodu na to, że porozumienia w sprawie samoograniczenia pozostawały w mocy do dnia 31 grudnia 1990 r.
- 438 Niemniej jednak należy stwierdzić, że JFE-NKK miała okazję do zgłoszenia uwag odnośnie do pisma w sprawie przedstawienia zarzutów, a tym samym informacji dotyczących czasu trwania naruszenia. Należy szczególnie podkreślić, że zgodnie z pismem w sprawie przedstawienia zarzutów naruszenie rozpoczęło się w 1977 r. W tych warunkach JFE-NKK mogła więc sobie uzmysłowić znaczenie porozumień w sprawie samoograniczenia pod tym względem i zasygnalizować Komisji, że

naruszenie stwierdzone w art. 1 zaskarżonej decyzji rozpoczęło się lub może być uwzględnione najwcześniej od momentu wygaśnięcia porozumień w sprawie samoograniczenia pod koniec 1990 r. W rzeczywistości JFE-NKK nie podniosła istnienia porozumień w sprawie samoograniczenia w odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów ani nie dostarczyła Komisji dowodów przedłożonych później Sądowi (zob. wyżej pkt 345).

439 Należy przypomnieć ponadto, że, zdaniem Komisji, jej stanowisko w tej kwestii stanowi już ustępstwo na rzecz producentów japońskich (zob. wyżej pkt 338 i nast.).

440 W niniejszym przypadku byłoby zatem sprzeczne z logiką właściwą pojęciu prawa do obrony, gdyby uznano, że Komisja, zanim zastosuje to, co uważała za ustępstwo w postaci ograniczenia czasu trwania naruszenia w zaskarżonej decyzji, jest zobowiązana do zwrócenia się do adresatów pisma w sprawie przedstawienia zarzutów o ponowne zajęcie stanowiska w kwestii znaczenia i zakresu tego ustępstwa.

441 Niezależnie bowiem od tego, czy uwzględnienie tej okoliczności jako ustępstwa było słuszne czy nie, należy zaznaczyć, że wpływ porozumień w sprawie samoograniczenia nie stanowi w żadnym razie dodatkowego zarzutu wobec skarżących japońskich i nie naruszył ich interesów, ponieważ wręcz przeciwnie dał podstawę do skrócenia czasu trwania naruszenia.

442 Nawet jeżeli błąd popełniony przez Komisję uzasadnia skrócenie czasu trwania naruszenia w ramach niniejszego postępowania, nie można stwierdzić, że Komisja naruszyła w tym względzie prawo do obrony spółki JFE-NKK.

- 443 W końcu należy zaznaczyć, że Sąd uwzględnił podniesiony wyżej błąd dotyczący czasu trwania naruszenia, podniesiony niniejszym zarzutem, ustalając wysokość grzywien (zob. niżej pkt 574, 588 i 590).
- 444 W świetle powyższego niniejszy zarzut należy oddalić.

12. W przedmiocie trzynastego zarzutu opartego na naruszeniu prawa do obrony, wynikającym z niezgodności między pismem w sprawie przedstawienia zarzutów a zaskarżoną decyzją, jeżeli chodzi o zakres naruszenia stwierdzonego w art. 2 decyzji

a) Argumenty stron

- 445 Niniejszy zarzut podnoszony jest przez JFE-NKK i Sumitomo. Na wstępie JFE-NKK zaznacza, że przestrzeganie prawa do obrony jest prawem podstawowym należącym do szerszego prawa do rzetelnego procesu, zawartego w art. 6 EKPC i i stanowiącego z tego tytułu jedną z ogólnych zasad prawa, których przestrzeganie gwarantuje sąd wspólnotowy (wyrok Trybunału z dnia 17 grudnia 1970 r. w sprawie 11/70 Internationale Handelsgesellschaft, Rec. str. 1125).
- 446 W pkt 63 pisma w sprawie przedstawienia zarzutów Komisja ograniczyła się do stwierdzenia, że porozumienie o podziale sprzedaży rur gładkich przeznaczonych dla Corusa między Vallourec, Dalmine i Mannesmanna miało na celu zachowanie producenta krajowego w Zjednoczonym Królestwie, aby w ten sposób zagwarantować przestrzeganie zasad podstawowych na rynku tego państwa, utrzymując status krajowy tego rynku w rozumieniu tych zasad. Zdaniem Sumitomo i JFE-NKK, nic w wywodach Komisji w tym względzie nie pozwalało przypuszczać, że oceniała ona to porozumienie po prostu jako środek do realizacji zasady respektowania rynków krajowych wpisującej się w ramy podziału japońskiego i europejskich rynków rur OCTG standard i rur przewodowych (motyw 164 zaskarżonej decyzji).

- 447 Sumitomo utrzymuje, że jeżeli pismo w sprawie przedstawienia zarzutów zawierałoby takie stwierdzenie, odpowiedziałaby na nie wyrażnie, w konsekwencji więc została ona pozbawiona możliwości odpowiedniego przedstawienia swojego stanowiska odnośnie do prawdziwości i znaczenia podnoszonych okoliczności, co stanowi naruszenie art. 2 i 3 rozporządzenia nr 2842/98 i podstawowej zasady prawa wspólnotowego, jaką jest prawo do rzetelnego procesu.
- 448 Na poparcie tej analizy Sumitomo i JFE-NKK podnoszą, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Komisja powinna przedstawić swoją argumentację w odpowiedni sposób, żeby umożliwić adresatowi pisma w sprawie przedstawienia zarzutów zaprezentowanie w odpowiedni sposób swojego stanowiska odnośnie do prawdziwości i znaczenia podnoszonych faktów i okoliczności na etapie postępowania administracyjnego (wyrok Trybunału z dnia 23 października 1974 r. w sprawie 17/74 Transocean Marine Paint przeciwko Komisji, Rec. str. 1063, pkt 15; opinia rzecznika generalnego Warnera do wyroku Trybunału z dnia 29 marca 1979 r. w sprawie 113/77 NTN Toyo Bearing i in. przeciwko Radzie, Rec. str. 1185, 1212 i 1261; wyroki Trybunału z dnia 20 marca 1985 r. w sprawie 264/82 Timex przeciwko Radzie i Komisji, Rec. str. 849, pkt 24–30 i z dnia 27 czerwca 1991 r. w sprawie C-49/88 Al-Jubail Fertilizer przeciwko Radzie, Rec. str. I-3187, pkt 15–17; ww. w pkt 425 wyrok w sprawie Mo och Domsjö przeciwko Komisji, pkt 63 i ww. w pkt 66 wyrok w sprawie Cement, pkt 106 i 476). Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem pismo w sprawie przedstawienia zarzutów powinno również wskazywać wnioski, jakie Komisja zamierza wyciągnąć na podstawie danych faktów, dokumentów i argumentów prawnych, czego Komisja nie uczyniła w sposób odpowiedni w niniejszym przypadku (wyrok Trybunału z dnia 3 lipca 1991 r. w sprawie C-62/86 AKZO przeciwko Komisji, Rec. str. I-3359, pkt 29 i ww. w pkt 425 wyrok w sprawie Mo och Domsjö, pkt 63; wyrok Sądu z dnia 10 marca 1992 r. w sprawie T-9/89 Hüls przeciwko Komisji, Rec. str. II-499, pkt 39). W końcu, przestrzegając prawa do obrony, Komisja nie powinna pomijać faktów powołanych w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów na etapie wydawania decyzji (wyrok Trybunału z dnia 13 lutego 1979 r. w sprawie 85/76 Hoffmann-La Roche przeciwko Komisji, Rec. str. 461, pkt 11).
- 449 Komisja odpowiada, że w motywie 164 zaskarżonej decyzji przedstawia powody, dla których zdecydowała się nie nakładać dodatkowych grzywien na producentów wspólnotowych na podstawie naruszenia stwierdzonego w art. 2 decyzji. Komisja podnosi, że skarżący japońscy nie mają interesu prawnego w podważaniu tego motywu, ponieważ nałożona na nich grzywna dotyczy naruszenia art. 81 WE stwierdzonego w art. 1 zaskarżonej decyzji.

450 W każdym razie analiza prawna zawarta w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów wskazywała jasno związek istniejący między oboma naruszeniami, podnosząc, że celem porozumień między producentami wspólnotowymi w sprawie zakupów rur gładkich przez Corusa było zachowanie go jako producenta krajowego w Zjednoczonym Królestwie, aby zagwarantować przestrzeganie zasad podstawowych na rynkach produktów końcowych tego Państwa Członkowskiego (zob. w szczególności pkt 144 pisma w sprawie przedstawienia zarzutów). Motyw 164 decyzji należy postrzegać po prostu jako syntezę elementów zawartych w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów. Nie wynika z niego żadne naruszenie prawa do obrony przysługującego skarżącym, ponieważ Sumitomo i JFE-NKK знаły sytuację i miały sposobność do sformułowania swojego stanowiska w przedmiocie porozumień między producentami europejskimi dotyczących rur gładkich.

b) Ocena Sądu

451 Jeżeli chodzi o zarzut oparty na istnieniu naruszenia stwierdzonego w art. 2 zaskarżonej decyzji, należy najpierw odrzucić argument Komisji, że skarżący japońscy nie mają interesu prawnego w kwestionowaniu oceny Komisji, sformułowanej w motywie 164 zaskarżonej decyzji, dotyczącej relacji występującej między oboma stwierdzonymi w niej naruszeniami. Nawet jeżeli stwierdzenie drugiego naruszenia nie dotyczy tych skarżących bezpośrednio, mają oni prawo utrzymywać, jak uczynili to w ramach żądania obniżenia grzywny, że ponieważ na producentów europejskich nie została nałożona grzywna z tytułu drugiego naruszenia, doszło do nierównego traktowania na ich niekorzyść. Fakt, że Komisja uznała umowy zaopatrzenia stanowiące drugie naruszenie za zwykły środek realizacji naruszenia stwierdzonego w szczególności wobec skarżących japońskich, uzasadnia ich interes w kwestionowaniu ustalenia tego powiązania, ponieważ czyni ono z drugiego naruszenia oparcie dla pierwszego, które jest im zarzucane.

452 Niemniej jednak należy oddalić niniejszy zarzut.

- 453 Na etapie przedstawienia zarzutów obowiązki Komisji ograniczają się do sformułowania podnoszonych zarzutów i wskazania których jasny sposób faktów, na których się oparła, oraz przyznanej im kwalifikacji, tak aby adresaci mieli możliwość właściwej obrony (zob. podobnie ww. w pkt 448 wyrok powołany przez skarżących w sprawie AKZO przeciwko Komisji, pkt 29 i ww. w pkt 425 wyrok w sprawie Mo och Domsjö przeciwko Komisji, pkt 63). Komisja nie jest natomiast zobowiązana do przedstawiania wniosków, jakie wyciągnęła na podstawie faktów, dokumentów i argumentów prawnych.
- 454 Należy zaznaczyć ponadto, że ww. w pkt 448 wyrok w sprawie Hüls przeciwko Komisji, pkt 39 in fine, na który skarżący powołują się w szczególności, dotyczy kwestii, w jakich okolicznościach Komisja może oprzeć się w swojej decyzji ostatecznej na dokumentach, które wprawdzie były załączone do pisma w sprawie przedstawienia zarzutów, ale nie zostały w nim wymienione w sposób wyraźny.
- 455 W niniejszej sprawie jedyna różnica między pkt 144 pisma w sprawie przedstawienia zarzutów a motywem 164 zaskarżonej decyzji polega na tym, że w tym ostatnim Komisja uznała, że umowy składające się na drugie naruszenie „stanowiły jedynie środek realizacji” pierwszego naruszenia, podczas gdy w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów ograniczyła się do stwierdzenia, że „celem” tych umów zaopatrzenia było zachowanie statusu rynku krajowego w rozumieniu zasad podstawowych przez rynek Zjednoczonego Królestwa.
- 456 Jak stwierdzono wyżej w pkt 364 stanowisko Komisji w zaskarżonej decyzji jest błędne w zakresie, w jakim umowy stanowiące drugie naruszenie miały więcej niż jeden cel. Niemniej jednak nawet gdyby przyjąć, że można w tym względzie dostrzec różnicę między pismem w sprawie przedstawienia zarzutów a zaskarżoną decyzją, to oczywiste jest, że adresaci pisma w sprawie przedstawienia zarzutów mieli sposobność do zgłoszenia swych uwag odnośnie do kluczowej koncepcji w stanowisku Komisji, czyli tezy, że producenci europejscy zawarli umowy stanowiące drugie naruszenie w celu umocnienia stosowania zasad podstawowych na rynku offshore Zjednoczonego Królestwa.

- 457 W tych warunkach nie miało miejsca naruszenie prawa do obrony w tym względzie.
- 458 W końcu należy zaznaczyć, że Sąd uwzględnił konsekwencje błędu w ocenie, będącego podstawą niniejszego zarzutu, w odniesieniu do wysokości grzywnien w ramach zarzutu opartego na nierównym traktowaniu (zob. niżej pkt 574, 588 i 590).

13. *W przedmiocie czternastego zarzutu opartego na bezprawności decyzji Komisji z dnia 25 listopada 1994 r. zezwalającej na kontrole w dniach 1 i 2 grudnia 1994 r.*

a) Argumenty stron

- 459 Zdaniem czterech skarżących japońskich, decyzja z dnia 25 listopada 1994 r., na której Komisja oparła się w celu przeprowadzenia kontroli w dniach 1 i 2 grudnia 1994 r., jest bezprawna, ponieważ uprawniła urzędników Komisji do przeprowadzenia dochodzenia w imieniu Wspólnoty Europejskiej na podstawie art. 81 WE, przyznając jednocześnie, że Urząd Nadzoru EFTA był wyłącznie właściwy w tym względzie zgodnie z art. 56 porozumienia o EOG (zwanym dalej „art. 56 EOG”). Przyjęcie decyzji z dnia 25 listopada 1994 r. na tej podwójnej podstawie prawnej było bezprawne.
- 460 Decyzja Komisji z dnia 25 listopada 1994 r. została wydana w następstwie wniosku skierowanego do tej instytucji przez członka Urzędu Nadzoru EFTA ds. konkurencji, w celu przeprowadzenia kontroli na terytorium Wspólnoty Europejskiej zgodnie z art. 8 ust. 3 protokołu 23 do porozumienia o EOG (zwanego dalej „protokołem 23”) w ramach dochodzenia prowadzonego przez Urząd Nadzoru EFTA. Urząd Nadzoru EFTA zatwierdził ten krok decyzją z dnia 17 listopada 1994 r. W pkt 1 pisma w sprawie przedstawienia zarzutów Komisja wyraźnie przyznała, że kontrole

w dniach 1 i 2 grudnia 1994 r. przeprowadziła jako pełnomocnik Urzędu Nadzoru EFTA. Analiza ta jest potwierdzona brzmieniem art. 8 ust. 3 protokołu 23, który pozwala właściwemu organowi nadzoru, określönemu w art. 56 EOG, zwrócić się z wnioskiem do drugiego organu nadzoru o przeprowadzenie dochodzenia na swoim terytorium. Skarżący japońscy zaznaczają ponadto, że zgodnie z art. 8 ust. 5 tego protokołu każdy z tych dwóch organów, jeżeli działa na rzecz drugiego organu, ma obowiązek przekazania mu wszystkich uzyskanych w ten sposób informacji po zakończeniu danego dochodzenia.

- 461 Skarżący zaznaczają, że art. 56 EOG, do którego odsyła w sposób wyraźny art. 8 ust. 3 protokołu 23, przewiduje ścisły podział właściwości między oboma organami nadzoru w przedmiocie poszczególnych spraw z zakresu konkurencji. Ich zdaniem, art. 56 EOG wprowadza system „jednego okienka”, zgodnie z którym rozstrzyganie we wszystkich indywidualnych sprawach, które mogą być objęte zakresem stosowania art. 53 EOG, jest podzielone między Komisję i Urząd Nadzoru EFTA zgodnie ze szczegółowymi kryteriami, wykluczającymi jakąkolwiek możliwość właściwości podzielonej lub równoległej w jednej i tej samej sprawie. Wbrew temu, co utrzymuje Komisja, opinia Trybunału 1/92 z dnia 10 kwietnia 1992 r., Rec. str. I-2821, potwierdziła, że ten ścisły podział właściwości nie wypacza właściwości Wspólnoty i dlatego jest zgodny z Traktatem WE.

- 462 Wynikałoby z tego, że wydając decyzję z dnia 25 listopada 1994 r., w drodze której Komisja odpowiedziała na wniosek o pomoc administracyjną Wspólnoty, złożony w imieniu Urzędu Nadzoru EFTA, Komisja bezwzględnie uznała, że miał on w tym czasie wyłączną właściwość w prowadzeniu tej sprawy. Skarżący japońscy podnoszą, że zgodnie z art. 56 EOG naruszenia, które dotyczą handlu między Państwami Członkowskimi Wspólnoty Europejskiej i z tego powodu są skierowane przeciwko art. 81 WE, podlegają wyłącznej właściwości Komisji. Jeżeli Komisja uważała w chwili, w której wydała decyzję z dnia 25 listopada 1994 r., że miała ona właściwość w prowadzeniu sprawy na podstawie art. 81 WE, powinna była oddalić wniosek Urzędu Nadzoru EFTA o udzielenie pomocy, zwrócić się do niego o zamknięcie akt i wszcząć własne dochodzenie. W tym względzie Nippon zaznacza,

że decyzja Urzędu Nadzoru EFTA z dnia 17 listopada 1994 r. potwierdza zarówno w swoich motywach, jak i w części normatywnej, że urząd ten zajmował się jedynie praktykami na norweskim rynku offshore. Było więc jasne, że zarówno Urząd Nadzoru EFTA, jak i Komisja uważały na tym etapie, że Urząd Nadzoru EFTA był organem właściwym dla prowadzenia dochodzenia dotyczącego danych praktyk.

- 463 Wydając w dniu 25 listopada 1994 r. decyzję o równoległym prowadzeniu własnego dochodzenia w celu ustalenia, czy naruszono art. 81 WE lub art. 53 EOG, podczas gdy Urząd Nadzoru EFTA był właściwy na tym etapie dla prowadzenia dochodzenia w danej sprawie, Komisja naruszyła art. 56 ust. 1 EOG. Mianowicie, jak zaznaczyła Komisja w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów, dopiero w dniu 6 grudnia 1995 r. Urząd Nadzoru EFTA przekazał swoje akta Komisji na tej podstawie, że zachowania stanowiące przedmiot dochodzenia dotyczyły handlu wewnątrzspółnotowego, a krok ten nie miałby żadnego sensu, gdyby Komisja już wcześniej była właściwa dla prowadzenia tego dochodzenia. Komisja wszczęła bowiem nowe postępowanie dochodzeniowe w następstwie tego przekazania.
- 464 Argument Komisji, że art. 56 EOG dotyczy wyłącznie kompetencji do wydawania decyzji stwierdzających istnienie naruszenia, zostaje podważony przez art. 55 porozumienia o EOG, który stanowi, że „[w]łaściwy organ nadzoru, przewidziany w artykule 56, bada przypadki podejrzeń o naruszenie”. Również art. 109 porozumienia o EOG (zwany dalej „art. 109 EOG”), który w ww. w pkt 461 opinii 1/92 został uznany przez Trybunał za właściwy dla oceny zgodności art. 56 EOG z Traktatem WE, potwierdza, że wyłączność właściwości obejmuje również stadium dochodzenia. Artykuł 109 ust. 4 EOG przewiduje bowiem, że Komisja i Urząd Nadzoru EFTA badają skargi w ramach swojej właściwości oraz w danym wypadku przekazują drugiemu organowi skargi, które należą do właściwości tego organu. Na podstawie art. 109 ust. 5 EOG w przypadku braku zgody między obydwoma organami w odniesieniu do działania, jakie ma być podjęte wobec skargi lub w wyniku dochodzenia, każdy z wymienionych organów może skierować sprawę do Wspólnego Komitetu EOG. Byłoby niedorzeczne uważać, że ścisły podział właściwości obowiązuje w fazie dochodzenia w sprawach, w których złożono skargę, a nie obowiązuje przy dochodzeniu wszczętym z urzędu.

- 465 Wobec powyższego protokół 23, a w szczególności powołany przez Komisję jego art. 10 ust. 3, należy interpretować w świetle art. 109 EOG. W konsekwencji informacje zgromadzone w ramach dochodzenia prowadzonego przez Urząd Nadzoru EFTA lub na rzecz tego urzędu i znajdujące się w aktach przekazanych Komisji przez ten organ na podstawie art. 10 ust. 3 protokołu 23 mogą być wykorzystywane przez Komisję tylko w ramach stosowania postanowień porozumienia o EOG. Wykładnia taka, wbrew temu, co utrzymuje Komisja, nie pozbawia art. 10 ust. 3 tego protokołu jego skuteczności. W każdym razie brzmienie i struktura art. 10 protokołu 23 potwierdzają, że w określonym momencie tylko jeden organ może być właściwy dla prowadzenia sprawy.
- 466 Ponieważ decyzja z dnia 25 listopada 1994 r., na podstawie której Komisja prowadziła kontrole na miejscu w dniach 1 i 2 grudnia 1994 r., była bezprawna, zdaniem skarżących japońskich, zgodnie z orzecznictwem Trybunału i Sądu (postanowienie Prezesa Trybunału z dnia 26 marca 1987 r. w sprawie 46/87 R Hoechst przeciwko Komisji, Rec. str. 1549, pkt 34, i ww. w pkt 61 wyrok w sprawie PVC II, pkt 395) należy co najmniej usunąć z akt wszystkie dowody z dokumentów uzyskanych podczas tych kontroli. Komisja powinna była ponownie zażądać informacji od zainteresowanych przedsiębiorstw, jak uczyniła to w postępowaniu, w którym zapadł ww. w pkt 61 wyrok w sprawie PVC II, pkt 474–476.
- 467 Dowody zebrane przez Komisję dla Urzędu Nadzoru EFTA powinny zostać usunięte z akt niniejszego postępowania nie tylko dlatego, że decyzja Komisji z dnia 25 listopada 1994 r. była bezprawna, lecz również z tego powodu, że cel tego postępowania był inny niż cel dochodzenia Urzędu Nadzoru EFTA.
- 468 Artykuł 9 ust. 1 protokołu 23 stanowi, że informacje uzyskane w wyniku stosowania protokołu mogą być wykorzystywane wyłącznie do celów procedur na podstawie art. 53 i 54 porozumienia o EOG, podobnie jak art. 20 rozporządzenia nr 17 ogranicza wykorzystanie informacji tylko do celów, w których żądano udzielenia informacji lub przeprowadzono kontrolę. Odnośnie do stosowania tego ostatniego

przepisu zgodnie z utrwalonym orzecznictwem tajemnica zawodowa i prawo do obrony przedsiębiorstwa zostają naruszone, jeżeli Komisja lub w danym przypadku organ krajowy korzysta z dowodów obciążających to przedsiębiorstwo, uzyskanych w ramach dochodzenia, które miało inny cel niż dochodzenie w danej sprawie (wyroki Trybunału z dnia 17 października 1989 r. w sprawie 85/87 Dow Benelux przeciwko Komisji, Rec. str. 3137, pkt 18; z dnia 16 lipca 1992 r. w sprawie C-67/91 Asociación Española de Banca Privada i in., zwany wyrokiem w sprawie banków hiszpańskich, Rec. str. I-4785, pkt 35 i nast.; z dnia 10 listopada 1993 r. w sprawie C-60/92 Otto, Rec. str. I-5683, pkt 20; ww. w pkt 61 wyrok w sprawie PVC II, pkt 472).

469 W szczególności Trybunał orzekł w ww. w pkt 468 wyroku w sprawie banków hiszpańskich, że informacje uzyskane przez Komisję w ramach dochodzenia prowadzonego na podstawie art. 81 WE nie mogą być wykorzystywane przez krajowe organy konkurencji, nawet jeżeli miałyby one na celu zastosowanie tego samego przepisu prawa wspólnotowego (pkt 32 wyroku). W ten sam sposób w ww. w pkt 468 wyroku w sprawie Otto Trybunał uznał, że informacje uzyskane w ramach postępowania krajowego nie mogą być wykorzystywane przez Komisję w celu wykazania istnienia naruszenia przepisów wspólnotowych prawa konkurencji (pkt 20 wyroku). W końcu JFE-Kawasaki przypomina, że w ww. w pkt 61 wyroku w sprawie PVC II, stwierdzając, że prawo do obrony zostało zachowane w tej sprawie, Sąd oparł się na okoliczności, że Komisja ponownie zażądała przedłożenia dokumentów, które uzyskała już w ramach dochodzenia mającego inny cel (zob. wyżej pkt 466 in fine).

470 Zdaniem skarżących japońskich, dokumenty pochodzące z kontroli przeprowadzonych w ramach dochodzenia Urzędu Nadzoru EFTA powinny w niniejszym przypadku również zostać usunięte z akt z tych samych względów. Cel tego pierwszego dochodzenia był wyraźnie inny niż cel dochodzenia wszczętego później przez Komisję. Komisja przygotowała bowiem pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, którego przedmiotem było rzekome porozumienie w rozumieniu art. 81 WE, podczas gdy z decyzji Urzędu Nadzoru EFTA z dnia 17 listopada 1994 r. wynikało, że badał on jedynie na podstawie art. 53 EOG praktyki dotyczące norweskiego rynku offshore.

- 471 Sąd oba dochodzenia podlegały, zdaniem skarżących, dwóm różnym reżimom prawnym. Należałoby zatem uznać, analogicznie do ww. w pkt 468 wyroków w sprawach banków hiszpańskich i Otto, i uwzględniając brzmienie art. 9 ust. 1 protokołu 23, że wartość dowodowa informacji uzyskanych w ramach dochodzenia Urzędu Nadzoru EFTA określona jest wyłącznie przez prawo porozumienia o EOG i że informacje te mogą być powołane tylko w ramach postępowania regulowanego wewnętrznymi przepisami tego organu, to jest protokołu 4 Porozumienia pomiędzy państwami EFTA w sprawie ustanowienia Urzędu Nadzoru i Trybunału Sprawiedliwości.
- 472 W obliczu opisanego wyżej błędu proceduralnego z akt należy usunąć w szczególności notatkę „Kilka informacji”, notatkę Valloureca zatytułowaną „RB do p. Patriera” dołączoną do pisma z dnia 15 maja 1991 r., faks Mannesmanna z dnia 16 stycznia 1991 r. zatytułowany „Lista Vancouver” znajdujący się na str. 4782 akt Komisji, faks Sumitomo z dnia 19 lutego 1991 r. zatytułowany „Cennik” („Price List”), znajdujący się na str. 4789 akt Komisji, „Notatkę dla prezesów”, dokument „g) Japończycy”, „Notatkę ze spotkania w dniu 24.7.1990 r.”, dokument Mannesmanna z dnia 27 stycznia 1986 r. zatytułowany „Rynek rur stalowych 1970–1985” („Stahlrohrmarkt 1970–1985”), znajdujący się na str. 2128 akt Komisji i dokument „System rur stalowych”.
- 473 Sąd nie powinien ponadto uwzględnić oświadczeń złożonych przez objęte dochodzeniem przedsiębiorstwa w odpowiedzi na wniosek o udzielenie informacji i na pytania Komisji dotyczące lub oparte na dokumentach, które powinny być zostać usunięte z akt z przedstawionych wyżej względów. Wykorzystanie tych oświadczeń było mianowicie tak samo bezprawne jak wykorzystanie samych dokumentów, ponieważ Komisja w braku tych dokumentów nie byłaby w stanie sformułować pytań, które zadała, a tym samym uzyskać dodatkowych informacji zawartych w tych oświadczeniach. Należy zatem usunąć z akt niniejszego postępowania oświadczenie p. Verluki z dnia 17 września 1996 r., oświadczenie p. Verluki z dnia 14 października 1996 r., odpowiedź p. Bechera, odpowiedzi Corusa, odpowiedzi Nippona z dnia 17 listopada i 4 grudnia 1997 r., znajdujące się na str. 13544 i 14157 akt Komisji, odpowiedzi Sumitomo z dnia 31 października

i 16 grudnia 1997 r., znajdujące się na str. 14168 i 14430 akt Komisji, odpowiedzi JFE-NKK z dnia 7 listopada i 15 grudnia 1997 r., znajdujące się na str. 14451 i 14491 akt Komisji, odpowiedzi JFE-Kawasaki z dnia 3 listopada i 18 grudnia 1997 r., znajdujące się na str. 14519 i 14615 akt Komisji i prawdopodobnie dokument „Kontrola w Vallourecu”.

- 474 Zdaniem Nippona należy jeszcze usunąć z akt inne dokumenty ze względu na to, że pochodzą one z okresu przed kontrolami w dniach 1 i 2 grudnia 1994 r., to jest faks Sumitomo do Vallourecu z dnia 9 października 1987 r., znajdujący się na str. 4283 akt Komisji, protokół rozmowy z JF, dokument z dnia 19 września 1991 r. zatytułowany „Ocena udziałów w rynku dokonana przez SMI” („Parts de marché premium estimés par SMI”), znajdujący się na str. 4848 akt Komisji, dokument zatytułowany „Japoński eksport rur bez szwu (jan-sep 95)” [„Japan’s Exports of Seamless Pipe (jan-sep 95)”], znajdujący się na str. 8514 akt Komisji, dokument zatytułowany „Raport w sprawie sprzedaży rur OCTG bez szwu 1993 (jan-sept)” [„OCTG Seamless pipe supply record 1993 (jan-sept)”], znajdujący się na str. 8692 akt Komisji, notatkę „Przedłużenie umowy VAM BSC”, notatkę „Rozmowa z BSC”, notatkę „Strategiczne uwagi”, notatkę „Uwagi dotyczące umowy VAM”, notatkę Vallourecu zatytułowaną „Stosunki z JFE-Kawasaki” z dnia 29 sierpnia 1991 r., znajdującą się na str. 15802 akt Komisji i notatkę Vallourecu zatytułowaną „Licencja VAM dla Siderki” z dnia 20 czerwca 1994 r., znajdującą się na str. 15809 akt Komisji.

- 475 Z faktu, że wspomniane dowody z dokumentów i oświadczenia zostały uzyskane w sposób bezprawny, wynika, że sama zaskarżona decyzja jest bezprawna, w szczególności ponieważ naruszono prawa do obrony przedsiębiorstw będących jej adresatami. Zdaniem JFE-Kawasaki, sama ta okoliczność wystarcza dla stwierdzenia nieważności zaskarżonej decyzji. W każdym razie skarżący japońscy są zgodni co do tego, że należy wycofać wszystkie dowody uzyskane na podstawie bezprawnej decyzji, w przeciwnym razie należy stwierdzić nieważność zaskarżonej decyzji w części, w której oparta jest ona na tych dowodach (ww. w pkt 466 postanowienie w sprawie Hoechst przeciwko Komisji, pkt 34).

- 476 Komisja podnosi, że nie naruszyła art. 53 EOG, upoważniając swoich urzędników i pracowników do prowadzenia dochodzenia w przedmiocie naruszenia art. 81 WE, w szczególności w drodze decyzji z dnia 25 listopada 1994 r., oraz równolegle na podstawie tych samych okoliczności faktycznych w przedmiocie możliwego naruszenia art. 53 EOG na rzecz Urzędu Nadzoru EFTA, zgodnie z jego wnioskiem. Urząd Nadzoru EFTA nie był wyłącznie właściwy dla prowadzenia dochodzenia w momencie wydania tej decyzji. Zdaniem Komisji, art. 53 EOG nie zawiera żadnej dyspozycji tego rodzaju, że nie można stosować art. 81 WE w sytuacji, gdy przesłanki zastosowania art. 81 WE i art. 53 EOG są spełnione kumulatywnie. Taką wykładnię art. 53 EOG potwierdza opinia Trybunału 1/91 z dnia 14 grudnia 1991 r., Rec. str. I-6079 i ww. w pkt 461 opinia 1/92.
- 477 W ten sposób, zdaniem Komisji, takie dochodzenie Urzędu Nadzoru EFTA nie może ograniczać uprawnień Komisji w jej zakresie właściwości. Komisja zachowała swobodę w prowadzeniu dochodzenia w przedmiocie naruszenia art. 81 WE. Była ona bowiem właściwym do tego organem nadzoru w rozumieniu art. 55 porozumienia o EOG.
- 478 Komisja zwraca uwagę, że w każdym razie musiała zachować prawo prowadzenia dochodzenia przynajmniej w celu ustalenia, czy z powodu wpływu na handel między Państwami Członkowskimi była organem właściwym w niniejszym przypadku.
- 479 W odpowiedzi na argumenty skarżących japońskich oparte na orzecznictwie Komisja zaznacza, że istnienie w systemie ustanowionym przez porozumienie o EOG mechanizmu pozwalającego na przekazanie sprawy od jednego do drugiego organu odróżnia niniejszy przypadek od przypadku, w którym zapadł ww. w pkt 468 wyrok w sprawie banków hiszpańskich, ponieważ brak jest w systemie wspólnotowym analogicznego mechanizmu przewidującego przekazanie sprawy między Komisją a krajowymi organami konkurencji. Ponadto ww. w pkt 61 wyrok w sprawie PVC II, nie jest istotny w niniejszym przypadku, ponieważ oba postępowania, których dotyczył ten wyrok i w których zgromadzono te same informacje, miały różny cel.

- 480 Poza tym Komisja nie zgromadziła dowodów wyłącznie w celu postępowania innego niż postępowanie będące przedmiotem zaskarżonej decyzji, lecz na podstawie decyzji w ramach dochodzenia, które wyraźnie wymieniały ewentualne naruszenia art. 81 WE i były oparte na dwóch podstawach prawnych. W każdym razie ze względu na te dwie podstawy prawne decyzja z dnia 25 listopada 1994 r. była zgodna z prawem.
- 481 Podczas rozprawy Urząd Nadzoru EFTA przedstawił uwagi wyłącznie odnośnie do niniejszego zarzutu. W tym względzie przyłączył się on zasadniczo do argumentów wysuniętych przez Komisję.

b) Ocena Sądu

- 482 Należy przypomnieć na wstępie, że w ww. w pkt 461 opinii 1/92, Trybunał stwierdził, że analizowane przepisy porozumienia o EOG, w szczególności przepis art. 56 o podziale kompetencji w sprawach konkurencji pomiędzy Urząd Nadzoru EFTA i Komisję, były zgodne z Traktatem WE.
- 483 Stwierdzając powyższe w odniesieniu do art. 56 EOG, Trybunał zaznaczył w szczególności w pkt 40 i 41 tej opinii, że kompetencja Wspólnoty do zawierania umów międzynarodowych w dziedzinie konkurencji z konieczności obejmuje możliwość zatwierdzania przepisów umownych dotyczących podziału właściwości pomiędzy stronami umowy w dziedzinie konkurencji, o ile przepisy te nie ograniczają właściwości Wspólnoty i jej instytucji, w jakie są one wyposażone na mocy Traktatu.

484 Z opinii 1/92 wynika więc, że art. 56 EOG nie ogranicza kompetencji Wspólnoty przewidzianych przez Traktat WE w dziedzinie konkurencji.

485 W tym względzie zarówno z brzmienia samego art. 56 EOG, jak również ze szczegółowego opisu tego przepisu w części wprowadzającej opinii 1/92 w części „Streszczenie wniosku Komisji” wynika, że wszystkie sprawy podlegające kompetencji Wspólnoty w dziedzinie konkurencji przed wejściem w życie porozumienia o EOG podlegają wyłącznej kompetencji Komisji również po wejściu w życie tego porozumienia. Wszystkie sprawy dotyczące wpływu na handel między Państwami Członkowskimi Wspólnoty Europejskiej podlegają nadal kompetencji Komisji, niezależnie od tego, czy chodzi o wpływ na handel między Wspólnotą a państwami EFTA lub między samymi państwami EFTA.

486 W świetle powyższego należy stwierdzić, że przepisy porozumienia o EOG nie mogą być interpretowane w sposób, który pozbawiałby Komisję, choćby czasowo, jej kompetencji do stosowania art. 81 WE do porozumienia o skutkach antykonkurencyjnych mającego wpływ na handel między Państwami Członkowskimi Wspólnoty.

487 W niniejszym przypadku należy stwierdzić, że Komisja w decyzji z dnia 25 listopada 1994 r. o wszczęciu dochodzenia w sektorze rur stalowych powołała się w szczególności na art. 81 WE i rozporządzenie nr 17 jako podstawę prawną. W ramach tego dochodzenia wykonywała ona kompetencje, które zostały jej przyznane na mocy rozporządzenia nr 17 w celu zgromadzenia dowodów powołanych w zaskarżonej decyzji i w końcu ukarała ona w art. 1 i 2 tej decyzji bezprawne porozumienia wyłącznie na podstawie art. 81 WE.

488 Ponadto należy odpowiedzieć wyraźnie na argumentację skarżących japońskich dotyczącą bezprawnego charakteru podwójnej podstawy prawnej wykorzystanej

przez Komisję w decyzji z dnia 25 listopada 1994 r., to znaczy nie tylko art. 81 WE i rozporządzenia nr 17, lecz również art. 53 EOG i decyzji Urzędu Nadzoru EFTA z dnia 17 listopada 1994 r. zatwierdzającej wniosek o udzielenie pomocy skierowany do Komisji.

- 489 W niniejszym przypadku należy stwierdzić, że Komisja nie mogła zasadnie mieć pewności w chwili wydania swojej decyzji z dnia 25 listopada 1994 r., jaka była właściwa podstawa prawna, ponieważ odpowiedź na to pytanie zależała od zakresu geograficznego ewentualnego naruszenia, a w szczególności od kwestii, czy wpływało ono na handel między Państwami Członkowskimi Wspólnoty. Skarżący japońscy słusznie wskazują, że porozumienie o EOG, w szczególności jego art. 56 i 109, ustanawiają system „jednego okienka” dla stosowania przepisów konkurencji, obowiązujący od stadium dochodzenia, wobec czego każdy z tych dwóch organów jest zobowiązany oddać sprawę i przekazać swoje akta drugiemu organowi, jeżeli stwierdzi, że ten organ jest właściwy.
- 490 Niemniej jednak pojęcie „jednego okienka” nie może być stosowane od początku dochodzenia, jeżeli na tym etapie nie jest możliwe ustalenie, który organ jest właściwy, bez naruszenia wyżej przedstawionej zasady, zgodnie z którą postanowienia porozumienia o EOG nie mogą pozbawiać Komisji jej kompetencji do prowadzenia dochodzenia w sprawie zachowań antykonkurencyjnych mających wpływ na handel między Państwami Członkowskimi Wspólnoty, w przypadku gdyby Urząd Nadzoru EFTA prowadził sprawę, lecz ostatecznie okazałoby się, że właściwym organem jest Komisja.
- 491 Należy zaznaczyć ponadto w tym względzie, że fakt, iż instytucja wspólnotowa oparła się w swoim akcie zarówno na odpowiedniej podstawie prawnej, jak też jednej lub kilku innych podstawach prawnych, które ostatecznie okazały się być niewłaściwymi, nie może sam w sobie powodować nieważności danego aktu (zob. podobnie wyrok Sądu z dnia 19 marca 2003 r. w sprawie T-213/00 CMA CGM i in. przeciwko Komisji, Rec. str. II-913, pkt 79–103, w szczególności pkt 94).

492 Z powyższego wynika, że Komisja w każdym czasie była właściwa dla prowadzenia dochodzenia w przedmiocie porozumień antykonkurencyjnych ukaranych ostatecznie w zaskarżonej decyzji, pomimo faktu, że Urząd Nadzoru EFTA wszczął już dochodzenie dotyczące ewentualnych podobnych praktyk na rynku norweskim. W konsekwencji pozostałe argumenty podniesione przez skarżących japońskich, w szczególności oparte na orzecznictwie wynikającym z wyroku w sprawie banków hiszpańskich (zob. wyżej pkt 468 i 469), są nieistotne w niniejszym przypadku.

493 W tych warunkach niniejszy zarzut należy oddalić.

B — *W przedmiocie żądań obniżenia grzywien*

1. *W przedmiocie zarzutów pierwszego i drugiego, opartych na tym, że niezastosowanie na korzyść JFE-NKK komunikatu w sprawie współpracy nie zostało uzasadnione i było wadliwe*

a) Argumenty stron

494 Zdaniem JFE-NKK, Komisja w motywie 175 zaskarżonej decyzji nie uzasadniła w odpowiedni sposób odmowy zastosowania komunikatu w sprawie współpracy na jej korzyść.

495 JFE-NKK utrzymuje w tym względzie, że odpowiedziała szczegółowo na cztery wnioski o udzielenie informacji, które skierowała do niej Komisja, co zgodnie z wyrokiem Trybunału z dnia 14 lipca 1972 r. w sprawie 48/69 ICI przeciwko

Komisji, Rec. str. 619, uzasadniało obniżkę nałożonej na nią grzywny o 10%. Ponadto podnosi ona, że jest jedynym producentem, który dostarczył Komisji danych, nazwisk uczestników i dokładnych miejsc spotkań między producentami europejskimi i japońskimi, co na podstawie tego wyroku daje jej prawo do obniżenia grzywny o 20%.

- 496 Zdaniem Komisji, argumentacja JFE-NKK dotycząca braku uzasadnienia jest bezpodstawna, ponieważ w motywie 175 zaskarżonej decyzji stwierdzono, że w jej przypadku nie miała miejsca żadna efektywna współpraca. Zgodnie z brzmieniem komunikatu w sprawie współpracy dane przedsiębiorstwo powinno oświadczyć Komisji, że nie zaprzecza stanowi faktycznemu zawartemu w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów, czego JFE-NKK nie uczyniła.

b) Ocena Sądu

- 497 Wystarczy stwierdzić, że motyw 175 zaskarżonej decyzji stanowi, że nie miała miejsca „żadna efektywna współpraca” ze strony JFE-NKK w ramach dochodzenia prowadzonego w niniejszej sprawie. Stwierdzenie to niezależnie od jego słuszności jest wystarczającym uzasadnieniem odmowy obniżenia z tytułu współpracy grzywny nałożonej na JFE-NKK przez Komisję.

- 498 Nawet zakładając, że niniejsze zarzuty mogą być oparte na błędnym zastosowaniu komunikatu w sprawie współpracy, należy je oddalić.

499 Należy przypomnieć bowiem, że dla uzasadnienia obniżki grzywny z tytułu współpracy zachowanie przedsiębiorstwa powinno ułatwić Komisji realizację zadania polegającego na stwierdzeniu i ściganiu naruszeń wspólnotowych reguł konkurencji (zob. wyrok Sądu z dnia 14 maja 1998 r. w sprawie T-347/94 Mayr-Melnhof przeciwko Komisji, Rec. str. II-1751, pkt 309 i powoływane tam orzecznictwo).

500 W niniejszym przypadku należy zaznaczyć, że nawet jeżeli odpowiedzi dostarczone przez JFE-NKK, w szczególności informacje zawarte w odpowiedzi z dnia 7 listopada 1997 r. odnośnie do dat i miejsc kilku spotkań klubu Europa–Japonia miały pewną wartość dla Komisji, to potwierdzają one jedynie niektóre informacje przekazane przez p. Verluce w jego oświadczeniach złożonych w imieniu Valloureca w 1996 r. Nieprawdą jest więc, że JFE-NKK było jedynym przedsiębiorstwem, które dostarczyło takich informacji.

501 Jeżeli przedsiębiorstwa dostarczają Komisji w tym samym stadium postępowania administracyjnego i w analogicznych okolicznościach podobnych informacji odnośnie do przypisywanych im faktów, stopień współpracy z ich strony należy postrzegać jako porównywalny (zob. analogicznie ww. w pkt 50 wyrok w sprawie Krupp Thyssen Stainless i Acciai speciali Terni przeciwko Komisji, pkt 243–245).

502 Niemniej jednak w niniejszym przypadku to Vallourec w drodze oświadczeń p. Verluce przyznał wyraźnie, że spotkania te odbywały się w ramach porozumienia o podziale rynków dotyczącego w szczególności rynków krajowych czterech producentów europejskich. p. Verluca zeznał bowiem, że każdy członek klubu Europa–Japonia był zobowiązany respektować rynek krajowy każdego z pozostałych członków tego klubu, uściślając, że rynek offshore Zjednoczonego Królestwa miał status szczególny jako „częściowo chroniony”. Podał on również czas trwania i sposób funkcjonowania porozumienia o podziale rynków. JFE-NKK zeznała

natomiast w odpowiedzi z dnia 7 listopada 1997 r., że kiedy producenci europejscy wzywali ją do respektowania ich rynków krajowych, nigdy nie odpowiedziała pozytywnie na te wezwania.

- 503 Należy stwierdzić, że podczas pierwszej kontroli przeprowadzonej w Vallourecu we wrześniu 1996 r. p. Verluca nie ograniczył się do odpowiedzi na pytania zadane przez Komisję. W całości oświadczeń p. Verluki zaznacza się bowiem prawdziwa wola przyznania się do istnienia naruszenia i współpracy w efektywny sposób w ramach dochodzenia prowadzonego przez Komisję. JFE-NKK natomiast ograniczyła się do dostarczenia informacji dotyczących okoliczności faktycznych, jakich zażądała od niej Komisja, odmawiając jakiegokolwiek ich interpretacji, na podstawie której można by wykazać istnienie popełnionego przez nią naruszenia.
- 504 Należy uznać, że użyteczność informacji dostarczonych przez JFE-NKK polega wyłącznie na tym, że potwierdzają one w pewnym zakresie oświadczenia p. Verluki, którymi Komisja już dysponowała. W konsekwencji przekazanie tych informacji nie ułatwiło w znaczący sposób zadania Komisji, przez co nie wystarcza na uzasadnienie obniżki nałożonej grzywny z tytułu współpracy.
- 505 Komisja słusznie wskazała ponadto, że JFE-NKK nie przyznała w żadnym momencie postępowania administracyjnego, że te fakty rzeczywiście miały miejsce. Poza tym nadal kwestionowała je przed Sądem.
- 506 W tych warunkach należy stwierdzić, że argumentacja JFE-NKK nie uzasadnia zastosowania komunikatu w sprawie współpracy w celu obniżenia grzywny nałożonej na to przedsiębiorstwo.

2. W przedmiocie trzeciego zarzutu opartego na braku uzasadnienia dla sposobu obliczenia grzywien

a) Argumenty stron

507 Zdaniem JFE-NKK, Komisja nie przedstawiła sposobu obliczenia grzywien w sposób wystarczająco szczegółowy zgodnie z wymogami orzecznictwa (wyrok Sądu z dnia 6 kwietnia 1995 r. w sprawie T-148/89 Tréfilunion przeciwko Komisji, Rec. str. II-1063, pkt 142). W szczególności nie zbadała ona wysokości obrotów oraz rzeczywistego udziału w naruszeniu każdego adresata zaskarżonej decyzji w celu ustalenia wymiaru grzywien. Zdaniem JFE-NKK, to zaniechanie stanowi brak w uzasadnieniu.

508 Komisja odpowiada, że przedstawiła sposób obliczania grzywien w sposób odpowiedni w zaskarżonej decyzji, w szczególności w motywie 162.

b) Ocena Sądu

509 W tym względzie wystarczy stwierdzić, że Komisja w motywach 156–175 zaskarżonej decyzji przedstawiła w sposób jasny i spójny elementy, które wzięła pod uwagę w celu ustalenia wysokości grzywien. Wyżej wymieniony w pkt 507 wyrok w sprawie Tréfilunion przeciwko Komisji nie daje żadnego oparcia dla JFE-NKK, ponieważ ogranicza się do wskazania w tym względzie, że to Komisja powinna przedstawić sposób obliczenia grzywien. Odrębna kwestia, czy Komisja popełniła błąd w ocenie, jeżeli chodzi o obliczenie grzywien, zostanie zbadana niżej w pkt 515 i nast.

510 W konsekwencji niniejszy zarzut należy oddalić.

3. *W przedmiocie czwartego zarzutu opartego na błędnej ocenie czasu trwania naruszenia*

a) Argumenty stron

- 511 Wyżej w pkt 136 i nast. podsumowano argumenty skarżących japońskich, w których podnoszą oni, że Komisja powinna była przynajmniej przyjąć krótszy czas trwania naruszenia niż stwierdzony w art. 1 zaskarżonej decyzji.
- 512 Ponieważ Komisja podwyższyła grzywnę o 10% rocznie ze względu na wagę naruszenia i ponieważ naruszenie trwało przez maksymalnie cztery pełne lata (od 1991 do 1994 r.), a nie pięć lat, podwyżkę wynoszącą ogółem 50%, którą zastosowano w zaskarżonej decyzji wobec wszystkich skarżących japońskich z tytułu czasu trwania naruszenia, należy sprowadzić do maksymalnie 40%. W swojej replice Nippon zaznacza, że argument podniesiony przez Komisję, iż porozumienia w sprawie samoograniczenia nie stanowiły przeszkody dla producentów japońskich w sprzedaży rur bez szwu we Wspólnocie, jest niezgodny ze stanowiskiem, które przyjęła ona w zaskarżonej decyzji w odniesieniu do okresu od 1977 do 1989 r. Sumitomo utrzymuje w tym względzie, że przedstawiciele Komisji nie mogli zastępować członków tej instytucji, podnosząc argument, że nałożenie grzywny za rok 1990 było zasadne, nawet gdyby porozumienia w sprawie samoograniczenia obowiązywały w tym roku.
- 513 Argumenty Komisji odnośnie do czasu trwania naruszenia stwierdzonego w art. 1 zaskarżonej decyzji są podsumowane wyżej w pkt 157 i nast. Ponieważ zasadniczo czas trwania naruszenia został wykazany w sposób zgodny z prawem, zdaniem Komisji, nie ma powodu dla obniżenia grzywien.

b) Ocena Sądu

- 514 Ponieważ argumenty stron dotyczące czasu trwania naruszenia zostały poddane analizie wyżej w pkt 338–352, w ramach niniejszego zarzutu wystarczy przypomnieć, że okres ten należy skrócić w odniesieniu do każdego ze skarżących japońskich z pięciu lat do trzech i pół roku, to jest okresu od 1 stycznia 1991 r. do 1 lipca 1994 r. Ten nowo przyjęty czas trwania naruszenia zostanie uwzględniony niżej w pkt 588 i 590 dla celów ustalenia wymiaru grzywien nałożonych na skarżących japońskich.

4. W przedmiocie piątego zarzutu opartego na błędnej ocenie dokumentów przytoczonych na dowód istnienia naruszenia stwierdzonego w art. 1 zaskarżonej decyzji

a) Argumenty stron

- 515 Skarżący japońscy przypominają argumenty, które podnieśli, żądając stwierdzenia nieważności art. 1 zaskarżonej decyzji, oparte na braku zgodności między produktami wskazanymi w różnych dowodach z dokumentów powołanych przez Komisję w zaskarżonej decyzji i produktami, w odniesieniu do których ostatecznie stwierdzono naruszenie (zob. wyżej pkt 105 i nast.). Jeżeli Sąd miałby odrzucić niektóre z dowodów z dokumentów powołanych przez Komisję, utrzymując jednak zaskarżoną decyzję, grzywny powinny zostać obniżone w sposób odpowiadający określeniu tych produktów i czasowi trwania naruszenia wynikającego z dokumentów, których nie odrzucił. W tym kontekście należy również uwzględnić, że niektóre dowody, w szczególności dokument „Klucz podziału”, odnoszą się do węższych rynków produktów.

- 516 JFE-Kawasaki i Sumitomo podnoszą jeszcze, że Komisja powinna przynajmniej wziąć pod uwagę węższy rynek w celu oceny wagi naruszenia i zgodnie z tym ustalić wysokość grzywien nałożonych na adresatów zaskarżonej decyzji na niższym poziomie. W szczególności pod względem geograficznym Komisja nie wykazała zgodnie z prawem, że stwierdzone naruszenie obejmowało brytyjski rynek offshore.
- 517 Komisja odpowiada, że w zakresie, w jakim dowody z dokumentów pozwalają rozpoznać zakres stosowania porozumienia, wskazują one raczej, że ten zakres stosowania mógł być szerszy, niż stwierdzono w zaskarżonej decyzji. Komisja odiera zarzut, że błędnie określiła rynek geograficzny, wskazując, iż dokonała oceny wagi naruszenia, biorąc pod uwagę rynek określony poprawnie w motywach 160 i 161 zaskarżonej decyzji na podstawie dowodów uzyskanych w trakcie dochodzenia (zob. też wyżej pkt 144 i nast.).

b) Ocena Sądu

- 518 Dla oddalenia niniejszego zarzutu wystarczy przypomnieć, że, jak orzeczono wyżej w pkt 352, naruszenie stwierdzone w art. 1 zaskarżonej decyzji zostało wykazane zgodnie z prawem pod każdym względem, z wyjątkiem jego czasu trwania, którego wpływ na wysokość grzywiny została omówiona wyżej w pkt 514.

5. W przedmiocie zarzutów piątego i szóstego opartych na naruszeniu zasady proporcjonalności i wytycznych w sprawie ustalania grzywien przy obliczaniu grzywien oraz braku uzasadnienia

a) Argumenty stron

- 519 Zdaniem skarżących japońskich, w celu obliczenia wysokości nałożonych na nich grzywien należało uwzględnić brak oddziaływania naruszenia na rynek europejski

(wyrok Trybunału z dnia 6 marca 1974 r. w sprawach połączonych 6/73 i 7/73 Istituto chemioterapico italiano i Commercial Solvents przeciwko Komisji, Rec. str. 223, pkt 51 i nast.; ww. w pkt 56 wyrok w sprawie Suiker Unie i in. przeciwko Komisji, pkt 614 i nast., i ww. w pkt 74 wyrok w sprawie Thyssen Stahl przeciwko Komisji, pkt 672). Nippon i Sumitomo odsyłają w tym względzie do swoich argumentów dotyczących przeszkód handlowych, których istnienie uniemożliwiało producentom japońskim sprzedaż ich produktów na rynkach wspólnotowych, wobec czego skutki naruszenia na wspólnym rynku w każdym razie praktycznie nie wystąpiły. JFE-NKK powołuje się w tym kontekście na pkt 3 wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych na mocy art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 oraz art. 65 ust. 5 Traktatu EWWiS (Dz.U. 1998, C 9, str. 3, zwanych dalej „wytycznymi w sprawie ustalania grzywien”), na podstawie których niewdrożenie w praktyce porozumień lub praktyk stanowiących naruszenie stanowi okoliczność łagodząca. JFE-Kawasaki podnosi w tym względzie, że te grzywiny, zaliczając do nich też grzywiny nałożone na skarżących japońskich, wydają się obejmować naruszenie stwierdzone w art. 2 zaskarżonej decyzji, co jest bezprawne, ponieważ drugie naruszenie dotyczy wyłącznie producentów wspólnotowych.

520 Ponadto w art. 1 zaskarżonej decyzji przyjęto mniej produktów niż w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów. Zasadniczo ilość produktów była tak ograniczona, że grzywiny w wysokości ogółem 99 mln EUR były nieproporcjonalne w stosunku do średniego łącznego obrotu tymi produktami wszystkich adresatów zaskarżonej decyzji, który wynosił 73 mln EUR rocznie (motyw 162 zaskarżonej decyzji). W tym względzie Sumitomo powołuje się na wyroki Sądu z dnia 14 lipca 1994 r. w sprawie T-77/92 Parker Pen przeciwko Komisji, Rec. str. II-549, pkt 580 i z dnia 14 maja 1998 r. w sprawie T-319/94 Fiskeby Board przeciwko Komisji, Rec. str. II-1331, pkt 40. We wcześniejszej praktyce administracyjnej Komisja nigdy nie nałożyła grzywiny, która byłaby bliska wysokości rocznego obrotu na rynku podanego w decyzji stwierdzającej istnienie naruszenia. JFE-Kawasaki zaznacza poza tym, że kwota 73 mln EUR wydaje się obejmować sprzedaż realizowaną na rynkach offshore Wspólnoty, podczas gdy zgodnie z jej argumentacją podsumowaną wyżej w pkt 405 nie należy brać jej pod uwagę.

- 521 Nippon zaznacza w tym względzie, że zgodnie z wyrokiem PVC II, pkt 61 wyżej, Komisja powinna uwzględnić wszystkie okoliczności naruszenia w celu nałożenia grzywny w proporcjonalnej wysokości. Należą do nich w szczególności ilość i wartość towarów stanowiących przedmiot naruszenia (ww. w pkt 56 wyrok w sprawie Musique diffusion française i in. przeciwko Komisji, pkt 120). Ponadto na podstawie wytycznych w sprawie ustalania grzywien należy uwzględnić konkretny wpływ naruszenia na rynek i w określonych przypadkach rozważyć wysokość grzywny w zależności od jego szczególnego znaczenia, to jest rzeczywistego wpływu i tym samym wagi stanowiącego naruszenie zachowania każdego przedsiębiorstwa (zob. też wyrok Trybunału z dnia 8 lipca 1999 r. w sprawie C-51/92 P Hercules Chemicals przeciwko Komisji, Rec. str. I-4235, pkt 110 i ww. w pkt 66 wyrok w sprawie Cement, pkt 4949). JFE-Kawasaki dodaje, że pod względem wysokości obrotów jest najmniejszym z czterech producentów japońskich ukaranych zaskarżoną decyzją. JFE-NKK podnosi, że jej sprzedaż rur OCTG i rur przewodowych projektowych bez szwu była mniejsza niż sprzedaż czterech pozostałych producentów japońskich. JFE-NKK utrzymuje poza tym, że Komisja powinna była uwzględnić fakt, że skarżący japońscy nie przestrzegali bezprawnego porozumienia, ponieważ kontynuowali sprzedaż danych produktów na jedynym rynku, który ich interesował, to jest rynku offshore Zjednoczonego Królestwa (ww. w pkt 58 wyrok w sprawie Buchmann przeciwko Komisji, pkt 121). W tym względzie stwierdzenie Komisji w motywie 161 zaskarżonej decyzji, że cztery państwa pochodzenia producentów europejskich, o których mowa w zaskarżonej decyzji, stanowią jeden rozległy rynek geograficzny, jest niezgodne w szczególności ze spostrzeżeniami w motywach 106 i 145 zaskarżonej decyzji, w których Komisja mówi o istnieniu czterech rynków krajowych.
- 522 Argument Komisji oparty na orzecznictwie dotyczącym istnienia zakresu uznania przy ustalaniu wysokości grzywny nie ma znaczenia, ponieważ Komisja i tak jest zobligowana przestrzegać art. 15 rozporządzenia nr 17. Ponadto jej argument, że wytyczne w sprawie ustalania grzywien przewidują co do zasady kwotę bazową 20 mln EUR w odniesieniu do naruszenia kwalifikowanego jako „bardzo poważne”, nie może mieć pierwszeństwa przed przestrzeganiem zasady proporcjonalności przy ustalaniu wysokości grzywien.
- 523 Sumitomo uważa, że istnienie porozumień w sprawie samoograniczenia do 1991 r. jest okolicznością łagodzącą, którą Komisja powinna wziąć pod uwagę w odniesieniu

do późniejszego okresu pomimo faktu, że stosowanie art. 81 WE od chwili wygaśnięcia tych porozumień nie było już zakazane. Sumitomo zwraca się do Sądu o analogiczne zastosowanie ww. w pkt 56 wyroku w sprawie Suiker Unie i in. przeciwko Komisji, pkt 619 i 620. W zakresie, w jakim Komisja utrzymuje w odpowiedzi na skargę w sprawie T-78/00, że istnienie tych porozumień przed 1991 r. stanowi raczej okoliczność obciążającą niż łagodzącą, argumentacja ta jest sprzeczna ze stanowiskiem przyjętym w zaskarżonej decyzji i narusza tym samym obowiązek uzasadnienia przewidziany w art. 253 WE.

524 Komisja zaprzecza, jakoby wysokość grzywny była nieproporcjonalna, i utrzymuje, że stanowisko skarżących japońskich opiera się na błędnym założeniu, że wysokość tę należy ustalić w zależności od rozmiaru rynku. Zdaniem Komisji, wysokość grzywny powinna być proporcjonalna do wagi naruszenia ocenianego w całości, a nie tylko do obrotów adresatów zaskarżonej decyzji. W motywie 162 zaskarżonej decyzji Komisja stwierdziła, że porozumienie o podziale rynków stanowi bardzo poważne naruszenie art. 81 WE, ponieważ miało za przedmiot zamknięcie rynków krajowych reprezentujących największą część wykorzystania we Wspólnocie produktów, o których mowa w zaskarżonej decyzji. Jest zatem oczywiste, że to naruszenie zakłóciło funkcjonowanie wspólnego rynku oraz konkurencji na tym rynku.

525 Stanowisko przyjęte w motywie 162 zaskarżonej decyzji jest zgodne z wytycznymi w sprawie ustalania grzywien, które stanowią, że przy limicie maksymalnym 10% obrotów, wysokość grzywny ustala się, przyjmując za podstawę wysokość odzwierciedlającą wagę naruszenia. W tym względzie obroty adresatów decyzji stwierdzającej istnienie naruszenia mają znaczenie tylko w odniesieniu do tego limitu 10% (ww. w pkt 66 wyrok w sprawie Cement, pkt 5005–5025). Wytyczne w sprawie ustalania grzywien przewidują kwotę bazową 20 mln EUR dla naruszenia bardzo poważnego, a ponieważ Komisja już obniżyła tę kwotę do 10 mln EUR ze względu na rozmiar rynku (motyw 163 zaskarżonej decyzji), nie należało obniżyć jej

jeszcze bardziej. Komisja zaznacza poza tym, że zgodnie z wytycznymi w sprawie ustalania grzywien wpływ naruszenia na rynek jest czynnikiem, który należy uwzględnić tylko wtedy, gdy może to być zmierzone, i że obroty każdego przedsiębiorstwa należy uwzględnić wyłącznie, w przypadku gdy występuje istotna różnica w rozmiarach przedsiębiorstw popełniających naruszenie tego samego rodzaju, co w niniejszym przypadku nie ma miejsca.

- 526 Stanowisko przyjęte w zaskarżonej decyzji jest zgodne z orzecznictwem, które przyznało Komisji uprawnienia dyskrecyjne przy ustalaniu wysokości grzywny (ww. w pkt 425 wyrok w sprawie Mo och Domsjö, pkt 268). W pkt 358 tego wyroku, utrzymanego przez Trybunał w postępowaniu odwoławczym wyrokiem z dnia 16 listopada 2000 r. w sprawie C-283/98 P Mo och Domsjö przeciwko Komisji, Rec. str. I-9855, pkt 62, Sąd orzekł, że w odniesieniu do naruszeń bardzo poważnych należy domniemywać, iż wywierają one wpływ na rynek lub w każdym razie wpływ ten nie jest istotny dla oceny wagi naruszenia.
- 527 W odpowiedzi na argumentację JFE-Kawasaki, że grzywna nałożona na producentów japońskich obejmuje również grzywnę, która powinna zostać nałożona z tytułu naruszenia stwierdzonego w art. 2, Komisja utrzymuje, że ta analiza jest błędna, ponieważ z tytułu tego naruszenia nie nałożono żadnej grzywny ani też nie dokonano jej podwyższenia.
- 528 Komisja podnosi, że nienałożenie grzywny za okres obowiązywania porozumień w sprawie samoograniczenia stanowi już ustępstwo uczynione na rzecz producentów japońskich, w szczególności w świetle komunikatu Komisji w sprawie przywozu produktów japońskich do Wspólnoty (Dz.U. 1972, C 111, str. 13), z którego wynika, że istnienie porozumień w sprawie samoograniczenia nie było żadnym oparciem dla producentów japońskich w ramach stosowania prawa konkurencji. Zatem obowiązywanie porozumień w sprawie samoograniczenia przed 1990 r. nie stanowi okoliczności łagodzącej dla celów ustalenia wysokości grzywny od 1990 r., wbrew temu, co utrzymuje Sumitomo.

529 W odpowiedzi na argument Sumitomo, że Komisja nie może powoływać się po raz pierwszy przed Sądem na rzekomo obciążający charakter porozumień w sprawie samoograniczenia przed 1990 r., Komisja zaznacza, że Sumitomo zwraca się do Sądu o obniżenie grzywny w ramach jego nieograniczonego prawa orzekania. W tym kontekście Komisja uważa za właściwe zwrócić uwagę Sądu na wszystkie aspekty dotyczące wykonywania jej uprawnień dyskrecjonalnych.

530 W tym względzie należy zaznaczyć, że Sumitomo próbuje przedstawić nowy zarzut w ramach swego żądania obniżenia grzywny, podnosząc kwestię uzasadnienia w replice, podczas gdy skarga nie zawiera żadnego zarzutu opartego na niewystarczającym uzasadnieniu, jeżeli chodzi o ustalenie grzywny. Zarzut ten jest niedopuszczalny na mocy art. 48 § 2 regulaminu.

b) Ocena Sądu

531 Należy zaznaczyć na wstępie, że na podstawie art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 Komisja może nałożyć kary pieniężne [grzywny] w wysokości 1000–1 000 000 EUR albo ponad tę kwotę do 10% wartości osiągniętego w poprzednim roku gospodarczym obrotu każdego z przedsiębiorstw uczestniczących w naruszeniu. Przy ustalaniu wysokości grzywny w tych granicach przepis ten stanowi, że należy uwzględnić wagę i czas trwania naruszenia.

532 Jednak ani rozporządzenie nr 17, ani orzecznictwo, ani też wytyczne w sprawie ustalania grzywien nie stanowią, że grzywny powinny być ustalone w bezpośredniej zależności od rozmiarów danego rynku, gdyż ten czynnik jest tylko jednym spośród innych istotnych czynników. Zgodnie z rozporządzeniem nr 17 w rozumieniu nadanym przez orzecznictwo grzywna nałożona na przedsiębiorstwo z racji

naruszenia w dziedzinie konkurencji musi być bowiem proporcjonalna do naruszenia, rozpatrywanego w całości, uwzględniając w szczególności jego wagę (zob. podobnie wyrok Sądu z dnia 6 października 1994 r. w sprawie T-83/91 Tetra Pak przeciwko Komisji, Rec. str. II-755, pkt 240 i analogicznie wyrok Sądu z dnia 21 października 1997 r. w sprawie T-229/94 Deutsche Bahn przeciwko Komisji, Rec. str. II-1689, pkt 127). Jak stwierdził Trybunał w ww. w pkt 56 wyroku w sprawie Musique diffusion française i in. przeciwko Komisji, pkt 120, w celu oceny wagi naruszenia niezbędne jest wzięcie pod uwagę wielu czynników, których rodzaj i waga zmieniają się w zależności od rodzaju naruszenia i właściwych mu okoliczności (zob. też analogicznie ww. wyrok w sprawie Deutsche Bahn przeciwko Komisji, pkt 127).

- 533 Należy zaznaczyć również w tym względzie, że jedyna wyraźna wzmianka dotycząca obrotu przedsiębiorstwa, to jest górny próg 10% obrotu przyjęty przy ustalaniu wysokości grzywny w art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17, odnosi się do obrotu ogółem przedsiębiorstwa osiągniętego w całym świecie (zob. podobnie ww. w pkt 56 wyrok w sprawie Musique diffusion française i in. przeciwko Komisji, pkt 119), a nie do obrotu osiągniętego przez nie na rynku, którego dotyczy ukarane zachowanie antykonkurencyjne. Z tego samego punktu tego wyroku wynika bowiem, że próg ten ma na celu uniknięcie sytuacji, w której grzywny są nieproporcjonalne w odniesieniu do wielkości przedsiębiorstwa ogółem.
- 534 Niemniej jednak należy podkreślić, że ten zapis dotyczący obrotu światowego jest istotny jedynie przy obliczaniu górnego progu grzywny, która może zostać nałożona przez Komisję (zob. pkt 1 wytycznych w sprawie nakładania grzywien) i nie oznacza, że rozmiar przedsiębiorstwa i wysokość grzywny powinny pozostawać ze sobą w ściśle proporcjonalnym stosunku.
- 535 Ponieważ w niniejszym przypadku nie zostało podniesione, że wysokość grzywien przekracza 10% obrotu ogółem skarżących japońskich, nie można kwestionować tych grzywien na tej tylko podstawie, że wraz z grzywnami nałożonymi na producentów europejskich przekraczają one osiągnięty na danym rynku obrót w wysokości 73 mln EUR. Należy wprawdzie zauważyć, że Trybunał w wyroku z dnia

16 listopada 2000 r. w sprawie C-248/98 P KNP BT przeciwko Komisji, Rec. str. I-9641, pkt 61, wspominał, że „art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 [...] ma na celu zagwarantowanie, że kara będzie proporcjonalna do znaczenia przedsiębiorstwa na rynku produktów stanowiących przedmiot naruszenia”. Niezależnie od tego, że w pkt 61 powyższego wyroku Trybunał odsyła wyraźnie do ww. w pkt 56 wyroku w sprawie *Musique diffusion française i in.* przeciwko Komisji, pkt 119, należy podkreślić, że to sformułowanie, niespotykane w późniejszym orzecznictwie, wpisuje się w szczególny kontekst postępowania, w którym zapadł ww. wyrok w sprawie KNP BT przeciwko Komisji. Tam skarżący zarzucił bowiem Komisji, że przy ustalaniu jego udziału w rynku wzięła pod uwagę wartość wewnętrznej sprzedaży grupy, co jednak Trybunał z cytowanych wyżej powodów uznał za zgodne z prawem. Nie można więc na tej podstawie wywodzić, że kary nałożone w niniejszym przypadku na skarżących japońskich są nieproporcjonalne.

- 536 Ponadto należy zauważyć, że chociaż Komisja nie powołała się wyraźnie na wytyczne w sprawie ustalania grzywien w zaskarżonej decyzji, to jednak ustaliła wysokość grzywien nałożonych na skarżących japońskich przy zastosowaniu metody obliczeniowej, którą narzuciła sobie na podstawie tych wytycznych.
- 537 Chociaż Komisja dysponuje pewnym zakresem swobodnego uznania przy ustalaniu wysokości grzywien (wyrok Sądu z dnia 6 kwietnia 1995 r. w sprawie T-150/89 *Martinelli* przeciwko Komisji, Rec. str. II-1165, pkt 59 i analogicznie ww. w pkt 532 wyrok w sprawie *Deutsche Bahn* przeciwko Komisji, pkt 127), to należy stwierdzić, że nie może odejść od zasad, które sama na siebie nałożyła (zob. ww. w pkt 327 wyrok w sprawie *Hercules Chemicals* przeciwko Komisji, pkt 53, utrzymany w postępowaniu odwoławczym ww. w pkt 521 wyrokiem z dnia 8 lipca 1999 w sprawie *Hercules Chemicals* przeciwko Komisji i powołane orzecznictwo). Tak więc Komisja przy ustalaniu wysokości grzywiny jest zobowiązana przestrzegać wytycznych w sprawie ustalania grzywien, w szczególności zaś ich bezwzględnie wiążących elementów.
- 538 Jednakże zakres władzy uznaniowej Komisji i jego granice, które Komisja wprowadziła, nie stanowią w żadnym razie przeszkody, by sąd wspólnotowy skorzystał ze swego nieograniczonego prawa orzekania.

- 539 Należy zauważyć, że zgodnie z pkt 1A wytycznych w sprawie ustalania grzywnien „[p]rzy ocenie wagi naruszenia należy wziąć pod uwagę jego charakter, rzeczywisty wpływ na rynek tam, gdzie może to być zmierzone, oraz rozmiar właściwego geograficznego rynku”. Otóż w motywie 159 zaskarżonej decyzji Komisja stwierdza, że bierze pod uwagę właśnie te trzy kryteria w celu ustalenia wagi naruszenia.
- 540 Jednak w motywie 161 zaskarżonej decyzji Komisja oparła się głównie na charakterze niezgodnego z prawem zachowania wszystkich przedsiębiorstw na poparcie stwierdzenia, że naruszenie stwierdzone w art. 1 zaskarżonej decyzji jest „bardzo poważne”. W tym względzie powołała się ona na poważnie antykonkurencyjny i szkodliwy dla prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego charakter ukaranego porozumienia o podziale rynków oraz na umyślny charakter bezprawnego postępowania, jak również na potajemny i zinstytucjonalizowany charakter systemu ustanowionego w celu ograniczenia konkurencji. Komisja wzięła również pod uwagę w tym samym 161 motywie fakt, że „konsumpcja [rur] OCTG i [rur przewodowych] bez szwu we Wspólnocie ma w przeważającej mierze miejsce w czterech Państwach Członkowskich, Członkowskich których mowa powyżej, które stanowią w ten sposób rynek geograficzny o znacznym rozmiarze”.
- 541 Natomiast w motywie 160 zaskarżonej decyzji Komisja stwierdziła, że „rzeczywisty wpływ naruszenia na rynek był ograniczony” wobec faktu, że oba produkty objęte naruszeniem, czyli rury OCTG standard i rury przewodowe projektowe, stanowiły jedynie 19% wspólnotowej konsumpcji rur OCTG i rur przewodowych bez szwu i że rury spawane mogły od tamtego czasu pokryć część zapotrzebowania na rury bez szwu dzięki postępowi technologicznemu.
- 542 Tak więc w motywie 162 zaskarżonej decyzji Komisja, po zakwalifikowaniu tego naruszenia do kategorii „bardzo poważnych” naruszeń na podstawie czynników wyliczonych w motywie 161, wzięła pod uwagę stosunkowo niewielką sprzedaż rzeczonych produktów przez adresatów zaskarżonej decyzji w czterech Państwach Członkowskich, o które chodziło (73 mln EUR rocznie). To odniesienie do rozmiaru

rynku odpowiada ocenie ograniczonego wpływu naruszenia na rynek w motywie 160 zaskarżonej decyzji. Komisja postanowiła więc nałożyć 10 mln EUR grzywny ze względu na wagę naruszenia. W wytycznych w sprawie ustalania grzywien dla naruszenia należącego do kategorii „bardzo poważnych” ustanowiono natomiast zasadniczo wysokość „powyżej 20 mln [EUR]”.

- 543 Należy uznać, że obniżka grzywny ustalonej z tytułu wagi naruszenia o 50% kwoty zwykle przyjmowanej w przypadku naruszenia „bardzo poważnego” uwzględnia w odpowiedni sposób ograniczony wpływ naruszenia na rynek w niniejszym przypadku. W tym względzie należy również przypomnieć, że grzywny mają spełniać rolę odstraszającą w dziedzinie konkurencji (zob. w tym względzie pkt 1A akapit czwarty wytycznych w sprawie ustalania grzywien). Tak więc, wzięwszy pod uwagę duże rozmiary przedsiębiorstw będących adresatami zaskarżonej decyzji, opisane w pkt 165 zaskarżonej decyzji (zob. również pkt 552 i nast. poniżej), znacząco większa obniżka kwoty ustalonej ze względu na wagę naruszenia mogłaby pozbawić grzywnę jej odstraszającego charakteru.
- 544 Jeżeli chodzi o argumenty oparte na istnieniu przeszkód w przywozie na wspólnotowe rynki onshore, należy stwierdzić, że Komisja nie uwzględniła tego aspektu w zaskarżonej decyzji przy ustalaniu grzywien, ponieważ kwestionuje ona ich rzeczywisty charakter. Ponieważ kwalifikacja naruszenia w niniejszym przypadku jako „bardzo poważnego” opiera się bardziej na rodzaju tego naruszenia i jego celu niż na jego skutkach, te argumenty skarżących japońskich nie mają żadnego wpływu na taką analizę.
- 545 Ponadto należy ponownie przypomnieć w tym względzie, że Komisja zastosowała obniżkę bardzo znaczącą w porównaniu z kwotą przyjmowaną zwykle przy naruszeniu tej wagi w celu uwzględnienia ograniczonego charakteru skutków gospodarczych porozumienia.

- 546 Poza tym należy uznać, że ponieważ istnienie naruszenia stwierdzonego w art. 1 zaskarżonej decyzji zostało wykazane na podstawie dowodu z dokumentów, udział skarżących japońskich w porozumieniu o celu antykonkurencyjnym, ukaranym tą decyzją, jest jednym z głównych powodów, dla których Komisja w każdym razie nie musiała oceniać realności i znaczenia przeszkód handlowych podniesionych przez skarżących japońskich. Przedsiębiorstwo, które w ramach szerszego porozumienia akceptuje powstrzymanie się od sprzedaży konkretnych produktów na danym rynku, chociażby i tak nie miało zamiaru tego czynić, swoim własnym zachowaniem sprawia, że praktycznie niemożliwe jest określenie, jakie byłoby jego zachowanie w odniesieniu do sprzedaży tych produktów na danym rynku w braku takiego porozumienia.
- 547 Zgodnie z pkt 1 wytycznych w sprawie ustalania grzywien wpływ naruszenia na rynek należy wziąć pod uwagę „tam, gdzie może to być zmierzone” (zob. wyżej pkt 539). Należy stwierdzić, że w okolicznościach niniejszego przypadku to właśnie niezgodne z prawem zachowanie skarżących japońskich praktycznie uniemożliwiło ocenę znaczenia rzekomych przeszkód w handlu, a tym samym uwzględnienie tych przeszkód w ramach oceny wpływu naruszenia na rynek.
- 548 W tych warunkach nawet jeżeli wywody skarżących w sprawie istnienia i zakresu przeszkód handlowych byłyby uzasadnione, Sąd uznaje w ramach swego nieograniczonego prawa orzekania, że Komisja przy ustalaniu wysokości grzywny ze względu na wagę naruszenia w żadnym razie nie naruszyła zasady proporcjonalności i że wobec tego kolejna obniżka grzywny z tytułu tych okoliczności byłaby nieuzasadniona. W konsekwencji nie ma potrzeby rozstrzygnięcia w przedmiocie zasadności tych argumentów.
- 549 Odrzucić należy również argumenty skarżących japońskich utrzymujących, że nie przestrzegali ukaranego porozumienia w odniesieniu do rynku offshore Zjednoczonego Królestwa i sprzedawali na nim znaczne ilości produktów wymienionych

w art. 1 zaskarżonej decyzji. Podobnie jak argumenty zbadane w poprzednich punktach, argumentacja ta, nawet przy założeniu jej zasadności, służy jedynie relatywizacji rzeczywistych skutków porozumienia stwierdzonego w art. 1 zaskarżonej decyzji. Komisja uznała już i właściwie uwzględniła, że naruszenie miało ograniczony wpływ na dane rynki (zob. wyżej pkt 542 i 543).

550 W każdym razie wpływ tego „nieprzestrzegania” porozumienia w odniesieniu do rynku offshore Zjednoczonego Królestwa jest ograniczony przez fakt, że rynek ten zgodnie z brzmieniem zaskarżonej decyzji był jedynie „częściowo chroniony”, wobec czego Komisja miała już świadomość tego faktu w chwili, kiedy ustalała wysokość grzywny (zob. motyw 62 zaskarżonej decyzji).

551 Skarżący japońscy zaznaczają, że pkt 1A akapit szósty wytycznych w sprawie ustalania grzywien, dopuszcza możliwość „stosowania kwot ważonych, określonych w ramach każdej z trzech kategorii [naruszeń] w celu wzięcia pod uwagę określonej wagi naruszenia i, tym samym, rzeczywistego wpływu naganego zachowania każdego z przedsiębiorstw na konkurencję”. Zgodnie z tym przepisem przyjęcie takiego podejścia jest właściwe „w szczególności tam, gdzie istnieje znaczna dysproporcja pomiędzy wielkością przedsiębiorstw popełniających naruszenie tego samego typu”.

552 W niniejszej sprawie Komisja stwierdziła w motywie 165 zaskarżonej decyzji, że wielkość wszystkich przedsiębiorstw będących adresatami zaskarżonej decyzji była duża, wobec czego nie było potrzeby wprowadzać pod tym kątem rozróżnienia wyznaczonych kwot grzywien. W tym względzie żaden ze skarżących japońskich nie zakwestionował zakwalifikowania go jako dużego przedsiębiorstwa, lecz ich argumenty w tym względzie miały charakter czysto porównawczy.

- 553 Ponadto z wyrażeń „w niektórych przypadkach” oraz „w szczególności” użytych w wytycznych w sprawie ustalania grzywien wynika, że ważenie kwot w zależności od wielkości każdego z przedsiębiorstw nie jest regularnie stosowanym elementem postępowania, który Komisja sobie narzuciła, lecz przyznaną sobie możliwością elastyczności w sprawach, które jej wymagają. Należy przypomnieć w związku z tym orzecznictwo, zgodnie z którym Komisja dysponuje zakresem swobodnego uznania, pozwalającym jej uwzględniać pewne czynniki przy ustalaniu grzywien, które zamierza nałożyć, lub ich nie uwzględniać, w szczególności w zależności od okoliczności sprawy (zob. podobnie postanowienie Trybunału z dnia 25 marca 1996 r. w sprawie C-137/95 P SPO i in. przeciwko Komisji, Rec. str. I-1611, pkt 54, ww. w pkt 108 wyrok Trybunału w sprawie Ferriere Nord przeciwko Komisji, pkt 32 i 33 i ww. w pkt 180 wyrok w sprawie Limburgse Vinyl Maatschappij i in. przeciwko Komisji, pkt 465, zob. również podobnie wyrok Sądu z dnia 14 maja 1998 r. w sprawie T-309/94 KNP BT przeciwko Komisji, Rec. str. II-1007, pkt 68). Biorąc pod uwagę powołane wyżej brzmienie pkt 1A akapit szósty wytycznych w sprawie ustalania grzywien, należy stwierdzić, że Komisja zachowała pewien zakres uznania odnośnie do tego, czy należy stosować grzywiny ważne w zależności od wielkości przedsiębiorstw.
- 554 Ponieważ Komisja stwierdziła w zaskarżonej decyzji, że wszyscy skarżący japońscy byli dużymi przedsiębiorstwami (zob. wyżej pkt 552) i w sposób ogólny uwzględniła stosunkowo ograniczony wpływ naruszenia na rynki (zob. pkt 542 i 543), argumentacja skarżących japońskich nie jest wystarczająca dla wykazania, że Komisja przekroczyła granice swojego zakresu uznania w niniejszym przypadku, ponieważ nie zastosowała pkt 1A akapit szósty wytycznych w sprawie ustalania grzywien.
- 555 Ponadto Sumitomo podnosi, że istnienie porozumień w sprawie samoograniczenia przed 1991 r. stanowi okoliczność łagodzącą, którą Komisja powinna wziąć pod uwagę w okresie po wygaśnięciu tych porozumień. Wystarczy stwierdzić w tym względzie, że niezależnie od różnicy zdań w przedmiocie statusu porozumień w sprawie samoograniczenia między skarżącymi japońskimi a Komisją w ramach niniejszego postępowania, jest bezsporne, że od dnia 1 stycznia 1991 r. porozumienia te nie obowiązywały już ani na płaszczyźnie krajowej, ani międzynarodowej. Należy stwierdzić, że począwszy od dnia, kiedy porozumienia w sprawie samoograniczenia przestały obowiązywać, nie mogły one już wpływać na zachowanie handlowe

producentów japońskich i nie mogą zatem być powoływane jako okoliczność łagodząca w tym kontekście.

556 Ponieważ porozumienia w sprawie samoograniczenia nie zostały uznane w zaskarżonej decyzji za okoliczność obciążającą, nie można mówić w tym przypadku o braku uzasadnienia.

557 W końcu, jeżeli chodzi o argument JFE-Kawasaki dotyczący uwzględnienia naruszenia stwierdzonego w art. 2 zaskarżonej decyzji, z motywu 164 zaskarżonej decyzji i braku odesłania w motywach 159–163 i 165–175 do umów zaopatrzenia stanowiących drugie naruszenie wynika, że Komisja zdecydowała o nieuwzględnieniu tego drugiego naruszenia przy ustalaniu wysokości grzywien. Okoliczność ta wystarczy, aby uznać ten argument JFE-Kawasaki za nieistotny w ramach niniejszego zarzutu.

558 Z powyższego wynika, że niniejszy zarzut należy oddalić w całości.

6. W przedmiocie szóstego zarzutu opartego na naruszeniu zasady równego traktowania

a) Argumenty stron

559 Zdaniem Nippona, JFE-Kawasaki i Sumitomo, wysokość grzywiny nałożonej na producentów japońskich ze względu na to, iż rzekomo zgodzili się na powstrzymanie od sprzedaży w Europie produktów wymienionych w art. 1 zaskarżonej decyzji, jest nieproporcjonalna w porównaniu do wysokości grzywien nałożonych na produ-

centów europejskich. Ci ostatni popełnili bowiem dwa naruszenia, mające na celu zamknięcie wspólnego rynku, podczas gdy aspektu wewnątrzspółnotowego brak jest w przypadku naruszenia rzekomo popełnionego przez producentów japońskich. Komisja naruszyła więc zasadę niedyskryminacji, sprzeciwiającą się w szczególności temu, aby różne sytuacje były traktowane w ten sam sposób bez obiektywnego uzasadnienia (wyrok Trybunału z dnia 13 lutego 1996 r. w sprawie C-342/93 Gillespie i in., Rec. str. I-475, pkt 16 i wytyczne w sprawie ustalania grzywien). Sumitomo uważa za nieuzasadnione wyciąganie konsekwencji z okoliczności, że naruszenie stwierdzone w art. 2 zaskarżonej decyzji rzekomo objęte jest ramami naruszenia stwierdzonego w art. 1, ponieważ Komisja nie utrzymywała, że porozumienie między producentami europejskimi i japońskimi wymagało, aby producenci europejscy popełnili to dodatkowe naruszenie. Ponadto wynika z tego, że skarżący japońscy mieli jak najbardziej interes prawny w podważeniu argumentacji przyjętej przez Komisję w motywie 164 zaskarżonej decyzji, zgodnie z którym na producentów europejskich nie należało nakładać dodatkowej grzywiny.

560 JFE-Kawasaki powtarza w tym względzie swoją argumentację, że stosunki między producentami europejskimi i japońskimi i stosunki między samymi producentami europejskimi powinny być zostać potraktowane jako dwa różne naruszenia. Sumitomo utrzymuje, że w każdym razie nawet jeżeli naruszenie mające na celu podział rynków wspólnotowych między producentami europejskimi może być zakwalifikowane jako bardzo poważne, ponieważ może spowodować zamknięcie rynków Państw Członkowskich, to nie można tak stwierdzić w przypadku przyjętego przez producentów z kraju trzeciego zobowiązania do niesprzedawania swoich produktów na rynku wspólnotowym.

561 Zdaniem Sumitomo, Komisja naruszyła również zasadę niedyskryminacji, nie biorąc pod uwagę dłuższego czasu trwania naruszenia stwierdzonego w art. 2 zaskarżonej decyzji przy ustalaniu wysokości grzywien nałożonych na producentów europejskich. Sumitomo przypomina poza tym, że naruszenie stwierdzone w art. 2 zaskarżonej decyzji nie dotyczy tych samych produktów, co produkty wymienione w art. 1, lecz tylko rur gładkich ze stali.

- 562 Nippon utrzymuje również, że nie należało uwzględnić porozumień w sprawie samoograniczenia przy ustalaniu grzywny nałożonej na producentów europejskich, ponieważ nie miały one żadnego wpływu na ten wewnętrzzwspólnotowy aspekt naruszeń. Ponadto grzywna nałożona z tytułu naruszenia stwierdzonego w art. 1 zaskarżonej decyzji obejmowała, zdaniem JFE-Kawasaki, grzywnę, którą należało nałożyć z tytułu naruszenia stwierdzonego w art. 2, z którym producenci japońscy nie mieli absolutnie związku. W świetle wszystkich tych argumentów należy obniżyć grzywnę nałożoną na producentów japońskich, aby przywrócić równowagę między nimi a producentami europejskimi.
- 563 W tym względzie JFE-NKK utrzymuje, że decydując o tym, że każdy producent jest odpowiedzialny za realizację całości zarzucanego im kartelu, Komisja zastosowała zasadę odpowiedzialności zbiorowej i naruszyła tym samym zasadę ogólną, zgodnie z którą kary powinny być oparte na odpowiedzialności indywidualnej.
- 564 Zdaniem Komisji skarżący japońscy nie byli traktowani w sposób dyskryminujący, ponieważ na każdego z producentów europejskich i japońskich, będących uczestnikami naruszenia stwierdzonego w art. 1 zaskarżonej decyzji, została nałożona taka sama grzywna z tytułu wagi naruszenia.
- 565 Skarżący japońscy nie mieli żadnego interesu prawnego w podważaniu stwierdzenia zawartego w motywie 164 zaskarżonej decyzji, ponieważ dokonany przez Komisję wybór nienakładania dodatkowej grzywny w celu uwzględnienia drugiego naruszenia, ich nie obciąża. Okoliczność, że naruszenie stwierdzone w art. 2 zaskarżonej decyzji trwało dłużej niż naruszenie główne, któremu realizacji służyło i fakt, że dotyczyło ono rynku rur gładkich, nie ma znaczenia dla wysokości grzywny nałożonej na mocy art. 1 decyzji.

b) Ocena Sądu

- ⁵⁶⁶ Jeżeli chodzi o argumentację opartą na tym, że naruszenie stwierdzone w art. 1 zaskarżonej decyzji składa się w rzeczywistości z dwóch naruszeń, to jest naruszenia wewnątrzwspólnotowego i naruszenia międzykontynentalnego, wystarczy przypomnieć, że ze względów przedstawionych wyżej w pkt 370–374 naruszenie to stanowi jedno naruszenie. Zatem stwierdzenie, że wszystkie strony brały w nim udział w równym stopniu, nie narusza w tym względzie ani zasady ogólnej równego traktowania, ani zasady proporcjonalności.
- ⁵⁶⁷ Odnośnie do zarzutu opartego na istnieniu naruszenia stwierdzonego w art. 2 zaskarżonej decyzji wobec producentów europejskich w pkt 557 powyżej stwierdzono, że Komisja nie wzięła pod uwagę tego naruszenia dla celów ustalenia grzywien w zaskarżonej decyzji.
- ⁵⁶⁸ Niemniej jednak stwierdzono również wyżej w pkt 451, że wbrew temu, co utrzymuje Komisja, skarżący japońscy mają jak najbardziej interes prawny w podważaniu oceny Komisji przedstawionej w motywie 164 zaskarżonej decyzji, dotyczącej stosunku zachodzącego między tymi dwoma naruszeniami stwierdzonymi w decyzji.
- ⁵⁶⁹ Należy przypomnieć, że sama Komisja uznała w motywie 111 zaskarżonej decyzji po zbadaniu cech charakterystycznych umów zaopatrzenia, że stanowiły one same w sobie naruszenie art. 81 ust. 1 WE i że ich cel i skutki ograniczające konkurencję wykraczały poza tylko przyczynienie się do kontynuowania porozumienia Europa–Japonia (zob. wyżej pkt 362–364). W szczególności Komisja uznała, że to naruszenie wywarło skutki nie tylko na rynku upstream rur OCTG standard, lecz również w sposób bardziej bezpośredni i oczywisty na rynku downstream rur gładkich.

- 570 Należy stwierdzić, że Komisja powinna była wyciągnąć konsekwencje z tych ustaleń faktycznych i kwalifikacji prawnych dla ustalenia wysokości grzywien, ale tego nie uczyniła.
- 571 Mianowicie, jak stwierdzono wyżej w pkt 364, pierwsze zdanie motywu 164 zaskarżonej decyzji zawiera błąd w ocenie, jeżeli chodzi o uznanie Komisji, że umowy stanowiące drugie naruszenie były jedynie „środkiem realizacji” pierwszego naruszenia. W konsekwencji drugie zdanie motywu 164, w którym Komisja ogłasza swą wolę nienakładnia dodatkowej grzywny z tytułu drugiego naruszenia, pozbawione jest podstawy logicznej.
- 572 Komisja dysponuje pewnym zakresem uznania przy ustalaniu wysokości grzywien i w zakresie, w jakim wytyczne w sprawie ustalania grzywien nie nakładają na nią obowiązku uwzględniania określonej okoliczności bez wyjątku (zob. wyżej pkt 537 i 553 oraz powoływane tam orzecznictwo), może ona zdecydować, które czynniki należy wziąć pod uwagę w tym celu, co pozwala jej na dostosowanie swej oceny do konkretnego przypadku. W każdym razie ocena ta musi być zgodna z prawem wspólnotowym, które obejmuje nie tylko postanowienia traktatowe, lecz również ogólne zasady prawa (zob. analogicznie wyrok Trybunału z dnia 25 lipca 2002 r. w sprawie C-50/00 P Unión de Pequeños Agricultores przeciwko Radzie, Rec. str. I-6677, pkt 38).
- 573 Nie uwzględniając naruszenia stwierdzonego w art. 2 zaskarżonej decyzji przy ustalaniu wysokości grzywny nałożonej na producentów europejskich, Komisja potraktowała w sposób taki sam różne sytuacje, nie podając przy tym obiektywnych powodów, które mogłyby to uzasadniać. Wynika z tego, że naruszyła ona zasadę ogólną prawa wspólnotowego równego traktowania (zob. podobnie wyrok Sądu z dnia 14 maja 1998 r. w sprawie T-311/94 BPB de Eendracht przeciwko Komisji, Rec. str. II-1129, pkt 309 i powołane tam orzecznictwo).

- 574 W konsekwencji należy uwzględnić niniejszy zarzut oparty na naruszeniu zasady równego traktowania. Sąd powinien zatem skorzystać ze swego nieograniczonego prawa orzekania, wynikającego z art. 229 WE i art. 17 rozporządzenia nr 17, w celu zmiany wysokości grzywien nałożonych w art. 4 zaskarżonej decyzji.
- 575 W tym względzie Komisja zaznaczyła na rozprawie, że ewentualne wystąpienie ww. nierównego traktowania musiałoby prowadzić logicznie do podwyższenia grzywien nałożonych na producentów europejskich, a nie do obniżenia grzywien nałożonych na producentów japońskich. Należy zaznaczyć w tym kontekście, że wbrew wywiadowi JFE-Kawasaki w tej materii zawartym w innym zarzucie (zob. wyżej pkt 512), przedstawiciele Komisji mogą, z zastrzeżeniem ewentualnych wyraźnych zaleceń swoich przełożonych, wnieść o podwyższenie ustalonej przez członków Komisji grzywiny przez sąd wspólnotowy w drodze nieograniczonego prawa orzekania. Zwykły fakt bowiem, iż przedstawiciel Komisji wnosi do sądu wspólnotowego o wykonanie prawa, którym sąd ten dysponuje, i przedstawia argumenty, które mogłyby taki krok uzasadniać, nie może oznaczać, że przedstawiciel działa w miejsce członków Komisji.
- 576 Należy uznać, że w okolicznościach niniejszego przypadku rozwiązaniem najbardziej odpowiednim dla przywrócenia sprawiedliwej równowagi między adresatami zaskarżonej decyzji byłoby podwyższenie grzywiny nałożonej na każdego z producentów europejskich, którzy wnieśli do Sądu o zmianę wysokości grzywiny, a tym samym przeprowadzenia postępowania w przedmiocie ponownego jej ustalenia, a nie obniżanie grzywien nałożonych na skarżących japońskich. Wspomniane nierówne traktowanie nie wynika bowiem z nieproporcjonalnie wysokiej kary nałożonej na producentów japońskich, ponieważ sposób obliczenia przyjęty przez Komisję dla ustalenia wysokości grzywien został uznany za prawidłowy pod każdym względem (zob. wyżej pkt 531–558), lecz przeciwnie z faktu, że waga bezprawnego zachowania producentów europejskich przy całościowym porównaniu z wagą bezprawnego zachowania producentów japońskich została zaniżona.

- 577 Ponadto każdy ze skarżących w sprawach T-44/00, T-48/00 i T-50/00, tj. Mannesmann, Corus i Dalmine, wniósł w swoich skargach o to, aby Sąd skorzystał wobec nich ze swego prawa nieograniczonego orzekania w celu zmiany wysokości nałożonej grzywny. Należy przyznać, że jeżeli skarżący wnosi o wykonanie tego prawa, również w ramach żądania obniżenia grzywny, Sąd jest uprawniony do zmiany zaskarżonego aktu, nawet nie stwierdzając jego nieważności, biorąc pod uwagę wszelkie okoliczności faktyczne w celu zmiany wysokości nałożonej grzywny (zob. podobnie ww. w pkt 180 wyrok w sprawie *Limburgse Vinyl Maatschappij i in. przeciwko Komisji*, pkt 692). Ponadto nieograniczone prawo orzekania, przyznane sądom wspólnotowym na mocy art. 17 rozporządzenia nr 17 zgodnie z art. 229 WE, obejmuje w sposób wyraźny prawo do ewentualnego podwyższenia nałożonej grzywny.
- 578 Niemniej jednak Komisja ani w swoich odpowiedziach na skargę w sprawach T-44/00, T-48/00 i T-50/00, które zostały połączone z niniejszymi sprawami do celów procedury ustnej (zob. wyroki z dnia 8 lipca 2004 r. w sprawach *Mannesmannröhren-Werke przeciwko Komisji*, pkt 38, *Corus przeciwko Komisji*, pkt 38 i *Dalmine przeciwko Komisji*, pkt 38, 245–247), ani później podczas rozprawy, nawet jeżeli podniosła tę możliwość, nie wносиła do Sądu o podwyższenie grzywien nałożonych na skarżących w tych sprawach. Zgodnie z tym Sąd nie zwracał się do skarżących o zajęcie stanowiska w tym przedmiocie. Dlatego skarżący w trzech wymienionych sprawach nie mieli sposobności zajęcia stanowiska w kwestii zasadności podwyższenia ich grzywien i czynników mogących wywrzeć w danym przypadku wpływ na ich wysokość. W tych warunkach grzywny nałożone na skarżących we wspomnianych trzech sprawach nie zostały podwyższone (zob. sentencje ww. wyroków w sprawach *Mannesmannröhren-Werke przeciwko Komisji*, *Corus przeciwko Komisji* i *Dalmine przeciwko Komisji*).
- 579 Z powyższego wynika, że najbardziej odpowiednim środkiem do usunięcia nierównego traktowania stwierdzonego w niniejszym przypadku, dla celów ustalenia grzywny nałożonej na każdego ze skarżących japońskich, jest obniżka grzywny przyjętej przez Komisję z tytułu wagi naruszenia w motywie 163 zaskarżonej decyzji. Wykonując swoje nieograniczone prawo orzekania, Sąd uważa, że, biorąc pod uwagę

ogół okoliczności niniejszego przypadku, należy obniżyć tę grzywnę z 10 mln EUR do 9 mln EUR dla każdego ze skarżących japońskich.

580 Ta nowa kwota jest uwzględniona niżej w pkt 588 i 590 dla celów ustalenia wysokości grzywien nałożonych na skarżących japońskich.

581 W końcu odnośnie do argumentacji Nippona dotyczącej faktu, że porozumienia w sprawie samoograniczenia nie powinny być wzięte pod uwagę dla celów ustalenia grzywny nałożonej na producentów europejskich, ponieważ nie miały żadnego wpływu na aspekt wewnątrzspółnotowy naruszeń, należy przede wszystkim zaznaczyć, że stwierdzono już, że w niniejszym przypadku nie należy traktować naruszenia stwierdzonego w art. 1 zaskarżonej decyzji jako dwóch odrębnych naruszeń — pierwszego dotyczącego stosunków między producentami europejskimi i japońskimi, a drugiego dotyczącego stosunków wewnątrzspółnotowych (zob. wyżej pkt 584).

582 Należy zaznaczyć następnie, że decyzja Komisji o niestwierdzeniu istnienia naruszenia przed 1990 r. ze względu na istnienie porozumień w sprawie samoograniczenia stanowi automatycznie ustępstwo poczynione przez Komisję zarówno na rzecz producentów japońskich, jak i producentów europejskich ze względu na politykę handlową prowadzoną w sektorze metalurgicznym. Zgodnie ze stanowiskiem Komisji w sprawie przywozu produktów japońskich do Wspólnoty istnienie porozumień w sprawie samoograniczenia nie mogło bowiem stanowić żadnego oparcia dla producentów japońskich w ramach stosowania prawa konkurencji.

583 W tym względzie z motywu 27 zaskarżonej decyzji wynika, że porozumienia w sprawie samoograniczenia były zawierane od lat 70. „w ramach handlowych środków antykryzysowych” przyjmowanych przez Komisję w celu uporania się z trudną sytuacją przemysłu metalurgicznego Wspólnoty. Skarżący japońscy nie

kwestionowali tego stwierdzenia w niniejszym postępowaniu i należy przypomnieć w tym względzie, że Komisja przyznała obniżkę grzywien nałożonych na wszystkich adresatów zaskarżonej decyzji z tytułu okoliczności łagodzących, żeby uwzględnić fakt, że „sektor rur stalowych był dotknięty długotrwałym kryzysem” (motyw 168 zaskarżonej decyzji).

584 Biorąc pod uwagę te okoliczności, należy uznać, że względy polityki handlowej, które stanowiły podstawę ustępstwa przyjętego w motywie 108 zaskarżonej decyzji na okres odpowiadający obowiązywaniu porozumień w sprawie samoograniczenia, odnoszą się nie tylko do stosunków między władzami wspólnotowymi i japońskimi, lecz również do występowania kryzysu, który dotyczył w tym samym okresie zarówno japońskich producentów rur stalowych, jak też producentów wspólnotowych.

585 Ponadto Komisja zaznaczyła w motywie 27 zaskarżonej decyzji i przed Sądem, czemu nie zaprzeczyli skarżący japońscy, że porozumienia w sprawie samoograniczenia były jedynie umowami ilościowymi i ograniczały raczej, a nie zabraniały wprowadzania do obrotu we Wspólnocie Europejskiej rur stalowych pochodzących z Japonii. Różnica sytuacji powołana przez Nippona jest zatem względna i nie ma absolutnego charakteru. Porozumienia te nie wystarczają więc dla wyjaśnienia pasywności skarżących japońskich na rynkach wspólnotowych.

586 W tych warunkach Sąd uważa, że nierówne traktowanie podnoszone przez Nippona nie występuje.

587 Poza tym, biorąc pod uwagę kontekst przedstawiony wyżej w pkt 583–585, w szczególności polityczny charakter ustępstwa poczynionego przez Komisję, którego zgodność z prawem nie została podważona, sąd wspólnotowy w każdym

razie nie ma powodu, aby zmieniać wysokość grzywien nałożonych na skarżących japońskich, ponieważ z zaskarżonej decyzji wynika, że Komisja uznaje to ustępstwo za uzasadnione ze względów politycznych.

7. Obliczenie wysokości grzywien

- 588 Z powyższego wynika, że należy obniżyć grzywnę nałożoną na każdego ze skarżących japońskich w celu uwzględnienia, po pierwsze, obniżki z tytułu wagi naruszenia z 10 na 9 mln EUR i, po drugie, tego, że czas trwania ukaranego naruszenia został ustalony w niniejszych sprawach na trzy i pół roku zamiast pięciu lat.
- 589 Ponieważ metoda ustalania grzywien przewidziana w wytycznych w sprawie ustalania grzywien i zastosowana przez Komisję w niniejszym przypadku sama w sobie nie została zakwestionowana, Sąd powinien w ramach swego nieograniczonego prawa orzekania zastosować tę metodę do obniżki przewidzianej w poprzednim punkcie.
- 590 W ten sposób kwota bazowa zostaje ustalona dla każdego producenta japońskiego na 9 mln EUR, podwyższona o 10% za każdy rok czasu trwania naruszenia, to jest razem 35%, co daje wynik 12,15 mln EUR. Tę kwotę należy następnie obniżyć o 10% z tytułu okoliczności łagodzących zgodnie z motywami 168 i 169 zaskarżonej decyzji, dochodząc do wysokości ostatecznej dla każdego ze skarżących japońskich 10,935 mln EUR zamiast 13,5 mln.

W przedmiocie kosztów

- 591 Zgodnie z art. 87 § 3 regulaminu, w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań, Sąd może postanowić, że koszty zostaną podzielone albo że każda ze stron poniesie swoje własne koszty. Ponieważ w niniejszym przypadku żądania każdej ze stron zostały uwzględnione tylko częściowo, należy obciążyć każdego ze skarżących japońskich oraz Komisję własnymi kosztami.
- 592 Zgodnie z art. 87 ust. 4 akapit drugi regulaminu Urząd Nadzoru EFTA, który wstąpił do sprawy w charakterze interwenienta, pokrywa własne koszty.

Z powyższych względów

SĄD (druga izba)

orzeka, co następuje:

- 1) Stwierdza się nieważność art. 1 ust. 2 decyzji Komisji 2003/382/WE z dnia 8 grudnia 1999 r. w sprawie procedury stosowania art. 81 Traktatu WE (sprawa IV/E-1/35.860-B — Rury stalowe bez szwu) w części, w której stwierdza on istnienie naruszenia zarzucanego w tym artykule czterem skarżącym w sprawach T-67/00, T-68/00, T-71/00 i T-78/00 przed dniem 1 stycznia 1991 r. i po dniu 30 czerwca 1994 r.
- 2) Wysokość grzywny nałożonej w art. 4 decyzji 2003/382 na każdego z czterech skarżących ustala się na 10 935 000 EUR.

- 3) **W pozostałej części cztery skargi zostają oddalone.**
- 4) **Czterej skarżący i Komisja pokrywają koszty własne.**
- 5) **Urząd Nadzoru EFTA pokrywa koszty własne.**

Forwood

Pirrung

Meij

Ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 8 lipca 2004 r.

Sekretarz

H. Jung

Prezes

J. Pirrung

Spis treści

Okoliczności faktyczne i przebieg postępowania	II - 2516
A — Postępowanie administracyjne	II - 2517
B — Produkty będące przedmiotem sprawy	II - 2520
C — Naruszenia stwierdzone przez Komisję w zaskarżonej decyzji	II - 2521
D — Istotne okoliczności faktyczne ustalone przez Komisję w zaskarżonej decyzji ..	II - 2523
E — Sentencja zaskarżonej decyzji	II - 2526
F — Postępowanie przed Sądem	II - 2528
Żądania stron	II - 2529
W przedmiocie skutków połączenia Kawasaki Steel Corp. z NKK Corp.	II - 2532
Co do prawa	II - 2534
A — W przedmiocie żądania stwierdzenia nieważności zaskarżonej decyzji, w szczególności jej art. 1	II - 2534
1. W przedmiocie pierwszego zarzutu opartego na tym, że Komisja nie udowodniła zgodnie z prawem naruszenia stwierdzonego w art. 1 zaska- rzonej decyzji	II - 2535
a) Argumenty stron	II - 2535
Uwagi wstępne	II - 2536
W przedmiocie pierwszej części zarzutu opartej na sprzeczności między istnieniem zarzucanego porozumienia a sytuacją występującą na brytyjskim rynku offshore i innych rynkach europejskich	II - 2538
W przedmiocie drugiej części zarzutu opartej na braku mocy dowodowej przedstawionych dowodów	II - 2555
W przedmiocie trzeciej części pierwszego zarzutu opartej na błędnej ocenie zakresu naruszenia stwierdzonego w art. 2 zaskarżonej decyzji .	II - 2578
b) Ocena Sądu	II - 2581
Uwagi wstępne	II - 2581

JFE ENGINEERING I IN. PRZECIWKO KOMISJI

W przedmiocie drugiej części zarzutu opartej na braku mocy dowodowej dowodów i pomocniczo w przedmiocie pierwszej części zarzutu opartego na niespójności pomiędzy istnieniem zarzucanego porozumienia a sytuacją występującą na brytyjskim rynku offshore i innych rynkach	II - 2586
— Oświadczenia p. Verluki	II - 2586
— Notatki Valloureca	II - 2596
— Dokumenty w języku angielskim z 1993 r.	II - 2603
— Dokument „System rur stalowych”	II - 2610
— Dokument „Klucz podziału” („sharing key”)	II - 2611
— Odpowiedzi producentów europejskich	II - 2617
— Zeznanie p. Biasizza	II - 2623
— Czas trwania naruszenia	II - 2632
W przedmiocie trzeciej części zarzutu opartej na błędnym charakterze stwierdzenia Komisji dotyczącego znaczenia naruszenia stwierdzonego w art. 2 zaskarżonej decyzji	II - 2637
2. W przedmiocie drugiego zarzutu opartego na tym, że naruszenie stwierdzone w art. 1 należy w rzeczywistości rozpatrywać jako stanowiące dwa odrębne naruszenia	II - 2641
a) Argumenty stron	II - 2641
b) Ocena Sądu	II - 2642
3. W przedmiocie trzeciego zarzutu opartego na tym, że porozumienie nie wywarło odczuwalnego wpływu na konkurencję	II - 2644
a) Argumenty stron	II - 2644
b) Ocena Sądu	II - 2646
4. W przedmiocie czwartego zarzutu opartego na tym, że porozumienie nie miało wpływu na handel między Państwami Członkowskimi	II - 2647
a) Argumenty stron	II - 2647
b) Ocena Sądu	II - 2649

5. W przedmiocie piątego zarzutu opartego na braku uzasadnienia przez Komisję jej oceny znaczenia naruszenia stwierdzonego w art. 2 zaskarżonej decyzji	II - 2651
a) Argumenty stron	II - 2651
b) Ocena Sądu	II - 2651
6. W przedmiocie szóstego zarzutu opartego na braku uzasadnienia odnośnie do statusu rynków offshore Wspólnoty, w szczególności rynku offshore Zjednoczonego Królestwa	II - 2653
a) Argumenty stron	II - 2653
b) Ocena Sądu	II - 2654
7. W przedmiocie zarzutów siódmego i ósmego opartych na braku uzasadnienia dla decyzji Komisji o ukaraniu producentów japońskich i niekaraniu producentów z Ameryki Łacińskiej oraz dla nierównego traktowania w tym względzie	II - 2655
a) Argumenty stron	II - 2655
b) Ocena Sądu	II - 2655
8. W przedmiocie dziewiątego zarzutu opartego na błędzie w argumentacji Komisji w przedmiocie sprzedaży po cenie wyższej od kosztów zmiennych	II - 2657
a) Argumenty stron	II - 2657
b) Ocena Sądu	II - 2657
9. W przedmiocie dziesiątego zarzutu opartego na naruszeniu prawa do obrony wynikającym z niezgodności między pismem w sprawie przedstawienia zarzutów a zaskarżoną decyzją odnośnie do rynku geograficznego wymienionego w art. 1 decyzji	II - 2658
a) Argumenty stron	II - 2658
b) Ocena Sądu	II - 2659
10. W przedmiocie jedenastego zarzutu opartego na naruszeniu prawa do obrony wynikającym z niezgodności między pismem w sprawie przedstawienia zarzutów a zaskarżoną decyzją odnośnie do wskazanych produktów	II - 2660
a) Argumenty stron	II - 2660
b) Ocena Sądu	II - 2661

JFE ENGINEERING I IN. PRZECIWKO KOMISJI

11. W przedmiocie dwunastego zarzutu opartego na naruszeniu prawa do obrony, wynikającym z braku wystarczającej analizy skutków porozumień w sprawie samoograniczenia w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów oraz z niezgodności pomiędzy pismem w sprawie przedstawienia zarzutów a zaskarżoną decyzją w odniesieniu do zakresu tych porozumień	II - 2662
a) Argumenty stron	II - 2662
b) Ocena Sądu	II - 2663
12. W przedmiocie trzynastego zarzutu opartego na naruszeniu prawa do obrony, wynikającym z niezgodności między pismem w sprawie przedstawienia zarzutów a zaskarżoną decyzją, jeżeli chodzi o zakres naruszenia stwierdzonego w art. 2 decyzji	II - 2665
a) Argumenty stron	II - 2665
b) Ocena Sądu	II - 2667
13. W przedmiocie czternastego zarzutu opartego na bezprawności decyzji Komisji z dnia 25 listopada 1994 r. zezwalającej na kontrole w dniach 1 i 2 grudnia 1994 r.	II - 2669
a) Argumenty stron	II - 2669
b) Ocena Sądu	II - 2677
B — W przedmiocie żądań obniżenia grzywnien	II - 2680
1. W przedmiocie zarzutów pierwszego i drugiego, opartych na tym, że niezastosowanie na korzyść JFE-NKK komunikatu w sprawie współpracy nie zostało uzasadnione i było wadliwe	II - 2680
a) Argumenty stron	II - 2680
b) Ocena Sądu	II - 2681
2. W przedmiocie trzeciego zarzutu opartego na braku uzasadnienia dla sposobu obliczenia grzywnien	II - 2684
a) Argumenty stron	II - 2684
b) Ocena Sądu	II - 2684
3. W przedmiocie czwartego zarzutu opartego na błędnej ocenie czasu trwania naruszenia	II - 2685
a) Argumenty stron	II - 2685
b) Ocena Sądu	II - 2686
	II - 2715

4. W przedmiocie piątego zarzutu opartego na błędnej ocenie dokumentów przytoczonych na dowód istnienia naruszenia stwierdzonego w art. 1 zaskarżonej decyzji	II - 2686
a) Argumenty stron	II - 2686
b) Ocena Sądu	II - 2687
5. W przedmiocie zarzutów piątego i szóstego opartych na naruszeniu zasady proporcjonalności i wytycznych w sprawie ustalania grzywien przy obliczaniu grzywien oraz braku uzasadnienia	II - 2687
a) Argumenty stron	II - 2687
b) Ocena Sądu	II - 2692
6. W przedmiocie szóstego zarzutu opartego na naruszeniu zasady równego traktowania	II - 2700
a) Argumenty stron	II - 2700
b) Ocena Sądu	II - 2703
7. Obliczenie wysokości grzywien	II - 2709
W przedmiocie kosztów	II - 2710